

6 8.2.

8:41.H.22

Handwritten text, possibly a signature or name, written diagonally.

8,41.4.22

APOLOGIA PERFECTIONIS VITÆ SPIRITVALIS,

Sine

PROVGNACVLVM
RELIGIONVM OMNIVM,

SED MAXIME MENDICANTIVM,

Contra

EPISTOLAM THEOLOGI CVIVSDAM

*Ad quendam Magnatem scire cupientem, quomodo posset distri-
buere bona sua temporalia ad pios vsus, cum utilitate
quàm maxima animæ suæ. Et cui Ordini Regulari,
vnum è Nepotibus suis vitæ Religiosa desiderio
captum, deberet addicere.*

A V T H O R E

R. P. F. NICOLAO A IESV MARIA
Carmelita Discalceato Polono.

Del Con.^{to} *Della Scala*

ROMÆ. Anno 1628. Deindè Genuæ. 1653.

Ex Typographia Benedicti Guaſchi:
Superiorum permiſſu.

Handwritten text, possibly a signature or name, located in the lower-right quadrant of the page.

8,41.4.22

APOLOGIA PERFECTIONIS VITÆ SPIRITVALIS,

Sive

PROPVGNACVLVM
RELIGIONVM OMNIVM,
SED MAXIME MENDICANTIVM,

Contra

EPISTOLAM THEOLOGI CVIVSDAM

*Ad quendam Magnatem scire cupientem, quomodo posset distri-
buere bona sua temporalia ad pios vsus, cum utilitate
quàm maxima animæ suæ. Et cui Ordini Regulari,
vnum è Nepotibus suis vitæ Religiosæ desiderio
captum, deberet addicere.*

A V T H O R E

R. P. F. NICOLAO A IESV MARIA
Carmelita Discalceato Polono.

Del Con.^{to} Della Scala

ROMÆ. Anno 1628. Deindè Genuæ. 1653.

Ex Typographia Benedicti Gualchi:
Superiorum permissu.

Imprimatur.

Ex auctoritate Illustris. Magistratus Inquisitorum Status.

Laurentius Olinarius Cancell.

Laurentius Olinarius

Ill. ^{mo} & Excell. ^{mo} D.

D. STANISLAO
LVBOMIERSKI

COMITI IN VISNICZ,
SENDOMIRIEN. SCEPVSIEN.

BIALO CERKVEN. &c.
PRÆFECTO.

SVPREMO REGNI POLONIAE
POCILLATORI.

F. NICOLAVS A IESV MARIA

Carmelita Excalceatus. S. S.

VENIT ad Arcem, & ad Vestibulum prae-
munificae pietatis tuae, utpotè tutelare Aty-
lum, Illustriss. Domine, mea haec Evangelicae
paupertatis pauper Apologia; siue (quod ve-
tius fuerit) sub rudi Apologiae huius amiculo
Evangelica ipsa Paupertas, decor Christiani
Orbis, honestamentum Ecclesiae, Primiceria Regni Caelorum.
At (inques) quid illa sit? An non sufficit sibi nuda, quae nu-
dum sequitur Deum; quae nudum Deum capessit? Imò (in-
quam) sufficit sibi, sufficit Deo; sed non sufficit Theologo
neoterio, qui Sponsam Christi inique suspiciit seminudam, bo-
nus videlicet misericordiae corrogator, pius obuelator Crucifixi;
qui ramen gaudet per tot saecula nudum esse, nudum vel pin-
gi. Dicam sincere quod sentio. Evangelicam Paupertatem
nostri Sarmatae ad Martem nati, in Marte viui, velut miracu-
lum longo iam aeuo suspiciunt, & conuenerantur; vnus in pace

Theologus fastidiosè oblatrat Paupertati, quæ olim est de Theologia benemerita, & quodammodo Apex, & summa Theologiæ. Quodque amplius demerere, Optime Princeps, credideris, hominem inuidere Paupertati læritiam, & prædiuinam hilaritatem; illam siquidem non modò nimis ieiunam, atque vicatim quæstantem negligit, si non contemnit; sed intrâ cœnobitica septa lingua, spirituque psallentem si non improbat, minùs probat. O tempora. O mores. Sed habent suum vel Astra Sirium. Ergo venit in umbram tuam, & Apologia mea, & sacra multorum Pauperies, eo nomine Famulantium Deo; vt te obumbrante commodiùs queant istam Caniculam deuitare, imò reflectere, ac roto Ecclesiastici Poli ambitu depulsare; ne tam præpostero Sydere Euangelicæ Perfectionis germina latè iam, ac feliciter in nostra Polonia pullulantia, superuacue, aliquando ingemiscamus esse decocta. A te verò præ cæteris, Illustrissime Princeps, auspiciu capi, patrocinium quæri planè debuit Apologiæ quam conscripsi, Paupertati sub qua mereo; qui (vt innumera tuarum virtutum lumina Solis instar indice non indigentia, prætermittam) sacre sapientiæ candidatos consueuisti semper in oculis ferre, & Christi Pauperes ita in delicijs computare, vt effuso diuitiarum censu nostri Ordinis consecraueris & ad conuictum Euangelicum patens Cœnobium, & ad Psalmodiam sacram Templum suffoderis, erexeris, fastigiaueris. Age itaque Princeps, munificentia, & religione compar, excultæ à te Pauperratis nostræ hanc accipe etli imparem fructificationem, vberiora deinceps pollicitantem, hanc interim si benignè suscipias; & boni consulas. Salue, & Vale diu sospes, & felix tuæ Poloniæ, nostro Carmelo. Cracouiæ è nostro Conuentu Sancti Patris Ioseph. VII. Kal. Ianuarij, 1626;

LECTORIS.

DTERVM libellus hic lucem aspicit. Quid commentitia de clandestina editione calumnia valeret? Palam profertur veritas: nec qui bene agit odit lucem, aut reformidat examen. Prodierat nuper liber iste Roma, vt in præsens: at anonymum aduersus quem scribitur, nescio quæ suspicio incescit non fuisse id Superiorum permissu factum. Quid ei defuit? ipsam prodeundi licentiam gerebat in fronte: Tuam fidem, anonyme, putastin' auctorem adeo perfrictæ frontis, vt tam splendidum mendacium, cuius publicè argui posset non erubesceret? vel adeo dementem, vt librum bonum, nulliusq; censuræ metuentem clam vulgaret, cuius palam edendi licentiam probè sciret sibi non denegatum iri? An ideo dubitasti, quòd eam non ipse Sacri Palatii Apost. Magister, sed eius focus impertinerat? Excuso ignorantiam facti: nesciebas longinquis in regionibus constitutus illam Romæ ab eorum alterutro concedi. Sed iam dubitare desine: ipse Sacri Palatii subscripsit Magister. Perlege quod hoc operis est, atque errorem depone, teq. nequicquam veritatem impugnare conofce; non opprimitur ista, sed instar palmæ aduersus obnixum pondus assurgit: eiq. est imperuium nihil: per medios ire satellites, & perrumpere amat saxa potentius ictu fulmineo.

PRÆ-

PRÆFATIO.

IBI soli tacebunt homines; & cum ceteros irriseris, à nullo confutaberis? Iob. 11. Scripturæ sacra Catholici tractatores (ait Seraphicus Bonaventura in apolog. pauperum) max. ut subviri senserunt peruersorum dogmatum germina, magno studuere eo natu illorum conuulsioni operam diligentem impendere. ne si in altum succrescerent, factionis Dominica semina suffocarent. Porro diebus istis nouissimis, quibus clarius Euangelicæ veritatis fulgor illuxerat, dogma quoddam repullulans, iamq. in scriptis redactum comperimus, quod tanquam fumus teter, & horridus erumpens abyssi puteo, ipsiusq. Solis Iustitiæ spectantibus radijs, se veluti obijciens, Christi anarum mentium hemisphærium obscurare contendit. Comparuit scilicet in Polonia anno Domini vigesimo quarto supra millesimum sexcentissimum epistola quædam Theologi anonymi; ad quendam magnatem scire cupientem; quomodo posset distribuere bona sua temporalia ad pios vsus: cum utilitate quammaxima antichristi, & cui Ordinum Regularium, vnum & Nepotibus suis, vna Religiose desiderio capturn, deberet addicere: Quia inquam epistola, vt pietatem callide præferte conuincitur, ita cautè perlegenda est, dum pulchra specio Sanctitatis, præposterè auocat ab ipso culmine Sanctitatis. Appositè Ieremias cap. 23. *A Prophetis Ierusalem egressa est pollutio super omnem terram; Hoc enim* (inquit Hieronymus) *videmus testimonium aduersus eos, qui epistolas plenas mendacio, & fraudulentiâ, & perituri in orbem dirigunt, & aures audientium polluunt.* Sed (quod plerique insignes viri tacti dolore cordis inrinsecus perixpè conquesti sunt) ad exortum huius obscurissimæ caliginis, Doctorum dormitauit industria, si non etiam (quod indignius est) plurimorum scientia caligauit; vt propterea de Theologo pronunciari debeant verba illa: *Tibi soli tacebunt homines; & cum ceteros irriseris, à nullo confutaberis?* Enim vero

rō quoties impijssimi homines hæresum spicula aduersus Ec-
 clesiam Dei torquere conati sunt, toties eorum tela ab inuictis-
 simis scriptoribus acerrimè sunt infracta; *Tibi soli tacebunt ho-*
mines, ò Theologe, obtruncatas iam pridem hæreses nouo spi-
 ritu resouenti, & quodammodo reanimanti? Quoties viri men-
 daci spiritu instructissimi, errorum portenta Orbis inuehere ausi
 sunt, toties inscitæ illorum tenebræ ab alijs depulsæ sunt; *Tibi*
soli tacebunt homines tua scripta noxijs errorum seminibus. res-
 pergenti? Quoties præsumptione abrepti alij doctrinam San-
 ctorum Patrum ad exitialia capitis sui commenta traducere
 attentarunt: toties eorum conatus elisi, & Sanctorum Patrum
 Doctrina illustrior reddita; *Tibi soli tacebunt homines* eorum-
 dem Patrum sententias detorquenti, ac tuis sensibus inflecten-
 ti, quandoque etiam mutilanti? Quoties carnalis prudentiæ
 assertores perfectionis arcem oppugnare aggressi sunt; toties
 vice versa expugnati sunt: *Tibi soli tacebunt homines*, dum no-
 uam perfectionem moliris eiudem perfectionis apicem demo-
 lienti? Quoties choros castrorum Dei, & laudes præliantium
 bella domini persequi alij non dubitarunt; toties eorum auda-
 cia vel impudentia repressa est ab eis de quibus dicitur: *exalta-*
tionem Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum.
Tibi soli tacebunt homines in tuis scriptis de Psalmodia male
 merenti? Quoties pœnitentiæ opera viri se ipsos amantes eli-
 minare cogitarunt; toties viri Spiritales carnis odium instaura-
 re non destiterunt; *Tibi soli tacebunt homines* austeram corpo-
 ralis pœnitentiæ faciem non probanti? Quoties Pauperatatem
 firmissimum Religiosarum virtutum fundamentum viri cupi-
 ditate possessi subuertere moliti sunt; toties eorum vires con-
 fractæ atque irritæ conciderunt; *Tibi soli tacebunt homines* pau-
 pertatem in communi tam facile posthabenti? Theologi ma-
 gni nominis quorum nomina & scripta toto Orbe illustria per
 omnes ætates coruscare non desinunt, acriter passim oppugna-
 tores, censores rigidos, duros linguarum & calamorum acu-
 leos patiuntur; *Tibi soli tacebunt homines* Theologe anonymo,
 & scriptiones tuas sine approbatione & loco impressionis, qua-

si furtim, & veluti abortivū factum hominum oculis exponenti:
 1. *At verò* (quod multo lachrimabilius est) cum ceteros irri-
 feris; à nullo Theologo, confutaberis? Irrisisti Apostolicos vi-
 ros, hoc est vitæ Apostolicæ sectatores, dum Christi, & Apo-
 stolorum perfectionem dignoscendam ex ratione vivendi com-
 muni, in victu, & vestitu, siue ex manducatione, & potu, perpe-
 ram docuisti; *Et à nullo confutaberis?* Irrisisti; inquam, Aposto-
 licos viros, dum Religionem cum possessionibus in communi,
 & citrà extetnam austeritatem simillimam vitæ Christi, & Apo-
 stolorum pronunciaisti? *Et à nullo confutaberis?* Irrisisti Evan-
 gelicæ perfectionis & austeritatis cultores, dum Christi, &
 Apostolorum vitam fuisse blandam, & non rigidam insinuasti,
 quin etiam paupertatem Apostolicam præcepto, & exemplo
 Christi firmatam non perfectioni aut voluntati, sed necessitati
 tribuisti, disserens in hæc verba; *quod si Apostoli uni loco, uti
 nunc Religiosorum monasteria, fuissent adstricti, nec in ea suorum
 paucitate debuissent circuire tot mundi regiones, procūdubio etiā
 stabiles; & certos redditus acceptassent; & à nullo confutaberis?*
 Accedit; quod Paulum vas electionis, & Doctorem gentium,
 ob labores vitæ Apostolicæ animarum causa susceptos, dixisse
 se infelicem obloquurus es, nec ab Elia Propheta Sanctissimo
 calamum abstinuisse; *& à nullo confutaberis?* Irrisisti ò Theo-
 loge omnes Religiosos Ordines, pulchra scilicet tabernacula
 Iacob, & tentoria Israel; quæ sunt, ut valles nemorosa, ut hor-
 ti iuxrà fluviōs irrigui, & tabernacula, quæ fixit Dominus, qua-
 si cædi propè aquas; quia eorum fortitudinem quæ consistit
 in paupero & afflicta charitate, veluti expungere & irritam fa-
 cere potuisti; *& à nullo confutaberis?* Irrisisti Ordines Eremi-
 ticos, eorum perfectionem, cæterorum Ordinum perfectioni
 postponens, cum tamen ex D. Thomæ, & aliorum Sanctorum
 placito, vita solitatorum præmineat vitæ in societate viven-
 tium sicut id quod perfectum est præminet ei, quod ad per-
 fectionem exercetur: *& à nullo confutaberis?* Sed & peculia-
 res Ordines Religiosorum, austeritate, Psalmodia paupertate
 in communi, & pœnitentiæ cultu celebres, verbis illiberali-
 bus,

bus, & doctrinæ tuæ imposturis irrifisti; & à nullo confutaberis.

Expectabam ego, qui aduersus Theologum, velut olim aduersus Philistæum irriforem agminum Dei viuentis consurgeret, & auferret opprobrium de Israël. Sed ecce hucusq. nullus (quod sciam) prodijt, non quod formidabilis sit eius potentia, sed fortassis, quia despicienda videbatur eius arrogantia. At verendum ne vnde magis despicitur, indè magis erigatur. Ergo ne tibi soli tacebunt homines? & cum ceteros irriseris, à nullo confutaberis? Progredior ego minimus omnium, non armis propriæ fiduciæ, sed nomine Dei munitus. Quia enim *verbosi amici mei; ad Deum stillat oculus meus* Iob. 16. id est (vt ait Gregorius) *cum & ipsi derogant qui in fide sociantur, necesse est, ad Deum mea intentio tota in amoris intimi compunctione defluat, & tantò subtilius se ad interiora erigat, quantò per exteriora opprobria repulsa intus redire cogitur ne foras euanescat.* Progredior & (phrasi Bonauenturæ) eligo exemplo David quinque limpidissimos lapides de torrente redundantis Sapientiæ Catholicorum Doctorum. Quibus si pia fide veritati assentire Theologus voluerit, nobiscum armetur; si autem effrons resistere, in fronte feriat. Mitto autem hos lapides in peram pastoraalem, id est simplicem hunc libellum, què nullatenus potest commendare elegantia styli, & comptus Sermo; Sed sola necessitatorum verborum prouisio: & quem tempora, alijs studijs Theologicis non intermissis, siue ministerijs Religionis continuata, ac horè successiue mutare potuerūt. Res ipsa appendatur, non verba: fructus legatur, non folia: flos carpatur non volaticus desideretur pappus. Præclare August. lib. 4. doctr. Christianæ c. 11. *Bonorum ingeniorū insignis est indoles in verbis verum amare, non verba, quid enim prodest lignea si hoc potest, quando nihil quærimus nisi patere quod clausum est?* Aperiam ego & reuelabo technas arcanas ædificij Theologici eò modo quo libuerit, vt clarè detecta fouea, caute possit euitari ruina.

Primum itaq. ostendam Theologum suis in scriptis, & non caruisse mendacio, & inuertisse dogmata, non solum cauendas sed omnino non bona. Ne quis autem suspicetur, acius iusto, à metriptorem perstringi, fateor me non personam, sed do-

doctrinæ temeritatem perstringere, non enim est Theologo mihi
 compertum est quis nam sit : omnino, autem mihi persuadeo
 non Religiosum, dubito autem Catholicum esse, ut potè qui
 passim suam epistolam dictis hæresim redolentibus resperferit;
 solet autem esse hæreticorum fraus, sub specie Catholicorum
 sua scripta, prodere quatenus, vel incautos valeant citius illa-
 queare, vel Catholicos quibus forrasse possunt impurari, infamare, & in invidiam vocare queant. Dicam cum Bonaventura
 in simili. *Quoniam meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta odientis oscula*, nequaquam peccatorum oleo, adulatio-
 ne videlicet, impinguandum esse ipsius languidum caput, nec
 tumidi cordis apostema palpandum, quin potius obloquentis
 hominis erectam ceruicem oportet dura increpatione ferire
 non quidem amari cordis odio, sed tranquillæ mentis æmula-
 toria Charitate. Ipsi vero suspectum dogma ordinato com-
 petit improbare congressu, ut per modum Apologiæ, epistolæ
 coarctetur responso, & impugnationi defensio corresponderet
 ex aduerso, cui titulum volui præfigere. APOLOGIA PER-
 FECTIONIS VITÆ SPIRITVALIS, SIVE PROPV-
 GNACVLVM OMNIVM RELIGIONVM, MAXIMÆ
 MENDICANTIVM, quia exacuit linguam suam tanquam
 gladium contrā omnes Religiones, ut iam monstraui, omnium
 Religionum causam pro viribus agam; quod non meæ arrogan-
 tiæ, sed potius intimo amoris, qui me vrget, ut secundū modulū
 pro honore vinearū domini Sabaoth, me totū impendā, impu-
 tatū volo. Duplex autē contrā Theologū est mihi instruenda
 munitio. Altera continens breuē resolutionē & Anathomiam
 totius epistolæ, in qua sub cōpendio cernantur omnes impostu-
 ræ & artes Theologi. Altera autē continens fusiū examen pro-
 positionū Theologi, ad inuiolatā doctrinam Angelici Doctoris
 tanquā rectissimā & certissimā regulam veritatis: Quia enim
 Theologus doctrinā S. Th. in defensionē suorū dogmatū vltro-
 necē assumpsit, conabor ego hominē suo gladio iugulare. hoc
 est verbis suis omnino convincere. *Condemnabis te os tuū, & la-
 bia tua respondebunt tibi*, Iob. 13. quia enim veritas vincit sēper
 & inualeſcit, cuius lumen inter densas errorum tenebras radiat
 cius

eius quasi virtute compulſus Theologus, quod impugnat deſe-
dit, & quidquid cōſtruit deſtruit, manifeſtè declarans quod qui
(vt ait Bonauentura) ſtudio cōſtētōnis deſeruit, dum arcu tenſo
doloso per ſagittam ſermonis emiſſā alterū vulnerare ſatagit, iuſto
Dei iudicio ſemetipſum prius ipſe conſigit. Aggrediar ergo Theo-
logum ſuis armis animoſè & intrepidè .

Quod dum perficio. Te (cū S. Bonauentura in apolog. Pau-
perū ſæpius citata) Sacroſancta Romana Eccleſia , tanquā al-
terā Eſther eleuatā in populis, vt Eccleſiarū omniū Matrē, Re-
ginā, atque Magiſtrā, ad defendendā, & docendā, tā morū, quā
fidei veritatē, fiducialiter interpellat tuorū pauperū cœtus , vt
quos genuiſti vt Mater, educaſti vt Nutrix, nunc etiā vt Regi-
na potērer & iuſtè defendas; cū idcirco diſpoſitione fauente
diuina, Pontificalis ac Regiæ poteſtatis verticē ſupremū adi-
piſci merueris, vt in arduis neceſſitatis articulis, ad defendendū
Chriſti populū parare ſis. Exurge igitur Sācta Mater, & iudica
cauſā tuā, quia Ordinū tuorū eſt; tu approbaſti Religiones au-
ſteras, Pſalmodiæ vacātes, Paupertatē in cōmuni proſitētes: tuū
eſt ea, quæ alieno ſpiritu pleni homines contrā eſſutunt, repro-
bare; ne ſi diſſimules, approbare videaris. Nō meā ſcripta proba-
ri, ſed tantū epiſtolā Theologi prohiberi, & conſutari geſtiō, &
nomine Religioſorū plurimorū, qui in hoc calamo meo loquū-
tur, humillimè poſtulo. Vos etiā omniū Ordinū Religioſi cōpel-
lo, clariſſicū vobis cano; En Theologus Iſmaelitico more manū
erigit contra omnes, vt iuſto Dei iudicio manus ſit omniū con-
trā eū, vnū ergo ſit brachiū omniū noſtrū, & quidquid præua-
let vnusquiſq. audeat, verbo, vel ſcripto cōtrā exitiale epiſtolā.
Deniq; ad vos docti viri, quorū iudicio meas lucubrationes li-
bōs ſubijcio, ſermonē cōuerto cū Gaetano; Diſtorū rationes vi-
dete & examine, & ſic aquieſcite, vel reſurate, nō enim tantū
ſū, nec ſic arrogās, vt meā proponā autoritatē. Sed catenus di-
co hic & vbique, quatenus reddita ratio reſtatur; Propterea vbi
defecero, correctori, vt adiutori gratias agā. Verba autē erroris,
falſitatis, deceptionis, inſcitiz, & quæcūq; huiusmodi mihi in-
ter ſcribendū exciderint, non contrā perſonā, ſed aduerſus do-
ctrinā velim accipi pronuntiata; quoniam perſonæ, nullo pa-
cto, Doctrinis non niſi vt diſſonant, aduerſari intendo.

*Facultas Reu. Admodum P. Præpositi Generalis
Carmelitarum Discalceatorum.*

FRATER Matthias à Sancto Francisco Præpositus Generalis Fratrum Carmelitarum Discalceatorum Congregationis S. Eliæ Ordinis Beatissimæ Virginis Mariæ de Monte Carmelo, Librum hunc inscriptum Apologia perfectionis vitæ Spiritualis, à R. P. F. Nicolao à Iesu Maria eiusdem Congregationis Sacerdote professo compositum, & à peritis Theologis recognitum, & commendatum, probo vetypis mandetur, si placuerit Reuerendis. D. Vicesgerenti, & Reuerendis. Magistro Sacri Apostolici Palatii. Dat. Romæ in nostro Cœnobio S. Mariæ de Scala VII. Kal. Decembris MDCXXVI.

*Fr. Matthias à Sancto Francisco
Præpositus Generalis.*

A P P R O B A T I O.

LIBRVM à R. P. F. Nicolao à Iesu Maria nostri Ordinis Sacerdote Theologo, in quo Epistolæ ignoti cuiusdam scriptoris centum Propositiones examinantur, Reu. Admod. P. nostro Proposito Generali P. F. Matthia à Sancto Francisco iubente perlegi: in eoque nil Orthodoxæ fidei, aut bonis moribus aduersum reperi, cum ad lineam Angelicæ Doctrinæ S. Thomæ extructus videatur, imò cum velut alter Moyses aduersus Aegyptium, obscurum videlicet hominem, in eo insurgit Author zelo priuatæ quid pro Catholica Religione facturus sit clarè portendit. Opus igitur dignum censeo, quod typis cudatur. Datum Romæ in nostro Seminario Sancti Pauli, die 25. Nouembris 1626.

*P. Modestus à S. Gregorio
à Carmeliis Discalceatis &c.*

Reimprimatur, si videbitur Reuerendis. P. Magistro Sacri Pal. Apoff.

A. Episc. Ballicastren. Vicesg.

Reimprimatur.

F. Nicolaus Rodulfus, Sacri, & Apostolici Palatii Magister, Ord. Præd.

Reimprimatur.

F. Deodatus Gentilis S. T. M. Vic. Generalis S. Officij Genuæ.

IN

INDEX PROPOSITIONVM, QVAE IN HOC OPERE EXAMINANTVR.

Propositio 1.

GENERALIA HASMONTIA, desumpta, ex certa SS. Patrum, & Theologorum doctrina. pag. 1.

Propositio 2.

Ut autem cognoscas sine errore, quibus rebus sita sit ista Dei quam maxima gloria, quam propagare per tuas facultates, & nepotem tuum vis, & debes, haec diligenter considera.

Propositio 3.

Unde sequitur, illum magis glorificare Deum, ubique magis meritorum, & gloria gradus conciliare, qui ad ea opera, & personae res suas derivat, à quibus maiora & plura praeterita extirpantur, & purgantur peccata, ac futura impediuntur. ibid.

Propositio 4.

Unde sequitur, te tunc valde glorificaturum Deum, & tua anime consulendum, si tua bona, & nepotem tuum direxeris ad tales personas, & talia pia opera, ex quibus in Ecclesia Dei oritur maior frequentia, & excellentia, rum piorum operum, sum bonorum meliorum.

Propositio 5.

Ad quod conducit multitudo & mediocritas & modorum, ac efficacia eorum, ad talem pietatem personarum & operum in Ecclesia Dei excitandam, propagandam, & dilatandam.

Propositio 6.

Ille maxime glorificat Deum, & animam suam spiritualiter dirigit, qui causa est contritorum effectuum bonorum, siue per dispensationem suarum temporalium facultatum, siue alio modo.

Propositio 7.

Considera Illustrissi. Domine, suae opera pia, & personas Religiosas, à quibus glorificatur Deus, per illas glorificari magis, in quibus magis respiciendus Dei dilectio, & proximi propter Deum.

Propositio 8.

Unde sequitur, per opera virtutis Religionis, vis sunt Psalmodie, non ita glorificari Deum, & animam dirigi, atque dirigi per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

Pro-

I N D E X. I

Propositio 9.

Virtute Religionis ex qua deceptoris opera promanant, longe perfectior est virtus charitatis, ut expresse docet S. Th. 2. 2. quæst. 81. art. 5. & loco paulo ante citato. 14.

Propositio 10.

Hinc secundum sequitur, per opera pauperum, vi sunt ieiunia & huiusmodi, ceteris pauperibus, minus glorificari Deum, quam per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum. ibi d.

Propositio 11.

Quin etiam S. Thomas in 4. dist. 15. art. 2. & c. assertit, Eleemosynam plus esse satisfactoriam pro peccatis, quam ieiunium, & orationem. 15

Propositio 12.

Item quod mirabilis est, S. Thom. 2. 2. quæst. 124. art. 3. ad 3. ait Actum ex charitate docendi, & gubernandi subditos esse perfectiorem, quam actum martyrii consideratum secundum propriam speciem actus. 16

Propositio 13.

Vnde sequitur tertio Illustriss. Domine, se ad tales personas, & opera, debere tuas facultates, & nepotem convertere, quia magis versentur circa dilectionem Dei, & proximi, quam circa Psalmody, & corporis macerationes. 18

Propositio 14.

Bene ait S. Greg. Papa lib. 6. cap. 2. in lib. Regum. Longè altioris est meriti, propriam voluntatem alienæ semper voluntati submittere, quam magis ieiunij, corporis arctare, aut per compunctionem se in secretis sacrificio maciare. 23

Propositio 15.

Considera & hoc Illustrissime Domine, si inueneris plures hominum priores Ordines, & Congregationes, quæ tibi viderentur bonæ & perfectæ, debere te potius ijs bonæ tuæ cum nepote tuo offerre, qui sequuntur perfectiorem viuendi institutum, & in eo modum viuendi perfectiorem. 24

Propositio 16.

Porro ut agnoscas quod visa institutum, & quis in eo viuendi modus sit perfectior, has regulas accipe, excerptas potissimum ex recapitulatione S. Thomæ Doct. Angelici doctrina. 25

Propositio 17.

Primo docet S. Th. 2. 2. quæst. 88. art. 5. Illam Religionem alteri præferri, quæ ordinatur ad finem absolute potiori, vel quia est magis bonum, vel quia ad plura bona ordinatur. Si vero sit finis idem, secundario attenditur præceminencia Religionis, non secundum quantitatem exercitij, sed secundum proportionem eius ad finem intentum. Vnde & in collationibus Patrum introducit sententia B. Antonij (collat. 2. c. 3.) qui discretionem, per quam aliquis omnia moderatur, prætulit ieiunij, & vigilijs, & omnibus huiusmodi obseruarijs. Et infra. Sic ut maius est illuminare, quam lucere solum, ita maius est contemplari alij tradere, quam quam

I N D E X

quam solum contemplari. Ergo summum gradum in Religionibus tenent; quæ ordinantur ad docendum, & prædicandum, quæ & propinquissima sunt perfectioni Episcoporum, sicut & in alijs rebus fines primarum coniunguntur principijs secundarum, ut S. Dionys. dicit 7. c. de divinis nominibus. Secundum autem gradum tenent illæ Religiones, quæ ordinantur ad contemplationem. Tertium est earum, quæ occupantur circa exteriores actiones. In singulis autem horum graduum potest attendi præeminentia, secundum quod una Religio ordinatur ad aliorum actum in eodem genere: sicut inter opera activa vita, potius est redimere captivos quam recipere hospites. Et in operibus viæ contemplatiua, potius est Oratio, quam lectio. Potest ergo attendi præeminentia, si una earum ad plura horum ordinetur, quam alia; vel si convenientiora statuta habeat, ad finem propositum consequendum. Hac omnia S. Thomas.

26

Propositio 18.

Illustrissime Domine, circumspice Religiosos Ordines, eumque tuis & bonis, & nepote orna.

30

Propositio 19.

Illustrissime Domine, circumspice Religiosos Ordines, eumque tuis & bonis, & nepote orna, quem præ cæteris videris proximè accedere ad Episcopalem statum, docendo, & prædicando, & alijs Ecclesiasticis functionibus obeundo, pro dilatanda divina gloria, & S. Ecclesiæ incremento.

32

Propositio 20.

Religio quæ Episcoporum statui propinquior est, perfectior est.

34

Propositio 21.

Pondera, illum Ordinem, qui accedit proximè ad statum Episcoporum, accedere etiam proximè ad illum viuendi modum, quem Christus Dominus, & eius Apostoli sectati sunt, qui procul dubio fuit omnium perfectissimus.

41

Propositio 22.

In quo clare expressus est finis salutis animarum quam plurimarum.

46

Propositio 23.

Ord. Eccl. & eorum varia functiones, per conciones, confessiones, lectiones, &c.

48

Propositio 24.

Perfectio vitæ Christi, & Apostolorum agnoscitur potest, in ex fine omnium operum eius, qui erat gloria Dei dilatare, abstrahendo homines ab infidelitate, & falsa fide, ad rectam fidem, & à vitâ impia ad piam, & ita salutem eorum procurare.

51

Propositio 25.

Perfectio vitæ Christi, & Apostolorum agnoscitur potest, tum ex medijs quibus xpus est eum Apostolis ad salutem humanam procurandam, & fructum meritorum suorum ijs communicandam, scilicet per prædicationes, disputationes cum Pharisæis, per Sacramenta, &c.

52

Pro-

I X N E D U E I X I

Propositio 26.

Perfectio vite Christi, & Apostolorum agnoscitur potest, tum ex ratione viuendi, quā in persona sui tenuit communem in victu, & vestitu cum honestis hominibus. ibid.

Propositio 27.

Christus rationem viuendi in persona sua tenuit communem, 54

Propositio 28.

Christus rationem viuendi in persona sua tenuit communem in victu, & vestitu cum honestis hominibus. 60

Propositio 29.

Christus rationem viuendi in persona sua tenuit communem in victu cum honestis hominibus. ibid.

Propositio 30.

Christus rationem viuendi in persona sua tenuit communem in vestitu cum honestis hominibus. 61

Propositio 31.

Ut ponderat S. Th. 3. p. q. 40. art. 2. ubi quaeritur: Vtrum Christus auferam vitam in hoc mundo ducere debuerit? Et respondetur, conuenientissimum fuisse, ut se Christus in conuersatione hominibus conformaret, secundum illud Apostoli ad Corin. 9. Omnia omnia factus sum, ut omnes lucrificarem & Ideoque congruum fuisse, ut Christus in cibo potuque communiter se sicut alij haberet: Idque probat verbis Christus Matt. 11. Venit Ioannes non manducans, neque bibens. Venit filius hominis manducans, & bibens, & dicens. Ecce homo vorax, & potator vini. 62

Propositio 32.

Ex quo loco colligunt alij SS. Patres, consilio instituisse Christum vitam minus seueram ac rigidam, quam Ioannem, ut facilius omnes lucrificaret. 63

Propositio 33.

Quemadmodum ait Chrysost. hom. 38. in Mattheum. 65

Propositio 34.

Illam ergo Religionem perfectissimam ne dubita, quae est vita, & muneri Apostolico simillima. 67

Propositio 35.

Illa Religio est perfectior alijs, quae ceteris paribus, habet media efficaciora ad consecutionem eius finis, propter quem est instituta. 78

Propositio 36.

Illa Religio est perfectior quae, ceteris paribus, non tantum efficaciora media habet ad suum finem perfectissimum, sed etiam plura talia, & magis ordinata. 79

Propositio 37.

Illa perfectior est Religio, quae, ceteris paribus, habet auxilia plura, & meliora ad consequendum finem suum, & mediocum suorum v sunt in suo Ordine praescripta. 84

I. N. D. E. X.

Propositio 38.

Illā Religio perfectior est, quā ceteris paribus, pluribus & melioribus est sūta praestitū, ad submouenda omnia impedimenta felici vsui modiorum ad sui finis consecutionem se se opponentia. 85

Propositio 39.

Illum ordinem, Illustrissime Domine, pata perfectiorem, qui, ceteris paribus, maiorem fructum in Ecclesia Dei facit verbis, scriptis, factis, exemplis, &c. ibid.

Propositio 40.

Vnde sequitur, illam esse meliorem, quā plures & meliores, & per plures vias ac modos, & pro pluribus locis ac personis, fructus edat, & per ipsos fructus tales a se editos, alios fructus novos, & novos in alijs multiplicat. 87

Propositio 41.

Quae omnia sunt certissima signa summa perfectionis. ibid.

Propositio 42.

Quae sita est non in verbis, & gestibus, sed in factis heroicis: quia ut ait S. Greg. Papa, Hom. 30. in Euangelia. Probatio dilectionis, exhibitio est operis. 85

Propositio 43.

Sicut plus donat ille, qui arborem fructiferam donat, quā qui sola poma, ita & statū, & persona, ceteris paribus, melior est, Deoq; magis grata, quā non tantum fructum facit bonum, sed facit res fructiferas quamplurimas, ex quibus fructus innumeri, perpetua successione, & multiplicatione nascuntur. 90

Propositio 44.

Illā Religio est melior, quā ceteris paribus, habet & offert plures occasiones heroicas virtutum & laborum pro Dei gloria, sūt in iuuantis animabus per varios modos, sūt in tolerandis persecutionibus & aduersitatibus ob studia pietatis. ibid.

Propositio 45.

Ideo merito S. Ioannes Climacus scribit gradu quarto. Noli citius currere, neque eleueris facile, cum enarrari audis solitariorum Patrum vitas, tu enim protomartyris militia incedis. 91

Propositio 46.

Hec enim, quae famam, & honorem laudum, grauiora sunt viris honestis, & ingenuis, ipsa moris acerbitate, quā multis malleis subire, quā fama & honoris pari iacturam. 92

Propositio 47.

Quae causa est, ut grauiissimi quique Theologi & Iurisperiti expresse doceant, quibusdam in casibus sine vilo peccato posse occidi alterum ob defectionem honoris proprii, & ad euadendam aliquam conuulsiā grauem, seu honoris iacturam. 93

Propositio 48.

Ideoq; & S. Propheta Elias 3. Reg. 19. vers. 4. Optabat potius mortem, quā molestias persecutionis, quā patiebatur à Iezabel. 94

I N D E X.

Propositio 49.

Et Sanctus Paulus, ob labores vite Apostolica animarum causa susceptos, dicebat, Rom. 7. vers. 24. Infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? 95

Propositio 50.

Et 1. Cor. 8. Non volumus ignorare vos fratres de tribulatione nostra, qua facta est in Asia, quoniam supra modum grauati sumus supra virtutem, ita vt taderet nos etiam vivere. 96

Propositio 51.

Vnde mirum non est, quosdam multa passos pro Dei gloria, utiamsi morte naturali extincti sunt, inter Martyres computatos. 97

Propositio 52.

Sic Ecclesia S. Marcellum Papam pro martyre colit 16. Ianuarij, S. Felicem, 14. Ianuarij, & S. Hyginum Papam 11. Ianuarij. 98

Propositio 53.

Et S. Luitardus Virgo Ordinis Cisterciensis, ad aequalem gloriam cum S. Catharina Virgine & Martyre electa fuit, nisi sine ferro & sanguine obierit, teste Thomas Cantimpratano, apud Surium, 16. Iulij. 100

Propositio 54.

Eandemque ob causam S. Damascenus in vita S. Barlaam, & Iosaphat scriptum reliquit, Religiosos animo ac voluntate Martyres effectos, ea gloria, quam martyres obtinent, minime carere. 101

Propositio 55.

Quod certe magis locum habet in ijs, qui iuxta signum honorum a S. Bernardo traditum, plura quàm alij bonis faciunt, & plura, quàm alij mala patiuntur, & minores fauores, & laudes, & applausus humanos reportant. 102

Propositio 56.

Illas Religiones pluri facias, in quibus maius est Orationis studium, quàm Psalmodia. 104

Propositio 57.

Proinde S. Thomas 2. 2. quest. 91. art. 2. ad 3. ait, nobiliorem esse modum prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam, & predicationem, quàm per cantum. 107

Propositio 58.

Et subdit: Ideo Diaconi, & Prælati, quibus competit per predicationem & doctrinam animos hominum prouocare in Deum, non debent cantibus insistere, nec per hoc a maioribus retrahantur, S. Gregor. Papa lib. 4. Regum cap. 88. quod etiam positum est in Decret. Dist. 92. Con. in Sanct. Roman. Ecclesia, præsentis decreto constituto, vt in Sede hac Sacri Altaris ministri cantare non debeant. Et vt ibidem additur. Conseruato est valde reprehensibilis, vt in Diaconatu ordine constituti, modulationi vocis inferriantur, quos ad predicationis officium, & elemosinatum

I N D E X.

- marum studium vacare congruebat, &c. Hac S. Thomas. 109
- Propositio 59.
- Quod si propter eleemosynas corporales Sacra Psalmodia debet omitti, multo magis propter spirituales, ut sunt, peccantes corrigere, ignorantes docere, dubitantibus recte consulere, consolari mœstos, Sacramenta administrare, libros pro defensione S. Ecclesie, & alios similes pro dilatanda Divina gloria conscribere, &c. 111
- Propositio 60.
- Ideo illa Religiones, cæteris paribus, præferendæ sunt alijs, quæ habent ex suo instituto maiorem rationem Prædicationis & Orationis, quàm Psalmodia. 126
- Propositio 61.
- Perfectionem Religionis non metiaris, Illustris. Domine, ex vita austeritate externa. ibid.
- Propositio 62.
- Sed potissimum ex dilectione Dei, quæ se producit ampla & multiplici propagatione divini cultus, & gloria, & multarum animarum salute. 132
- Propositio 63.
- Et laboribus difficilibus earum causa constanter, & perseveranter propter Deum suscepris, & inuisita virtute in occasionibus peccatorum declaratur. 133
- Propositio 64.
- Arctitudo observantiarum, inquit S. Thomas 2. 2. qu. 188. art. 6. ad 3. non est illud, quod præcipue in Religione commendatur, ut B. Antonius dicit, & ideo non est potior Religio ex hoc, quod habet arctiores observantias, sed ex hoc, quod ex maiori discretione sunt eius observantia ordinata ad finem Religionis. 134
- Propositio 65.
- Et 2. 2. qu. 184. art. 3. & lib. de Perfect. vita spiritualis cap. 2. idem S. Doctor ait. Primum, & principaliter consistit spiritualis vitæ perfectio in dilectione Dei, secundario in proximi dilectione. 135
- Propositio 66.
- Cave, inquit S. Hieronymus Epist. 41. ad Celantiam, cap. 6. ne si ieiunare, aut abstinere cæperis, te putes esse iam sanctam: hac enim virtus, adumentum est, non perfectio sanctitatis. ibid.
- Propositio 67.
- Hinc S. Franciscus teste S. Bonaventura eius vitæ cap. 6. sæpe dicebat Fratribus, De omni eo quod peccator potest, nemini sibi debet iniquo applausu blandiri: peccator, aut, ieiunare potest, orare, plangere, carumque propriam macerare, hoc salum non potest, Domino scilicet suo esse fidelis. 136
- Propositio 68.
- Hinc in libro octavo in vitis Pairū apud Rosneydum, cap. 63. Oranti B. Paphnutio Abbati, qui in summa vitæ austeritate, & multo maiore, quàm nunc in villo Religioso Ordine servetur, vitam Eremiticam sectabatur, separatus à consortio hominū,

diuinitus reuelatum est, eum non excessisse perfectionem cuiusdam in Civitate tibiensis, qui non ita pridem vacabat latrocinij, ebrietas, & fornicationi. Cum autem accuratè examinaretur, quidnam unquam ab eo rectè gestum esset: hoc solum inuenit; quod cum aliquando latronis vitam ageret, Christi Virginem, cui erat à latronibus vitium asserendum, liberauit, & alteri formosa muliere erranti in solitudine vim non intulerit, sed trecentis aureis donatam dimiserit, ut maritum tum liberis, ob debita in carcerem coniectum liberaret. ibid.

Propositio 69. Si ergo hominem tam antea malum opera charitatis pauca aequant meritis tam Sancti Eremita, in summo rigore ieiuniorum, & paupertatis, alijsq; carnis macerationibus vitam traducemus, quamò maiorem meritorum cumulam parient innumera opera charitatis spiritualis, &c. 138

Propositio 70. Esi uia externa asperitate ceteris non antecellam. 139

Propositio 71. Meritè itaque S. Anselmus explicans illud Apostoli 1. Tim. 4. Exercitatio corporalis ad modicum; pietas autem ad omnia. 141

Propositio 72. Per excitationem corporalem, intelligens cum S. Ambrosio, S. Bernardo, & Thoma, corporis afflictionem, & castigationem. Corporalis, inquit, exercitatio quæ est in ieiunijs, vigilijs, labore manuum, ac multimoda corporis afflictione, parum utilitatis habet, respectu magnæ utilitatis, quam habet pietas Religiosa mentis. Exerce te ad pietatem, id est, ad compassionem proximorum, & ad opera misericordiae. Nā uic ait S. Augustinus epist. 52. Pietas est uerax Dei cultus, unde omnia rectè uiuendi ducuntur officia. 146

Propositio 73. Quem locum explanans S. Thom. in Comment. Exercitatio, inquit, ieiunij & huiusmodi, in sua natura non sunt bona, sed pœnalia, & si homo non peccasset, nihil horum fuisset, sed sunt bona medicinalia, in quantum reprimunt concupiscentias. Ergo ad istud modicum sunt uilia, quia tantum ad morbum peccati carnalis, non spiritualis: quia aliquando propter abstinentiam, homo in itacundiam, inane gloriæ, & huiusmodi incurrit. Præsertim ergo abstinentia pietatem; & accipitur hic utroque modo pro cultu Dei, & misericordia. 148

Propositio 74. Sed præclare admodum S. Bernardus eundem Apostoli locum eodem sensu intelligens, Apologia ad Gulielmum Abbatem, eos Religiosos perstringit, qui ieiunijs maioribus addicti, & abstinentijs, uilique & attrita tunica induti, deirabebant alijs Religiosis, quod uerentur melioribus vestibus, ac pellibus, & carnibus vescerentur, & tria, vel quatuor pulmentaria uno die admitterent. 150

Propositio 75.

Et hos est pro delicatulis habitos, ijs longe anteponit. 153

Propositio 76.

Attendite, inquit, in regulam Dei, cui usque non dissonat institutio S. Benedicti. Regnum Dei intra vos est. (Luc. 17.) hoc est, non exterius in vestimentis, aut alimentis corporis, sed in virtutibus interioris hominis. Unde Apostolus (Rom. 14.) Regnum Dei non est esca, & potus, sed iustitia, & pax, & quodammodo in Spiritu Sancto. De corporalibus itaque observantibus fratribus, salutem firmiter, & quae maiora sunt Regulae spiritualis instituta relinquunt. Magna abusus. Tunicati & elati, abhorremus pelliceas. Tanquam non melior sit pellibus imolus a humilitas, quam tunicata superbia. Repleti deinde ventre faba, mente superbia, cibis damnamus saginatos, quasi non melius sit exigua, sed iuxta ad usum refectum, quam ventrosa legumina usque ad vultum extaturata. Et praecipue cum Esau, non de carne, sed de leno sit reprehensus, & de ligno Adam, non de carne damnatus: de contra vero Elias inuixit carnem comederit 3. Reg. 19. vers. 6. Abraham gratissime carnibus Angelos panerit Gen. 18. de ipsis sua fieri sacrificia Deus preceperit. Et infra. Quomodo Spiritus corpore melior est, modo spiritualis, quam corporalis exercitatio fructuosior. Tu ergo cum de bonorum observatione, elatus, alijs eadem non observantibus derogas, non te magis transgressorem Regulae indicas, cuius licet minima quadam teneas, meliora denitas: de quibus Paulus amalamini, ait, charismata meliora. Deridendo quippe fratribus, in quo semper sum, extolles, perdis humilitatem: in quo alios deprimis, charitatem, qua sunt, charismata meliora. Tu si tuum corpus multis ac nimis laboribus autem, ad regulatibus asperitibus mortificas membra tua, bene facis. Sed quid si illo, quem similiter non laborarem dijudicas, modicum quidem habeat de hac, quae ad modicum utilis, corporali videlicet exercitatione; amplius autem, quam tu de illa quae ad omnia valet, id est pietate, & caritate. 154

Propositio 77.

Quod usque adeo verum est, videm S. Bernardus serm. 12. in Cantica. Praelatos saeculares Ecclesiae utiles, leuibus aliquibus defectibus obnoxios, anteponat Religiosis solitarijs, & si a vulgo habitis pro perfectioribus. Inhumani, inquit, eorum redarguis opera, quorum onera refugis. Dico enim si is qui de Claustro est, est qui versatur in populo, interdum minus districte minusque circumspecte se se agere deprehenderit, v. g. in cibo, in somno, in risu, in ira, in iudicio, non ad indicandum confestim resiliat, sed memnerit scriptum Eccles. 4. Melior est iniquitas viri, quam beneficium mulier. Nam tu quidem in custodia vigilans, bene facis, sed qui mutat multos, melius facit, & virilius. Quod si implere non sufficit absque aliqua iniquitate, id est, absque quadam inaequalitate vitae, & conversationis suae, mememo, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Iacob. 5. 165

INDEX.

Propositio 78.

Sicut vita austeritas, etsi bona, & utilis, non est illa, ex qua perfectio Religiosa vitæ agnoscenda est. 167

Propositio 79.

Id ex quo perfectio Religiosa vitæ agnoscenda est, non est paupertas. 168

Propositio 80.

Id expressè docet S. Thomas 2. 2. q. 88. art. 7. ubi quæritur: Vitam habere aliquid in contrarium, diminuat perfectionem Religionis? Et respondet: perfectionem non consistere essentialiter in paupertate, sed in Christi sequela: secundum illud Hieronymi, super. Matt. cap. 19. Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te, &c. 177

Propositio 81.

Vide in Collationib. Patrū, Collat. 1. cap. 1. Abbas Moyses dicit Nuditas ac privatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumentum sumi. 180

Propositio 82.

Et in responsione ad 3. Paupertate, ait, esse minimū inter instrumenta perfectionis ibid.

Propositio 83.

Præterea docet, ideo paupertatem esse in Religionibus seruandam, ne per sollicitudinem circa res temporales, quæ diuitiis nominari solet in secularibus, Religiosi retrahantur a pijs suis Religionis operibus. Cum ergo in quibusdam Religionibus ad Ecclesiæ utilitatem institui, ipsa sollicitudo querendi necessaria pro templi ornatu, & usu, pro victu, & vestitu, pro viaticis, pro suppellectili, & alijs domesticis necessitatibus, magis impediat procuracionem aliena salutis, diuinæq; gloriæ propagacionem, quam sollicitudo vitæ. Oeconomi, vel Patrū familias, aut superioris Religionis, circa conseruationem, & defensionem rerum immobilium, vel mobilium Religionis, &c. 181

Propositio 84.

Ideo præcipui Religionum a Sancta Sede Apostolica confirmatarum, & commendatarum Fundatores, Basilii, Augustinus, Benedictus, Bruno, Bernardus, Ignatius, &c. diuiniús illustrati, certos suis Religiosis permiserunt reditus. 189

Propositio 85.

Vi ita liberi à quærendis elemosinis, melius & Deo, & sibi, & proximis vacare possent. 191

Propositio 86.

Libertatisq; errantes corrigere, quod facere non ita audent, si ab eis quærenda essent subsidia temporaria, timerent enim benefactores offendere, corrigendo eorum vitia: quia veritas odium parit. 194

Propositio 87.

Quam etiam ob causam & S. Teresa Fundatrix Discalceatorum, quemadmodum scribit Didacus Iepesius Archiepiscopus Turismonensis in eius vita, etsi quadam Monasteria absq; ullis redditibus Deo reuelante fundauerit, postea tamen experien-

• *cientia subsequente edocta distrabi animos procuratōne elemosynarum, quādam alia Monasteria, eodem Deo Magistratibus, dotata redditibus: ut sine sollicitudine conquirendarum elemosynarum, & ea que illis comitatur distractione, Moniales Deo, rebusque diuinis magis vacarent.* 199

Propositio 88. *Eandem ob causam inter quatuor monia sibi a Deo deuolata, pro conseruatione suorum Monasteriorum scriptum reliquit in libro Fundationum cap. 31. Ut quamuis discalceati haberent plura Monasteria, in quolibet tamen pauci habitarent: pro multis enim elemosynae, cum magna distractione, & sollicitudine, peragari solet, & ut parum cum secularibus tractaret, & illud modicum pro bono animatum in secularium: & ut magis doceretur operibus, quam uerbis.* 202

Propositio 89. *Ideo nonnulli Religiosis bona immobilia & mobili & necessaria sunt, ut eorum bonesto, & moderato usu vires corporis forteant, & sine sollicitudine conquirenda necessaria, pro victu, & vestitu, alijsque rebus quae se se impendunt procuranda alie- nae salutis, diuinaeque gloria amplificanda.* 205

Propositio 90.

Et hoc Dominus inquit S. Thomas loco citato pauperatū instituit, docuit suo exem- plo. Habebat enim loculos Iuda commissos, in quibus accidebantur ei oblata, ut habetur Ioannis 12. 214

Propositio 91. *Et discipuli eius post eius resurrectionem, a quibus omnis Religio sumpsit originem, prelia praedicta conseruabant, & destruebant illa, prout vnicuique opus erat.* 219

Propositio 92. *Quin etiam si Apostoli vni loco, vii vni Religiosorum Monasteria, fuissent adstri- cti, nec in ea suorum paucitate debuissent circuire tot mundi regiones, proculdubio stabiles & certos redditus acceptassent.* 223

Propositio 93.

Vt postea dilatata Ecclesia, & pastoribus animarum multiplicatis, ac ad certa loca additis, acceptarum Episcopi, alijsque Ecclesiastici. 235

Propositio 94.

Non obest ergo perfectioni Religiosa possessio bonorum temporalium bene distributo- rum: sed vel malus, & superfluus eorum usus, vel nimis erga illa affectus: quo- rum virumque praescinditur ordinatus Religio, & vobum Pauperatis, & re- gularis disciplina. 237

Propositio 95.

Commendat & hoc perfectionem Religiosi Ordinis, si ceteris paribus, ex instituto suo occupet se pro Deo in arduis & difficilioribus, quam alij. Hanc ob causam S. Th. 1. p. q. 95. art. 4. ad 2. ait. Opus difficilius ex parte obiecti esse magis merito- rium. Vnusquisque enim mercedem percipiet secundum suum laborem. 1. Cor. 3.

Maior

maior autem est labor, ubi est res difficilior, quæ pro Deo persequitur. **Propositio 96.**

Attende etiam ad hoc, Illustrissime Domine, ut eam Religionem tuo Nepoti commendes præ cæteris, in qua cum Regularum observantia vides maiorem concordiam, & domesticam unionem, præsertim in magna dissimilitudine graduum, & rationem varietate simul cobabit amicum.

Propositio 97.

Quæ tantopere est Deo grata, ut S. Macario Abbati, eræ vitam ducenti in Extremo solitariam, in perpetuis ieiunijs, & carnis macerationibus multis maioribus, quam hoc nostro seculo vigeat in illa Religione, etiam Eremitica; & assidue rerum diuinarum contemplationi dedito, Deo præculeris dum faminas coniugatas rei uxoria vacantes; quæ tamen nil præ cæteris habebat, quam quod per annos quindecim in domo una pariter manentes, nec turpe verbum altera dixisset ad alteram, nec licet monister; sed in pace vixissent, & a secularibus verbis abstinere ad mortem decrevisset, cum desiderio vita Monastica; si id per maritus earum aliquando liceret.

Propositio 98.

Et hoc ut opinor sufficiunt, Illustrissime Domine, ad adferendam tibi certam lucem, pro utroque desiderio tuo.

Propositio 99.

Vnum restat, ut te excitem ad aperiendam liberaliter manum, & cum bonis, ac Neptote tuo cor ipsum tuum.

Propositio 100.

Vnum denique addo, id ut Nepoti tuo inculces sermone, ne à sancto vita ætioris desiderio resiliat, cum alias ob causis, tum ne vite ætioris iacturam patiantur.

CENTVM
PROPOSITIONES
SELECTÆ

EX THEOLOGICI CVIVSDAM EPISTOLA
ad quendam Magnatem scire cupientem, quomodo posset
distribuere bona sua temporalia ad pios vsus, cum
utilitate, quàm maxima animæ suæ;

*Et cui ordini Regulari vnum è nepotibus suis vita Religiosa
desiderio captum deberet addicere, hoc libro examinata.*

PROPOSITIO PRIMA.

*Generalia tradam monita desumpta ex certa Sanctorum
Patrum, & Theologorum doctrina.*

SPECIOSA quidem, sed haud fidelis Authoris promissio, si ea spectentur, quæ in Epistola tradit, vel malè ex Sanctorum Patrum, & Theologorum dictis concludendo, vel malè eorum dicta referendo. Suam enim pro Sanctorum Patrum, & Theologorum doctrina obrudit friuolam, atque in ipsos, & Theologos, & Sanctos Patres iniuriosam, atque contumeliosam. Et certam vocat doctrinam, quæ fallax, ac ne quidem probabilis est, vt cuilibet simplici etiam inspectione patebit, nosque, vt errores euitentur, & Deus veritatis per veritatem laudetur, aperiemus.

PROPOSITIO II.

Ut autem cognoscas sine errore, quibus in rebus sita sit ista Dei, quam maxima gloria, quam propagare per tuas facultates, & nepotem tuum vis, & debes, hæc diligenter considera.

IMO si rectè, ac diligenter considerentur, quæ Author in epistola tradit, errorem, ac tenebras effundunt circa iudicium, quibus in rebus sita sit ista, quam maxima gloria Dei, quam Illustrissimus, ad quem Author scribit, per suas facultates, suumque Nepotem vult, ac debet, ut Autor loquitur propagare.

PROPOSITIO III.

Vndè sequitur, illum magis glorificare Deum, sibi què magnos meritorum, & gloriæ gradus conciliare, qui ad ea opera, & personas res suas deriuat, à quibus maiora, & plura præterita extirpantur, & purgantur peccata, ac futura impediuntur.

NON inficior quin ille multum glorificet Deum, sibi què magnos meritorum, & gloriæ gradus conciliet, qui ad ea opera, & personas res suas deriuat, à quibus maiora, & plura præterita extirpantur, & purgantur peccata, ac futura impediuntur. Inficior tamen, quod insuper Author addit, hunc magis glorificare Deum, maioremque meritorum, & gloriæ gradus sibi conciliare. Imò magis ille glorificat Deum, & maiorem sibi meritorum, & gloriæ cumulum parat, qui res suas deriuat ad personas perfectiores, quæuè, cum in se ipsis perfectæ sint, non modò aliorum peccata præterita purgant, & extirpant, futuraque impediunt; verum etiam alios perficiunt, quod perfectorum tantum est. Magis enim glorificat Deum ille, qui vnum perfectum facit, quam qui multos conuertit, qui postmodum sunt tepidi, etiamsi abstineant à peccatis mortalibus; quia maior gloria Deo resulat ex vno iusto perfecto, quam ex multis alijs iustis communibus, seu

seu imperfectis. Nam sicut pictor maiorem sibi gloriam parat ex vna pulcherrima effigie, quam summa industria elaborauit, quam ex multis imaginibus imperfectis, quas veluti ludendo, aut somniando depinxit: ita vniuersorum Creator Deus cumulatiorem gloriam, & laudem ex vno Francisco, aut Dominico, quam ex multis iustis tepidis, & imperfectis decerpit. In istis enim Imago Dei in vera virtute constituta, & ab ipso Deo delineata, licet non effictoris culpa, obscura est, & mille imperfectionum lituris fœdata; quare parum sapientiam Artificis prædicat: at in viro perfecto imago, ac similitudo Dei est valde pulchra, atque perfecta, & tanto splendore circumdata, vt aspicientes in maximam admirationem rapiat, & ad eximias laudes Artificis referendas alliciat. Insinuatur id in Scriptura Diuina. Exodi enim 3. habetur. *Dixit Deus ad Moysen: hæc dices filiis Israel. Dominus Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob misit me ad vos: hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generationem, & generationem.* Dubium tamen non est, ab Abraham, vsque ad Moysen hoc est trecentis eoque amplius annis, plurimos homines inter filios Israel in gratia Dei vixisse, & diem eternum clausisse: horum tamen Deus mentionem non fecit. Moysi quoque Exodi 32. dixit Dominus: *Dimitte me, vt irascatur furor meus.* Cum tamen in tanta populi Dei multitudine fuerint aliqui immunes à peccato lethali, & in gratia Dei viuerent, sed eorum oratio non erat adeò efficax. Sanctus quoque Elias 3. Reg. 18. dixit ad Populum: *Ego remansi Propheta Domini solus.* Tamen eodem capite dicitur: *Abdias timebat Dominum valde.* Nam cum interficeret Iezabel Prophetas Domini, tulit ille centum Prophetas, & abscondit eos quinquagenos, & quinquagenos in speluncis, & pavit eos pane, & aqua. Et rursum 3. Reg. cap. 19. Dixit Elias: *Derelictus sum ego solus.* Et tamen eodem cap. dixit Dominus: *Derelinquam mihi in Israel septem millia virorum, quorum genua non sunt incuruata ante Baal, & omnes, quod non adorauit eum osculans manus.* Magis ergo æstimat Deus vnum iustum perfectum, quam multos iustos imperfectos. Quod etiam ratio Theologica suadet. Magis enim diligit Deus eum, qui v. g. habet centum gradus gratiæ, quam viginti alios, quorum vnusquisq; habet tantum quatuor gradus gratiæ, & omnes simul tantum octuaginta: nam gratia in nobis est effectus dilectionis, quæ est in Deo. Quod si verum est, vtique magis glorificabit Deum, qui suo modo faciet vnum iustum perfectum, quam qui multos iustos imperfectos. Id ipsum colligitur ex S. Thoma, (cuius doctrinæ subscripsit Author) 2. 2. q. 182. art. 2. in quo quaerit *Utrum vita actiua sit maioris meriti, quam contemplatiua?* Et tertio loco obijcit sibi tale argumentum: *Gregorius dicit super Ezechielem, quod nullum sacrificium est Deo magis acceptum,*

PROPOSITIO II.

Vt autem cognoscas sine errore, quibus in rebus sita sit ista Dei, quam maxima gloria, quam propagare per tuas facultates, & nepotem tuum vis, & debes, hac diligenter considera.

IMO si rectè, ac diligenter considerentur, quæ Author in epistola tradit, errorem, ac tenebras effundunt circa iudicium, quibus in rebus sita sit ista, quam maxima gloria Dei, quam Illustrissimus, ad quem Author scribit, per suas facultates, suumque Nepotem vult, ac debet, vt Autor loquitur propagare.

PROPOSITIO III.

Vndè sequitur, illum magis glorificare Deum, sibi què magnos meritorum, & gloriæ gradus conciliare, qui ad ea opera, & personas res suas deriuat, à quibus maiora, & plura præterita extirpantur, & purgantur peccata, ac futura impediuntur.

NON inficior quin ille multum glorificet Deum, sibi què magnos meritorum, & gloriæ gradus conciliet, qui ad ea opera, & personas res suas deriuat, à quibus maiora, & plura præterita extirpantur, & purgantur peccata, ac futura impediuntur. Inficior tamen, quod insuper Author addit, hunc magis glorificare Deum, maioremque meritorum, & gloriæ gradus sibi conciliare. Imò magis ille glorificat Deum, & maiorem sibi meritorum, & gloriæ cumulum parat, qui res suas deriuat ad personas perfectiores, quæquè, cum in se ipsis perfectæ sint, non modò aliorum peccata præterita purgant, & extirpant, futuraque impediunt; verum etiam alios perficiunt, quod perfectiorum tantum est. Magis enim glorificat Deum ille, qui vnum perfectum facit, quàm qui multos conuertit, qui postmodum sunt tepidi, etiamsi abstineant à peccatis mortalibus; quia maior gloria Deo resultat ex vno iusto perfecto, quàm ex multis alijs iustis communibus, seu

seu imperfectis. Nam sicut pictor maiorem sibi gloriam parat ex vna pulcherrima effigie, quam summa industria elaborauit, quam ex multis imaginibus imperfectis, quas veluti ludendo, aut somnando depinxit: ita vniuersorum Creator Deus cumulatiorem gloriam, & laudem ex vno Francisco, aut Dominico, quam ex multis iustis tepidis, & imperfectis decerpit. In istis enim Imago Dei in vera virtute constituta, & ab ipso Deo delineata, licet non effectoris culpa, obscura est, & mille imperfectionum lituris fadata; quare parum sapientiam Artificis prædicat: at in viro perfecto imago, ac similitudo Dei est valde pulchra, atque perfecta, & tanto splendore circumdata, vt aspicientes in maximam admirationem rapiat, & ad eximias laudes Artificis referendas alliciat. Insinuat id in Scriptura Diuina. Exodi enim 3. habetur. *Dixit Deus ad Moysen: hac dicas filijs Israel. Dominus Deus patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob misit me ad vos: hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generationem, & generationem.* Dubium tamen non est, ab Abraham, vsque ad Moysen hoc est trecentis eoque amplius annis, plurimos homines inter filios Israel in gratia Dei vixisse, & diem extremum clausisse: horum tamen Deus mentionem non fecit. Moysi quoque Exodi 32. dixit Dominus: *Dimitte me, vt irascatur furor meus.* Cum tamen in tanta populi Dei multitudine fuerint aliqui immunes à peccato lethali, & in gratia Dei viuerent, sed eorum oratio non erat adeò efficax. Sanctus quoque Elias 3. Reg. 18. dixit ad Populum: *Ego remansi Propheta Domini solus.* Tamen eodem capite dicitur: *Abdias timebat Dominum valde.* Nam cum interficeret Iezabel Prophetas Domini, tulit ille centum Prophetas, & abscondit eos quinquagenos, & quinquagenos in speluncis, & pauit eos pane, & aqua. Et rursum 3. Reg. cap. 19. Dixit Elias: *Derelictus sum ego solus.* Et tamen eodem cap. dixit Dominus: *Derelinquam mihi in Israel septem millia virorum, quorum genua non sunt incuruata ante Baal, & omne os, quod non adorauit eum osculans manus.* Magis ergo æstimat Deus vnum iustum perfectum, quam multos iustos imperfectos. Quod etiam ratio Theologica suadet. Magis enim diligit Deus eum, qui v. g. habet centum gradus gratiæ, quam viginti alios, quorum vnusquisque habet tantum quatuor gradus gratiæ, & omnes simul tantum octuaginta: nam gratia in nobis est effectus dilectionis, quæ est in Deo. Quod si verum est, vtique magis glorificabit Deum, qui suo modo faciet vnum iustum perfectum, quam qui multos iustos imperfectos. Id ipsum colligitur ex S. Thoma, (cuius doctrinæ subscripsit Author) 2. 2. q. 182. art. 2. in quo quaerit *Virum vita actiua sit maioris meriti, quam contemplantia?* Et tertio loco obijcit sibi tale argumentum: *Gregorius dicit super Ezechielem, quod nullum sacrificium est Deo magis acceptum,*

A 2 quam

quàm zelus animarum: sed per Zelum animarum aliquis se conuertit ad studia vite actiue. Ergo videtur, quod vita contemplatiua non sit maioris meriti, quàm actiua. Ad id responderi his verbis: Ad tertium dicendum. Quod sacrificium spiritaliter Deo offertur, cum aliquid ei exhibetur. Inter cetera autem bona hominis, Deus maxime acceptat bonum humana anima, vt hoc sibi in sacrificium offeratur. Offerte autem debes aliquis Deo primum quidem animam suam; secundum illud Eccles. 30. Misereere anima tua placens Deo. Secundò autem animas aliorum; secundum illud Apocal. ultimo, Qui audit, dicat, veni. Quando autem homo animam suam, vel alterius propinquius Deo coniungit, tantò sacrificium est Deo magis acceptum. Undè magis acceptum est Deo, quod aliquis animam suam, & aliorum applicet contemplationi, quàm actioni. Per hoc ergo, quod dicitur, quod nullum sacrificium est Deo magis acceptum, quàm zelus animarum, non praefertur meritum vite actiue merito vite contemplatiue, sed ostenditur magis esse meritum, si quis offerat Deo animam suam, & aliorum, quam quacunque alia exteriora dona. Hæc S. Thomas. Certum est autem, quod qui alios applicat purificationi peccatorum, quod eos applicat actioni, quia secundum doctrinam Theologorum purgatio peccatorum pertinet ad vitam actiuam: & qui alios applicat contemplationi, applicat perfectioni, vel saltem profectui insigni, quia contemplatio supponit animum purgatum. Quod si magis est acceptum Deo secundum S. Tho: quod aliquis applicet alios contemplationi, quàm actioni; vtique magis erit acceptum Deo, quod aliquis applicet alios perfectioni, quàm conuersioni.

PROPOSITIO IV.

Undè sequitur, te tunc valdè glorificaturum Deum, & tue anime consulturum, si tua bona, & nepotem tuum direxeris ad tales personas, & talia pia opera, ex quibus in Ecclesia Dei oritur maior frequentia, & excellentia, tum piorum operum, tum hominum meliorum.

ACCEDIT propius ad veritatem Author in hac propositione, inquit Illusterrimum valdè glorificaturum Deum, si sua bona, & Nepotem direxerit ad tales personas, & talia opera pia, ex quibus in Ecclesia Dei oritur maior excellentia, tum piorum operum, tum hominum meliorum. Ceterum tales personæ, & talia pia opera non sunt, vt Author censuit in superiori propositione, illi à quibus maiora,
&

Propositio IV.

5

& plura purgantur, & extirpantur præterita peccata, & futura impediuntur; sed sunt Christianæ perfectionis opera, piumq; alios perficiendi studium, & exercitium, & personæ propriæ perfectioni alijsq; perficiendis operam nauantes. Quapropter gratis dicit se hanc propositionem ex superiore accipere, & gratis etiam eam assumit, cum nec suum propositum ex ea concludat, aut concludi possit. Inepte etiam in hac propositione cum excellentia piorum operum, & hominum meliorum, frequentiam connectit: excellentia enim paucissimorum est, non tantum in vno aliquo tempore, sed respectu omnis temporis, & conferendo eos, non cum omnibus reprobis, & imperfectis omnino: sed etiam cum illis solis, qui terrenis rebus deceptis, assequendæ perfectioni insistant. S. Cyprianus, lib. de operibus Chri. Serm. de Ieiunio asserit, *paucissimos adsoluere Sanctos, sicut Moyses, Noe, &c. ac proinde, & perfectos, idem enim sunt.* Et S. Augustinus. *Perfectionem vult paucorum esse, imperfectorum verò infinitum esse numerum.* Cassianus etiam Collat. 19. cap. 9. ait: *raram esse perfectionem, & paucissimis Dei dono concessam.* Alphonsus quoque Tostatus q. 5. in cap. 4. Matt. ponit vt certum in paucissimis esse perfectionem; & propterea monet. *Prædicatori Religioso moderatè esse conuersandum cum hominibus, ne mores populi imbibat, & imperfectiones.* Rara igitur est perfectio in Mundo, quod ipsa experientia docet. *Paucos esse electos* asseruit veritas, Matthæi 22. *Pauciores* erunt perfecti, nam non quiuis electus est perfectus.

PROPOSITIO V.

*Ad quod conducit multitudo & mediorum, & modorum, ac efficacitas eorum ad talem pietatem personarum, & operum
in Ecclesia Dei excitandam, propagandam,
& dilatandam.*

MIRVM est, quod Author inter tot conducentia incumbenti-
bus saluti animarum, quorum sparsim meminit in ista Episto-
la, non inculcet sæpius præcipuam conditionem requisitam, quæ est, vt
ministri Euangelij sint primò in seipsis perfecti. Prima enim proprie-
tas sustentis officium prædicationis est vt sit perfectus. Calamus
namquæ malè temperatus, pulchros characteres nõ exarat; gladius ob-
tus, & rubigine sordescens, non secar; aratrum contractum, minime
terram proscindit; & homo imperfectus vitijs corruptus, prauis affec-
tibus.

tibus fractus, sinistra intentione superatus, opera omnibus partibus absoluta non perficit. Idcirco Dominus ad Phariseos, ait: *Progenies viperarum, quomodo potestis bona loqui cum sitis mali; ex abundantia enim cordis os loquitur.* Hac oratione docens, malitiam cordis verba noxia profundere, & pessimorum Patrum progenies non dissimiles, & odij passione victas, non posse quod bonum est loqui. Et rursus: *Bonus homo, de bono thesauro profert bona, & malus homo de malo thesauro profert mala.* Ex quo non ineptè consequitur Religiosum tepidum, ac imperfectum de thesauro cordis sui prolaturum opera tepida, & imperfecta. Necesse est ergo Prædicatorem esse perfectum.

PROPOSITIO VI.

Ille maximè glorificat Deum, & animam suam spiritualiter ditat, qui causa est contrariorum effectuum bonorum, siuè per dispensationem suarum temporalium facultatum, siuè alio modo.

ISTVD. quoque mirabile est, quod Theologus asserit, ad maximam gloriam Dei spectare, esse causam frequentiz, & excellentiz operum, & hominum meliorum, per dispensationem bonorum temporalium: quasi bona temporalia Religiosis viris dispensata, debeant esse causa perfectionis in eisdem Religiosis, & ex eis oriri debeat maior frequentia, & operum, & hominum meliorum. Imò verò Religiosi deberent sibi cauere à bonis temporalibus. Quoniam (vt Bernardus ait) *Hæc fugiendarum diuitiarum causa præcipua est, quod aut vix, aut nunquam sine amore valeant possideri. Limosa siquidem, & glutinosa nimis non modò exterior, verum etiam interior substantia nostra videtur, & facile cor humanum omnibus, quæ frequentat adheret.* Quod etiam docet S. Thom. vt postea videbitur. Quod si de nepote agitur, incertum an etiam Religioni tali, qualem depingit Theologus, adscriptus, aptus erit, vel ineptus; an ex numero paucorum perfectorum futurus, vel ex grege imperfectorum, proderit an oberit finitipento.

PROPOSITIO VII.

Confidera Illustriss. Domine inter opera pia, & personas Religiosas, à quibus glorificatur Deus, per illas glorificari magis, in quibus magis resplendet Dei dilectio, & proximi propter Deum.

HÆC propositio ambigua est, & insufficiens; Vel enim sensus est, quod in quibusdam Religionibus magis resplendet Dei dilectio, & proximi propter Deum, secundum statum, quasi vna Religio secundum statum obligetur ad maiorem dilectionem Dei, & proximi propter Deum, quam alia: & hic sensus est falsus, vt postea patebit. Vel est sensus, quod in quibusdam Religionibus secundum actum magis resplendet Dei dilectio, & proximi propter Deum: & tunc adhuc distinguendum est. Non enim omnis Dei dilectio, & proximi propter Deum, est perfectio, sed est quædam Dei dilectio, & proximi propter Deum, quæ reuera non est perfectio. Aut enim charitas Theologica sumitur efficiens, aut efficiens; perfectio non consistit in charitate efficiente, sed efficiente. Rursum charitas Theologica efficiens, aut sumitur nudè, aut certè, vt simul connotat priuationem inordinationis passionum peccatorum, aut vitiorum, & pro virili virtutum omnium acquisitionem: & in tali charitate consistit perfectio, vt SS. Patres, & Theologi Scholastici, & Magistri spirituales docent. Sic ergo limitanda est Propositio inducta. Ab illis personis Religiosis magis glorificatur Deus, in quibus magis resplendet secundum actum dilectio Dei, & proximi propter Deum, quæ est perfectio, scilicet charitas Theologica, quæ in quocunq; gradu intensionis, in tali tamen statu, ac termino est, vt ablata inordinatione passionum, cupiditate, & vitij, faciat expeditum hominem, ad vsum suarum functionum, & exercitium omnium virtutum.

PROPOSITIO VIII.

Vnde sequitur per opera virtutis Religionis, vti sunt Psalmodie non ita glorificari Deum, & animam ditari, atq; ditatur per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

HÆC propositio est friuola, & deceptoria. Supponit enim, quod opera virtutis Religionis non sint opera dilectionis Dei, & proximi

ximi propter Deum: quod falsum est de operibus virtutis Religionis infusa: iam quod secundum Theologos virtus Religionis, alia est infusa, alia acquisita. Vt autem magis deceptio appareat, notandum est pro simili, quod S. Thom. 2. 2. q. 27. art. 8. docet, ubi quærit: *virum sit magis meritorium diligere proximum, quam diligere Deum?* Et respondet dicendo, quod comparatio ista potest intelligi dupliciter. Vno modo, vt seorsim consideretur vtraque dilectio: & tunc non est dubium, quod dilectio Dei est magis meritoria. Debetur enim ei merces propter se ipsam, quia vltima merces est frui Deo, in quem tendit diuina dilectionis motus. Vnde & diligenti Deum merces promittitur. Ioan. 14. Si quis diligit me, diligetur a Patre meo, & manifestabo ei me ipsum. Alio modo potest attendi ipsa comparatio, vt dilectio Dei accipiat secundum, quod solus Deus diligitur: Dilectio autem proximi accipitur secundum, quod proximus diligitur propter Deum. Et sic dilectio proximi includit dilectionem Dei; sed dilectio Dei non includit dilectionem proximi. Vnde erit comparatio dilectionis Dei perfecte, quæ extendit se etiam ad proximum, ad dilectionem Dei insufficientem, & imperfectam: quia hoc mandatum habemus a Deo, vt qui diligit Deum, diligat, & fratrem suum; & in hoc sensu dilectio proximi præeminet. Hæc S. Thomas. Quæ doctrina potest subservire etiam in proposito. Comparatio enim inter virtutem Religionis infusam & inter virtutem charitatis potest intelligi dupliciter. Vno modo, vt seorsim consideretur vtraque virtus; & tunc non est dubium, quod dilectio Dei, & proximi propter Deum est magis meritoria. Alio modo potest attendi ipsa comparatio, vt dilectio Dei, & proximi propter Deum accipiantur secundum, quod tantum diligitur Deus, & proximus propter Deum; Virtus autem Religionis infusa accipitur secundum, quod vtitur motivo dilectionis Dei, & proximi propter Deum, siue secundum, quod informatur charitate, quia charitas Theologica est forma omnium virtutum infusarum, & S. Thom. 2. 2. q. 81. art. 5. ad 1. ait. *Virtutes Theologicae, scilicet, fides, spes, & caritas habent actum circa Deum, sicut circa proprium obiectum. Et ideo suo Imperio causant actum Religionis, quæ operatur quadam in ordine ad Deum.* Quod etiam repetit q. 82. art. 2. ad 1. quod, inquit, homo iradat se ipsum Deo ad aliqua opera diuini cultus, hoc immediate pertinet ad Religionem: mediate autem ad charitatem, quæ est Religionis principium, & sic opera Religionis non solum sunt virtutis Religionis, sed etiam dilectionis Dei, & proximi propter Deum, nimirum quatenus fiunt ex affectu impetrandi proximo salutem, & quæ ad salutem spectant, vel etiam quatenus fiunt in satisfactionem pro peccatis proximorum. Et sic Author male distinxit opera virtutis Religionis, vt sunt psalmodiz, contra opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

Est quoque propositio prædicta contumeliosa in Religiones, in quibus

bus exercentur psalmodiæ, eò quod supponit, à viris Religiosis ita exerceri psalmodias, quod hæ psalmodiæ non sint opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Magis autem debuisset dicere Theologus: non ita glorificari Deum, & animam dici per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum ex parte vna: quàm ex alia parte simul & per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, & per opera virtutis Religionis infusæ, vt sunt psalmodiæ. Cæteris enim paribus per opera plurium virtutum infusarum magis glorificatur Deus, quàm per opera vnius virtutis. Magis ergo glorificatur Deus per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum simul, & per opera virtutis Religionis infusæ, quàm per opera solius dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

Præterea vt res fiat euidentior, & magis, & magis Authorem urgeamus, distinguendum est de operibus dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Quædam enim sunt opera dilectionis vt elicientis, cuiusmodi est ipse amor Dei, & proximi propter Deum. Quædam sunt opera dilectionis tantum imperantis. Quo pacto dilectionis Dei, & proximi propter Deum opera sunt omnium etiam virtutum opera, quod Apostolus significat in Epist. ad Cor. omnium virtutum opera charitatis tribuens: *Charitas enim, inquit, patiens est, omnia credit, omnia sustinet, omnia sperat*. Iam percontor ab Authore: cum opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum psalmodiæ præfers, de quibusnam dilectionis operibus loqueris? De operibus dilectionis elicientis, an imperantis? Si de operibus dilectionis elicientis, fateor ea esse præferenda, quia nimirum eliciuntur à charitate, quæ est maxima omnium virtutum. Verumtamen hoc ad rem tuam non facit, quia de ipso actu, seu affectu amoris, qui est actus dilectionis elicientis nusquam loqueris in hac epistola, nunquam te ex illo præfers alijs omnibus Religiosis: sed ex doctrina, & prædicatione, quæ opus sunt dilectionis non elicientis, sed imperantis. At cum etiam psalmodia sit opus dilectionis imperantis, & quidem dilectionis tum Dei, tum etiam proximi propter Deum, quomodo opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, dilectionis inquam imperantis, ex hoc ipso quod opera dilectionis sunt, psalmodiæ præfers, teque ex illis omnibus alijs Religiosis, non secus, ac si Petro, qui homo est, Paulum quia homo est præferres absurdissimè? Paulus enim, quia homo est equo, & leoni, qui homines non sunt; non Petro, qui etiam, non secus ac Paulus, homo est, præferri potest. Rursus diuinas promere laudes ad Christianam pietatem, & perfectionem maximè spectat, memoriam enim abundantie suauitatis diuine eructant Christiani, & Sancti Religiosi, & diuina iusticia, exultant, cum diuinis laudi-

B

bus

bus per psalmodiam vacant; in quibus adeo assidui, & continui, & perpetui antiquitus erant Christiani, quod Aduerſus cum alijs gentilibus diceret. Nil aliud mali agunt Christiani, nisi quod Deum suū Crucifixum, die, ac noctulandant. Non ergo facile alia dilectionis opera psalmodiæ præferenda sunt, utque *psalmodia* sit *quædam* *religio*, & *religio* sit *quædam* *religio*. Insuper licet omnium virtutum actibus commune sit à charitate imperari; id tamen conveniētiſſimum præ cæteris est actibus virtutis Religionis, ut inquit S. Thomas 2. 2. q. 81. & 82. initio contra hanc octavam propositionem citatis, nimirum quia charitas cum sit circa Deum, & propriam societatem, & Religio sit circa cultum Dei, Charitas consequenter est Religionis principium, idque perspicuum est inter omnes Religionis actus, potissimum in psalmodia siue ea consideretur ut laus diuina, siue ut oratio, seu deprecatio pro nostra, & proximorum salute, & eorumque ad salutem spectant. Mens enim diuino amore estuans mox in diuinas laudes prorumpit. Vnde Apostoli statim atque repleti sunt spiritu sancto, ceperunt loqui magnalia Dei; ideoque Spiritus sanctus in igneis linguis apparuit; quorum enim corda igne diuini amoris ardeſcunt, eorum linguæ protinus in Dei laudes laxantur. Quare Spiritus sanctus, ubi cor Zachariæ impleſſet, os eius clauſum ferre minime potuit: sed mox ad diuinas præmendas laudes aperuit. Et quid obsecro pro nostra, aliorumque salute, & eorum que ad salutem spectant orate nos facit, nisi nostræ salutis amor, seu charitas, qua nos ipsos, & proximos propter Deum diligimus; ac Deum nobis, & proximis amamus? Manet ergo, psalmodiam potissimum esse opus dilectionis Dei, & proximi propter Deum, atque adeo non posse alia opera ex hoc, quod dilectionis Dei, & proximi propter Deum opera sunt, psalmodiæ præferri. *psalmodia* sit *quædam* *religio*, & *religio* sit *quædam* *religio*.

b Sed age Psalmodiam doctrinæ, & prædicationi conferamus, ex quibus Author omnibus alijs Religionibus tuam præferre conatur. Primum enim doctrina etiam, & prædicatio opera dilectionis non eliciunt, sed imperantis sunt; sunt enim actus intellectus non voluntatis, quam afficit charitas. Est ergo inter ipsas, & psalmodiam comparationi locus. Cæterum doctrina, & prædicatio foris obſtepit, & auditur: psalmodia, utentis admittitur, atque exaudiatur impetrat, & exorat. Idcirco Petrus: *orationibus* inquit, & *verbo instantes erimus*, non solum inquit verbo, nec tantum orationi, sed utrique; & cui maxime? orationi; *orationi enim*, inquit, & *verbo instantes erimus*.

Accedit, quod etſi doctrinam, quatenus per prædicationem exercetur, bene operationem dilectionis Dei, & proximi propter Deum dixerimus, quippeque ex fine tuū operantis, tūc etiam ipsius operis

ad salutem animarum tendit: tamen doctrina, ut in scholis traditur, non solum Phylosophica, sed etiam Theologica non tam proprie opus dilectionis Dei, & proximi propter Deum dici potest. Doctrina enim, quatenus in Scholis traditur, intellectum instruit, ut sciat, non voluntatem promouet, ut operetur: ad veritatem, non ad operationem tendit: ad sciendum, non ad declinandum à malo, & faciendum bonum ordinatur; & si quidem etiam ad operationem tendat, ut practica facultates, curat ut bene fiat operatio, non ut ad salutem, sed ut secundum ipsam scientiam, seu artem oportet: non ut sancta, sed ut artificiosa sit operatio. Si autem de phylosophia id verum sit, quæ ad sacram Theologiam gradum facit, & conducit, deque ipsamet sacra Theologia, quæ Christianam fidem gignit, & roborat, seu defendit, quid potro de Poesi, & Mathematicæ? O quantum hæc ad salutem conducunt! O quantæ dilectionis Dei, & proximi propter Deum operationes sunt Poësis, & Mathematicæ doctrina!

Dices Phylosophia, & poeseos, & Mathematicæ Doctrinam ex fine operantis, quatenus scilicet ea intentione ipsius proximi ad salutem à doctore traditur, operationem esse dilectionis Dei, & proximi propter Deum: fateor non secus etiam, ac artis pingendi, sculpendi, artis etiam sutoris, fabrilis, & aliarum omnium, siue liberalium, siue mechanicarum, quæ licite exercentur, hoc modo ex fine operantis propter salutem proximorum tradita doctrina operatio est dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Quidni ergo etiam ipsarum omnium artium doctrina ab Authore psalmodia præferatur? Neque verò nobis deest ratio præter eas, quæ proximè deductæ sunt, quare psalmodia omni prorsus doctrinæ, quæ ad mentem imbuendam traditur, longè præferatur in ratione operationis dilectionis Dei, & proximi propter Deum, seu in hoc quod charitate imperante tradatur. Deuotio enim, quæ communiter operibus virtutis Religionis, ut propria materia, & pabulo augetur, & pinguescit, maxime tamen psalmodia nutritur, augetur, & iugatur. Quis enim non videat, quod Deum laudando, ac deprecando, (quod per psalmodiam peragimus) nos eius famulatum, & obsequio magis, ac magis addicimus, & deuouemus, quæ est ipsa deuotionis operatio? Rursum deuotio, ex charitate causatur. Patet enim, quod ex amore aliquis redditur promptus ad seruendum amicum. Charitas ergo, quæ nostra ad Deum auitia est, nos reddit promptos, ac deuotos ad seruendum Deo. Denique deuotio charitatem ipsam auget, & fouet, sicut & quælibet amicitia conseruatur, & augetur per amicitium operum exercitium. Igitur deuotio in psalmodia præstat, ut ex charitate promatur, & magis, ac magis eam pro-

mendo, charitas exardescat : Id quod in traditione doctrinarum, quæ pro fine operis non sanctam operationem, sed veritatem, seu perfectionem intellectus habent, dici non potest, quia deuotionis materia, & pabulum non sunt, utpote ad Religionis virtutem non pertinentes.

Licet verò psalmodia, etiam ut virtutis Religionis opus, in Sanctis Religionibus instituta sit: etenim Religiosi, qui in Cœnobitica Communitate se se diuino famulatu perperuo deuouerunt (de his enim loquor, non de illis Religiosis, qui Anachoreticam vitam ducunt) quidni in aliquo diuino famulatu, seu cultu communiter vnaquæ conueniant? Nunc autem præter psalmodiam nullum in Sacris Religionibus video, nisi fortè communem diuinum cultum, & famulatum, communem refectionem, seu recreationem dixeris: maximè tamen psalmodia in Religionibus cœnobiticis, ut communis charitatis, seu dilectionis Dei, & proximi propter Deum operatio instituta est. Constat enim tum charitatem finem esse communem omnium Religionum, ad cuius perfectionem assequendam quæq; Religio essentialibus votis Obedientia, Castitate, Paupertate, atque omnibus institutis suis Professores ordinat, ac disponit, tum paucissimas Regulas de elicitis, ac proprijs charitatis actibus in Religionibus instituit. Vel ergo dicendum est, omnes Religionēs ad charitatis perfectionem assequendam suos Professores per omnium aliarum virtutum, præterquam per proprios charitatis actus ordinare, ac disponere; quod est absurdum, cum maximè ex proprijs frequentatis actibus virtutes augeant; vel tanè ab vnaquaq; Religione psalmodiam potissimum, ut charitatis modulationem institui. Et quanquam de aliarum etiam virtutum actibus id dici possit, præ cæteris tamen de psalmodia dicendum est: cum enim diuina excellentia, bonitas, liberalitas, misericordia, iustitia, cæterq; diuinæ perfectiones, diuina beneficia, nostraque indigentia, vilitas, miseria, summaque à Deo inesse, fieri, conseruari, piequæ cogitare, velle, & operari dependentia in psalmodia recolantur, & meditentur, consequens est, quod psalmodia sit veluti caminus, seu cibus, in quo igne diuini Amoris Religiosi accendantur. Nequæ enim psalmodiam ab Oratione mentali seiungimus, qua nemò est, qui inficietur, igne diuini Amoris in nobis accendi; sed cum ipsa oratione mentali, seu meditatione, & contemplatione iungimus, non modo quia iuxta Apostolum psallendum spiritu, psallendum & mente; sed etiam, quia in omnibus Religionibus vnà cum psalmodia oratio ipsa merè mentalis, seu meditatio, siue contemplatio instituta est, siue quæ præcedat, siue quæ iequatur, ut mutuò se iuuent, seruent, ac foueant. Est ergo psalmodia in Religionibus instituta, ut charitatis modulatio. Non ergo operatio dile-

dilectionis Dei, & proximi propter Deum contra psalmodiam distinguenda est, aut illi præferenda, cum etiam ipsa psalmodia sit operatio dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

Denique quod mirum durissimumque est, non satis est Authoti psalmodia carere, sed etiam ex hoc ipso (quod sanæ aures horrent) ijs Religionibus, quæ psalmodia die, ac nocte Deo iubilant, ac modulantur, suam Religionem præferre vult, & audet. Quod etiam facit quoad ieiunia, abstinencias, macerationes carnis, & arctam paupertatem. Non enim est tibi satis Religiosum delicatulum esse, diuitijs, & si in Communitate abundare, commoditatibus potiri, abstinencia, ieiunijs Regularibus carere, psalmodiæ operam non dare, à vigilijs nocturnis vacillare, vicam in victu & vestitu cum ijs, qui in sæculo degunt commune gerere; sed etiam ex hoc ipso, pro Deo, ijs se se præfert, qui omnia propter Christum ita reliquerunt, vt nihil etiam in cōmunitate possideant, se ipsos a negarunt: ea ipsa quibus victitent, & quibus operiantur, emendicant: penuriam, & defectum in ipsis etiam necessaria ijs patiuntur: psalmodiæ vacant, die, ac nocte in lege Domini meditantes: quos denique mundo Crucifixos, & quibus Mundum Crucifixum penitus dicas. Quod eo denique tendit, vt quæ Christus ad perfectionem spectare, & omnino necessaria esse docuit; contra, perfectioni detrahant, & prorsus aduersentur. Ecce, quod delicatulus Theologus apit, ecce quod denique viam aperit. Certe psalmodia in Sacris Religionibus est thalamus sponiæ, lectulus floridus, hortulus deliciarum, caminus ignis, clybanus charitatis, domus Dei, porta Cæli, Scala ad Deum concendens. Ascendunt, & descendunt ipsi psallentes ad diuinæ magnitudinis, ad propriæ vilitatis, & miseræ confessionem. Ascendunt Angeli, efferentes vota, descendunt referentes dona, Excubant Celestes militiæ suos clientes, à Principum tenebrarum incursibus detendentes.

Circumeunt habitaculum Dei cum hominibus, suo Regi eiusque domesticis famulantes exufflant in charitatis ignem sanctis inspirationibus vt magis ardeat; legunt flores, ac fructus honoris, & honestatis, in odorem & iaporem suauitatis; curant ne euigilare quis faciat dilectā, donec ipsa velit. Sed calculum hunc nouit qui accipit. Nouerat S. Pater Augustinus, qui flebat vberimè in Hymnis, & Canticis, suaue sonantis Ecclesiæ vocibus vehementer affectus. Nouit Sanctus Dominicus Prædicatorum Pater, & Princeps, qui nocturnas horas in mediā noctem incidentes, ab initio noctis primatis precibus præueniebat, quas ad diluculum usque producebat, nocte Cæli perlustrans limina, die Terris dans verbi semina. Nouerunt eius potteri eius vitam æmulati.

Nouit

Novit potissimum S. Hyacinthus, qui Poloniam, ac Germaniam semine divini verbi replevit, & vberimos fructus legit, qui migraturus in Cælum die Assumptioni Deiparæ Virginis sacro, in Chorum se deferri iussit, vnde Canonicis precibus recitatis solutus carne sponsum complexus est. Quid plura? Quid moror in re clarissima? Tantum non novit, qui pluris facit eo carere, quàm eum accipere, quique eius carentia alijs se præfert, & gloriatur.

Plura in hanc sententiam Propositione 56. & 59.

PROPOSITIO IX.

Virtute Religionis ex qua deuotionis opera promanant, longè perfectior est virtus charitatis, vt expresse docet

S. Thom 2. 2. quæst. 81. art. 5. & loco paulò ante citato.

HÆC propositio est vera quantum ad hoc, quod virtute Religionis sit perfectior virtus charitatis, & quod hoc doceat S. Tho. ab Auctore loco paulò ante citato videlicet 2. 2. q. 81. art. 6. Sed est falsa quantum ad hoc, quod id expresse doceat S. Th. 2. 2. q. 81. art. 5. Aliud enim est expresse docere, aliud verò colligere aliquid ex aliqua doctrina. Ibi docet S. Thom. quod Religio non est virtus Theologica, sed est virtus Moralis. Inde potest colligi, quod est inferior charitate. Sed id non infert S. Thom. neque expresse ibi docet, vt legenti constabit. Ergo falsum Theologus dixit, id expresse docere S. Thomam 2. 2. q. 81. art. 5. Vide, an Theologus sit verisatus in lectione S. Thomæ, cuius doctrinam in hoc libro profitetur, cum in re vera malè citauerit locum S. Th.

PROPOSITIO X.

Hinc secundò sequitur, per opera pœnitentiæ, vti sunt ieiunia & his similia, cæteris paubus minus glorificari Deum, quàm per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum.

HÆC Propositio eodem modo expendenda est, ac octaua: quia est æquè friuola ac deceptoria. Supponit enim quasi opera pœnitent-

nitentia infusa nō sint opera dilectionis Dei, & proximi propter Deū. Duplex enim est virtus pœnitentia secundū Theologos, quādam infusa, quādam acquisita. Et opera pœnitentia infusa sunt etiam opera dilectionis Dei, ex cuius motiui operantur omnes virtutes infusa: similiter sunt opera dilectionis proximi, quia possunt esse impetratoria, & satisfactoria pro peccatis aliorum. Dupliciter ergo potest comparari pœnitentia cum charitate. Vno modo vt seorsim consideretur vtraque virtus. Alio modo vt charitas accipiat secundū se, & pœnitentia secundū quod includit etiam charitatem: & ita non potest distingui contra opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Est etiam hæc Propositio contumeliosa in Religiones pœnitentia deditas, quia supponit quod à Religiosis opera pœnitentia non ita exerceantur, quod simul sint opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum. Certè potius debuisset dicere, Deum magis glorificari per opera pœnitentia simul, & per opera dilectionis Dei, & proximi propter Deum, quàm tantum per opera dilectionis Dei; quia operibus plurimum virtutum magis glorificatur Deus, quàm operibus vnius virtutis, vt supra in simili dictum est.

PROPOSITIO XI.

Quin etiam S. Thomas in 4. dist. 15. art. 2. & c. asserit Eleemosynam plus esse satisfactoriam pro peccatis, quàm ieiunium, & orationem.

HÆC Propositio continet malam citationem S. Thomæ. Distinctio enim citata continet Quæstiones 4 & articulus non continet Quæstiones, sed quæstiunculas. Author autē nō citat in qua Quæstione id doceat S. Thomas. Debuisset ergo sic citare S. Thomam in 4. dist. 15. quæst. 2. artic. 2. quæstiuncula 2. asserit, Eleemosynam plus esse satisfactoriam pro peccatis, quàm ieiunium, & orationem. Contra sūto id adducitur, vt appareat an Theologus sit peritus in doctrina S. Thomæ, qui etiam citare eum non bene nouit, & fortassis in citando aliena fide, non sua opera vltus est. Quoad rem verò ipsam attinet, nō miretur Theologus, docuisse S. Tho. quod eleemosyna sit magis satisfactoria, quàm ieiunium, sed consideret rationem S. In, *Eleemosyna*, inquit, includit se virtutem orationis, & ieiunij duplici ratione. Prind, quia eleemosyna, eam constituit, cui datur, debitorem ad orandum, & ieiunandum, & alia bona

bona quæ potest, faciendum, pro eo qui dedit. Secundò, quia eleemosyna propter Deum data, est quasi quadam oblatio Deo facta. Vnde Phyl. etiam dicit in 1. Ethic. cap. 14. Quod bona opera habent aliquid simile Deo sacraus; oblatio autem ipsi Deo facta vim orationis habet. Et similiter in quantum bona exteriora ad corporis conservationem ordinantur, subtractio exteriorum bonorum per eleemosynam, quasi virtute continet ieiunium, quo maceratur corpus. Similiter etiam oratio virtute continet ieiunium, quia extensio intellectus ad Deum debilitatem corporis parit, ut dictum est. Vnde eleemosyna completius habet vim satisfactionis, quam oratio, & oratio, quam ieiunium. Hæc S. Thomas. Non ergo mirum est, quod eleemosyna sit magis satisfactoria pro peccatis, quam ieiunium, & oratio, quia eleemosyna claudit in se ieiunium, & orationem. Sicut non est mirum, quod anima rationalis claudit utramque, quam sensibilis, & vegetabilis, quia anima rationalis claudit utramque; quod exemplum adducit S. Thom. loco citato. Malè ergo, & friuolè distinguit Theologus eleemosynam, ut est satisfactoria, contra ieiunium, & orationem.

PROPOSITIO XII.

Imò quod mirabilius est S. Thom. 2. 2. quest. 124. art. 3 ad 3. ait: *Actum ex charitate docendi, & gubernandi subditos esse perfectiorem, quam actum martyrij consideratum secundum propriam speciem actus.*

HÆC Propositio continet falsissimam citationem. Ibi enim S. Thomas 3. loco obijcit sibi tale argumentum. Melius esse videtur alijs prodesse, quam seipsum in bono conservare, quia bonum gentis melius est, quam bonum unius hominis, secundum Phyl. in 1. Ethic. Sed ille, qui martyrium sustinet sibi soli prodest: ille autem, qui docet proficit multis. Ergo actus docendi, & gubernandi subditos est perfectior, quam martyrij. Respondet ad hoc argumentum S. Thom. non verbis citatis à Theologo, sed alijs. Dicendum, inquit, quod ratio illa procedit de martyrio secundum propriam speciem actus, ex qua non habet excellentiam inter omnes actus virtutum: sicut nec fortitudo est excellentior inter omnes virtutes. Hæc S. Thom. Sed inde apparet infidelitas maxima Theologi, qui alia verba loco verborum S. Thomæ intrusit; imò & alium sensum: quia S. Thom. in hac responsione docet, quod actus docendi, & gubernandi subditos, secundum suam speciem est perfectior, quam martyrium secundum propriam speciem actus. Et nihil omnino meminit in hac responsione de actu docendi, & gubernandi

nandi subditos, ut est ex charitate : alia autem est consideratio actus docendi, & gubernandi subditos secundum propriam speciem actus, & alia consideratio secundum, quod est ex charitate.

Cæterum, quia Theologus non explicando sufficienter doctrinam S. Thom. potest dare occasionem deceptionis, & erroris (quod utique cauere debuit) ut aliquis æstimet actum docendi absolute esse perfectiorem, quam martyrium : ideo pensanda est doctrina S. Thom. quàm loco citato in corpore articuli adfert. *De aliquo, inquit, actu virtutis loqui possumus dupliciter. Vno modo secundum speciem actus ipsius, prout comparatur ad virtutem proximè elicentem ipsum : & sic non potest esse, quod martyrium, quod consistit in debita tolerantia mortis, sit perfectissimus inter virtutis actus : quia tollerare mortem, non est laudabile secundum se, sed solum secundum quod ordinatur ad aliquod bonum, quod consistit in actu virtutis : puta ad fidem, & ad dilectionem Dei : unde ille actus virtutis cum sit finis, melior est. Alio modo potest considerari actus virtutis, secundum quod comparatur ad primum motiunum, quod est amor charitatis. Et ex hac parte præcipuè aliquis actus habet, quod ad perfectionem vitæ pertineat : quia ut Apostolus ait ad Coloss. 3. Charitas est vinculum perfectionis. Martyrium autem inter omnes actus virtuosos maximè demonstrat perfectionem charitatis, quia tantò magis ostenditur aliquis aliquam rem amare, quantò pro ea rem magis amatâ contemnit, & rem magis odiosam eligit. Manifestum est autem, quod inter omnia alia bona præsentis vitæ, maximè amat homo ipsam vitam, & è contrario, maximè odit ipsam mortem, & præcipuè cum doloribus corporalium tormentorum, quorum metu etiam bruta animalia à maximis voluptatibus abstrahuntur, ut Aug. dicit in lib. 83. Q. Et secundum hoc patet, quod martyrium inter cæteros actus humanos est perfectior secundum suum genus, quasi maxima charitatis signum, secundum illud Ioann. 15. Maiorem charitatem nemo habet, quàm ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Hæc S. Thomas. Actus ergo martyrij ex charitate est perfectior secundum suum genus, quàm actus docendi, & gubernandi subditos ex charitate, quam veritatem enuoluit, & non explicuit Theologus.*

PROPOSITIO XIII.

Vnde sequitur tertio Illustris. Domine, te ad tales personas, & opera, debere tuas facultates, & nepotem conuerrere, quæ magis versentur circa dilectionem Dei, & proximi, quàm circa Psalmodias, & corporis macerationes.

HÆC Propositio est multipliciter deceptiora, & friuola. Primò quidem, quia si secundum statum Religionum loquitur, falsissimum est, quod quædam Religiones magis versentur circa dilectionem Dei, & proximi, quædam verò minus. Non enim sumenda est distinctio Religionum ex eo, in quo omnes Religiones conueniant. Quia, ut benè inquit S. Thom. 2. 2. quæst. 184. art. 8. *Comparatio supereminentium non habet locum inter aliquos ex ea parte, in qua conueniunt: sed ex ea parte, in qua differunt.* Et in eadem 2. 2. quæst. 188. art. 6. inquit. *Non potest quid dici altero prius, nisi secundum id, in quo ab eo differt.* Cum ergo omnes Religiones conueniant in vno fine remoto, & mediato, qui est dilectio Dei, & proximi, non sub certo aliquo, & determinato gradu, sed maior illa, quæ potest in hac vita haberi; neque enim assignandus est terminus dilectionis Dei, videlicet tantus modus, eù gradus dilectionis illius, ut ad maiorem Religiosi non debeant contendere, sed ut S. Bernard. ait libro de diligendo Deum. *Modus diligendi Deum est sine modo diligere: utique nõ potest institui comparatio inter Religiones penes charitatem, quasi maior, & altior charitas non sit de ratione instituti alicuius Religionis.* Non igitur potest dici, quædam Religiones secundum suum statum magis versari circa dilectionem Dei, & proximi propter Deum, quædam verò minus, (nam etiã dilectio proximi propter Deum est finis omnium Religionum, ut Theologi docent, imò eadem est charitas, qua diligitur Deus, & proximus propter Deum, & in eo etiam perfectio consistit iuxta doctrinam eorundem Theologorum.) Quod si dicas secundum Theologos attendi præminentiam vnius Religionis ad aliam secundum finem; id quidem verum est secundum finem proprium, & specialem proximum, & immediatum vniuscuiusq; Religionis, non autem secundum finem communem, & vniuersalem, remotum, & mediatum, in quo omnes conueniunt, qui est charitas.

Secundò propositio illa est deceptoria, & friuola; quia si sumat dile-

lectionem Dei, & proximi secundum actuale exercitium eius: tunc adhuc debet distingui Propositio; nempe debere Illustrissimum Dominum, nepotem suum (nam de facultatibus terrenis, quarum ubique, & primo quidem loco meminit Theologus, non est curandum) conuertere ad tales personas, quæ magis verentur circa dilectionem Dei, & proximi, quæ est perfectio. Non enim omnis dilectio Dei, & proximi est perfectio, ut supra dictum est. Quod si velis omnem dilectionem Dei, & proximi dicere perfectionem, nota ex S. Thom. 2. 2. q. 24. art. 8. quod quando aliquis studium suum deputat ad vacandum Deo, & rebus divinis, prætermittis alijs, nisi quantum necessitas præsentis vite requirit, ista est perfectio charitatis, quæ est possibilis in via, non tamen est communis omnibus charitatem habentibus. Quando verò habitualiter aliquis totum cor suum ponit in Deo, ita scilicet, quod nihil cogitet, vel velit, quod divine dilectioni sit contrarium, hæc perfectio communis est omnibus charitatem habentibus. Sunt enim tres gradus charitatis, scilicet alia est incipiens, alia proficiens, alia perfecta; ut docet idem S. Thomas art. immediatè sequenti. Quando autem homo ad hoc principaliter intendit (inquit S. Thom.) ut Deo inhaereat, & eo fruatur, hoc pertinet ad perfectos, qui cupiunt dissolvi, & esse cum Christo. Et in eadem 2. 2. quæst. 184. art. 2. dicit, quod est perfectio quantum ad hoc, quod excludatur ea, quæ repugnant motui dilectionis in Deum, sicut August. dicit in lib. 83. q. quod venenum charitatis est cupiditas; perfectio nulla cupiditas. Et talis perfectio potest in hac vita haberi; & hoc dupliciter. Uno modo in quantum ab affectu hominis excluditur omne illud, quod contrariatur charitati, sicut est peccatum mortale: & sine tali perfectione charitas esse non potest, unde est de necessitate salutis. Alio modo in quantum ab affectu hominis excluditur, non solum illud, quod est charitati contrarium, sed etiam omne illud, quod impedit ne affectus mentis totaliter dirigatur in Deum. sine qua perfectione charitas esse potest; puta, in incipientibus, & proficientibus. Clariùs autem Opusc. 18. distinguit, quod perfectio charitatis pro statu viæ est duplex. Alia, quæ cadit sub p. æcepto. & est de necessitate salutis. Alia, quæ cadit sub consilio, & quæ non est de necessitate salutis. Et hanc distinctionem ponit tam in dilectione Dei, quàm in dilectione proximi, & eam explicat multis capitibus. Perfectio autem dilectionis Dei, quæ cadit sub consilio secundum S. Thom. consistit in hoc, ut amulemur perfectionem compræhensivam, & in similitudinem perfectionis illius, quantum possibile est, nos irabamus. Colligit id ex verbis Apostoli: Non quod iam comprehenderim, aut perfectus sim; sequor autem si quomodo compræhendam. Postmodum verò subdit. Quicumque ergo perfecti sumus hoc sentiamus. Et quia inquit S. Thom. humanum cor tantò intensius in aliquid vñ fertur, quantò magis a multis reuocatur: sic igitur tantò perfectius animus hominis ad Deum diligendum fertur, quantò magis ab affectu corporalem renocatur. Om-

nia autem consilia, quibus ad perfectionem inuitamur, ad hoc pertinent, ut animus hominis ab affectu rerum temporalium auertatur, ut sic liberius mens tendat in Deum, contemplando, amando, & eius voluntatem implendo. Perfectio autem dilectionis proximi, prout cadit sub consilio, secundum tria attenditur. Primo quidem secundum affectus extensionem. Secundo secundum affectus intentionem. Tertiò secundum ipsummet affectum. Hæc omnia S. Thom. Secundum, quæ limitando, seu explicando Propositionem Theologi, talis debet formari. Illustrissime Domine, ad tales personas debes nepotem tuum conuertere, quæ magis versantur circa dilectionem Dei, & proximi, quæ est perfectio propria Religiosorum, & cadit sub consilio, scilicet ad personas, quæ suum studium deputarunt ad vacandum Deo, & rebus diuinis, prætermisiss alijs, nisi in quantum necessitas præsentis vitæ requirit: quæ ad hoc principaliter intendunt, ut Deo inhaereant, & eo fruantur, & cupiunt dissolui, & esse cum Christo: quæ excludunt ea, quæ repugnant motui dilectionis in Deum, non solum ea, quæ sunt charitati contraria, scilicet peccata mortalia, sed etiam omnia illa, quæ impediunt, ne affectus mentis totaliter dirigatur in Deum: in quibus nulla est cupiditas: quæ æmulantur perfectionem comprehensorum, & in similitudinem perfectionis patriæ, quantum est possibile, se trahunt: & ideo ab affectu rerum temporalium se auertunt, & reuocant, ut sic liberius mens eorum tendat in Deum, contemplando, amando, & eius voluntatem implendo: deum, quæ affectu extenso, & intenso, & efficaci amant proximum. De quo S. Tho. opuscul. 18. cap. 14.

Tertiò, Propositio dicta est friuola, & deceptoría propter hoc, quia deberet distingui; ad tales, scilicet, personas conuertendum esse nepotem, quæ magis versantur circa dilectionem Dei extensam ad dilectionem proximi, cui tamen incumbant sine detrimento, non dico salutis, sed etiam perfectionis Religiosæ. Ut enim ait S. Thom. quodlibet. 3. q. 6. art. 17. ad 6. *Etsi procurare salutem aliorum sit maius, quam intendere sibi soli, loquendo in genere: tamen non quocunque modo intendere salutem aliorum, præferat ei, quod est quocunque modo intendere suam salutem.* Si enim aliquis totaliter, & perfecte intendit suam salutem, multò maius est, quam si aliquis nulla particularia opera agat ad salutem aliorum: si salutem propriam etsi sufficienter, non tamen perfecte intendat. Hæc S. Thom. Conformiter ad hanc doctrinam 2. 2. quæst. 182. art. 2. ad 1. ait: *Labor exterior toleratus propter Christum, est quoddam signum charitatis.* Sed multò expressius eius signum est, quod aliquis prætermisiss omnibus, quæ ad hanc vitam pertinent, soli diuinæ contemplationi vacare delectetur. Hæc ibi.

Tanti ergo est perfectio propria vniuscuiusque, quod maius æstimatur

tnr sibi perfectè attendere, quàm multa circà salutem animatum laborare, cum sufficientia suæ salutis, sed non cum totali perfectione. Ad illas ergo perionas conuertendus nepos, quæ magis versantur circà dilectionem proximi sine detrimento, non dico salutis, sed perfectionis propriæ.

Quartò, est friuola & deceptoria dicta Propositio: eo quod distinguunt dilectionem Dei, & proximi, contrà psalmodias, & corporis macerationes, quasi psalmodiæ, & corporis macerationes, non sint actus dilectionis Dei, & proximi. De quo iam circà præcedentes Propositiones dictum est. Propositio quoque dicta continet insignem calumniam contrà Religiones. Nam imputat, quod sint quædam Religiones, quæ magis versantur circà Psalmodias, & corporis macerationes, quàm circà dilectionem Dei, & proximi: cum tamen dilectio Dei, & proximi sit finis omnium Religionum, & ei fini omnes Religiones incumbant. Et omnes Religiones magis æstimant dilectionem Dei, & proximi, quàm Psalmodias, & corporis macerationes; imò nō aliter exercent Psalmodias, & corporis macerationes, nisi quia Psalmodiæ, & corporis macerationes sunt actus dilectionis Dei, & proximi. Hanc ob rem huiusmodi Epistola non est digna Catholico Authore, qui omnes Religiones debet reuerenter suspicere, sed potius videtur à nequissimo spiritu præsumptionis, & odij profecta. Dum enim Theologus hic Religionem conformem suo palato exaltat, multas Religiones deprimit, imò verò omnes deprimit, vt postea clarum fiet.

Quintò, Propositio dicta est friuola, & deceptoria in hoc, quia supponit proximum non iuuari, siuè nō exerceri dilectionem proximi per Psalmodias, & corporis macerationes, quod omninò falsissimum est. In primis enim S. Thom. 2. 2. q. 91. art. 1. ait: Prodest etiam laus oris ad hoc quòd aliorum affectus prouocetur in Deum. Vnde dicitur in Psalm. 33. Semper laus eius in ore meo. Et postea subiicitur: Audiam mansueti & latentur. Magnificate Dominum mecum. Et S. Aug. lib. 9. Confess. cap. 6. de se ipso testatur: Quantum, inquit, fleui in hymnis, & canticis tuis: suauè sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter. Voces illæ inflebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea effluabat affectus pietatis, & currebant lachrymæ, & benè mihi erat cum eis. Et lib. 10. cap. 33. sic ait: Cum reminiscor lachrymas meas, quas sudi ad cantus Ecclesiæ tuæ in primordiis recuperata fidei meæ, & nunc ipso commoueor, non cantu, sed rebus, quæ cantantur, cum liquida voce, & conuenientissima modulatione cantantur, magnā instituti huius utilitatem rursus agnosco. Et in Epist. 119. cap. 18. Siue dubitatione, inquit, faciendum est, maxime illud, quod etiam de Scripturis defendi potest, sicut de Hymnis, & Psalmis cauendis, cum & ipsius Domini & Apostolorum habeamus documenta, & exempla, & præcepta.

cepta. De hac re tam vtili ad mouendum piè animum, & accendendum diuina dilectionis affectum, varia consuetudo est. Hæc Aug. Inter opera verò Iuliani, in lib. Responsionum ad Orthodoxos resp. ad q. 107. sic habetur: Excitat, inquit, Camus (scilicet Ecclesiasticus) cum voluptate quadam animum, ad flagrans eius, quod carmine celebratur, desiderium: affectiones & concupiscentias carnis sedat, cogitationes malas inimicorum, quos cernere non est, suggestionem oborientes amolitur. Mentem ad fructificationem diuinorum operum rigat. pietatis deceratores generosos, & fortes per constantiam in rebus aduersis efficit: Omnium rerum, quæ in vita tristes, & luctuosa accidunt, pijs affert medicinam. Gladium spiritus hoc Paulus appellat in armamentario; vbi contra inuisibiles aduersarios, milites vera pietatis suis instruit armis. Verbum namque Dei est, & id quod animi cogitatione, quod carminis præludio, quod carmine ipso celebratur, ac demones fugat, depellitque. Et in rebus denique omnibus, quæ pijs eueniunt, animus vera pietatis virtutibus per carmina Ecclesiastica perficitur. Hæc ibi. Psalmodia ergo valet ad excitandos proximorum affectus. Quod verò operibus pœnitentiæ iuuetur proximus, & per ea exerceatur dilectio erga ipsum, est vniuersorum Theologorum consensus docentium, quod opera pœnitentiæ possunt esse satistratoria pro alijs. Docent id sancti suo exemplo, qui se murum ponebāt inter Deum, & peccatores, & sui corporis miserabilibus excruciationibus Dei iram placabāt, homines Deo coniungebant, & ad ipsum conuertebant. Huius rei speculamur viuum S. Dominicus, gloriosissimus Patriarcha inclyti Ordinis Prædicatorū; qui singulis noctibus ter catena ferrea acriter se flagellabat: primò pro se ipso, deindè pro peccatoribus in mundo degentibus, & demū pro animabus Purgatorij. Quod verò magis mirandum est, multæ faminz pœnitentijs conuerterunt plurimos peccatores ad Deum, vt palam loquuntur Historiæ S. Lorgardis, & S. Christinæ nūrabilis, & aliarum. In ordine ad quem finem, & S. Mater nostra Theresia fundauit Ordinem Discalceatarum Monialium, vt macerationibus & orationibus prodesse saluti animarum, quam ardeat expetere. Discant Prædicatores verbi Dei, non solum verbo, sed etiam mortificationibus externis conuerrere peccatores; & si ipsi non indigere se arbitrantur pœnitentia exteriori, saltem in suo corpore aliena peccata castigent.

Sextò, est friuola & deceptoria Propositio in hoc, quod distinguit dilectionem Dei, & proximi contra Psalmodias, & corporis macerationes, quasi hæc omnia simul non possint esse: vt de facto videmus, ea omnia reperiri in sanctissimis Religionibus. Quod si secundum Authorem illa Religio est perfectior, quæ magis versatur circa dilectionē Dei, & proximi, quàm circa Psalmodias, & corporis macerationes: quanto

quantò magis perfectior erit illa Religio, quæ omnia ista complectitur; scilicet dilectionem Dei, & proximi, Psalmodias, & corporis macerationes? Perfectior enim Religio est, quæ plura opera perfecta exercet, quàm illa, quæ pauciora. Si dicatur Psalmodiam impedire opera dilectionis erga proximum; hoc infra discutietur.

Denique dicta Propositio est subuersiva iuuentutis, nam per eam auocantur animi eorum, ne tradant se Religionibus, in quibus sunt Psalmodia, & corporis macerationes.

PROPOSITIO XIV.

Benè ait S. Gregor. Papa lib. 6. cap. 2. in lib. Regum. Longè altioris est meriti, propriam voluntatem alienæ semper voluntati submittere, quàm magnis ieiunijs corpus atterere, aut per compunctionem se in secretiori sacrificio mactare.

HÆC authoritas impertinenter est adducta à Theologo. Dux enim suadet Illustrissimo, ut suas facultates, & nepotem suum conuertat ad tales personas, quæ magis versantur circa dilectionem Dei, & proximi, quàm circa psalmodias, & corporis macerationes, suadet id inde quia Obedientia melior est, quàm ieiunium, & compunctio. Quæ enim est hæc illatio? Agitur de dilectione Dei & proximi; probatio verò adfertur de obedientia. Quid si dicatur inde colligi posse principale intentum; utique id debuit fecisse Theologus, & non fecit: Sed & frustra laborat, & aerem (ut dicitur) verberat; nullus enim charitati præfert aliquam virtutem: neque aliquis dicit, Religiones aliquas profiteri psalmodias, & pœnitentias, exclusa obedientia. Verum & hæ Religiones, quæ simul vacant Psalmodiæ, pœnitentijs, & obedientiæ, utique loquendo ad hominem, perfectiores erunt, quàm illæ Religiones, quæ profitentur Obedientiam, non item psalmodias, & pœnitentias: quia opera plurium virtutum, & consequenter plura ad perfectionem assequendam auxilia habent; in quo etiam ponit Theologus perfectionem Religionis, ut infra videbitur.

PROPOSITIO XV.

Confidera & hoc Illustriſſime Domine, ſi inueneris plures hominum piorum Ordines, & Congregationes, quæ tibi viderentur bonæ, & perfectæ, debere te potius ijs bona tua cum nepote tuo offerre, qui ſequuntur perfectius viuendi inſtitutum, & in eo modum viuendi perfectiorem.

HÆC Propoſitio eſt inepta, & imprudens conſiliū continet. Non enim vnicuique expedit perfectior Religio: & ita non ſequitur, debere Illuſtriſſimum offerre nepotem perfectiori Religioni. Inter alias enim cauſas, propter quas Spiritus ſanctus ornauit Sponſam ſuā Eccleſiam varietate Ordinum, eſt iſta: quia non omnes vni Religioni, etiaſi perfectiſſimæ, apti ſunt. Varia enim ſunt hominum ingenia, variæ conditiones, variæ naturæ, variæ propenſiones, & affectiones. Aliqui enim magis ad contemplandum, alij verò magis ad operandum apti: alij Mariæ otium, & ſolitudinem, alij Marthæ negotium, & ſollicitudinem quæruit: alij Cœnobiticam vitam in ſocietate viuendum, alij ſolitarii affectant: alij ſtrictiori, & aſperiori vitæ ſunt idonei, alij verò minuiæ, etiaſi ad id aſpirent. Vnde multoties contingit, quòd aliquis non benè diſcuſſis rebus indifcriminatim ad quauicunq; Religionem intraudo, à ſpirituali proſectu retardetur, & multa incommoda ſuſtineat. Ad quod propoſitum eſt illud, quod dicit S. Gregor. lib. 6. Moral. cap. 17. Magnopere ſciendum eſt, quia valde inuer ſe diuerſa ſunt conſerſiones animarum. Nonnulli enim hominum ita oſioſa memis ſunt, vt ſi eos labor occupationis excipiat, in ipſa operis inchoatione ſuccumbant. Et nonnulli ita inquieti ſunt, vt ſi vacationem laboris habuerint, grauius laborent, quia tamò deteriores cordis tumultus tolerant, quanto eis licentius ad cogitationes vacat. Vnde neceſſe eſt, vt nec quieta mens ad exercitationem ſe immoderati operis dilati; nec inquieta ad ſindum contemplationis anguſtet. Sapè enim, qui contemplari Deū quieti poterant, occupationibus preſſi ceciderunt: & ſapè qui occupati, beatè humanis viſibus viuere, gladio ſuæ quietis extincti ſunt. Hinc namque eſt, quod nonnulli inquieti ſpiritus, dum plus exquirūt contemplando, quàm capiunt, vſque ad peruerſa dogmata

erum.

erumpunt : & dum veritatis discipuli esse humiliter negligunt, magistri errorum sunt. Hinc per semetipsam Veritas dicit : Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te. Bonum est tibi cum vno oculo in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Dua quippe vita, actiua videlicet, & contemplatiua, cum conseruantur in mente, quasi-duo oculi habentur in facie. Dexter namque oculus vita contemplatiua est, sinister actiua. Sed sunt nonnulli, vt diximus, qui discretè intrare summa, & spiritalia nequaquam possunt, & tamen alia contemplationis assumunt, atq; idcirco in perfidia foueant, intellectus prauis errore dilabuntur. Hos itaque contemplatiua vita, vltra vires assumpta, eogit à veritate cadere, quos in statu sua rectitudinis humiliter poterat sola actiua custodire. Quibus recte hoc, quod praefati sumus, Veritas dicit : Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te. Bonum tibi est, cum vno oculo in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Ac si aperte diceret, cum ad contemplatiuam vitam idonea discretionem non sufficis, solam securius actiuam tene. Cumque in hoc, quod pro magno eligis, deficis, eo contentus esto, quod pro minimo attendis, vt si per contemplatiuam vitam à veritatis agnitione compelleris cadere, regnum calorū per solam actiuam valeas saltem luscus intrare. Hæc Gregorius, & plura alia ad idem spectantia. Insuper igitur dedit cōsiliū Theologus Illustrissimū, quatenus suum nepotem offerret Ordini, vel Congregationi, quæ sequitur perfectiū viuendi institutum; quandoquidem non quiuis Religioni altioris instituti aptus reperitur.

PROPOSITIO XVI.

*Porrò vt agnoscas, quod vitæ institutum, & quis in eo viuendi
modus sit perfectior, has regulas accipe, excerptas potissimum
ex recepta ab omnibus Sancti Thomæ
Doctōris Angelici doctrina.*

HÆC Propositio infidelitatem, & fallaciam Authoris ostendit. Infidelitatem quidem, quia minimè doctrinam S. Thomæ secutus est in hac Epistola, contrā suum promissum, vt patuit, & amplius patebit. Omnino enim aliam Religionem perfectissimam S. Thom. agnouit, quàm ille depinxit. Sed bonum est, quod suo se gladio iugulet. Fallaciam verò, quia sub pallio doctrinæ S. Thomæ Angelici Doctōris, suam doctrinam proposuit, & toti mundo imponere voluit: sed radijs solis eiusdem fulgentissimi tenebræ eius, Dei adiutorio, diffusæ manebunt.

D PRO-

PROPOSITIO XVII.

Primò docet S. Thomas 2. 2. quæst. 188. art. 6. *Illam Religionem alteri præferri, quæ ordinatur ad finem absolutè potiorem; vel quia est magis bonum; vel quia ad plura bona ordinatur. Si verò sit finis idem, secundariò attenditur præ eminentia Religionis, non secundum quantitatem exercitiij, sed secundum proportionem eius ad finem intentum.* Unde, & in Collationibus Patrum introducitur Sententia B. Antonij (Collat. 2. cap. 3.) qui discretionem, per quam aliquis omnia moderatur, prætulit ieiunijs, & vigilijs, & omnibus huiusmodi obseruantijs. Et infra: Sicut maius est illuminare, quàm lucere solum, ita maius est contemplata alijs tradere, quàm solum contemplari. Ergo summum gradum in Religionibus tenent, quæ ordinantur ad docendum & prædicandum, quæ & propinquissima sunt perfectioni Episcoporum, sicut & in alijs rebus fines primorum coniunguntur principijs secundorum, ut S. Dionys. dicit 7. cap. de diuin. nomin. Secundum autem gradum tenent illæ Religiones, quæ ordinantur ad contemplationem. Tertiùm est earum, quæ occupantur circa exteriores actiones. In singulis autem horum graduum potest attendi præ eminentia, secundum quòd una Religio ordinatur ad altiore actum in eodem genere: sicut inter opera actiue vite, potius est redimere captiuos, quàm recipere hospites. Et in operibus vite contemplatiue, potior est Oratio, quàm Lectio. Potest ergo attendi præ eminentia, si una earum ad plura horum ordinetur, quàm alia; vel si conuenientiora statuta habeat, ad finem propo-

Debuert
d. cere The
ologus Ter
tius, nō Ter
cium.

sum

tum consequendum. Hæc omnia S. Thomas.

HÆC Propositio continet summam infidelitatem, & fallaciam Authoris in citando S. Thoma: ea enim, quæ sunt substantialia doctrinæ S. Thomæ, & ad rem multum facientia omisit: quod ut patet, producendus est in primis textus integer S. Thomæ; ut quilibet collatione facta aduertat, quàm mala fide egerit Theologus. Sic ergo habet S. Thomas loco citato: Dicendum, quod sicut suprà dictum est, differentia vnius Religionis ad aliam, principaliter quidem attenditur ex parte finis, secundariò autem ex parte exercitij. Et quia non potest quid dici altero potius, nisi secundum id, in quo ab eo differt, idè excellencia vnius Religionis super aliam, principaliter quidem attenditur secundum Religionis finem; secundariò autè secundum exercitium. Diuersimodè tamen utraque comparatio attenditur. Nam comparatio, quæ est secundum finem, est absoluta; eo quod finis propter se quaritur. Comparatio autem, quæ est secundum exercitium, est respectiua, quia exercitium non quaritur propter se, sed propter finem. Et idè illa Religio alteri præfertur, quæ ordinatur ad finem absolute potiore, vel quia est maius bonum, vel quia ad plura bona ordinatur. Si verò sit finis idem, secundariò attenditur præeminentia Religionis, non secundum quantitatem exercitij, sed secundum proportionem eius ad finem inuentum. Undè & in Collationibus Patrum inducitur sententia B. Antonij, qui prætulit discretionem, per quam aliquis omnia moderatur, & ieiunij & vigilijs, & omnibus huiusmodi obseruarijs: Sic ergo dicendum est, quod opus vite actiua est duplex. Vnū quidem quod ex plenitudine contemplationis deriuatur, sicut doctrina, & prædicatio. Undè & Greg. dicit in 5. Homil. super Ezech. quod de perfectis viris post contemplationem suam redeuntibus dicitur Psalm. 144. Memoriam suauitatis tuæ eructabunt: & hoc præfertur simplici contemplationi. Sicut enim maius est illuminare, quàm lucere solum, ita maius est contemplata alijs tradere, quàm solum contemplari. Aliud autem opus est actiua vita, quod totaliter consistit in occupatione exteriori, sicut elemosinas dare, hospites recipere; & alia huiusmodi, quæ sunt minora operibus contemplatiuis, nisi forte in easu necessitatis, vt ex suprà dictis patet. Sic ergo summum gradum in Religionibus tenent, quæ ordinantur ad docendum, & prædicandum, quæ & propinquissima sunt perfectioni Episcoporum: sicut & in alijs rebus fines primorum coniunguntur principijs secundorum, vt Dionys. dicit 7. cap. de diuinit nominibus. Secundum autem gradum tenent illa, quæ ordinantur ad contemplationem. Tertiū est earum, quæ occupantur circa exteriores actiones. In singulis autem horum graduum potest attendi præeminentia, secundum quod vna Religio ordinetur ad altiore actum in eodem genere: sicut inter opera actiua vita, potius est redimere captiuos, quàm recipere hospites: & in operibus vite contemplatiua, potior est Oratio, quàm Lectio. Potest enim attendi præeminentia, si vna earum ad

plura horum ordinatur, quàm alia, val si conuenientiora statuta habeat ad finem propositum consequendum. Hæc S. Thom. Vndè patet, quznam Theologus intermiserit: Illud verò ante omnia, quod maximi momenti est, posthabuit. Nimirum Doctrinam, & Prædicationem ex plenitudine contemplationis deriuari, & hoc opus vitæ actiue præferri simplici contemplationi. Quibus clarè docetur, Religionem illam præferri, quæ ordinatur ad docendum, & prædicandum sic; quòd doctrina, & prædicatio deriuetur ex plenitudine contemplationis, & secundum Gregorium perfecti viri post contemplationem redeant ad docendum, & prædicandum. Idèò notanter dixit: tale opus vitæ actiue præferri simplici contemplationi, quia nimirum tale opus præsupponit contemplationem. Mens etiam S. Thomæ potest constare aliundè. Sanctus enim Thom. in eadem 2. 2. quæst. 182. art. 1. docet, quod vitæ contemplatiua simpliciter melior est, quàm actiua. Quando ergo S. Thomas docet, doctrinam, & prædicationem præferri simplici contemplationi, omninò intelligendus est (nisi eum sibi contradixisse dicamus, quod absit) quòd doctrina deriuata ex contemplatione, præferretur simplici contemplationi. Et certè rei veritas ipsa sic habet. Vita enim mixta, hoc est contemplatiua simul & actiua, præstantior est, quàm vitæ tantum contemplatiua, vel vitæ tantum actiua. Quod vel inde patet: quia vitæ Christi, Sanctissimæ Virginis, & Apostolorum, quæ absque dubio erat perfectissima, imò exemplar perfectionis, fuit mixta, vt postea dicetur. Prolixum autem esset, & terminos huius tractationis excedens, Doctorum Scholasticorum turbam in medium adferre, qui vitam mixtam, super alias partes vitæ spirituales extollunt. Credo, quòd non diffitebitur Theologus. Quod si ita est, illæ sanè Religiones secundum mentem Angelici Doctoris, & aliorum Theologorum, summum gradum tenent, quæ profitentur vitam mixtam: id est simul actiuam, & contemplatiuam.

Ne autem faciliè credas, quamcunque Religionem posse dici simpliciter contemplatiuam, & vt scias, vndè debet dici simpliciter contemplatiua; nota diligenter ea, quæ docet S. Thom. loco iam adducto, & applicando doctrinam huic proposito; Aduertas primò, quòd Religio potest dici contemplatiua, vel ex parte finis, vel ex parte exercitij. Aduertas secundò, quòd Religio contemplatiua, principaliter dicitur secundum finem, secundariò autem secundum exercitium. Aduerte tertio, quòd Religio absolute & simpliciter dicitur contemplatiua secundum finem, ratione verò exercitiorum secundum quid dicitur contemplatiua. Ratio huius dicti petenda est ex doctrina S. Thomæ citata. Comparatio, inquit, secundum finem est absoluta, eò quod finis propter se quaeritur. Comparatio autem, quæ est secundum exercitium, est respectiua, quia

exer-

exercitium non querimus propter se, sed propter finem. Ex his collige, quod absolute, & simpliciter illa est Religio contemplatiua, cuius finis est contemplatio. Nam hoc modo (vt ait S. Thom. 2. 2. quæst. 181. art. 1. in corp.) *vita actiua & contemplatiua distinguuntur secundum diuersa studia hominum intendentium ad diuersos fines, quorum vnus est consideratio veritatis, quæ est finis vite contemplatiuæ: aliud autem est exercitiorum operatio, ad quam ordinatur vita actiua.* Quæ autem Religio non habet pro fine contemplationem, sed tamen virtutis exercitijs contemplatiuis, verbi gratia oratione, meditatione, examine conscientie, memoria Presentie Dei, recollectione ne per aliquot dies, & his similibus: ista potest quidem dici secundum quid contemplatiua, sed non absolute contemplatiua. Ratio huius dicti est ex præcedentibus. Religio n. talis absolute dicitur secundum finem, secundum autem exercitia respectiue. Ergo si Religio non habeat pro fine contemplationem, quamuis habeat exercitia contemplatiua non erit absolute contemplatiua. Alia ratio huius est; Sunt n. in Ecclesia Dei Religiones, quas Theologi iudicant merè esse actiuas, vt Equitres, seu Militares, Ministrantiũ infirmis, Redimentium captiuos &c. tamen vtuntur exercitijs contemplatiuis, vt oratione, examine conscientie, recollectione ad tempus, &c. Ergo non continuo Religio iudicanda est omnino contemplatiua, quia vtuntur exercitijs contemplatiuis. Extenditur magis hæc ratio: Nam sæculares etiam coniugati, etiam mercatores, etiam officiales, vtuntur his exercitijs contemplatiuis, videlicet meditatione, examine conscientie, & alijs, quæ communiter dicuntur exercitia: & tamen vita eorum non æstimatur contemplatiua. Ergo non est dicenda Religio contemplatiua ex solo vsu exercitiorum contemplatiuorum. Contemplatiui enim, vt ait S. Thom. 2. 2. quæst. 81. art. 1. ad 5.) dicuntur non qui contemplantur, sed qui contemplationi totam vitam suam deputant. Imò si exercitia contemplatiua, vt oratio, meditatio, recollectio ad tempus, &c. ordinentur ad finem, qui est actio, eo ipso comprehenduntur sub vita actiua. Pater id ex S. Thom. 2. 2. quæst. 181. art. 1. ad 3. vbi sic ait: *Sicut virtus, quæ ordinatur in finem alterius virtutis, transit quodam modo in speciem eius: ita etiam quando aliquis viuit his, quæ sunt vite actiue, solum prout disponunt ad contemplationem, comprehenduntur sub vita contemplatiua.* Hæc S. Thom. Et merito: Plurimæ enim Religiones Ecclesiæ Dei recententur à Theologis inter merè tantum contemplatiuas, quæ tamen vtuntur exercitijs actiuis, vt exercitio virtutum moralium (nam virtutes morales essentialiter pertinent ad actiuam vitam, vt docet S. Thom. 2. 2. q. 181. art. 1. in corp.) labore manuum, &c. sed ideo tantum dicuntur contemplatiuæ, quia vtuntur exercitijs vite actiue, prout disponunt ad contemplationem, & propterea etiam

huiusmodi exercitia clauduntur sub vita contemplatiua. Ergo è contrariò, quando aliquis xtitur his, quæ sunt vita contemplatiua, prout disponunt ad actionem, ea comprehenduntur sub vita actiua. Ex his vltimis nota, quæ Religio absolute dicatur profiteri vitam mixtam: nimirum ea, quæ habet finem mixtum, hoc est, habet pro fine contemplationem simul & actionem. Quod si Religio habet pro fine tantum actionem, exercitia verò contemplatiua; simpliciter quidem erit actiua, secundum quid verò contemplatiua; siue principaliter actiua, secundario verò contemplatiua, quia Religio talis dicitur, primario quidè secundum finem, secundario verò secundum exercitia; siue talis Religio erit merè actiua, quia cum exercitia eius contemplatiua ad actionem ordinentur, comprehenduntur quoque sub vita actiua; & ita consequenter talis Religio non erit simpliciter mixta, sed secundum quid, & imperfectè. Id totum manifestè inferitur ex dictis, & præcipue ex loco citato S. Thom. Sed his pensatis iudica quæso, an Theologus non nequiter & friuolè se gesserit, tùm truncando textum S. Tho. tùm eius mentem grauius non exponendo, sed ad suum genium detorquendo. Cur enim obsecro, non meminit eius, quòd doctrina, & prædicatio deriuatur ex plenitudine contemplationis: sed id ex medio textu S. Th. in sua Epistola sustulit? Cur nusquam in hac eadem sua Epistola expressè docuit, Religionem illam esse perfectiorem, quæ proficitur vitam mixtam; hoc est, habet pro fine cõtemplationem & actionem, sed semper tantum inculcat actionem, prætermissa potiori & magis meritoria ex suo genere parte perfectionis, videlicet contemplatione? Sed quilibet agnoscat ex vngue leonem.

PROPOSITIO XVIII.

*Illustrissime Domine, circumspice Religiosos Ordines, cumque
tuis, & bonis, & nepote orna*

HÆC Propositio imprudens dictum continet. Ornatus enim Religionis Paupertas est, non bona temporalia, & diuitiæ; nã & Christus hunc decozem indutus erat. Gloria Religionis est, pati incommoditates, non abundare possessionibus. Paupertatem enim Religiosi vouerunt, non bonorum acquisitionem, & retentionem. Insipienter quoque poscitur nepos pro ornatu Religionis: ipse enim potius debet ornari à Religione, non illam ornare, quia nepos Illustris.

tunc

tulit ornabit Religionem, quando factus religiosus, sanctus erit & perfectus. Væ Religiosis, si quærunt ornatum Religionis ex nobilitate profitentium Ordinem. In Chronicis Minorum, ubi fit mentio de celebri illo Capitulo, quod à storeis cognominatum est (eo. quod cubacula fratrum in agris constructa, & storeis ab inimicis separata, singula essent) ad quod quinque propè fratrum millia conuenerè, & cui item S. Dominicus interfuit, legimus, tantum tunc temporis Sanctiorum illorum Religiosorum feruorem, & pœnitentiæ studium fuisse, ut non tam calcaribus, quàm frænis opus haberent. Nam cum S. Franciscus intellexisset multos eorum thoraces, & loricas squammatas, & circulos ferreos ad nudam carnem gestare, atq; inde non paucos morbum cõtraxisse, sciretquè id asperitatis genus impedimento esse quominus prout oportebat, orationi insistere, & ministeria religiosa obire possent, atque adeò nonnullos inde emori, in virtutè sanctæ obedientiæ mandauit, ut quotquot thoraces & orbes illos ferratos gestarèt, depositos eos ad se deferrent, & ecce quingentæ tam lorice, quàm circuli ferrei, inuentæ sunt. Cum ergo in feruore Ordo in dies procederet, & fratres ejus Capitulo indicto de illius boni cõseruatione, ac progressu tractarent, cœlitus fuit B. Francisco reuelatum, cacodæmones aliam in eius ruinam, quodam in vosodochio, quod inter Portunculam, & Assisium situm erat, congregationem celebrare, ad quã vno de viginti dæmonum millia, & amplius conuenerant. In qua cum varij varias, tum S. Patri Francisco, tum ejus Ordini, & sequacibus oppugnandis, atque expugnandis, artès, & consilia proponerent, tandem quidam de turba dæmon cæteris vafrior & generosior, tale consilium dedit: Sanctus hic Pater Franciscus, eiq; sectatores, tanto sceleris mundum & mundana fugiunt, & abominantur, tamquàm contentè, ardentèquè Deum cœli diligunt, orationi vacant, corpora atterunt, ut in præsens parum, aut nihil omnia contrà eos vestra valitura sint, molimina: quare author vobis sum, ut ne nunc adeò casso vos labore fatigeturis, sed patienter expectemus donec Francisco ex hac vita sublato, maior fratrum sit numerus, tunc namq; Adolescentes quosdam, nullo perfectionis zelo succensos, senes honoribus conspicuos, nobiles, deliratos, Doctores ob doctrinam arrogantes, atquè alios debilioris valetudinis in eum ingredi faciemus. Hi deinde ad Religionis hominè, & honorem cõseruandam, eumquè adaugendum, passim quoslibet admittent. Hæc deinùm via eos ad sui ipsorum, & rerum mundanarum amorem, ad scientiarum desiderium, & ambitionem pertrahemus; tuncquè dilatatam vindictam de ijs sumere facerit, multos eorum sub potestatem, & ius nostrum redigendo. Placuit omnibus vafri hocce

&

& aſtutum conſilium; & expectare aliquantulum ſatiùs viſum fuit, quàm modò inani, cum incerta ſpe fructus, labore ſudare. Videant ergo Religioſi, quantum periculum eis immincat, ſi nepotes Illuſtriſſimorum cum bonis tam avidè quærant, ſi per aggregationem nobilium, Religionis nomen, & honorem, & ornatum conſervare, & adaugere præſtendant. Perpendat Theologus, quàm ineptè, & periculòſè conſilium dederit, querendo ornatum Religionis ex nepote Illuſtriſſimi, & in ipſo non alias qualitates, ſed nobilitatem conſiderando: & fortasſis magis ad bona Illuſtriſſimi attendendo.

PROPOSITIO XIX.

*Illuſtriſſime Domine, circumſpice Religioſos Ordines, eumquẽ
tuis & bonis, & nepotẽ orna, quem præ ceteris videris
proxime accedere ad Episcopalem ſtatum, docen-
do, & predicando, & alias Eccleſiaſticas
functiones obeundo, pro dila-
tanda diuina gloria, &
Sanctæ Eccleſiæ in-
cremento.*

HÆC Propoſitio inſufficiens eſt, & geniũ Authoris parum propenſi ad contemplationem oſtendit. Religio enim illa eſt perfectior, quæ proximè accedit ad Episcopalem ſtatum, non ſolum docendo, & predicando, ſed etiam contemplando; imò priùs contemplando, & deinde contemplata tradendo. Episcopus enim ex vi ſui ſtatus, debet ducere vitam mixtam; id eſt contemplatiuam ſimul, & actiuam. Quod egregiè monſtrat S. Gregor. 2. Paſt. cap. 1. Tantum, inquit, debet actionem populi actio transcendere Praeſulis, quantum diſtare ſolet à grege: vita Paſtoris. Oportet namquẽ ut metiri ſe ſoliciuẽ ſtudeat, quantum tenenda reſtitudinis neceſſariè conſtringitur ſub cuius æſtimatione populus grex vocatur. Sit ergo neceſſe eſt cogitatione mundus, actione præcipuus, diſcretus in ſilentio, vilis in verbo, ſingulis compaſſione proximus, præ cunctis contemplatione ſuſpenſus, bene agentibus per humilitatem ſocius, contra delinquentium vitia per zelum: iuſtitia erectus, internorum curam in exteriorum occupatione non minuens; exteriorum providentiam, in interiorum ſollicitudine non relinquens. Idem cum Gregorio ſen-
tit

tit D. Thom. 2. 2. quæst. 184. art. 7. ad 3. Cum enim proposuisset sibi argumentum in contrarium huiusmodi: *Status Religiosorum ordinatur ad vitam contemplatiuam, quæ prior est quàm vita actiua, ad quam ordinatur status Episcoporum.* Dicit enim Gregor. in Pastor. quòd per viam actiuam prodesse proximis cupiens Isaias, officium prædicationis appetijt. Per contemplatiuam verd Ieremias amoris conditoris sedulo inhaerere desiderans, ne mitti ad prædicandum debeat, contradicit. Ergo videtur quod status Religiosorum sit perfectior, quàm status Episcoporum. Ad hoc argumentum respondet sic: Ad verum dicendum, quòd sicut Gregor. dicit in Pastor. Sit Præsul actione præcipuus, præ cunctis contemplatione suspensus: quia ad ipsos pertinet, non solum proprios seipso, sed propter instructionem aliorum contemplari. Vnde Gregor. dicit super Ezechielem, quòd de perfectis viris post contemplationem suam redeuntibus dicitur Psal. 144. *Memoriam suauitatis tue cruciabunt.* Idem clarius habet in eadem 2. 2. quæst. 182. art. 1. ad 1. Ad Prælatos, inquit, non solum pertinet vita actiua, sed etiã debent esse excellentes in vita contemplatiua. Vnde Gregor. dicit in Pastoralis: Sit rector actione præcipuus, præ cunctis in contemplatione suspensus. Idem habet opusc. 18. cap. 18. Cum, inquit, Episcopus mediator inter Deum, & homines constituatur, oportet ipsum & in actione præcellere, in quantum minister hominum constituitur, & in contemplatione præcipuum esse, vt ex Deo hauriat, quod hominibus tradat: Hæc S. Thom. Religio ergo perfectior debet accedere ad Episcopalem statum, non solum docendo, & prædicando, sed etiã contemp. ando, quod debebat Theologus exprimere, & non fecit. Inde patet, quòd illa Religio proximè accedit ad statum Episcopalem, quæ proficetur vitam mixtam, hoc est, contemplatiuam simul, & actiuam: siquidem Episcopus ex vi sui status tenetur ad vitam mixtam. Et profectò si vita mixta perfectissima est, & si status Episcoporum perfectissimus est, vique statui Episcoporum debetur vita mixta, & consequenter Religionibus accedentibus proximè ad statum Episcopalem.

Sed præterire non possum, quin magna admiratione prosequar laborem Theologi vanum & cassum. Dum enim imprudens suum consilium vult stabilire, magis illud destruit. Persuadet enim Illustris, vt ei Religionis nepotem iuum offerat, quam præ cæteris viderit proximè accedere ad statum Episcopalem. Vnde facillimè poterit laborari cogitatio Illustrissimo, & non sine fundamento, vt potius suum nepotem addicat Episcopatu. Si enim perfectior Religio est, quia accedit propius ad statum Episcopalem; & si Religio diligenda, & eligenda, quæ proximè accedit ad statum Episcopalem: multò magis diligendus, & eligendus ipsemet Episcopatus. iuxta illud pronuntiarum Philosophicum: *Propter quod vnum quodque tale, & illud magis.* Quòd si

E

Illu.

Illusterrimus discursu Theologi illeceus, suum nepotem potius ministerio Episcopali deputauerit, profectò ipsius labor inanis, & irritus erit.

PROPOSITIO XX.

Religio, quæ Episcoporum statui propinquior est, perfectior est.

HÆC Propositio si nudè vt sonat accipiat, verissima est: Si autem secundum sensum authoris quem intendit, falsissima in vniuersum, & absolute loquendo. Ea autem mens est Theologi, vt patet ex præcedenti propositione: quòd Religio, quæ Episcoporum statui propinquior est per institutum docendi, & prædicandi, ea perfectior est. Quod simpliciter dictum, falsum est: Religio enim Eremitarum perfectior est, quàm quæcunque Religio, etiam destinata doctrinæ, & prædicationi. Sanè vita Eremitica est culmen & fastigiū vitæ Religiosæ; nam omnes ferè Patres docent, ad vitam Eremiticam non debere quemquam transire, nisi priùs diligenter in Cœnobio se exercuerit; propterea quòd Eremita non adferat perfectionem, sed præsupponat: vt asserunt B. Hieronymus in Epistola ad Rusticum, Cassianus Collat. 19. cap. 10. August. lib. 1. de moribus Ecclesiæ cap. 31. Benedictus in Reg. cap. 1. Bernar. serm. 3. de Circumcis. Sed quia Theologus fidem sibi conciliare voluit auctoritate S. Thomæ, audiat ipsum docentem in 2. 2. quæst. 188. art. 8. Considerandum est, inquit, quòd id quod est solitarium, debet esse sibi per se sufficiens. Hoc autem est, cui nihil deest, quod pertinet ad rationem perfecti. Et ideo solitudo competit contemplanti, qui iam ad perfectum peruenit. Quod quidem contingit dupliciter. Vno modo ex solo diuino munere; sicut patet de Ioanna Baptista qui fuit repletus Spiritu Sancto, adhuc ex utero matris suæ: Vnde cum adhuc esset puer, erat in desertis: vt dicitur Luc. 1. Alio modo per exercitiam virtuosæ actus: secundum illud ad Hebr. 5. Perfectum est solidus cibus eorum, qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni, ac mali. Ad exercitium autem huiusmodi iuuatur homo ex aliorum societate dupliciter. Vno modo quantum ad intellectum, vt instruatur in his, quæ sunt conuolanda. Vnde Hieronym. dicit ad Rusticum Monachum: Mibi placet, vt habeas Sanctorum comubernium, nec ipse te doceas. Secundò, quantum ad affectum; vt scilicet noxia affectiones hominis reprimantur exemplo, & correctione aliorum. Quia, vt dicit Greg. 30. Moral. super illud: Cui dedi in solitudine domum.

Quid

Quid prodest solitudo corporis, si solitudo defuerit cordis? Et ideo vita socialis necessaria est ad exercitium perfectionis. Solitudo autem competit iam perfectis. Vnde Hieronymus dicit ad Rusticum Monachum. Solitariam vitam reprehendimus minime: quippe quam sæpe laudauimus. Sed de nido Monasteriorum huiusmodi volumus egredi milites, quos Eremiti dura rudimenta non terreat, qui specimen conversationis suae multo tempore didicerunt. Sicut ergo id quod iam perfectum est, præminet ei, quod ad perfectionem exercetur: ita vita solitariorum si debet agnoscatur, præminet vita sociali. Hæc Sanctus Thomas. Ex quibus clarè habetur, statum solitariorum esse statum perfectorum. Sed inde sic arguere licet. Id quod perfectum est, præminet ei, quod ad perfectionem exercetur. Sed solitudo competit perfectis, vita verò socialis necessaria est ad exercitium perfectionis. Ergo vita solitariorum præminet vitæ sociali. Hæc omnia, & singula S. Thomas habet. Sed si adhuc Theologus renitetur huic veritati, perpendat sua dicta. Nam ex his facillimè colligitur, Religionem solitariorum esse perfectiorem præ cæteris. In primis enim dicit, potiorē & perfectiorem esse statum in Episcopis, quàm in Religiosis, quia status Episcoporum, est status perfectorum, status verò Religiosorum, est status tendentium ad perfectionem. Sed etiam status solitariorum est status perfectorum; status verò aliorum Religiosorum est status tendentium ad perfectionem. Ergo status solitariorum est potior & perfectior, quàm status aliorum Religiosorum. Deindè verò dicit, quòd Religio quæ Episcoporum statui propinquior est, perfectior est. Sed Religio Eremitarum statui Episcoporum propinquior est. Ergo Religio Eremitarum perfectior est. Minor huius argumenti patet inde, quia status Episcoporum est status perfectorum. Status quoque Eremitarum est status perfectorum. Magis ergo accedit ad statum Episcoporum status Eremitarum, quàm status Religiosorum tendentium ad perfectionem.

Sed argues Theologe ad hominem. Suprà enim dixi, vitam mixtā, id est contemplatiuam simul, & actiuam, esse perfectiorem vita tantum contemplatiua, & quòd summum gradum in Religionibus tenent etiam secundum S. Thom. Religionēs illæ, quæ tenent vitam mixtam. Non ergo perfectior Religio Eremitarum est, sed perfectiores Religionēs sunt, quæ attendunt simul contemplationi & actioni. Verum hæc obiectio diluenda est ab ipso met Theologo, qui potissimum in sui defensionem assumpsit doctrinam S. Thomæ receptam (ut ait) ab omnibus. Vtrumque enim S. Thom. docuit in eadem 2.2. quæst. 188. Nimirum in articulo 6. docuit; quòd summum gradum in Religionibus tenent, quæ ordinantur ad docendum, & prædicandum. In art. verò 8. docuit, quòd sic perfectum præminet ei, quod ad perfectionem exercetur: ita vita solita-

riorum; si debite assumatur, præminet vitæ sociali. Si hæc Theologus iudicabit opposita, & repugnantia; omnino necesse est, quod iudicet S. Thomam sibi ipsi esse contrariū. Quod si nefas iudicauerit dicere, S. Thomam in eadem Quæst. libi contradixisse, necesse est quod dicat, hæc duo non esse sibi repugnantia, videlicet quod summum gradū in Religionibus teneant, quæ sunt ordinatæ ad prædicandum & docendum, & quod vitæ solitariorum præminet vitæ sociali, sicut id quod perfectum est, præminet ei, quod ad perfectionem exercetur. Sed quia hæc prima facie videntur sibi aduersari: ideò omnino concilianda sunt: nam vtrunque debet esse verum, quod ab interprete diuinæ voluntatis prolatum est. Illud tamen aduertat Theologus, non maiorem in verbis meis apparere oppositionem, quàm in verbis S. Thomæ, quia verba mea non sunt mea; sed S. Thomæ. Vt ergo dicta S. Thomæ & mea concordem. Notandum est, quod status est duplex. Alius est perfectiorum. Alius est tendentium ad perfectionem. Ex his status perfectiorum ex suo genere perfectior, & excellentior est, quàm status tendentium ad perfectionem, vt per se patet. Vnusquisque verò horū statuum diuiditur per statum cōtemplatiuorū, & actiuorum v. g. Status perfectiorum duplex est: alius est status perfectiorum profitentium vitam mixtam; id est contemplatiuam simul, & actiuam; sicut est status Episcoporum. Alius verò est status perfectiorum, profitentium tantum vitam contemplatiuam, sicut est status Eremitarum. Rursus status tendentium ad perfectionem; alius est tendētium ad perfectionem vitæ mixtæ, id est contemplatiuæ simul, & actiuæ: alius verò tendentium ad perfectionem tantum contemplatiuæ. Dupliciter ergo potest institui comparatio Religionum; vel Religionum vnus generis, ad Religionem alterius generis; vel certè Religionum intrā idem genus differentium specie. Si fiat comparatio vnus Religionis ad aliam Religionem secundum diuersum genus; tunc illa Religio erit perfectior, cuius genus est potius, & dignius. Et sic Religio Eremitarum est præstantior, quàm quæcunque Religio tendentium ad perfectionem, quia status perfectiorum ex suo genere est potior, quàm status exercentium se ad perfectionem. Si verò fiat comparatio intrā idem genus secundum diuersas species: tunc illa Religio erit perfectior, cuius species est excellentior. Et sic intrā genus Religionum tendentium ad perfectionem, est perfectior Religio, quæ tendit ad perfectionem vitæ mixtæ, contemplatiuæ scilicet & actiuæ, quàm illa Religio, quæ tendit ad perfectionem vitæ tantum contemplatiuæ. Is ergo est Ordo perfectionis statuum in Ecclesia Dei. Supremum gradum tenet status perfectiorum: & ex hoc statu potissimum gradum tenet status perfectiorum

torum contemplatiuorum, & actiuorum; qui est status Episcoporum. Secundum verò gradum tenet status perfectorum contemplatiuorum; qui est status Eremitarum. Deinde hos status sequitur status tendentium ad perfectionem. In quo genere primum locum tenet status tendentium ad perfectionem vitæ mixtæ, id est contemplatiuæ, simul & actiuæ: secundum verò locum tenet status tendentium ad perfectionem vitæ tantum contemplatiuæ. Quando ergo S. Thom. dixit, & ego ei assensu, quod vita solitariorum præminet vitæ sociali, fecit comparationem generis ad genus, quia ut dictum est, ex suo genere status perfectorum est præstantior, quàm status exercentium se ad perfectionem. Quando verò dixit, quod summum gradum in Religionibus tenent, quæ ordinatæ sunt ad docendum, & prædicandum, siue (ut ipse se explicauit in 2. 2. quæst. 188. artic. 7. in corp.) *qua sunt insituta ad contemplandum, & contemplata alijs tradendum*, locutus est in eodem genere, quasi dixisset: In Religionibus tendentibus ad perfectionem, supremum gradum tenent, quæ ordinatæ sunt ad perfectionem vitæ mixtæ. Et ita omnino oportet dicere, nisi velit asserere Theologus, Sanctum Thomam in eadem quæst. sui oblitum, docuisse aduersantia sibi. Quod utique puto non dicet, nam auctoritati doctrinæ Angelicæ se submisit.

Sed libet secundò respondere ad positam obiectionem sic. Eremitæ quamuis in actuali exercitio præfiteantur vitam tantum contemplatiuam, tamen in præparatione animi habent etiam vitam actiuam. Colligitur id ex S. Thom. 2. 2. quæst. 182. art. 1. ad 3. ubi ait: *Quod ad opera vitæ actiuæ interdum aliquis à contemplatione auocatur, propter aliquam necessitatem præsentis vitæ: non tamen hoc modo, quod cogatur aliquis totaliter contemplationem deferere.* Vnde August. 19. de Ciuit. Dei. *Otium sanctum querit charitas veritatis, negotium iustum, scilicet actiuæ vitæ, suscipi necessitas charitatis.* Quam sarcinam si nullas imponit, percipiendæ atque inueniendæ vacandum est veritati, si autem imponitur, suscipiendæ est propter charitatis necessitatem. Sed nec si omnino veritatis delectatio deferenda est, ne subtrahatur illa suauitas, & opprimat ista necessitas. Et sic patet, quod cum aliquis à contemplatiua vita ad actiuam vocatur, non hoc fit per modum subtractionis, sed per modum additionis: Et in eadem 2. 2. quæst. 188. art. 8. in resp. ad 4. art. Quod sicut August. dicit in 19. de Ciuit. Dei. *A studio cognoscendæ veritatis nemo prohibetur: quod ad laudabile pertinet otium.* Quod autem aliquis super candelabrum ponatur, non pertinet ad ipsum, sed ad eius Superiores. Quæ sarcina si non imponatur, ut August. ibidem subdit, *contemplanda veruati vacandum est, ad quam plurimum valeat solitudo.* Hæc S. Th. in quibus clarè habetur, quod negotium vitæ actiuæ suscipit necessitas charitatis, & quod si hæc sarcina non imponitur, vacandum est contemplati-

te in plationi; imponere autem pertinet ad Superiores. Eremitæ ergo habent in dispositione animi vitam actiuam, si urgeat necessitas charitatis, & si iubeant Superiores: quia ut ait S. Tho. 2. 2. quæst. 188, art. 8. ad 3. *Habent obedientiam in præparatione animi; & ita de facto Eremitæ necessitate charitatis urgente è latebris profiliebant.* Sic de magno Antonio memoriæ proditum est, quod inualecente pessima secta Arianorum, relicta solitudine Alexandriam veniens, breuissimo temporis spatio, miram Arianis intulerit cladem. Simile quid de Accepsema Eremita fertur, qui cum sexaginta annis maneret reclusus, nullumque mortalium videret, tandem dum periclitaretur salus proximorum, relicta illa tam stricta solitudine, cucurrit ad iuandos illos. De Abbate Apollonio, qui Thebaidem incolebat, refert Nicephorus lib. 9. cap. 14. & Palladius, quod relicta solitudine, persecutionis tempore, curam suscepit confirmandi animos Christi Confessorum, eosque multum iuuit ad martyrij coronam. De S. Romualdo vitæ Eremiticæ auctore, eius præclara gesta testantur, quanto ardore salutis animarum flagrauit: à quo similiter zelo salutis animarum, & discipuli eius, eiusdemque instituti eremitici sectatores minimè degenerarunt. Cuius vel vnicum saltem exemplum hoc loco producam, de quodam Bonifacio Camaldulensi Eremita, qui vehementi desiderio conuersionis animarum inflammatus, cum à Romano Pontifice consecratus fuisset prius Archiepiscopus suæ nationis, magnam deindè partem suæ gentis, & ipsum denique Regem, cum grandi miraculo conuertit ad fidem Christi: quæ omnia luculenter nouissimè Fridericus Fornerus in Palma Triumphii lib. 1. cap. 7. refert. De Aphraate quoque viro sanctissimo scribit Theodoretus lib. 4. c. 24. quod quando Valens Imperator aduersus Ecclesiam fureret, ipse ex spelunca sua pallio vili, ac sordido indutus, prodijt in publicum, ut causam salutis proximorum ageret. *Ac cum quidam dixisset, inquit Theodoretus, Hic est ille Apbraates, ex cuius nutu pendet ciuitas vniuersa.* Ibi tum Imperator; Cedo, inquit, quo te conferas? Ille tum sapiens sanè & appositè; Pro tuo, inquit, regno precaturus. Tum Imperator: At domi, inquit, tibi manendum est, & intra cellam, uti lex monastica postulat, orandum. Cui diuinus ille vir: Præclare admodum, inquit, dicis, o Imperator; istud sanè mihi faciendum est, & hæcenus feci, dum oues Seruatoris pace fruerentur. Verùm quoniam iam magnoperè conturbantur, & multum eis impendit periculi, necesse est omnes vias persequi, non modo ne à feris capiantur, sed etiam ut conseruentur incolumes. Nam dicito mihi quæso, o Imperator, si filia alicuius essem, & sederem in conclauis, uti ades curarem, atque deinde cernerem, flammam in eas incidisse, adesque paternas iam conflagrare: dicito mihi, inquam, quid me facere oporteret, iniussuè manere, & ades incensas negligere, expectareque donec flamma impe-

tus longius peruaderet : an relicto conclauis, sursum deorsumque cursitare, & aquam afferre, qua flammam extinguere? Hoc cerè te responsurum constat. Nam hæ sunt partes filie prudentis, & prouide. Atque hoc ipsum nos agimus, ò Imperator. Etenim cum tu iam in Patris nostri ades flammam iniecisti has circumcursumus, quò eam maturius possimus extinguere. Hæc sunt exempla, quæ probant, qualiter viri solitarij, in iuuanda proximorum salute, sua opera non defuerint. Denique aliquos etiam ex Eremito constat fuisse assumptos ad Episcopale munus obeundum, & ad curam animarum suscipiendâ : ex quibus multos commemorat Athanasius in epistola ad Dracont. Monach. quem cum ad ministerium animarum acceptandum, plurimû reluctanter confirmare veller, hos in exemplum ei adducebat. Neque enim, inquit, tu solus ex Monachis es constitutus, neque solus Monasterio præsuisi, neque solus à Monachis dilectus es. Nosti enim Serapionem Monachum esse, & quos Monachorum fuerit Præfectus. Neque à te ignoratur quot Monachorum Pater fueris Apollonius. Nosti Agathonem. Neque ignotum habes Aristhonem. Memor es Ammonij cum Serapione peregrè profecti. Fortassis etiam audisti de Muire in superiore Thebaide. Poteris item rescire de Paulo, qui est apud Latos, & de alijs multis. Et tamen isti Episcopi constitui non contradixerunt : sed habentes pro exemplari Eliseum, & conscij quid Elias egerit ; & eruditi quid discipuli Christi, Apostolice fecerint, suscepunt hanc curam, neq; ministerium hoc aspernati sunt : neque propterea seipsis deteriores facti sunt ; Sed & laboris mercedem expectant, proficētes ipsi, aliosque proficere cohortantes. Quot ab idolis conuerterunt ? quot a finiosa & demoniaca consuetudine suis admonitionibus compesterunt ? quot adduxerunt Christo seruos ? adeo, vt qui ista signa conspiciant, admirentur. Hæc ibi. Ex his itaque patet, quod non est alienum ab instituto eremitico, præcipuè in casu necessitatis, saluti proximorum etiam externis remedijs prouidere, quinimò maximè conueniens, quemadmodum etiam hoc fusiùs probat, & explicat, Reu. P. F. Noster Thomas à Iesu Carmelita Discalceatus, in opere de procuranda salute omnium gentium, lib. 2. cap. 5.

Tandem tertio respondetur ad eandem obiectionem. Quod Eremitæ etiam de facto incumbunt saluti animarum. Colligitur hoc ex S. Thoma 2. 2. quæst. 188. art. 8. ad 4. vbi ait: Illi qui solitariam vitam agunt multum viles sunt generi humano. Vnde August. dicit in lib. de Mor. Ecclesia, de his loquens : Pæne solo, qui eis per certa interualla temporum adfertur, & aqua contenti, desertissimas terras incolunt, persfruentes colloquio Dei, cui puris mētib; inhaerunt. Videntur autem nonnullis res humanas, plusquam oportere, deseruisse, non intelligentibus, quantum nobis eorum animus in orationibus proficit, & vitæ ad exemplum, quorum corpora videre non sinimur. Hæc S. Thom. Et sanè quis dixerit Sanctissimos Eremitæ cultores, ex eo quod à communi hominum

minum consortio se subtraxerunt, protinus eorum salutem neglexisse, & dilectionem non retinere? Profectò vita solitaria, quæ est perfectorum & consummatorum, non excludit dilectionem proximi. Quàto enim magis crescat dilectio Dei, tantò crescit magis dilectio proximi; Cum ergo Eremitæ præsupponantur pertigisse ad talem dilectionem Dei, ad qualem Cœnobitæ tendunt, utique oportet eos habere maiorem dilectionem proximi, quàm Cœnobitas, & tanto ardentiori amore alios prosequi, quanto eminentiori. Ecce enim illi, qui in occulta, & secreta sedent eremo hominibus incogniti, soli Deo noti, quomodò putamus totius Mundi peccata sustineat? quomodò Deum continuis gemitibus placent? quomodò iram & furorem eius reprimunt? quanta bona hominibus impetrant? quantum Ecclesiam Dei suis precibus promouent, & eius tranquillitatem procurant, & nulle alia bona hominibus præstant? Ut meritò Iustinianus, Nouel. Authencac. Constit. 133. dixerit: *Solitaria vita atque in ea contemplatio, res planè sacra est, & quæ suapte natura animas ad Deum adducat, neque ipsi tantum, qui eas incolunt, commendet, sed etiam omnibus alijs, puritate sua, & apud Deum interpellatione competentem de se utilitatem præbeant.* Et rursus propè finem de eisdem: *Si enim illi, puris nudisque manibus, pro Republica preces Deo obtulerint: manifestum sanè, quod res militaris pulchrè se habebit, & ciuitates in bono statu erunt.* Deo item propitio, ac beneuolo constituto, quomodo non omnia in summa pace, & recta legum moderatione vigeant? Terra quoque nobis fructum feret, & celerius bona sua edet, per Dei benevolentiam precibus illorum vniuersam Rempub. in vnum colligentibus. Sed & communis hominum figura venerabilior erit, quatenus, quod præstantius est, illorum puritatem reueriti. Hæc ibi. Non ergo ex hoc, quòd Eremitæ, non exercent externa opera vitæ actiuæ, valet inde colligere, eos negligere salutem aliorum; & dilectionem proximi prius exclusisse; atque pari ratione dicere liceret, Beatos in cœlis non iam amplius nos diligere, aut non iam amplius nostri memores esse, quoniam ministeria sua nobis visibiliter non exhibent: ac sicut dilectio eorum, & sollicitudo circà nos, maior est, quamuis eam nobis cernere non liceat; ita & dilectio eorum, qui vitam Eremiticam profitentur, & sollicitudo circà salutem hominum, multò præstantior est, multoque ardentior, quàm sit eorum, qui visibiliter laborant.

PROPOSITIO XXI.

Pondera, illum Ordinem, qui accedit proximè ad statum Episcoporum, accedere etiam proximè ad illum viuendi modum, quem Christus Dominus, & eius Apostoli sectati sunt, qui proculdubio fuit omnium perfectissimus.

HÆC Propositio absolutè est falsa, & deceptoria. Pro cuius declaratione sciendum est: quòd aliud est viuendi institutum; aliud verò modus viuendi: quæ duo etiam ipsemet Theologus distinxit Consideratione 4. suæ Epist. vt patuit in Propositione xv. Quamuis ergo status Episcoporum proximè accedat ad statum vitæ Christi, & Apostolorum; & idè est perfectissimus status, post statum Christi, & Apostolorum: tamen modus viuendi Episcoporum non accedit proximè ad modum viuendi Christi, & Apostolorum; & idè non sequitur, quòd Ordo ille, qui accedit proximè ad statum Episcoporum, accedat etiam proximè ad illum viuendi modum, quem Christus Dominus, & eius Apostoli sectati sunt. Quòd autem modus viuendi Episcoporum non accedat proximè ad modum viuendi Christi, & Apostolorum patet ex inductione modi viuendi Christi, & Apostolorum.

Vt ergo prius loquamur de Christo capite: hic certè pauperrimam vitam duxit, Apostolus enim 2. ad Corint. cap. 8. Scitis, inquit, gratiâ Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter nos egenus factus est cùm esset diues. Supra quem locum dicit Glossa: Respice pauperrimum habitaculum eius, qui dicit calu. V de præsèdè sedentis super Cherubim. vide pannis obstru eum, qui pelagus arena iunxit. Vide deorsu paupertatè, diuitias eius sursu considerans. In progressu èt vitæ Christus pauper fuit, quia Matth. 8. dixit: Vulpes foueas habent, & volucres calis nidos, filius autè hominis nò habet vbi caput reclinet. Quasi diceret secundum Hieronym. Quid me propter diuitias, & sæculi lucta eupis sequi, cùm tanta sim paupertatis, vt ne hospitium quidem habeam, & lecto non viar meo? Vel secundum Chrysost. Hom. 28. in Matth. quasi vellet dicere. Quid pecunias credis collecturum, si me sequaris. Nonnè vides nec diuersorium mihi esse, nec tantum quidem, quantum auius? Matth. verò 17. habetur, quod cùm peteretur ab eo, vt solveret didrachma dixit Petro: Vade ad mare, & mitte hamum: & eum piscem qui primus ascenderit, tolle, & avertito ore eius. inuenies statuerem: illum sumens da eis pro me, & te. Suprà quem locum Gloss. dicit: Dominus, tanta paupertatis fuit, vt vnde tributa solveret, non haberet. Id ipsum

F

etiam

etiam colligitur ex eo, quod Christus paupertatem commendauit, & Apostolis iniunxit. Scriptum est autem Act. 1. *Capit Iesus facere, & docere*; quia horum, quæ docuit, in se exemplum præbuit. Singulare autem paupertatis testimonium Christus in passione monstrauit, quando omnibus rebus exterioribus priuatus, in cruce pependit. Quam totius vitæ Christi paupertatem pulcherrimè complexus est Sanctus Anselmus lib. de diuer. Sacram. *Pauper*, inquit, *ita fuit Christus, ut ueniens in mundum, non in sua sed in aliena domo nasceretur, & natus propter arripam loci, in præsepio brutarum animalium poneretur, & viuens in mundo non haberet ubi caput suum reclinaret; nec moriens, unde nuditatem suam tegeret; nec mortuus, unde inuolueretur, nec sepulchrum, aut locum, ubi corpus mortuum locaretur.* Hæc Anselmus. Christus ergo pauperem vitam duxit. Et quia Theologus in primis doctrinæ S. Tho. vult inhærere: ideo adiungo, quod exientia S. Thom. Christus fuit pauper, non solum in particulari, sed etiam in communi, hoc est, taliter à se rerum omnium dominium abdicauerat, ut nullius rei proprietatem, non modo in particulari, sed neque in communi habuerit, sed tantummodo simplicem rerum vnam retinuerit. Ita Opuic. 19. cap. 6. ait: *Primordium perfectionis in Christo, & in Apostolis fuit; sed ipsi non leguntur sua relinquentes, aliquas possessiones habuisse in communi, imò potius legitur, quòd nec etiam domos habebant ad manendum.* Ergo perfectio paupertatis non requirit aliquas possessiones communes. Vide si placet eundem S. Thomam Opuic. 17. cap. 15. Et S. Bonau. latissimè Opuic. de Paupertate Christi, & in Apologia Pauperum, tractantem hanc sententiam. Sed quod caput est Nicolaus IV. in cap. Exijt de verborum significatione in 6. definiuit, Christum verbo, & exemplo docuisse perfectam paupertatem, quæ consistit in abdicatione omnium rerum, nullo sibi dominio relicto, nec in particulari, nec in communi; ac proinde talem paupertatem esse sanctam, & meritoriam. Et quamuis hoc falsum esse, & hæreticum docuerit Ioann. xxij. in Extrauag. Cum inter nonnullos tamen ut docet Bellarin. lib. 4. de Romano Pontifice cap. 14. non dissentiant Nicolaus, & Ioannes. Nam Nicolaus IV. dicit: Christum aliquando perfectissimam illam paupertatem verbo, & exemplo docuisse: aliquando autem paupertatem minùs rigidam exemplo demonstrasse, tanquam communem omnium Patrem, & Doctorem. Ioannes autem definit esse hæreticum asserere, Christum nihil unquam hic in terris habuisse proprium, solum in communi, sed negat semper talem vitam Christum egisse. Ioannes quoque non negat Christum aliquando nihil habuisse proprium, nec in speciali, nec in communi, sed negat semper talem vitam Christum egisse.

Denique Christus adeo pauperem vitam duxit, quòd etiam ex tal-

pau-

paupertate ad mendicandum descenderit. Proferam testimonium S. Thom. quia Theologus vult doctrinam excerptam ex S. Thom. Hic ergo in Opusc. 19. cap. 7. ait: Nunc iterum restat ostendere, quod praedicti non solum vivere possint de eleemosynis sponte oblatis, sed etiam eas petere mendicando. Quod probatur exemplo Christi, in cuius persona in Psalm. 33. dicitur: Ego autem mendicus sum, & pauper. Glo. hoc dicit Christus de se, ex forma feni. Et infra. Mendicus est, qui ab alio petit, & pauper, qui sibi non sufficit. Item in alio Ps. 69. Ego vero egenus, & pauper sum. Glo. Sum egenus, idest, petens: & pauper sum, idest, insufficiens mihi: quia & mundanas copias non habet, & inius ubi est dives, semper ambit, desiderat, accipit. Item in alio Psal. 108. Persecutus est hominem inopem, & mendicum. Glo. scilicet Christum. Et alia Glo. Pauperes insequi sola sauitia est: alij pro diuitijs, & honoribus interdum huiusmodi patiuntur. Ista due vltima glossa ostendunt manifeste, quod de mendicitate rerum temporalium praedicta verba intelligere oportet. Item 2. Corinth. 8. Scitis gratiam Domini nostri Iesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est: Glo. in mundo. Et quod in hoc Christus sit imitandus, patet per Glo. quae ibidem dicit: Nemo se contemnat, pauper in cella, dives in conscientia, securior dormit in terra, quam cum auro dives in purpura. Non ergo expauescas cum tua mendicitate ad eum accedere, qui indutus est nostra paupertate. Item quod Dominus victum petierit expressè habetur Luc. 19. vbi Dominus dixit ad Zachaeum. Zachaeus festiuans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Glossa. Non inuitatus inuitat, quia etsi nondum audierat vocem inuitantis, audierat tamen affectum. Item Marci 11. Circumspicis omnibus, cum iam vespere esset, &c. Gloss. Circumspicis omnibus si quis eum hospitio susceperet. Tanto enim paupertatis fuit, & ita nullis adularis, ut in tanta urbe, nullum hospitium inuenires. Ex quo patet, quod Christus ita pauper erat, quod hospitium conducere non posset: sed ab alijs hospitium petebat, & expectabat. Hæc S. Thomas. Vide si placet Thomam Vvaldensẽ lib. 4. Doctrin. Fidei, vbi acerrimè contra Hæreticos quosdam, qui ut mendicicam damnarẽt, Christum mendicasse negabant, defendit Christum, actualiter, personaliter, & vocaliter mendicasse. Et hæc quidem de Christo.

De Apostolis autem certum est iam primis eos paupertatem coluisse, ut colligunt SS. Patres, & Theologi, ex illis verbis: Ecce nos reliquimus omnia. Et iterum Matth. 10. dicitur: Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, neque peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam. Et Marc. 6. Præcepit eis ne quid tollerent in via, &c. & Luc. 9. Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque pecuniam, neque duas tunicas habeatis. Paulus verò ad Corinth. 6. ait: Sicut egenus, multos autem locupletantes, tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Suprà quem locum Ambrosius inquit: Quantum ad præsentem vitam pertinet pauperes videbantur, sed spirituales diuitias credentibus largiebantur. Egeni in

terrâ, in cœlis diuiter. S. verò Thomas lect. 2. suprà idem caput dicit: In his temporalibus sumus sicut egentes; id est ab alijs accipientes: sed tamen quantum ad spiritualia, sumus multos locupletantes. Et post pauca. Tanquam nihil habentes scilicet in temporalibus; quia omnia dimiserunt propter Christum. Math. 19. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, &c. Sed interius, & in spiritualibus omnia possidentes, scilicet per interiorē magnitudinem cordis. Et hoc ideo est, quia ipsi viuēbant non sibi, sed Christo: & ideo omnia, quæ sunt Christi reputabant, vi sua. Vnde cum Christo omnia sint subiecta, omnia possidebant, & omnia tendebant in eorum gloriam. Idem quoque Apostolus 1. ad Corint. 4. ait: Puto enim, quod Deus nos Apostolos nouissimos ostendit, tanquam morti destinatos, quia spectaculum facti sumus, mundo, & Angelis, & hominibus: Nos stulti propter Christum, vos autem prademes in Christo, Nos infirmi, vos autē fortes. Vos nobiles, nos autem ignobiles. Et demum subdit: Vsq̃ue in hanc horā, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus. Pauperes ergo fuerunt Apostoli. Imò quod plus est, paupertatem suam voto firmarunt, vt docent SS. Patres, & Theologi. Ex his S. August. lib. 17. cap. 4. de Ciuit. Dei, sic ait: Dixerant enim potentes illi. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Hoc votum potentissimi vouerant. Sed vnde hoc eis, nisi ab illo, de quo hic continud dictum est: Dans votum vouenti? Alioquin ex illis essent potentibus, quorum infirmatus est arcus. Dans, inquit, votum vouenti. Non enim Domino quisquam quicquam ratum voueret, nisi qui ab illo acciperet, quod voueret. Et quia Theologus vult S. Thomam audire, profero ipsum loquentem 2. 2. quæst. 88. artic. 4. ad 3. Apostoli, inquit, intelliguntur vouisse pertinētia ad perfectionis statum, quando Christum relictis omnibus sunt secuti: Imò necesse est, quod Theologus dicat secundum mentem S. Thomæ, quod Apostoli duxerunt vitam pauperem, non solū in particulari, sed etiam in communi: quia id docuit Opusc. 17. cap. 15. & Opusc. 19. cap. 6. verba ipsius suprà citata sunt. Hic adducam dumtaxat verba ex Opusc. 17. cap. 15. Manifestum, inquit, secundum expositiones præmissas, Apostolis interdū fuisse, ne agros, vel vineas, vel alia huiusmodi bona immobilia possiderem. Vide etiam si placet Bonauent. in Apologia Paup. Tandem debet docere Theologus, secundum mentem S. Thomæ, quod Apostoli mendicasse Opusc. enim 19. cap. 7. sic ait; Item hoc probatur exemplo Apostolorum, qui iussi sunt à Domino necessaria ad victum in via non ferre vt patet Math. 10. Mar. 6. Constat autem, quod ipsi imperiosè non poterant accipere. Ergo satis euident est, quod necessaria victus humiliter petebant, quod est mendicare. Item hoc etiam patet de discipulis Apostolorum, post resurrectionem Christi. Dicitur enim in 3. c. Ioan. Pro nomine eius profecti sunt: Gloss. Pro nomine Christi ampliando profecti sunt. Gloss. Alienati à rebus proprijs, ergo sine necessarijs via ibant: ex quo patet, quod necesse habebant petere. Hæc S. Thomas de Apostolis. Ex quibus omnibus

patet, qualis fuerit modus viuendi Christi, & Apostolorum.

Iam verò de Episcopis certum est eos non colere, neque profiteri paupertatem, & eam non habere annexam suo statui: tantum abest, quod debeat eam vouere, vel exercere etiam in communi, aut mendicatio pane viuere. Non ergo modus viuendi Episcoporum accedit proximè ad modum viuendi Christi, & Apostolorum: Ideò, & S. Thomas docet (vt infra videbitur) quod Episcopi habent possessiones non ex vi institutionis iuxta Christum, sed per dispensationem Ecclesiæ. Falsum ergo est, quod supposuit Theologus in sua Propositione, nempe modum viuendi Episcoporum accedere proximè ad illum viuendi modum, quem Christus Dominus, & eius Apostoli sectati sunt.

Denique hæc Propositio hæresim. redolere videtur. Quia n. Christum, & Apostolos, paupertatem seruasse, & coluisse, de fide est, & traditum in Decretis Pontificum: & quia manifestum est, Episcopos paupertatem non seruare: inde ex propositione certa de fide, & assumptione certa naturaliter infertur Conclusio Theologicè scientifica, quæ aliquo modo pertinet ad fidem, quod videlicet modus viuendi Episcoporum non accedit proximè ad modum viuendi Christi, & Apostolorum: Cuius contrarium, quia supponit Theologus in sua Propositione, contra fidem indirectè docuisse videtur.

Vltimò aduertat Theologus, quòd dicit modum viuendi Christi, & Apostolorum, proculdubio fuisse omnium perfectissimum. Quia n. monstratum est ex S. Thoma, modum viuendi Christi, & Apostolorum fuisse in paupertate, non solum in particulari; sed etiam in communi: consequens est, quòd debet fateri secundum mentem S. Thomæ, modum viuendi in paupertate tam in particulari, quam in communi, esse perfectissimum: quod, & S. Thomas disertis verbis docuit, vt postea monstrabitur. Non disceberis Theologe, si te doctrina S. Thomæ tuam Epistolam munuisse non pœniteat.

At inde ego sic ulterius arguo. Religioni perfectissimæ conuenit modus viuendi perfectissimus; vt patet ex tua Consideratione 4. vbi coningis perfectiùs viuendi institutum, cum modo viuendi perfectiore; vt visum est Propositione xv. Sed modus viuendi perfectissimus ex S. Thoma est viuere in paupertate, tam in particulari, quam in communi: quia is fuit modus viuendi Christi, & Apostolorum, qui proculdubio fuit omnium perfectissimus: ergò modus viuendi in paupertate, tam in particulari, quam in communi, competit Religioni perfectissimæ. Quid ais Theologe? negas? an concedis? At necesse est, quòd concedas, tum propter dicta: tum quia S. Thomas Opusc. 17. cap. 15. ait: *Summa paupertatis est perfectio, vt ad exemplum Christi aliqui homines possessioni-*

tionibus careant. Cap. verò 16. ait: Possessiones communes expedit possideri propter eos, qui non sunt summa perfectionis capaces, qualis in primis credentibus fuit, qui tamen imperfectiores omnino negligendi non erant: unde & apud illos, qui summam perfectionem sectabantur, possessiones non erant: sicut etiam Dominus, cui Angeli ministrabant, loculos habuit propter necessitatem aliorum, quia scilicet eius Ecclesia loculos habitura erat: sicut Aug. dicit super Io. Unde si qua sit Congregatio, in qua omnes ad maiorem perfectionem tendant, expedit eis communes possessiones non habere. Hæc S. Thomas. Sed tu Theologe, vel inuitus concedas, quod perfectissimæ Religioni competit modus viuendi in paupertate tam in particulari, quam in communi. Iterum à te peto Theologe, quid dicis? Negas, vel concedis? Negare non potes, quia secundum formam, bene inferitur consequentia, & inferitur ex tuis dictis, & ex dictis S. Thomæ, quibus te voluntarie alligasti. Si verò concedis: quomodo docuisti in hac Epistola, quod Religionibus ordinatis ad prædicandū & docendum, competit, & expedit habere possessiones, & redditus? Inunc Theologe, & primum discas regulas ex doctrina S. Thomæ excerptare, antequam præsumas Theologorum, præcipue verò Thomistarum lationi eas præsentare.

PROPOSITIO XXII.

*In quo clare expressus est finis salutis animarum
quamplurimarum.*

HÆC Propositio est insufficiens. In vita enim Christi, & Apostolorum non solum relucet finis salutis animarum, sed etiam Contemplatio. Christus enim Dominus vitam mixtam, id est contemplatiuam simul & actiuam duxit, ut docet S. Thomas 3. p. q. 40. art. 1. ad 2. *Vita, inquit, contemplatiua simpliciter est melior, quam actiua, quæ occupatur circa corporales actus: sed vita actiua, secundum quam aliquis prædicando, & docendo contemplata alijs tradit, est perfectior, quam vita, quæ solum contemplatur: quia talis vita præsupponit abundantiam contemplationis; & ideo Christus talem vitam elegit.* Hæc Sanctus Thomas. Et quidem quod Christus duxerit vitam contemplatiuam, manifestum est. Triginta namque annos priusquam prædicare cepit, in silentio & contemplatione transiit. Sed quid dico triginta annos, quandoquidem omnes Theologi cum S. Thoma 3. p. q. 9. art. 2. Et tota ferè quæst. 10. docent, Sanctissimam animam Christi, à primo instanti conceptionis, & deinceps con-

continuo, habuisse scientiam beatorum, seu comprehensorum, quæ in clara Dei visione consistit. Baptizatus verò à Ioanne in desertum recessit, & in eo quadraginta diebus manens ieiunauit. Postmodum verò Euangelium prædicare cepit, ita tamen quod sæpius in desertum secedebat. sæpius in montem ascendebat, sæpius in oratione Dei perhoratabatur. Et quemadmodum Sol per diem nos illuminat, & radijs lucis suæ, ac calore huius hemisphærij corpora fouet: nocte autem ducit, seq; à nobis abcondit, non ut oriolus maneat, sed ut in alio mundi tractu videntibus splendeat: Ita Christus verus iustitiæ Sol in die hominibus doctrinæ suæ splendore lucebat, & eos beneficiorum calore fouebat; noctu verò in montibus, & locis solitarijs deinescens, à mortalibus se iuberabat, ut cum æterno Patre nostra negotia perageret. Id autem eo fine fecit, quem S. Gregor. lib. 6. Moral. cap. 17. notauit. *Humani, inquit, generis Redemptor per diem miracula in urbibus exhibet, & ad orationis studium in montibus pernoctat, ut perfectus videlicet prædicatoribus innuat, quatenus nec actiuam vitam amore speculationis funditus dererant, nec contemplationis gaudia penitus operationis iniquitate contemnuant; sed quædam contemplationis forbeant, quod occupati erga proximos loquentes refundant.* Hæc Gregor.

Quod verò Apostoli duxerint vitam contemplatiuam, patet ex hoc, quia ad Rom. 8. dicitur. *Primitias spiritus habentes.* Unde colligunt Theologi, eos septem dona Spiritus sancti habuisse in eminentissimo gradu non solum secundum habitum, sed etiam secundum actum. Actus autem doni sapientiæ est contemplatio. Ad Philipp. quoque 3. dicitur. *Nostra autem conuersatio in calis est, utique per contemplationem, ut notat S. Thomas supra hunc locum.* Philo verò Iudæus antiquissimus scriptor in lib. de Contemplatiua vita, siue de supplit. virtut. hoc testimonium perhibet de Apostolis, atque de illorum etiam sectatoribus, quod eo usque fuerint diuinarum rerum contemplationi dediti, ut abiecit curam carnis omnem, ac reficiendi etiam corporiculi, per continuos dies aliquot obliti prorsus esse viderentur, vix ut quandoq; ieiunio, aut septimo die cibum caperent. Dictum quoque Philonis approbat Illustriss. Cardinalis Hosius, lumen nostræ Poloniæ Tom. 1. iuporū eruditissimorum operum cap. 74. Et subiungit: *Et quidem ita eos decebat, quos Christus lumina mundi constituerat, quique vniuersum orbem diuina sapientiæ fide condire debebant.* Et rursus: *Neque vero, inquit, ipsi soli fuisse diuinitatis contemplatores, sed quos in fide Christi instituerant, eos quoque spiritualium donorum speculatores esse cupiebant.* Hæc ille. Non minus illustre alterius Cardinalis Roberti Bellarmini testimonium, in hac eadem materiâ placet adferre. Ipse enim tomo 4. suarum Disp. lib. 1. de bonis Operib. in partic. cap. 19. sic inquit: *In testamento nouo Apostoli primi fuerunt, qui re-*
licita

libra cura temporalium rerum, munus suum proprium esse dixerunt, verbo Dei, & orationi sine intermissione instare. Nos inquit Act. 6. orationi, & verbo Dei instantes erimus. Constat autem, quod oratio maximè spectat ad Contemplationem, vnde cum Apostoli sine intermissione orationi instantes esse dicuntur, quasi continuò contemplatiui esse intelliguntur. Vnde, & de S. Iacobo fratre Domini nostri testatur Egesippus lib. 5. suæ Historiæ, vt refert Baronius tomo primo Annalium circa annum Christi 63. quod videlicet solus in templum intrare solitus erat, atque ibi genibus humi positus, assiduò in oratione persistebat, adeò quidem quod etiam genua eius Carmeli instar, tuberculis contractis, obduruerant. Sanctus verò Chrysost. apud eundem Baron. ibidem addit etiã, non tantum eius genua, sed & frontem, ob iugem in pavemento prostrationem, callo obductam fuisse. Non solum autem Apostoli contemplabantur, sed etiam Saluator solitus erat sapius eos a turbis seorsum subducere in desertum, vt constat ex Euangelistis. Imò, & ante passionem suam egressus fuit cum discipulis suis trans torrentem Cedron, vbi erat hortus. Ioannis verò 18. dicitur, Sciebat autem, & Iudas locum, quia frequenter Iesus conuenerat illuc cum discipulis suis. Lucæ verò 22. dicitur. Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem oliuarum. Secuti sunt autem illum, & discipuli. Duxerunt ergò Apostoli vitam contemplatiuam. Quod autem simul, & actiuam; res ipsa, vocatio videlicet nostra ex gentibus, & adoptio in libertatem filiorum Dei loquitur.

Disce hinc Theologe, à Religione ad docendum, & prædicandum destinata, ac verè Apostolicam vitam profitente, non esse alienum, aliquando in desertum recedere, longa contemplationi tempora tradere, noctes insomnes in oratione ducere, vel saltem noctis silentia, iurgendo ad laudandum Deum, & orandum pro proximis rumpere. Talis enim modus viuendi fuit Christi, & Apostolorum.

PROPOSITIO XXIII.

Ordines Ecclesiastici, & eorum variae functiones per conciones, confessiones, lectiones, &c.

NON possum non admirari, quod Theologus inter actus, & functiones Prædicatorum verbi Dei non memnerit præcipuarum conditionum viri Apostolici, vt scilicet iuuet proximos, maximè bono exemplo, & feruenti oratione pro eis sua. Sanè potissima, & prima fun-

functio attendentis salutis animarum, est bona, & sancta vita præluce-
re. *Capit.* inquit S. Luc. Act. 1. *IESVS facere & docere*: Triginta an-
nis fecit, ut triennio doceret; sed & in ipsomet triennio fecit. Ioannes
quoque ut Christum prædicaret secessit in desertum, & adeo duram
(ut notum est) vitam egit: ideoque erat lucerna ardens, & lucens; ar-
dens sibi, lucens proximo. Tritum est illud Senecæ dictum: *Longum
iter est per præcepta, breve & efficax per exempla*, quia homines amplius oculis, quã
auribus credunt. Sanctus verò Bernard. serm. de S. Benedicto ait: *Sermo
vltus, & efficax, exemplum operis est: plurimum faciens suadibile, quod monstra-
tur factibile*. Certè Euangelicus Doctor, & Prædicator talis esse debet,
ut possit confidenter dicere *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi*. 1. Cor.
4. Aliàs si vita à doctrina discrepat, prædicator histrionem agit, qui
Regis personam repræsentat. Rex tamen non est. Si scitè repræsen-
tat humilitatem, nec tamen est humilis: si honoris contemptum pæ-
dicat, quem nondum spreuit: si silentium, & recollectionem commē-
dat, est tamen garrulus & vagus: si ad pœnitentiam inuitat, quam mi-
nimè præièfert, aut facit: histrio est, & mimus, non prædicator Euan-
gelicus: Est sicut pictor, qui licet sit deformis, egregiè tamen alterius
pulchritudinem in tabula delineat. Est sicut terninus saxeus, qui in
agro defixus viam demonstrat, ipse nihilominus fixus suo loco manet.
Est sicut cymbalum tinniens, quod alios ad templum conuocat, ipsum
verò minimè intrat. Talis Prædicator vnà manu animas aduocat, alià
auocat; vnà impellit, alterà repellit; vnà extruit alterà destruit. Vt
illis, qui dicunt, & non faciunt. *Qui autem fecerit, & docerit, hic magnus
vocabitur in regno cælorum*. Matth. 5. Ideò, & Apost. 1. Corint. 2. ait: *Ser-
mo meus, & prædicatio non in persuasibilibus humana sapientia verbis, sed in osten-
sione spiritus, & virtutis, ut fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute
Dei*.

Altera verò conditio pro Christo legatione fungentis est, ut proxi-
mum iuuat suis orationibus. Magis certè oratio Moÿsis Amalecitas
prostrauit, quàm vniuersæ bellatorum hastæ, & gladij. Magis expu-
gnabit dæmones oratio feruens, quàm abundantia verborum. Dixe-
rat Deus, ut disperderet Israelitas, si non Moÿses electus eius steteret
in confractione in conspectu eius, & auerteret iram eius, ne disperde-
ret eos. Sapientiæ quoque 18 dicitur: *Sed non diu permansit ira tua*. Pro-
perans enim. *homo sine quarela deprecari pro populis, proferens seruitutis suæ sciunt
orationem, & per incensum deprecationem allegans, restitit ira, & finem imposuit
necessitati, ostendens quoniam tuus est famulus*. Sic prædicator debet esse
medius inter Deum, & Auditores. Propterea Deus per Ezechielem
expostulat cap. 22. *Et quæsum de ijs virum, qui interponeret seipem, & staret op-*

G

positus

positus contra me pro terra, ne dissiparem eam: & non inueni. Et effudi super eos indignationem meam: in igne ira mea consumpsi eos: viam eorum in caput eorum reddidi, ait Dominus Deus. Et cap. 13. inquit: Non ascendisti ex aduerso, neque opposuisti murum pro domo Israel. Isaias quoque cap. 64. conqueritur. Non est qui inuocet nomen tuum, qui confurgat, & teneat te. Sic oratio iusti tenet Deum.

Cæterum, quantum iusti prosint in medio nationis prauæ, & peruersæ, clarissimè demonstrat illud colloquium Dei, & Abraham, quod habetur Genesis 18. Nunquid, inquit Abraham, perdes iustum cum impio? Si fuerint quinquaginta iusti in ciuitate, peribunt simul? & non parces loco illi propter quinquaginta iustos, si fuerint in eo? Absit a te ut rem hanc facias, & occidas iustum cum impio, fiatque iustus sicut impius, non est hoc tuum: qui iudicas omnem terram, nequaquam facies iudicium hoc. Dixitque Dominus ad eum: Si inuenero Sodomis quinquaginta iustos in medio ciuitatis, dimittam omni loco propter eos. Respondensque Abraham ait: Quia semel capi, loquar ad Dominum meum, cum sum puluis, & cinis. Quid si minis quinquaginta iustis, quinque fuerint? delebis propter quadraginta quinque vniuersam urbem? Et ait: Non delebo, si inuenero ibi quadraginta quinque. Rursumque locutus est ad eum: Sin autem quadraginta ibi inueni fuerint, quid facies? Ait: Non percutiam propter quadraginta. Ne quæso, inquit, indigneris Domine si loquar: Quid si ibi inueni fuerint triginta? Respondit: Non faciam, si inuenero ibi triginta. Quia semel ait, capi, loquar ad Dominum meum. Quid si ibi inueni fuerint viginti? At: Non interficiam propter viginti. Obsecro, inquit, ne irascaris Domine, si loquar adhuc semel: Quid si inueni fuerint ibi decem? Et dixit, non delebo propter decem. Sed mirabilius est, quod Dominus per Ieremiam cap. 5. ait: Circuite vias Ierusalem, & aspice, & considerate, & quærite in plateis eius, an inueniatis virum facientem iudicium, & quærentem fidem, & propitius ero ei. Suprà quem locum exclamat S. Hieronymus. Grandis, inquit, amor iustitiæ, ut nequaquam iuxta interrogationē Abraham, & responsionem Dei pro decem viris iustis, Deus liberauit ciuitatem; sed si vnū inuenerit, iam iamque peritura Hierusalem, qui faciat iudicium, & quærat fidem, fuit, ut Symmachus transtulit, veritatem, tamen Deus misereatur Hierusalem. Quanti interest, ut in Republica aliqua sint iusti. Idèd, & Religiosi reclusi, atque è claustro, & cella sua non egredientes; idèd & Eremitæ estimandi sunt: nam in illo etiam angulo latentes maximè prosunt Reipublicæ, quàm Deus Opt. Max. ob paucos illos tolerat. Sinit enim zizania, & triticum crescere vsque ad messem, ne fortè colligendo zizania, eradicetur simul cum eis triticum. Horum orationes reddunt efficaces labores aliorum concionatorum, & confessoriorum. Sæpè æstimabit Prædicator se fructum facere, sed non ipse fecit; at is, qui feruidas preces Deo obtulit. Quàm plures spirituales filios viri abra-

tra&i

tracti sibi vendicabunt præ multis ministris. verbi Dei. Hos quidem isti suos esse putant, sed in die iudicii apparebit non esse ipsorum, sed aliorum: & Ioseph verum pater patrem non esse, sed tantum putativum. (Et putabatur filius Ioseph Luc. 3.) Tunc apparebit, quod sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios infirma est. Tunc dicitur: Latere sterilis, Eremitica Religio, quæ non parit: erumpe, & clama, quæ non parturit, quia multi filij desertæ magis, quàm eius, quæ habet virum, quæ non sit ætiam vitam contemplativam. Tunc videbis te, ò sacra Eremita, manipulis filiorum, & corona prolis vallati. Et dices in corde tuo. Quis genuit mihi istos? Ego sterilis, & non pariens. Ego non prædicationi, non administrationi Sacramentorum insisto: & istos quis enutrit? Dicam: Orationes, suspiria, lachrymæ, gemitus vestri, ò Angeli terrestres, imò cælestes, ò Eremitæ. Deliderium pauperum exaudivit Dominus. Oratio humilis vestra penetrauit cælos. Deus voluntatem timentium se fecit, & deprecationem eorum exaudivit. Non ergo se extollant Religiones ætiam vitam profitentes, quod maximum fructum in Ecclesia Dei faciunt, nã sapè non suis impensis, sed aliena industria interueniente, eam faciunt. Nam neque, qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Vt autem det incrementum, orationes Sanctorum faciunt. Tu verò, ò Theologe, dicce deinceps viris Apostolicis, sanctam vitam, & exemplarem, indefessum & iuge orationis studium inculcare, & inter potiores functiones incumbentiam conversioni animarum numerare.

PROPOSITIO XXIV.

Perfectio vite Christi, & Apostolorum agnosci potest, tum ex fine omnium operum eius, qui erat gloriam Dei dilatare, abstrahendo homines ab infidelitate, & falsa fide, ad rectam fidem, & à vita impia ad piam, & ita salutem eorum procurare.

HÆC Propositio in duobus deficit. Primò quidem: quia finis operum Christi primarius erat dilectio Dei; secundarius verò salus animarum. Deindè etiam, quia Christus non tantum intendebat conversionem à fide falsa, & impia vita, sed etiam protectum, imò

& perfectionem ipsorum. Magis quippè gloria Dei dilatarur procurando perfectionem paucorum, quàm conuersionem multorum. De quo suprà dictum est.

PROPOSITIO XXV.

Perfectio vitæ Christi, & Apostolorum agnosci potest, tum ex medijs, quibus vsus est cum Apostolis ad salutem humanam procurandam, & fructum meritum suorum ijs communicandum, scilicet per predicationes, disputationes cum Phariseis, per Sacramenta, &c.

HÆC Propositio redolet eundem spiritum, quem Propositio xxiiij. Cur enim Theologus non meminit Passionis Christi, quæ potissimum medium, quo vsus est Christus ad salutem humanam procurandam, virtute cuius alia media efficaciam habent? Cur non meminit exemplorum Christi? Inter alios enim fines Incarnationis Christi, erat iste, (vt ait S. Thomas 3. p. quæst. 1. art. 2. in corp.) *vt nobis exemplum se præberet.* Vndè Augustinus dicit in quodam sermone de Natiuitate Domini: *Homo sequendus, non erat, qui videri poterat. Deus sequendus, erat, qui videri non poterat, vt ergò exhiberetur homini, & qui videretur ab homine, & quem homo sequeretur, Deus factus est homo.*

PROPOSITIO XXVI.

Perfectio vitæ Christi, & Apostolorum agnosci potest, tum ex ratione viuendi, quàm in persona sui tenuit communem in victu, & vestitu cum honestis hominibus.

HÆC Propositio monstrat Theologum delicatam. Quare enim non dixit, Perfectionem vitæ Christi agnosci ex ratione viuendi, quàm in sua persona tenuit pauperrimam, vt ostensum est: sed potius communem in victu, & vestitu cum honestis hominibus perpendit? Cur non meminit ieiunij quadragenarij, secessus in desertum, pernoctationis in Oratione, fatigationis itinerum, eius quod non habebat

vbi reclinaret caput, non habebat vbi nasceretur vtilitatis pannorum, atrocitatis flagellorum, asperitatis spinarum, acerbioris denique crucis? Sed potius id aduertit, quod aduerterunt, & Pharisei: *Eccè Magister vester manducat cum peccatoribus*. O Pharisei, cum non dicitis: *Eccè Magister vester circumit castella, & regiones*? *Eccè Magister vester ascendit in montem dimissis turbis solus orare*? *Eccè Magister vester fugit in montem*? Cognouerat enim quod venturi essent, vt facerent eum Regem? *Eccè Magister vester ieiunans, non vult facere ex lapidibus panes*? *Eccè Magister vester fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem*? *Eccè Magister vester sitit*? *Eccè Magister vester querit fructum in ficulnea, & non inuenit*? Vobis autem tantum admirationi est quod manducat. Ex horum numero est Theologus, qui manducationi Christi attendit cruci verò minime, carnem vult, non ossa dura tangere. Est ex his multis, qui volunt sequi Christum ad fractionem panis, Non ex his paucis, qui sequebantur ad calicem passionis. Sed qua ratione Theologus perfectionem in ratione viuendi communi, quoad victum & vestitum ponit? Vt enim notat S. Bonauent. in Apolog. Paup. Resp. 1. Resulgem à Christo tanquam à totius nostræ salutis exemplari, & originali principio, actus multi, formes. Nam quidam actus in ipso respiciunt sublimitatem potentie, quidam sapientie lucem, quidam severitatem iudicii, quidam officij dignitatem, quidam condescensionem miseria, quidam informationem vitæ perfectæ, vt paupertatem seruare, virginitatem custodire, Deo & hominibus seipsum subijcere, noctes in Oratione peragiles ducere, pro crucifixoribus exorare, & mortis se saluina charitate, etiam pro inimicis offerre. Cum igitur sex sint huiusmodi actuum varietates, in his vltimis dumtaxat ipsum imitari est perfectum. Nam in istis, quæ sunt excellentia singularis, est impium, & luciferianum, nisi fuerit aliqui priuilegiij singularis dono concessum. In his autem, quæ sunt feneritatis, & dignitatis est presidium, & prelatorum. In his quæ condescensionis, est infirmorum, in quantum loquimur ad actum extrinsecum. Nequaquam igitur, vt dogmatizat, summa Christianæ perfectionis consistit in vniuersali imitatione actuum Christi; sed tantum illorum, qui vitæ perfectæ imitationem respiciunt. Ex qua apparet, quæ de huiusmodi veritatis ignorantia, prima fuit in eo causa erroris. Hæc S. Bonauent. Vide Theolog. quàm graui censura à S. Bonauent. perstringaris; nimirum te errasse asserit; quia docuisti, perfectionem Christianæ vitæ consistere in imitatione actuum Christi, eorum qui condescensionem ipsius respiciunt: cum tantum imitari in ijs, quæ ad informationem vitæ perfectæ pertinent, sit perfectum. Sed persistis in tua sententia; & ais manducationem, & potum Christi, esse opera informationem perfectæ vitæ respicientia: nam hoc est quod dixisti. Perfectionem vitæ Christi agnosce ex ratione viuendi, quam tenuit communem in victu. At. idem S. Bonauent. te

con-

condemnat in eadem Apolog. Paup. Authoritate S. Chrysoft. super
 Match. honi. 27. Vides, ait, quanta est Christi in condescensione diligentia: sicut
 cum comedat; & bibat; cum videatur ex aduerso Ioanni faciens; & hæc Iudæorum
 gratia saluus facit; magis autem orbis terrarum vniuersi. Quid his clarius subita-
 git Bonauentura. dicitur potest? In quibus assitit Christum condescendisse in cibis, &
 potu Iudæis; qui vtiq; infirmi erant; non tam carnis, quam mentis. Idem; & in se-
 quenti athenis ipse Ioannes habebat. Ex mente igitur Chrysostomi, & Bo-
 nauenturæ victus Christi, scilicet cibus, & potus, opus condescensio-
 nis erat: Non ergo imitari Christum in victu perfectum est. Falsum
 ergo dixit Theologus; imò errauit, quod perfectio vitæ Christi agnos-
 sci possit ex ratione: communis viuendi, quam tenuit communem in
 victu. Sed iam deicendamus ad singula puncta huius Propositionis:
 & causa distinctionis, & claritatis, eam diuidamus per aliquot Pro-
 positiones.

PROPOSITIO XXVII.

*Christus rationem viuendi in persona sua tenuit
 communem:*

QUAMVIS Theologus non dixerit absolute, Christum tenuisse
 rationem communem viuendi; sed cum limitatione, scilicet in
 victu, & vestitu: quia tamen aliqui Authores absolute scriptum
 reliquerunt, quod Christus communem vitam duxerit; & hæc vox ali-
 quibus potest esse occasio erroris: ideo Propositio hæc trutinanda est.
 Nam in primis Christus, non solum vt Deus, sed etiam vt homo, erat
 verè Rex Regum, & Dominus Dominantium: siue (vt Theologi do-
 cent) etiam secundum humanitatem, habebat dominium verum, &
 directum omnium rerum, imò totius vniuersi, Postula, inquit Psal. 2.
 à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam: scilicet terras.
 Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figulæ confringes eos: Et nunc Reges in-
 telligite, erudimini, qui iudicatis terram. Seruite Domino in timore, & exultate ei
 cum tremore, Apprehendite disciplinam, alij legunt Osculamini filium. Ideo
 adduxit Deus Reges ad præsepè infantis, vt filium oscularètur, & ado-
 rarent. Sed nunquid Christus communem vitam egit cum Regibus?
 Veritas ipsa rei clarè loquitur. Princeps erat, quare non communem
 vitam duxit cum Principibus? Summus Sacerdos erat, quare non du-
 xit communem vitam cum Summis Sacerdotibus? Sed nec cum ho-

mi-

minibus honestis vitam duxit communem; cum ijs dico, qui non sunt principes, nec tamen sunt pauperes. In mundum enim veniens pauperrimam Matrem elegit, pauperem nutriciū adhibuit, in summa paupertate nasci voluit; quod & stabulum & præsepē ab ipsis bestiis mutuatum, & comitatus earundem bestiarum, & panniculi, & visitatio pastorum, vilium utique personarum, abundē testantur; Scēvitia quoque Herodis fugiendo, non resistendo, vt pauper declinauit. Sustinēbatur laboribus, & opera patris sui putatiui, utiq; pauperis. Forsan etiam, vt aliqui Doctores existimant, arte fabrilī, itētem sibi parabat. Nam propterea videtur vocatus faber. *Mar. 6. Nonne hic est faber, filius Maria?* Postmodum duxit vitam pauperrimam, vt suprà probatum: & non solum in particulari, sed etiam in communi, vt docet S. Thomas; idēō necesse habebat mendicare, & ex eleemoynis vivere; vt idem S. Doctor asserit; & suprà dictum est. Virginitatem quoque coluit, quā Pharisei, Saducei, Sacerdotes, non seruabant. Si autem Christus communem vitam duxit, maximē debuit illam ducere communem cum Sacerdotibus, Legisperitis, Scribis, Doctoribus, Phariseis. Erat enim Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech: & Sacerdoti iudicatur congruum, conformitatem vitæ habere cum alijs Sacerdotibus; & ij. maximē possunt intelligi nomine honestorum hominum, dum agitur de Prædicatorum verbi diuini qualitatibus. Sed & ab eisdem Sacerdotibus, plurimū se discreuerat paupertate. In deserta quoq; sæpius secedebat, quod non faciebant Pharisei, & Sacerdotes. Ieiunauit quoque quadraginta diebus, & noctibus, qui ieiunij modus non erat communis. Et præter illa ieiunia, quæ in veteri lege Iudæis communia fuere, quæ quoque Christus seruauit, vt Doctores docent, *quia non venerat soluere legem, sed adimplere.* Matth. 5. arbitratur quoque Abulen. suprà Marth. cap. 4. quæst. 14. Quod interdum aliqua alia, quamuis breuiora, quā fuerit illud quadagesimale, supererogatoria obseruauit. Quod quamuis scriptum non sit, sicut nec de obseruatione illorum ieiuniorum, quæ erant ex lege cunctis Iudæis communia id tamen nil obstat, quominus aliquis teneat à Christo obseruata fuisse, probat Abulen. Christus quoq; non est vsus pretiosis vestibus, quod apertē docet S. Thomas Opul. 19. contra Impugnantes Religionem cap. 8. *Non est credibile, inquit, quod Dominus Iesus Christus pretiosis vestibus indueretur, qui Ioannem commendabilem ostendit, quod nō erat mollibus indutus: Alioquin Pharisei, qui exteriorem sanctitatem ostentabant, sicut de eo dicebant, quod erat vorax, & potator vini, & publicanorum amator, ita & de eo dixissent, quod esset mollibus indutus. Milites etiam qui ei illudebant, non eum veste purpurea induissent, in signum regia dignitatis, si tumē inconfutis, auro*

6.

Et serico contexta fuisse. Sed quid tunicam eius milites dividere voluerunt, hoc non fuit propter pretiositatem vestis, sed propter numerum; quia quatuor partibus superfuerat, quas milites de vestibus Christi fecerunt. Et si diuisa fuisset, omnino fuisset inutilis, in quo manifeste apparet, quod non erat de pretiosa materia. Hec S. Thomas. Non solum autem vestis Christi pretiosa non erat, sed etiam vilis fuit, sicut pauperum. Qui eam natus, vilibus pannis fuit involutus, non potuit postea indui nisi vili veste; ne dissonantem à caritate vitam institueret: qui pauperem vitam duxit, utique pauperum veste tegi debuit. Non est etiam Christus vius mutatoris vestibus, ut aperte colligitur ex Magistro Historiarum super Evangelia; cum quo etiam multi alij concordant, inter quos est Vvaldensis lib. 3. Doctri. Antiq. Fid. cap. 27. Hi dicunt de veste inconsutuli Christi, quod eam nunquam digniferit ex quo adhuc puero sibi proprijs manibus mater sua, Regina generosa eam texuit; sed semper eo crescente, crevit & ipsa. Denique Christus non adhibuit multipliciter vestium. Censet enim Euthymius super Ioann. 13. & 19. Et Matth. 27. Non nisi tres vestes Christum habuisse, nimirum interiorem tunicam, sine subuculi, & aliud vestimentum, quod super hanc gestari solet, & paulum, quod est extremum operimentum aliarum vestium. In hoc tamen non egisse Christum contra consilium, quod dederat Apostolus: Matth. 10. ne duas tunicas haberent: hoc enim intellexit de pluribus vestibus mutatoris eiusdem rationis, & non de pluribus vestibus diuersarum rationum, quæ veluti vnum indumentum constituunt, quo homo integre, & decenter vestiatur. Cæterum erat tale tempus, quando Christus non solum omni multiplicitate carebat vestium, sed neque vnicum habebat vestimentum, dum scilicet ipso in cruce nudo pendente, vestimenta eius inter se milites diuiserunt. In qua diuisione non spectarunt utilitatem suam, & ut vult b. Chrysost. non tam ex auaritia, nec propter veicrum ascinationem, moti fuerunt ad diuidendas, vel fortiendas eas: (alioqui idem fecissent de vestibus latronum, quæ pretiosiores fuerunt, iuxta Euthymium supra citatum. Indumenta, inquit, Christi meliora fuerunt, quam latronum, quæ cum ipso crucifixi erant). Sed id fecisse eos in nouam irrisiōnem Christi, ipsum nimirum subsannando; ac si ea vestimenta essent eo digna, qui se Regem predicauerat. Quod similiter & Teoph. in cap. 15. Marci sentit. Magis hoc ad opprobrium, & ex quadam lasciuia fecisse illos: quasi subsannatiue dicerent. Quia iste dixit se Regem, habeamus singuli aliquid de regalibus vestimentis eius. Vel certe dicendum est, fecisse hoc illos. (ut alij tradunt) quia Christus totaliter omnibus fortunæ bonis in cruce spoliatus, voluit perfectissime pau-

pau-

paupertatis exemplum proponere; & loco testamenti suis imitatoribus relinquere. Non ergo Christus communem vitam duxit quoad vestitum. Ad quod etiam pertinet, quod Christus Dominus nudis pedibus incescit, & calceamentis non est usus, sed tantum sandalijs, quod multi SS. Patres docuerunt, & ex professo, ac fuse probat S. Bonauen. in Opusculo, in quo ostendit, Christum & Apostolos incesisse discalceatos, ubi inter alia citat verba S. Gregorij Nazianzeni. *Optabam, inquit, homines videre, qui viverent ad exemplum predicatoris Evangelij Christi, nudis pedibus incedentes, propter regnum pauperes, propter paupertatem reges.* In eodem Opusculo ea quæ videntur esse in contrarium, sufficienter me & eruditissime soluit. *Christus quoque, nec domicilium proprium habuit, ut patet ex eo, quod non in sua domo natus, imò natus, non erat locus in diversorio: ab alijs etiam sæpe commendavit hospitium, ut à Zachæo, Martha, & ab eo apud quem celebraturus erat Pascha cum discipulis: Denique proprio sepulchro caruit.* Sed magis id expriment verba ipsius Saluatoris nostri. Matth. 8. *Vulpes foueas habent, & polucres calis nidus: filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.* Non dixit: Homines huius sæculi habent sua prædia, possessiones, & domos: ego verò nequaquam: Sed bestias, produxit, ut ostenderet, se etiam hac re illis inferiorem: neque magnas bestias, ut leones, elephantès, boues, & equos, & alia huiusmodi attulit; sed minores, scilicet vulpeculas, & aues celi. Tàm arctam paupertatem monstravit Dominus mundi: ut non patem posse remanere locum ambigendi apud aliquem, an Christus habuerit possessiones, prædia, cetera uè huiusmodi bona immobilia: posteaquam ipsemet tam illustre testimonium de se perhibuit; scilicet se nec habere ubi caput suum reclinaret.

Christus etiam quauis cum hominibus conuersatus fuerit, tamen frequenter in loca secretiora se recipiebat, & à confortio illorum sæpius se subtraherebat: & hoc quidè ipso etiam tempore prædicationis. Ut plurimum quoque cum pauperimis, & simplicibus conuersabatur: secundum illud Proverb. 3. *Cum simplicibus sermocinatio eius.* Ideoq; discipulos pauperes, & simplices, non diuites & nobiles, in suum collegium assumpsit, & cum illis ordinariè conuersatus est: Nonnunquam etiam cum peccatoribus, & publicanis, quorum (ut ait Chrys. Hom. 38. in Matth.) *Mensar elegit, ut publicanos, & peccatores saluaret.* Ceterum in aulis diuicium, aut Regum, ut minimum commoratus fuit. Et inuitatus à Regulo Ioan. 4. ut descenderet in domum suam, & sanaret filium suum, ire noluit: Sed & tempore passionis nullum signum coram Herode ostendere voluit, nec aliquam prædicationem instituire. Vnde

H pul-

pulcherrimè quidam author inquit: *Cur filius verbi Dei in aula Herodis* Tyrarchæ, quodam desertis locis natus docet, & iuxta mare ex navi Petri? *O Domine*, eximiam nobilitatem habes. *Audistum* copiam in hac aula Regem habes, Herodem, Sacerdotum Principes, Herodis exercitum. *Rex ipse te rogat*; *Diuturnum os* apertum, rerum divinarum imperios Auditores doce. *Tacet verbum Dei*, nil respondet Herodi interroganti. *Noluit* Christus respondere, & miraculum facere coram Rege, eiusque nobilibus, ut excipulum nobis præberet fugiendi observationem coram Magnatibus. *Vim* in concionatores iactantiam declinent, *vinam* pauperibus cupiant Evangelizare, (ceteris paribus) potius, quam Regibus. Hæc ille. Sic igitur patet, quomodo Christus minime te familiarem exhibuerit Regibus, & Magnatibus huius sæculi. Vnde & ipsemet de Ioâne loquens Matth. 11. inquit: *Eccè qui mollibus vestiuntur in domibus Regum sunt*; idem vt Lucæ 7. habetur: *Eccè qui in veste pretiosissima, & in delictis, in domibus Regum sunt*. Quibus verbis iudicabat, non decere eos in aulis Regum morari, qui mollibus, & pretiosis non vestiuntur, & in delictis non sunt. Certè Christus nunquam locum in aula habere potuit, in qua veritas locum non habet, vt videre est ex illo, quod cum Pilatus quaesisset à Christo. *Quid est veritas?* responsum tamèn veritatis de veritate minime expectare voluit. Et sanè Christus vt in plurimam in aulis Regum, & Magnatum male tractatur. Ibi deridetur, ibi contemnitur, ibi exsugillatur, & inde turpiter eiecitur: quemadmodum hæc Christo contigisse tempore passionis legimus, & modò spiritualiter contingere videmus. Merito Christus declinabat aulis Regum, & Magnatum, & Principum, ubi sua doctrina extirpare cogebatur, ac proinde cum pauperibus magis conuersatus est; cuiusmodi Evangelium prædicauit, secundum illud, quod de seipso in synagoga, ex Isaia legit, vt habetur Luc. 4. *Spiritus Domini super me: propter quod unxit me, euangelizare pauperibus misit me*. Non enim diuites quaesuit, aut potentes, quibus latissimum Evangelij nuntium promulgaret, sed plebem. Ideo, & Principes plebis Iudeorum potius eius prædicationi resisterunt, & tandem cruci eum addixerunt. Quare, & pauperes elegit Prædicatores iuxta illud Matthæi 11. *Cæci* vident, *claudi* ambulant, *deprosi* mundantur, *surdæ* audiunt, *mortui* resurgunt, *pauperes* euangelizantur. Ecce inter alia signa, quod ipse esset verus Christus posuit pauperum prædicationem (per hoc enim, quod dicit, *pauperes euangelizantur*, intelligit Theophylactus, ipsos Apostolos prædicantes) prædicatores nempe Christi pauperes esse debent, & inde gaudere, quod à Regibus, & principibus contemnuntur, & exsugillantur.

Illud etiam notandum est, quod Christus quamuis cum hominibus conuersatus fuerit, non tamen negotijs sæcularibus se implicuerit.

Quod

Quòd clarè colligitur ex historia Euangelica. Vt enim habetur Lucæ 12. *Quidam de turba dixerunt ei: Magister, dic statim hoc, ut diuidas tecum hereditatem.* At ille dixit illi: *Homo, quis me constituit iudicem, aut diuisorem super vos?* Dixitque ad illos, *Videte, & cauete ab omni auaritia: quia non in abundantia cuiusquam vita eius est, ex his qui possident.* Vbi duo singulariter aduertenda sunt. Primum est, quòd à Christo requisitum fuit, non vt diuideret hereditatem; sed vt diceret fratri, vt diuideret hereditatem: quod non videbatur esse alienum à prædicatione Euangelij; vt quauis ipsimet diuisioni non se immiscuisset; tamen consiliam de ea facienda suggessisset; quòd tamen renuit. Aliud est; quòd statim subiunxit; vt caueamus ab omni auaritia: quia facile nota, & suspicio auaritiæ cadit in eos, qui consilijs dandis, de substantiarum distributione se ingerunt. Quòd debuit cauere Theologus scriptor huius Epistolæ, ne hæc nota caderet in illum, sed potius Illustrissimo sciteicanti, quomodo posset bona sua distribuere? respondere cum Christo. potuit, ne dicam, debuit: *Homo, quis me constituit iudicem, aut diuisorem?* eò magis, quia Christus voluit, vt sui imitatores non se intricarent caris mundanis. Quòd potest patere ex eo, quòd habetur Lucæ 9. Dixerat enim Dominus ad quendam. *Sequere me:* ille autem dixit: *Domine permittite mihi primum ire, & sepelire patrem meum.* Dixitque ei Iesus: *Sine vi mortui sepeliant mortuos suos: tu autem vade, & annuntia regnum Dei.* Et ait, aliter. *Sequitur te Domine, sed permittite mihi primum renuntiare his, qui domi sunt.* At ad illum Iesus. *Nemo mittens manum suam ad aratram, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.* Vnde, & ex hoc fonte hausit, quòd de herede eructante Paulus 2. ad Timoth. 2. *Nemo militans Deo, implicat se secularibus negotijs.* Non ergo Christus communem vitam duxit quòd negotiorum tractationem. Sed tandem quomodo omnino communem vitam duxit, etià quòd exteriorem hominem, qui nequaquam communi mortuo; vt est res clarissima, mortuus est, & (vt supra dictum est) non communem naturam elegit? nisi aliquis dicat, quòd progressus vitæ ipsius dissonabat à principio, & fine: quòd asserere, nescio si audeat aliquis Christianus, ne dicam Catholicus. Verendum est ergo; ne detur occasio errori, pronuntiando absolute Christum communem vitam duxisse, quòd exteriorem conuersationem. Sed si placet affectu, quòd Christus communem vitam duxerit, (quod etiam aliqui scriptum reliquerunt) intelligat Christum communem vitam duxisse cum pauperibus: vt patet ex tota serie eius vitæ; & est definitum in decretis Pontifici: Christum pauperem vitam duxisse. Conforme est id Sancto Thomæ 3. p. q. 40. art. 3. ad 2. vt infra citabitur: Sed quia Theologus cum limitatione protulit dictam Propositionem, ideo rursus expendenda est.

PROPOSITIO XXVIII.

*Christus rationem viuendi in persona sua tenuit communem
in victu, & vestitu, cum honestis hominibus.*

HÆC Propositio, videndum est, ne sit occasio deceptionis. No-
mine enim honestorum hominum, non intelliguntur pauperes;
sed nomines mediocres, siue medij inter diuites, & pauperes: qui
uis & huiusmodi conditionis homines, scilicet qui videntur ex suo sta-
tu esse mediocri fortune, aliquando soleant esse diuites, vt patet in
aruncibus: siue ducant vitam indifferentem ad paupertatem, & diui-
tias, hoc est, cui coniungi possint, & diuitiæ, & paupertas. De inde au-
tem est, quod Christus pauperem vitam duxerit: & consequenter di-
cendum, quod vitam communem duxerit in victu, & vestitu cum pau-
peribus. Maxime enim paupertas exterior apparet in victu, & vesti-
tu. Non ergo Christus duxit communem vitam in victu & vestitu, cum
mediocribus hominibus, siue cum his quorum status est indifferens ad
diuitias, & paupertatem: Quid si Theologus attendat ad mentem S.
Thomæ: iam quod secundum ipsum (vt vnum est) Christus Dominus
fuit pauper, non solum in particulari, sed etiam in communi; multo
magis inde infertur, quod Christus non duxerit vitam communem, in
victu, & vestitu, cum mediocribus hominibus, qui nomine honestorum
hominum videntur intelligi, sed duxit communem vitam cum paupe-
ribus. Ita expiçit S. Thomas 3. p. 2. q. 40. art. 3. ad 2. *Communem, in-*
quit, vitam quantum ad victum, & vestitum, potest aliquis, non solum diuitias
possidendo, sed etiam à pauperibus, & diuitibus necessaria accipiendo, quod etiam cir-
cà Christum factum est: dicitur enim Luca 8. Quid mulieres quodam sequebantur
Christum, quia ministrabant ei de facultatibus suis. Sed placet adhuc diuissimam
per membra trutinare Propositionem Theologi.

PROPOSITIO XXIX.

*Christus rationem viuendi in persona sua tenuit communem
in victu cum honestis hominibus.*

HÆC Propositio eodem modo expendenda est vt prius. Nam
vt omitamus ieiunia Christi, eiurium, & sitim ipsius, certe
quando

Rerum domibus versari dicentem. At huiusmodi vestimenta spirituali illo balneo
fulguris in modum rutilante minime digna sunt. Quamobrem si huius desiderio re-
neris, vilem Dei nostris IESU vestitam imitare. Nam mollities presentis lasciu-
lie est; non celestis splendoris. Hæc ille. Ecce clarissime vilem Christi
vestitum, & communem cum pauperibus asserit.

PROPOSITIO XXXI.

Ut ponderat S. Thomas 3. p. quest. 40. art. 2. ubi querit:
Vtrum Christus austeram vitam in hoc mundo ducere de-
buerit? Et respondet; Conuenientissimum fuisse, ut se
Christus in cōuersatione hominibus conformaret. secundum
illud Apostoli ad Corinth. 9. Omnibus omnia factus sum,
ut omnes lucrifaciam. Ideoque congruum fuisse, ut Chri-
stus in cibo potuque communiter se sicut alij haberet. Idque
probat verbis Christi Matt. 11. Venit Ioannes non man-
ducans, neque bibens. Venit filius hominis manducans, &
bibens; & dicunt: Ecce homo vorax, & potator vini.

HÆC Propositio falsè, & incongruè assumit auctoritate S. Tho-
mæ ad probationem intenti. Theologus n. dicit, quod Chri-
stus Dominus rationem viuendi in persona sua tenuerit communem
in victu & vestitu. Sanctus autem Thomas nihil meminit de vestitu;
sed tantū de cibo & potu; ut legenti constabit. Theologus vult, quod
Christus Dominus rationem viuendi in persona sua tenuerit commu-
nem in victu, & vestitu, cum honestis hominibus. S. autem Thomas
docet Christum in cibo potuque communiter se sicut alios habuisse.
Quod non est alienum à statu pauperum. Rectè enim pauperes di-
cuntur, communiter se habere in cibo potuque sicut alij, quia mandu-
cant de cibis sibi oblati à quibuscunque. Et certè si in hoc sensu di-
ceret aliquis Christum communem vitam in victu duxisse cum alijs,
quia manducabat sibi oblata à quibuscunque, & ex eleemo-
synis quorumcunque victitabat, non erit alienus
à modo loquendi S. Thomæ, & à mente
ipsius; ut visum est.

PRO-

PROPOSITIO XXXII.

Ex quo loco colligunt alij quoque SS. Patres, consultò instituisse Christum vitam minus seueram, ac rigidam quam Ioannem, ut facilius omnes lucrifaceret.

HÆC Propositio vera quidem est cum aliquibus limitationibus : potest tamen simplicibus præbere occasionem erroris, ut estimant Christum non duxisse vitam seueram, & rigidam. Absolutè, n. loquendo falsum est, Christum non duxisse vitam austeram, & rigidam : comparatiuè tamen loquendo, verum est quòd Christus minus seueram, & rigidam vitam instituit, quàm Ioannes : non quidem pro toto tempore vitæ suæ, sed pro tempore prædicationis : neque quoad omnes austeritates, sed quoad aliquas, ut ieiunium, abstractiones ab hominibus, & similes : & hoc quoad exteriorè apparentiam, non quoad afflictiones carnis, quæ passim non videntur ab alijs, ut ponderant aliqui pij Theologi. Porro quòd absolutè loquendo Christus duxerit vitam austeram ; demonstrat ipsius natiuitas in paupertate, in incommoditate, frigore ; durissima lex circumcisionis, fuga in Ægyptum, & exilium, ieiunium quadragenarium, summa paupertas, scilicet cum abdicacione omnium, tam in particulari, quàm in communi, nuditas pedum, peregrinatio tot regionum sine vllò vehiculo, frequens fatigatio, tolerantia famis & sitis, prolixitas vigiliarum, siuè pernoctatio in oratione, cubatio in nuda humo, priuatio domicilij proprii, deniq; clarissimè ipsa mors, & crux, cuius dolores adeò intensi fuerunt, ut non desit opinio aliquorum existimantium eos excessisse intensiùe omnes dolores omnium martyrum collectiùe semptos. S. autem Thomas 3. p. qu. 46. art. 6. ait : *Vterque dolor in Christo* (scilicet, & dolor sensibilis, & dolor interior) *fuit maximus inter dolores præsentis vitæ.* Sed quis dubitet, tormenta & supplicia Christi fuisse horrenda, & atrocissima, ac mortem acerbissimam ? Denique Saluator noster initium prædicationis suæ fecit de penitentia agenda. Matth. 4. Exinde Iesus caput prædicare, & dicere : *Penitentiam agite.* Constat autem quòd Christus prius faciebat, quàm docebat. Prius ergo penitentia exemplū alijs præbuit, per quam non propria, sed aliena exolvebat peccata. Hinc est quòd aliqui Theologi æstimant Christum nō solū austeritate, quæ est manifestata, respectu hominum vsum huisse, sed etiam secretis, & occultis

corporis castigationibus, & afflictionibus: hoc enim non indecens, neque incredibile esse videtur, imò conuenientissimum ad dōsī quo tenebatur salutis & redemptionis nostræ, & desiderio satisfaciendi abundantissimè pro peccatis nostris. Si enim quamuis gutta vna sanguinis eius sufficientissima, ac efficacissima fuit ad redemptionem generis humani, tamen totum sanguinem profudit; ita quamuis exterior vitæ austeritas nota hominibus, abundantissimè iusticeret ad satisfactionem pro peccatis nostris, tamen verisimile est, quod amor exorierit ab illo secretas macerationes corporis. Illud etiam aduertendum est ex S. Tho. loco citato, quod ea quæ erant afflictiva corporis Christi, essent minora quoad apparentiam, quàm rigores Ioannis Baptistæ videbantur, ex alio tamen capite plurimum præponderabant. Sanctissimum enim Saluatoris nostri corpus, quia erat optimæ, ac subtilissimæ complexionis, ac tactus perceptibilissimi (vtpotè quod formatum fuerat miraculose operatione Spiritus sancti) omnes totius vitæ molestias, omnes fatigationes, omnes afflictiones, omnes cruciatus, tantò acrius sentit, tantòq; vehementius pertulit, quàm alius quiuvis ex hominibus; quantò constitutio corporis illius excelebat, & præminebat cuiusvis alterius complexionis. Quod ergo ex vnâ parte videbatur deesse austeritati, ex alia parte supplebatur.

Sed quia Theologus dicit, aliquos SS. Patres docuisse, quod Christus minùs ieiueram vitam instituit, quàm Ioannes Baptista: sciendum est, quod hoc in Christo fuit condescensionis, & coniuuentiæ, propter infirmitatem quorundam, non tam corporis, quàm mentis: qui Christum in arduis non possunt imitari. Hanc rationem dat S. Bonauent. loco citato suprâ, circa propositionem xxvj. Et Abulen. in Matth. cap. 12. quæst. 43. & suprâ cap. 4. eiusdem Matth. qu. 13. Quia, inquit, plures hominum sunt erant mediocritas, quàm excellens vita, & propositi: ideo Christus paucis tempore secutus est vitam arduam, & ab omnibus separatam; reliquos autem tempore mediocritatem tenuit. Hac Abulen. Perfectis ergo vitæ austere dedit exemplum, ieiunando quadraginta diebus, & noctibus, & manendo in solitudine; imperfectis autem condescendit, ieruando mediocritatem: vtsuprà dictum est.

Notent hic Prædicatores, vt antequam muneri prædicationis se accingant, prius per vitæ contemplationem, & austeritatem vitia carnis in se perfecte mortificent. Hoc enim conuenit vitæ, (vt ait S. Tho. 3. p. q. 40. art. 2. ad 3.) secundum quàm aliquis contemplata alijs tradit; quàm Christus dicitur assumptisse, vt primò contemplationi vacet, & postea ad publicum actionis descendat alijs coniuuendo. Quæstione verò 41. art. 3. ad 1. ait: Nullus debet assumere prædicationis officium, nisi prius fuerit purgatus, & in virtute perfectus,

fectus, sicut & de Christo dicitur Actor. I. Quod capis IESVS facere, & docere. Et ideo Christus statim post Baptismum austeritatem viam assumpsit, ut doceret, post carnem edomitam oportere alios ad predicationis officium transire secundum illud Apostoli. Castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne forte cum alijs predicauero ipse reprobus efficiat. Hæc S. Thomas. Imprimant suis cordibus, (per viscera Christi oro & obtestor) has tres aureas sententias ab Angelico Doctore exaratas, iuxta prototypum omnis perfectionis Christum. Prima est, Predicator primò conceptioni vacet, & postea ad publicum actionis descendat, alijs conuiuendo. Secunda est, Nallus debet assumere Predicationis officium, nisi prius fuerit purgatus, & in virtute perfectus. Tertia est, Post carnem edomitam oportere ad predicationis officium transire.

PROPOSITIO XXXII.

Quemadmodum ait Sanctus Chrysost. homil. 38.

in Matthæum

HÆC propositio falsissimam citationem continet, & magnam infidelitatem Authoris ostendit, ipsiusq; doctrinam potius recarguit, quam defendit. Quod ut pateat necessarium est in primis producere integrum locum S. Chrysostomi. Sic ergo ille inquit Aniano interpr. Cui autem assimilabo generationem hanc? similis est pueris sedentibus in foro, qui acclamantes sodalibus suis dicunt: Tibi cecinimus vobis, & non saluasti; lamentati sumus, & non planxistis. Hac rursus, quamuis suspendi, separariq; a Superioribus videatur, valde tamen illis coniuncta sunt; & ad illius locum pertinent, quo sibi ipsi consona, Ioannem facere videntebat, etiam si ea qua fiebant, contraria essent. Probat igitur nihil spectare ad salutem ipsorum, quod iam diligenter adhibitum non sit, & in medium illud quasi adducit Propheticum. Quid optinebat facere huic ymek, & non feci? Cui enim, ait, similem existimabo hanc generationem? Similis est pueris sedentibus in foro, qui clamantes cum aequalibus dicunt: Cecinimus vobis, & non saluasti; lamentati sumus, & non planxistis. Venit enim Ioannes, neque manducans, neque bibens; & dicunt demonium habet. Venit filius hominis manducans, & bibens; & dicunt: Ecce homo verax, & vini potator, publicanorum amicus, & peccatorum. Huiusmodi autem est, quod dicitur. Oppositis quibusdam itineribus, ego & Ioannes ad vos venimus, idemque fecimus, quod videntes solent facere; qui quando fugacissima, captique difficillima insectamur animalia, non vna via, sed diuersis, & non diuersis solum, sed per contraria plerumque aggredimur, ut si alterum effugerint, in alterum intendant. Nam quoniam diuersum

I.

sum

sum penè genus hominum maxime ieiunantes solet admirari, & duritiem viuendi nimium approbare: idcirco statim à ieneris vnguculis, dispensatione diuina duriter vixit Ioannes, ad hoc vt ad credendum verbis suis populi ducerentur. Sed cuiusnam rei gratia, inquit, hoc ipse ieiui viuendi ingressus non est? Imò verò hanc quoque viam ipse confecit cum quadraginta diebus ieiunauerit, & circumiecit ita docens, vt non haberet vbi caput reclinaret. Sed tamen etiam aliter id ipsum præparauit, vt facilius omnes lucrifaceret. Idem enim erat, aut etiam maius, testimonio eius, qui durissima disciplina viuendi fuerat vsus approbati, quam ipsum ieiunare, atque duriter viuere. Præterea præter viam sanctimoniam, nihil aliud magni Ioannes ostendit. Nullum enim, ait, signum Ioannes fecit: Christus verò signorum, atque miraculorum testimonio clarus. Illam autem aliam viuendi viam, quæ ieiunio claros effecit, Ioanni omnino postea dimisit: ipse verò publicanorum, atque peccatorum mentes elegit, vt publicanos, & peccatores saluaret. Interrogabimus ergo Iudæos, si ieiunium admirantur, atque collaudant, cur Ioanni ieiunanti non crediderunt, cuius verba ad Iesum aperitissime illos adducebant? Quod si grauis quadam res, atque tristis ieiunium ipsis videatur; cur Iesum comedentem, atque bibentem repulerunt? vtraque enim via, siue Ioannem, siue Iesum receperunt, salutem consequebantur. Illi autem quasi crudelis quadam bestia, contumelijs vtrumque lacerarunt. Non erat ergo culpa eorum, quibus non crederetur, sed eorum qui credere volebant. Nemo enim non insanus, contraria simul vituperare, ac laudare studet. Quod autem dico huiusmodi est: qui remissos, latosque homines laudant, hi seueros, atque tristes ferre non possunt; & qui seueros laudant, hi latos repudiant. Non enim possumus virosque simul iudicio nostro approbare. Propterea etiam ipse ait; Tibi cecimus vobis, & non saluastis; idest, remissione viuendi disciplina volui vos attrahere, & nolulistis; lamentati sumus, & non planxistis; idest nolulistis auertam Ioanni mentem adhibere, qui durissima disciplina viuendi ad vos venit. Non enim ad aliud Ioannes, ad aliud ego vos induco: quippe vnum est veriusque consilium, etiam si viuendi studia contraria videantur. Quapropter ea quæ ab vtrisque facta sunt, communia sunt. Non enim à discrepancia, sed à summa concordia contrarias vias elegimus, quæ tamen à vnum exitum omnino perducunt. Quæ igitur excusatione vti poteritis? Hæc S. Chrysost. Quibus perpenſis iudicet æquanimis Lector, an S. Ioannes Chrysost. dixerit Christum instituisse vitam minus seueram, ac rigidam, quam Ioannem? ad quod vtrique intentum Theologus citat hanc auctoritatem. Imò verò oppositum S. Chrysost. expresse asserit, quando ait Christum quoque viam duræ vitæ confecisse, cum quadraginta dies ieiunauit, & circuiuit, ita docens vt non haberet vbi caput reclinaret. Et quamuis asserat, Christum Ioanni dimisisse viam viuendi, quæ ieiunio claros effecit; tamen in altero duritiam vitæ Christi considerat: nempe in circumieundo regiones, ita vt non haberet vbi caput reclinaret. Sic ergo Christus, quamuis in vno austeritatem vitæ Ioannis se-

status non fuerit, in altero tamen excessit. Non est autem necesse asserere, Christum dimisisse omnes austeritates Ioanni: & non est necesse virum, cuius austera vita iudicatur, omnes austeritates assumere: sed secundum exigentiam rerum & officiorum, quæ gerit, has assumere, alias intermittere. Videat ergo Theologus an rectè citauerit S. Chrysostomum? Videat an ex mente Chrysost. Christus vitam minus seueram, & rigidam, quam Ioannes absolute loquendo, hoc est in omni, instituerit? Imò potius discat ex S. Chrysost. Christum vitam etiã aulteram duxisse: & si placet ei perfectionem vitæ Christi ponere in ratione viuendi communi, ponat etiã perfectionem vitæ Christi in ratione viuendi austera, si non est delicatus, non suscipiat vitam tantum Christi communem, sed etiã aulteram. Sed video semper blanda prædicat. Sciat deinceps ordinem vitæ, quem debet tenere. Prædicator ad imitationem vitæ Christi, vt scilicet ad exemplum ipsius, prius doceat vitam aulteram, deinde verò communem. Hoc enim vult S. Thomas citatus 3. p. q. 41. art. 3. ad 1. cuius ipse coloribus depingere studuit suam Epistolam. Statuat ergo hanc Maximam, & hoc primum principium. Prædicator Euangelij, ad exemplum Christi, debet prius docere vitam aulteram, deinde verò edomitam carne communem. Non igitur Prædicator Euangelij debet nusquam exercuisse vitam aulteram, sed semper tantum communem. Ideo enim Christus, ait Sanctus Thomas, (vt non negligatur, quod non frequenter inculcatur) statim post Baptismum, aulteritatem vitæ assumpsit, vt doceret post carnem edomitam oportere alios ad prædicationis officium transire.

PROPOSITIO XXXIV.

*Illam ergò Religionem perfectissimam ne dubita, qua est vita,
& munerì Apostolico similima.*

Propositio equidem verissima & certissima. Sed non est talis Religio vitæ, & munerì Apostolico similima, qualem in hac Epist. depinxit Theologus. Quod vt pateat necesse est prius inducere, qualis vita fuerit Apostolorum. Deinde verò cum ea, Religionis à Theologo probata Idæam Platoniam conferre. In primis ergo certum est, quod vita Apostolorum fuerit contemplatiua, simul & actiua, & taliter disposita; qualiter conuenit vitæ, secundum quam aliquis contemplatiua alijs tradit, qualem etiã Christus dicitur assumpsisse, (vt ait S.

Thomas 3. p. q. 40. art. 2. ad 3.) *ve primo contemplationi vacet, & postea ad publicum actionis descendat, alijs conuiuendo.* Vnde, & Apostoli longis orationibus se prius occupabant, vt supra habitum est. Deinde et sepius secretiora loca, & ab hominū consortio abstracta petebant, vt Oecumenius de illis testatur. *Segregata, inquit, ab vrbibus loca sectabantur Apostoli, vapore solitudinis, & quietis amici.* Singulariter autem quando onus predicationis suscepturi erant, & in omnes mundi partes Euangelij seminandi gratia mittendi, vacarunt solitudini, manentes in cenaculo, perseuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria Matre Iesu, & fratribus eius, secundum praeceptum Domini, *Sedete hic in ciuitate, donec induamini virtute ex alto.* Noluit quippe Christus, (quemadmodū ait S. Chrysost. supra hunc locum) discipulos suos ante Aduentum Spiritus sancti, tanquam inermes; & sicut absque auriga, equos prodire in publicum. Vnde & dixit, quod sederent. Sedere autem est quasi quiescere ab exteriori occupatione, quod maximē solitarijs competit, secundum illud, quod dicitur Threnor. 3. *Sedebit solitarius, & tacebit.* Apostoli quoque pauperem vitam duxerunt, vt passim SS. Patres, & Theologi docent, & etiam supra dictum est. Et sanē si inspicimus testimonia SS. Patrum, & Historias de Apollolis, eos summē paupertatis fuisse, quilibet iudicabit. In primis enim S. Gregor. Nazian. in Oratione de amore paupertatis, ad eō pauperem viuendi normam S. Petrum sibi praescripsisse ait, vt lupinis famem vrgentem expelleret, nempe quia aliquid aliud ei deerat, praeter inopiam summa, quo se reficeret. Sanctus quoque Paulus de seipso ait Act. 10. *Argentum, & aurum, aut vestem nullius concupiui.* Hinc S. Chrysost. de laudibus Pauli, sic inter alia habet: *Paulus pecuniam non possedit. Nam ipse hoc testatur. Vtque in hac horam, & esurimus, & sitimus, & nudis sumus, & colaphis cedimus.* Et quid dico pecuniam, cum ipse necessarium saepe non haberet cibum, nec quo circumdarentur indumentum? Et rursus ibidem: *Iob cum boues, & oves haberet innumeras, erat in pauperum liberalis.* Paulus verō nihil aliud corpore suo possidens de hoc ipso sufficienter indigentibus ministrabat. Sanctus quoque Ambrosius in 2. Corint. cap. 11. ait: *Cum in ciuitate Diabolus cum occidere non posset, latrones sibi excitabat in via, clauis nihil foret, quod latrones caperent.* Consentit S. Bonauen. in Apol. Paup. Ref. 3. cap. 1. vbi sic de eodem Apostolo inquit: *Quomodo ergo dicit habere omnia & abundare? Nec debet, nec potest intelligi, quantum ad opulentiam, siue affluentiam rerum, sed quantum ad sufficientiam mentis.* De qua S. August. in lib. de Beata vita. Nullus perfectus aliquo eget; & quod videtur corpori necessarium sumi, si affuerit, si non affuerit, istarum rerum non frangitur inopia. Hæc S. Bonauen. Qui etiam paulo ante in eodem loco testatur de S. Ioanne Euangelista, eandem formulam paupertatis, & ipsam cum

cum discipulis suis tenuisse, ex quibus aliqui, qui magnas reliquerant opes, dum postmodum præ nimia egestate tentarentur, sic eis fertur dixisse, ut in eius legenda habetur. Nunquid non valet manus Domini, ut faciat seruos suos diuitijs affluentes? Sed in hoc certamen statuit animarum, ut sciât se æternus habituros diuitias, qui pro eius nomine temporales opes habere noluerunt. Quamuis autem dicatur S. hic Euangelista, Virginem matrem à Christo in cruce sibi demandatam in sua recepisse; non tamen inde sequitur, ipsum verè pauperem non fuisse, vel aliquid suū possedisse: quem admodum hoc pulchrè ostendit S. Ambrosius tomo 1. in lib. Exhort. ad Virg. Quid est in sua, inquit, cùm reliquerit patrem, & Christum secutus sit? Aut quomodo in sua cùm ipsi Apostoli dixerint. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te? Quæ sua habebat Ioannes, qui mundana & secularia non habebat, quia de mundo non erat? Quæ ergo habebat sua, nisi ea, quæ à Christo acceperat? Bonus verbi-sapientiæque possessor, bonus receptor gratiæ. Audite quæ Apostoli à Christo acceperint. Accipite, inquit, Spiritum sanctum: quorum remisistis peccata, remissa erunt: & quorum decinueritis detenta. Neque enim mater Domini Iesu nisi ad possessorem gratiæ demigraret, vbi Christus habebat habitaculum. Hæc Sanctus Ambrosius. Cui conientit in eadem explicatione Vvaldens lib. 4. Doct. Fid. Ant. ar. 1. cap. 5. Videre, inquit, confessionem Sancti Ambrosij, quod S. Ioannes vi professionis illius, Ecce reliquimus omnia: nihil sibi reueruans de mundo, non aurum, nec argentum, non agrum, nec domum, sed omnibus his contemptis pauper, & nudus in solam hospitium gratiæ, quod accepit, matrem Domini recollegit, quæ utique ad eum non diuerteret, si quidpiam præter gratiam possideret, quia non est conuentio Dei ad B.ial. Hæc Vvaldensis. Eandem Paupertatis districtiorem B. Thadæum Apostolum seruasse ostendit S. Bonauent. vbi suprà ex Eutieb. lib. 1. Eccl. Hist. cap. 13. Cùm enim, inquit, post Christi ascensionem Abagarus Rex salutatus a præfato Apostolo, præciperet ei deum dari aurum & argentum, ille non accepit, dicens; Si nostra reliquimus, quomodo accipiemus aliena? Et quamuis Eusebius Thadæum hunc non existimet Apostolum, sed vnum ex numero septuaginta discipulorū Christi; nihilominus S. Hieronymus in Matthi. cap. 10. vnà cū S. Bonauent. hoc loco, eum potius ex duodenario numero Apostolorū fuisse tradit. Vide Baron. tomo 1. Ecclesiast. Annal. circā annum Domini 43. Demùm S. Ambrosius quorundam Apostolorum in speciali commendat paupertatem, lib. 9. in Luc. cap. 20. vbi sic inquit: Imaginem Cæsaris non habet Petrus, quia dixit reliquimus omnia, & secuti sumus te. Imago Cæsaris non reperitur in Iacobo, & Ioanne, quia filij tonitruj sunt. Per imaginē verò Cæsaris apertè intelligit diuitias sæculi, ut patet, tūm ex præcedentibus verbis illius, tūm ex subsequētibz ibidem. Sic enim potest subintere. Et si tu vis non esse obnoxius Cæsari, noli habere quæ mundi sunt.

Sed

Sed si habes diuitias obnoxius es Cafari . Si vis nil Regi debere terreno, relinque omnia, & sequere Christum . Sanctus quoque Bernard. supra illud, Ecce nos reliquimus omnia, sic ait : Habetur in Euangelio, & perfectionis consilium, & infirmitatis remedium . Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra . Hac perfectio est. Si quidem filius hominis vbi caput reclinaret non habebat . Petro, & Ioanni nec aurum, nec argentum erat . Paulus simplici victu, & vestitu contentus, hac ipsa labore manuum acquirebat . Hac igitur omnia satis superque demonstrant, quàm verè pauperes, & egeni fuerint Apostoli, vt meritò de eis dixerit S. Hieronym. in Epist. 35. ad Exuper. Nemò Apostolis pauperior fuit, & nemò tantùm pro Domino dereliquit .

Eò vique autem Apostoli paupertatem sectati sunt, quòd non solum in particulari, sed etiam in communi pauperem vitam duxerunt : Hoc est, ita fuerunt pauperes, quòd dominum rerum, quibus utebantur, penes ipsos nullatenus remanebat, vt iuprà probatum est ex S. Thoma. Et tanè Christus fuit pauper in particulari, & in communi : utiq; Apostoli qui Christi vitam maximè imitati sunt, & perfectissimè in se expresserunt, debuerunt esse pauperes, & in particulari, & in communi . Eo magis, quòd Apostoli fuerunt profectores perfectionis excellè, atque adeò in summo fastigio perfectionis erant constituti : Vndè meliora semper charismata æmulati sunt, & ea, quæ maioris perfectionis sunt obseruauerunt . Maioris autem perfectionis est paupertas illa, quæ est sine possessionibus in communi, quàm illæ, quæ possessiones in communi habet, vt expressè docet S. Thomas Opusc. 19. cap. 6. vbi multoties id repetit, & pluribus rationibus probat . Apostoli ergo paupertatem, quæ possessiones in communi excludit, coluerunt : Imò paupertatem voto firmarunt, vt iuprà dictum est . Mendicariit etiam, vt probat Vvaldensis, lib. 4. Doctr. Fid. art. 1. cap. 6. Hoc manifestè colligit Theoph. ex illo Luc. 9. Nihil tulerunt in via . iuprà quæ verba sic inquit : Sic ipsos mendicos mitti, quòd neque panem ipsos portare vult, neque aliquid aliud, quibus indigem multi . Et rursus super illud Luc. 10. In eadem domo manere . Vide, inquit, qualiter discipulos mendicare instituit, & pro preio eos numerum habere noluit . Sed quia Theologo sufficit auctoritas S. Thomæ, ea iam est supra producta ex Opusc. 19. cap. 7.

Paupertatem quoque Apostolorum manifestè commendat victus illorum simplex & tenuis, qualis solet esse Pauperum, & è mendicato comparatus . Talem enim fuisse colligitur ex eo quod habetur Matth. 12. & Mar. 2. & Luc. 6. Apostolos quadam vice transeuntes per sata, dum esurireat, cæpisse vellere ipicas, & confricantes eas manibus suis, manducasse crudas segetes . Suprà quem locum Matth. 12. S. Hieron. Quòd spiritus, inquit, segetum manibus confricam, & mediam consolantur, vitæ austerio-

terioris inditium est. Non preparatas epulas, sed simplicem cibum quarentium; Et S. Chrysoft. in eundem locum: Tu vero, inquit, abstinentiam discipulorum mecum admirare. admirare, inquam, quomodo nullam corporis curam, nullum studium habeant; sine præmeditatione aliqua, ac preparatione mensam sibi sic constituunt, ut continua serè cogantur inedia premi. Ad hoc etiam facit, quod quotiescunq; discipulos Christi mensas instruxisse legimus in Euangelio, toties, ac semper frugalissimi victus mentionem fieri scimus, utpotè solius panis appositionem cum paucis pisciculis; sicut habetur Matth. 14. & 15. & Luc. 9. & etiam Ioann. 21. ubi similiter post resurrectione leguntur obulisse Christo ad manducandum partem assi piscis, & fauū mellis. Præterea ad confirmandum adhuc magis frugalitatem mensæ Apostolorum, & tenuitatem victus ipsorum, plurimum facit id, quod de aliquibus eorum in speciali proditum Historijs legimus. Ac in primis de ipso Principe Apostolorum B. Petro constat ex Gregor. Nazianzeno. Orat. de Amore Paup. ipsum lupinis minuo asse uenientibus samē pellere consueuisse. Deinde de Iacobo fratre Domini Ægesippus apud Euseb. lib. 2. cap. 22. affirmat, ipsum nec carnes in cibum, nec vinum in potum, unquam adhibere solitum fuisse. Quod etiam complures alij conformiter de hoc Apostolo tradunt. De Mattheo etiam Clemens Alexād. lib. 2. Pedag. cap. 1. testatur his verbis: *Matheus Apostolus, seminibus, baccis, & oleis, absque carnibus vivebat. Timotheum etiam discipulum Pauli à vino ordinariè abstinuisset, colligunt SS. Doctores, & præcipuè S. Chrysoft. ex illis verbis Apostoli. 1. ad Timot. 5. Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino mittere, propter stomachum tuum, & frequentes infirmitates tuas. Imò, & ipsum Apostolum abstemium fuisse scribit Baron. Tom. 1. Annal. Eccl. circà annum Christi 53. Eius verba sunt hæc. Ex his igitur colligi planè posse videtur. Paulum, qui magna ex necessitate Timotheo languenti stomacho prohibuit aquam bibere, & ut modico vino videretur praecepit, à vino penitus temperasse; Sicque haud impossibile ei fuisse (quod abstemius semper esse solet) Nazaraorum in templo munus explere. Demùm idem Apostolus ad Rom. 14. maxime commendat ciborum delectum, dicens. Bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur. Vndè credibile est, quod hic Apostolus sanctus, id quod adeò commendabat alijs, ipsemet quoque obseruauerit. Quemadmodum hoc etiam haud obscure colligere licet ex illo 1. Corinth. 8. ubi sic ait: *Quia propter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in aeternum, ne fratrem meum scandalizem. Suprà quem locum S. Thomas scribens, ait: Proponit se in exemplum abstinentiae, ubi primo implatur scandalum: secundo ex hoc explicat abstinentiae propositum. ibi. Non manducabo, &c.**

De-

Denique communiter tradunt antiquissimi Historici, & plures ex Sanctis Doctoribus, familiare admodum fuisse Christianis, in illa florentissima Ecclesia primitiua, nec carnes manducare, nec vinum bibere, quantumlibet his legitimè uti possent: quod sanè non nisi ex institutione Apostolorum, & ab eis sumpto exemplo ipsos fecisse putandū est. Et sic de illis primis Christianis, qui in Alexandria à S. Marco erudiebantur, referunt. Eusebius lib. 2. Histor. cap. 17. S. Hieronym, in lib. de viris illustrib. in Philone, & plures alij citati à Bellarmino tomo 4. de bonis Operib. lib. 2. cap. 5. quòd ad vesperam tantum cibū sumere, & à carnibus, ac vino abstinere solebant. S. quoque Epiphanius in Compend. Dōctr. quæ habetur in fine libri aduersus hæreses, testatur multos fuisse, qui spontè abstinerent à carnibus per totum annum: sed in hebdomada, quæ S. Pascha præcedit, totam Ecclesiam perieuerare solitam in esu siccorum; & idem plures alij SS. Patres tradunt.

Non solū autem Apostoli victu modico reficiebantur, sed etiam arctissima ieiunia coluerunt. Cum enim illi certa quædam ieiunia obseruari in Ecclesia statuerint: consequenter ipsimet eadem obseruauerunt. Sed & vtrā statuta ieiunia sapè etiam fit mentio de alijs ieiunijs Apostolorum in actibus. Imò S. Chrysost, Hom. 71. de sancto Quadragesimali ieiunio, inquit, *quod Apostoli semper ieiunabant*. Ruper. similiter lib. 4. de Diuin. Ofic. cap. 9. Tomo 2. in perpetuo luctu, & ieiunio ipsos vixisse, Gregor. Nazianz. docet S. Petrum Principem Apostolorum penè semper ieiunasse. Idem sentiendū de alijs Apostolis; ipsos videlicet summo ieiunio deditos fuisse. Ad hoc etiam facit testimonium Apostoli 1. ad Corinth. 4. *Vsq̃ue in hanc horam, & esurimus, & sitimus*. S. Thomas suprā hunc locum ait: *Vsq̃ue in hanc horam: id est centum, & esurius, & siti- mus*. Idem Apostolus sapius in suis Epistolis inuit de ieiunijs multis, quæ sustinebat; præcipuè verò 2. ad Corint. 6. & 11. vbi inter alia, quæ perpessus est, recenset ieiunia multa. Suprà quem locum S. Thomas ait: *In ieiunijs multis; scilicet voluntariè assumptis, & propter exemplum bonum, & propter macerationem carnis*. 1. Corint. 9. *castico corpus meum, &c.* Denique Apostolus ieiunijs fuisse deditos, maximiè apparet ex eo quod habetur Matth. 9. Mar. 2. & Luc. 5. Quæsierant enim à Christo discipuli Ioannis, quare discipuli tui non ieiunarent. Respondit saluator noster: *Nunquid possunt filij sponsi lugere, quamdiū cum illis est spon- sus? Veniet autem dies cum auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt*. Non autem arguebantur Apostoli de ieiunijs ex lege statutis, vt aduertit Abulen. suprā Matth. 9. Q. 72. Certum est enim, quod Apostoli, sicut & de Christo suprā dictum est, obseruabant omnia ieiunia necessitatis, quæ à lege,

vel alias instituta fuerunt, cum & ipsi erant quoque Iudæi; & consequenter iisdem legibus tenebantur, quibus, & alij. Et postea cum ad hæserunt Christo non est verisimile, eos ab illo fuisse à ieiunijs absolutos, cum & ipse ea seruauerit; & nequaquam se ad soluendum legē, sed ad implendum legem venisse testatus fuerit. Arguebantur ergo Apostoli, quod non ieiunarent, de ieiunijs supererrogatorijs. Consequenter itaque, quando respondit Christus, quod *veniens dies, quando & ipsi ieiunabunt*: intelligendum est de ieiunijs supererrogatorijs, quæ facturi erant Apostoli post Christi discessum. Quod autem Apostoli manente Christo secum corporaliter non ieiunarent, hoc Sanctus Thomas Opusc. 18. cap. 9. ait dispensationis cuiusdam fuisse. Cui consentiunt alij.

Ad paupertatem quoque Apostolorum spectat, quod illi vilibus, & abiectis vestibus utebantur, tum ut Christo Domino, & Magistro serui, & discipuli conformem habitum gestarent, tum quia etiam vilis vestis maximè decet prædicatorem, ut gloss. super illud Marci 1. *Erat Ioannes vestitus pilis*, inquit: *Conueniens vestis Prædicatori*. Hanc vilitatem vestium indicare videtur Paulus 1. ad Timoth. 6. his verbis: *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus*. Quasi diceret; Non sumptuosos cibos quærimus, sed quibus fames tantummodo pellatur, his contenti sumus. Non item pretiosiores vestes conquirimus, sed quibus frigus arceatur, & membra debite tegantur, his contenti sumus. Sed clarè Chrysost. hom. 56. ad Populum Antiochenum de saccis, & cilicijs Monachorum sui temporis loquens, eos talia vestimenta gestasse testatur, non solum ad imitationem Eliæ, & Elisei, & Ioannis Baptistæ, sed etiam Apostolorum. Sic enim inquit: *Vestis autem eis fortitudine digna*. Non enim caudatis viuentis vestibus, iuxta enervatos, & molles, induuntur; sed iuxta Beatos illos Angelos, Eliam, Eliseum, Ioannem, secundum Apostolos: *cum vestimenta sint ipsis parata, his quidem ex caprarum pilis, his autem ex pilis camelorum*. Sunt autem, & quibus sola sufficiunt pelles, & hæc iam dudum confecta. Hæc Chrysost. Si ergo Monachi vilissimis, & abiectissimis vestibus, ad exemplum Apostolorum vsi sunt utique, & ipsi Apostoli similibus induebantur. Et sanè hæc erat maior potentia Christi, per homines vilissimos, pauperimos, & abiectos, quibus nullus mundi ornatus erat, & in quibus maximus contemptus eiusdem resplendebat, attrahere ad se vniuersum orbem terrarum.

Non solum autem Apostoli pretiosis vestibus non sunt vsi, sed neq; etiam vestibus duplicatis, seu mutatorijs eiusdem rationis; quamuis non sit inconueniens, eos vsos fuisse pluribus vestibus dinerfarum rationum, quæ velut vnicum indumentum constituunt, quo homo inte-

grè, & decenter vestiatur sicut etiam suprà de vestitu Christi dictum est. Hoc enim modo intelligunt Theologi præceptum Domini Matth. 10. Mar. 6. & Luc. 9. Ne Apostoli duas tunicas haberent. Et sanè quis dixerit, Paulum plura vestium genera habuisse, qui sæpius de sua nuditate, & frigoris molestia conquestus est? 1. Enim ad Corinth. 4. ait: *Usque in hanc horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus.* 2. verò ad Corinth. cap. 11. inquit: *In frigore, & nuditate.* Non ergò habuit vestes duplicatas, cui necessariae defuerant: Hinc Chrysost. de eodem paulo ait. *Eum necessarium sapere non habuisse cibum, nec quo circumdaretur, indumentum.*

Porro de calceamentis Apostolorum non est opus plura fusè dicere; sed iussit remittere Lectorem ad Opusculum S. Bonaurenturæ, quod inscribitur de sandalijs Apostolorum: vbi Seraphicus Doctor ex professo probat, & luculentissimè deducit, Apostolos Domini nõ habuisse vium calceamentorum, sed solum sandalijs calceatos incessisse ad exemplum Christi: idque ex multis capitibus ostendit, nempe ex Evangelij contextu, quia præcepit eis Christus Matth. 10. *Nolite possidere calceamenta.* Et Mar. 6. *Calceatos sandalijs misit eos.* Et rursum. *Nolite portare sacculum, neque peram, neque calceamenta.* Idem quoque Luc. 9. habetur. Deinde verò autoritatibus Sanctorum. S. Chrysost. suprà Matth. alienis. *Apostoli cum vna tunica, & discalceati, circuibant totum mundum, & superabant.* S. Hieronymi asserentis, *Apostolos non habuisse caligas in pedibus.* Et iterum. *Apostoli sine vinculis pellium, & onere calceamentorum, ad prædicationem noui destinantur Evangelij.* Tandem S. Augustini, & aliorum auctoritatibus, quas longum esset referre. Tertiò ex testimonijs antiquissimarum picturarum, seu cælaturarum, vel etiam nouarum, in quibus Apostoli, vel cum soleis, vel cum nudis pedibus exprimuntur. Vnde Bonauentura subdit: *Ridiculosum est valdè, quòd iuratus hoc neget, quòd clamant lapides, & testantur.* Vltimò ex nonnullis traditionibus; quia nimirum plerisque in locis, vsque in hodiernum diem, sandalia Apostolorum, & Christi discipulorum, & præcipue Romæ S. Petri, & in Hispania in Ciuitate Ouedensi, S. Andree, ad deuotionem fidelium, & eius veritatis adstipulationem reueruatur. Speciatim verò de SS. Petro, & Paulo, & Iacobo fratre Domini, eos nudis pedibus incessisse, ostendit S. Bonauent. At quia Theologus facilius auctoritati S. Thomæ acquiescit, eam adduco. Sanctus ergò Doctor in commentar. suprà Matth. 10. nõ solum id expresse docet, sed etiam huius duplicem rationem ponit. *Primò quidem, inquit, ut apud omnes pauperes reputarentur: secundum illud Apost. 1. Corinth. 1. Non multum potentes elegit Deus: ideo voluit, quòd abiecti essent: pauperes enim in partibus Orientis vadunt discal-*

calceati; utuntur tamen quibusdam, qua sandalia dicuntur, & sunt de paleis: idem volebat, ut irent sicut pauperes illius patrie. Deinde verò etiam inquit. Ideo praecepit, eos ire discalceatos, ut firmaret eos, ut magis robusti essent ad sustinendum; secundum quod etiam Plato docuit, quòd homines non malum cooperirent pedes, nec caput. Hæc S. Thom. de Platonis verò præcepto habes in S. Hieron. supra illum Euangelij locum: Nolite portare calceamenta; testimonium, ubi sic ait. Ut Plato etiam praecepit illas duas corporis summitates non esse velandas, nec assuefieri debere mollietati capitis, & pedum: cum enim hæc habuerint firmitatem, cetera robustiora sunt.

Ad paupertatem quoque Apostolorum spectat, quòd propria domicilia non habuerunt; ut expressè docet S. Bonavent. in Apologia pauper. In primis verò id colligitur ex eo, quod quando Christus misit eos ad prædicandum, non eos certam aliquam domum habere permisit; Sed in quamcunque ciuitatem, seu castellum intrauerint, & quemcunque illic dignum inuenirent, ad quem diuenterent, illic præcepit ut manerent, ut habetur Matth. 10. Deinde verò ex eo, quod si Apostoli habuissent certa, & propria domicilia, non fuisset necesse Christo, quando vixit cum eis, quærere locum quo diuenteret, neque ab alijs extraneis hospitium mendicare quemadmodum sæpius eum fecisse constat. Sed neque tantæ paupertatis fuisset saluator noster, ut neque ubi caput suum reclinaret, haberet, si tales in comitatu suo discipulos teneret, qui domos possiderent. Neque præterea oportuisset, sollicitos fuisse Apostolos, ubi pararent Pascha, si interim ipsi suas habuissent domos, ubi commodè possent celebrare illud. Quod enim scriptum est de Ioanne. *Accepit eam in sua.* supra monstratum est ex S. Ambrosio, qualiter intelligendum sit.

Sed ut in omnibus satisfaciamus Theologo, testimonium S. Thom. exhibeo, cuius doctrinæ non potest non subscribere, quia eam in sui munimentum assumpsit. Hic ergò Opusc. 19. Cap. 6. *Primordium*, inquit, perfectionis in Christo, & in Apostolis fuit. Sed ipsi non leguntur sua relinquentes, aliquas possessiones habuisse in communi; imò potius legitur, quòd nec eniã domos habebant ad inueniendum, ut supra probatum est. Ergò perfectio paupertatis non requirit aliquas possessiones communes. Hæc S. Thomas.

Ex dictis inferitur, Apostolos duxisse vitam satis austeram, & rigidam. Tanta enim paupertas ipsorum, penuria rerum omnium, in victu parcitas, in ieiunijs perpetuitas, in vigilijs diuturnitas, in vestimentis ruditas, in nuditate pedum asperitas, sunt signa vitæ rigidae, & à consolatione terrena prorsus alienæ. Sanè D. Hieron. supra illa verba Matt. 12. *Discipuli esuriens caperunt vellere spicas, & manducare;* sic inquit, *Quod segetum spicas manibus confricant, & in edam consolamur, vita austerioris m-*

dicium est, non præperitas epulas, sed cibos simplices quærentium. Hæc omnia prædicta si attentius considerabimus, & præter illa alias quoque corporis macerationes voluntarias, ac varias tribulationes, manifestè videbimus, quàm austera fuerit vita illorum. Expreuit id Paulus 1. ad Cor. 4. dicens. Puto, quod Deus nos Apostolos nouissimos ostendit, tanquàm morti destinatos: quia spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus. usque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & colaphis cadimur, & instabiles sumus, & laboramus operantes manibus nostris, maledicimur, & benedicimur, persecutionem patimur, & sustinemus, blasphemamur, & obsecramur. tanquam purgamenta huius mundi facti sumus omnium perispecta usque adhuc. Supra quem locum S. Thomas ait: Usque in hanc horam; idest continue à conceptione nostra, usque in præsens tempus, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus. Ad Corinth. quoque 2. cap. 4. ait; Semper mortificationem. IESV in corpore nostro circumferentes, ut & vita IESV manifestetur in corporibus nostris. S. Thomas super hunc locum ait. mortificationem circumferentes: idest ubiq; portantes, & sustinentes, quia quocunque carnis patimur. Et in eadem epist. 2. ad Corinth. cap. 6. ait: Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in ieiunijs, S. Thomas ait: In ieiunijs aliquando voluntarijs, aliquando involuntarijs propter penuriam. 1. verò ad Corinth. 9. de se ipso sic inquit. Castigo corpus meum, & in servitium redigo; ne forte cum alijs predicauerim, ipse reprobus efficiar. Suprà quem locum S. Thomas dicit. Castigo corpus meum: tangit rationem prædictorum vnanque: ubi primò tangit austeritatem vitæ &c. Cassianus verò in eadem verba Apostoli lib. 5. de Institut. Remm. cap. 17. Vis audire, inquit, verum athletam Christi legitimo agone vincere certamen? Ego igitur, inquit, sic curro non quasi in aerem: sic pugno non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum, & servitium subijcio, ne alijs predicans, ipse reprobus efficiar. Vides ut in seipso idest in carne sua colluctationum summam, velut in base quadam firmissima, statuerit, & prouentum pugnae in sola castigatione carnis, & in subiectione sui corporis collocarit: Et Cap. 18. cum hæc eadem verba Apostoli iterasset, subdit. Quod propriè ad continentia labores, & corporale ieiunium, atque afflictionem carnis pertinet, per hanc se pugilem quandam strenuum suæ carnis esse describens, nec in vanum adversus eam ictus continens: exercebat designans, sed triumphum pugnae, mortificatione sui corporis acquisisse, quo verberibus continentia castigato, & castibus ieiuniorum eliso, victori spiritui immortalitatis coronam, & incorruptionis contulit palmam. Et paucis interiecit. Sic pugnat, ieiunijs scilicet, & afflictione carnali, non quasi aerem verberans idest in vanum &c. Sanctus verò Hieronymus eò pertinere hæc verba Apostoli putat, quò illa quæ alibi de seipso scribit. 2. Corinth.

11. In ieiunijs multis, in vigilijs, in fame & siti, in frigore, & nuditate, in laboribus, in carceribus. Suprà quem etiam locum S. Thomas sic inquit. *Hæc consequenter enumerat mala sponte assumpta, qua sustentantur in domibus. Et enumerat tria mala opposita tribus bonis, qua sunt necessaria ad vitam domesticam. Primum bonum est requies somni. Secundum est sustentatio cibi. Tertium est fomentum vestis. Requet ergo somni opponit laborem, & vigilijs &c. Sustentationi verò cibi, opponit duplicem subtractionem cibi: vnam qua est necessitate. Vnde dicit: in fame, & siti: quia scilicet ad lit., deficiebat sibi aliquando cibus, & potus. Aliam, qua est ex voluntate. Vnde dicit in ieiunijs multis, scilicet voluntarie assumptis, propter exemplum bonum, & propter macerationem carnis &c. Fomento verò vestis opponit duo: Vnum ex parte natura. Vnde dicit: in frigore. Aliud ex parte inopia. Vnde dicit: & nuditate. Hæc S. Thomas. Austeram ergo erat, & rigida vita Apostolorum.*

Denique non est omittendum, Apostolos sicut & Christum, Psalmodijs vinctos fuisse. Quod in primis patet ex Matth. 26. ubi dicitur. *Et hymno dicto exierunt in manem Olsueti.* Constat autem ex Concil. Toletano 4. cap. 12. hymnum hunc non simpliciter pronuntiari fuisse, sed vere, & proprie a Christo, & Apostolis decantatum. Verba Concilij ad hunc scripturæ locum attendentis, sunt hæc. *De hymnis etiam canendis, & saluatoris, & Apostolorum, habemus exemplum.* Et aliàs quoque constat, quod hymnus non potest vocari, nisi canatur. Auguit enim explicans titulum Psalmi 73. dicit. *Hymni canus sunt continentes laudes Dei. Si sit laus, & non sit Dei, non est hymnus. Si sit & laus, & Dei laus, & non canatur, non est hymnus.* Oportet ergo ut si sit hymnus habeat hæc tria: Et laudem, & Dei, & canicū. Idē S. August. Epist. 119. c. 18. sic ait. *Sine dubitatione faciendū est maxime illud, quod etiam de scripturis defendi potest. Sicut de hymnis & Psalmis canēdis, cū & ipsius Dñi, & Apostolorū, habeantur documenta, & exempla, & præcepta.* Et profectò Act. 16. habetur, quod Paulus, & Syllas media nocte orātes, laudabant Deum Hilarius, Beda, Historia Scholastica, & nonnulli alij, eos tunc cecinisse, & hymnos decantasse cecinit; a que adeò clara, & elata voce, quod etiam audiebant eos, qui in custodia erant, vt ibidem in Act. habetur. Ipse etiam Paulus ad Ephes. 5. & ad Colois. 3. monet Christianos, vt in Psalmis, hymnis, & canticis spiritualibus, & exerceant. Vide si placet hac de re subtilissimè tractantem Thomam Vvaldēsem lib. 3. de Sacram. cap. 17. & 18. Ex his ergo omnibus collige, quænam Religio sit vitæ, & muneri Apostolico simillima, videlicet ea, quæ proficitur vitam contemplatiuam simul, & actiuam, ita vt primò contemplationi vacet, & postea ad publicum actionis descendat. Ea, quæ suos operarios aliquando ad deserta subducit, & à consortio hominū interdum subtrahit. Ea quæ proficitur vitam pauperrimam, non solum

lūm in particulari, sed etiā in communi, ita quòd non acceptet possessiones . Ea quæ mendicato pane sustentatur, victu tenui & vili utitur, & ieiunijs frequentibus occupatur . Ea quæ vestitum rudem, & abiectum præfert . Ea quæ est rigida, & austera, & cum Apostolo, in vigilijs multis, in fame, & siti, in frigore, & nuditate exercetur . Ea denique quæ Psalmodiæ vacat . Talem enim omninò vitam Apostolos duxisse, iam fusè monstratum est .

At quia Theologus non talem in sua Epistola expressit, vt legenti constet, & vel ex hoc capite manifestissimè apparet, quia vult eam habere redditus, ac possessiones, & ob id ab Illustissimo Nepotem, cum bonis, ei vendicare conatur: vtique sequitur, eum nò proposuisse Nepoti Illustissimi Religionem vitæ, & muneri Apostolico simillimam, ac proinde nec Religionem perfectissimam; quod tamen erat suum intentum . Aduerte lector, ne facillè fucata vitæ Apostolicæ imagine decipiaris; nam, quod Theologus tuo palato exhibet, videtur esse mel, sed reuera est fel; quod oculis tuis obijcit, videtur esse aurum, sed reuera est aurichalcum . Sic Theologus scizè personam impostoris exequitur . sed benè est, quia sua spe frustratur, intentio eius collabitur, atque artes eius, & impolluræ, passim discooperiuntur .

PROPOSITIO XXXV.

Illa Religio est perfectior alijs, quæ cæteris paribus, habet media efficaciora ad consecutionem eius finis, propter quem est instituta.

HÆC Propositio est insufficiens, & satis inuoluta, & ita potest esse deceptor: quamobrem est explicanda . Perfectio enim Religionis ex medijs attenditur, non simpliciter, & absolute, sed tantum respectiue: quia media non quærentur propter se, sed propter finem . Simpliciter autem, & absolute perfectio Religionis attenditur ex fine, quia finis quæritur propter se ipsum . Illa ergo Religio simpliciter perfectior est, quæ ordinatur ad finem perfectiorem . Quæ autem habet media efficaciora ad consecutionem eius finis, propter quem est instituta, secundum quid erit perfectior: quia perfectio Religionis primariò attenditur ex fine, secundariò ex medijs . Vnde potest esse Religio ordinata ad finem minus perfectum, quæ tamen efficaciora media habeat ad consecutionem sui finis, quàm alia, quæ est ordi-

ordinata ad finem perfectiorem, non tamen talis Religio dicitur perfectior simpliciter, sed tantum secundum quid. Tota hæc doctrina deducitur ex S. Thomæ. 2. 2. q. 188. art. 6. Locus ipsius supra citatus est circa Propos. xxvij. Nec excusant illa verba. *Ceteris paribus* Theologum: debuerat enim singula clarè, & enucleatè proponere, non autè involuere, & simplicibus implicata, & indigesta obrudere.

Aduerte Theologum sibi ipsi è diametro repugnantem. Infrà enim docet, perfectionem Religionis non metiendam ex vitæ austeritate externa, neque ex paupertate; quæ duo sunt media ad consecutionem finis ordinata: nam paupertas ordinatur ad perfectionem Charitatis; austeritas verò vitæ externa ad cōseruationem castitatis, quæ etiam est instrumentum perfectionis. Hic verò expressè docet illam Religionē esse perfectiorem, quæ habet media efficaciora ad consecutionem sui finis. Sed de hoc iterum redibit sermo. Tu verò Theologe, considera, quo spiritu scripseris, quandoquidem diuīsum in te correptum est: nisi velis austeritatem vitæ externam, & paupertatem, non esse media perfectioni assequēdæ subseruientia; quod tanè non audebis dicere, ne SS. Patrum seueris sententijs, delicatum tuum ingenium elidatur.

PROPOSITIO XXXVI.

Illæ Religio est perfectior, quæ ceteris paribus non tantum efficaciora media habet ad suum finem perfectissimum, sed etiam plura talia, & magis ordinata.

HÆC sanè regula, mi Theologe, non est excerpta ex recepta ab omnibus S. Thomæ Doctoris Angelici doctrina, ac pròinde tuæ promissioni non satisfacisti. Quod, vt palam videas, en profero tex. S. Thomæ ex 2. 2. quæst. 188. artic. 6. in corp. vbi sic inquit. *Si sit finis idem, secundariò attenditur præeminentia Religionis, non secundum quantitatem exercitij, sed secundum proportionem eius ad finem inueniuntur.* Hæc S. Thomas. Cōstat autem, quod pluralitas mediōrum pertinet ad quantitatem, vt ipse Aristoteles te docebit. Magis ergo debuisses dicere. *Illæ religio est perfectior, quæ ceteris paribus, habet media efficaciora, & suo fini magis proportionata.* Sed video, quod in tuæ epistola magis ad quantitatem, quàm ad proportionem regularum attendisti: & ideò etiam, circa quantitatem creasti.

De.

Demum quia Author vitæ communis Christi imitatione; suam alijs omnibus Religionibus præfert, quæcunque illa sit, præsens hic punctus tractandus est, ut eius Achilles penitus cadat, antequam huius puncti tractatio nobis è manibus elabatur. Porro Christum vitam duxisse communem inficiari non possumus; affirmat S. Thomas 3. p. quæst. 40. art. 2. ubi ex hoc, quod decuit ex fine Incarnationis Christum cum hominibus conuersari, conuenientissimum fuisse deducit, ut se eis in conuersatione conformaret, secundum illud Apostoli. 1. Cor. 9. *Omnibus omnia factus sum.* Et hinc ulterius infert, conuenientissimum fuisse, ut Christus in cibo, & potu communiter se sicut alij haberet, id quod S. August. lib. 16. contra faustum cap. 30. probat ex eo quod de se, ac de Ioanne Dominus dicit; quia enim Ioannes non utebatur illo cibo, quo utebantur Iudæi dicit. *Veni Ioannes non manducans, neque bibens:* cum ergo de seipso dicat *veni filius hominis manducans, & bibens,* consequens est, quod eo cibo uteretur, quo communiter utebantur Iudæi. Cæterum ut huius sententiæ malum intellectum, ex quo delicatulus Theologus alijs omnibus Religiosis austeriorem vitam ducentibus se vnum præferret, funditus euertamus, ea quæ sequuntur in communem vitam Christi adnotanda sunt.

Primò, vitam communem duxisse Christum post austeram. Nam illicò post baptismum secessit in desertum, ibique ieiunauit quadraginta diebus, & quadraginta noctibus non manducans, neque bibens, non ut Ioannes, quod non uteretur cibo, quo communiter Iudæi utebantur, sed nullum prorsus cibum, nullum potum capiens. Ratio autem, quare sic ieiunauit, altera est, ut ait Chrysostomus in Matt. Hom. 13. *ut nos instrueret quàm magnum bonum est ieiunium, & qualiter est securum aduersus Diabolum, & quomodo post baptismum non lasciuia, sed ieiunio intendere oportet.* Non ultra autem processit ieiunando, quàm Moyses, & Elias, ne incredibilem videretur carnis assumptio: altera, ut nos instrueret, quod nullus debet assumere prædicationis officium, nisi prius fuerit purgatus, & in virtute perfectus, sicut dicitur de Christo Actuum 1. *Capit Iesus facere, & docere,* & quod post edomitam carnem oportet alios ad prædicationis officium transire, quod Huius etiam Paulus docuit: *Castigo, inquit, corpus meum, & in seruitutem redigo, ne cum alijs prædicauerim ipse reprobus efficiar.* Quare cum Author huius epistolæ profiteatur vitam ducere communem, non præmissa vita austeram, non potest se vita communi Christi, qui austeram præmisit, sufficienter tueri.

Secundò, Christus vitam communem duxit, non cum Regibus, & Principibus, licet ipse esset Rex Regum, & Dominus dominantium, & Princeps Regum Terræ, neque cum diuitibus: imò ipse cum esset diues,

ues, pro nobis inops factus est, ut nos sua inopia diuites effecimas; eademque ratione, nec cum honestis hominibus, ut proprio Marte dixit author, honesti enim homines sunt homines mediocres, qui scilicet nec Principatu, nec diuitijs, alijs præminent, nec pauperie omnibus subsunt, sed medium statum obtinent, quem Salomon expetebat in-
 quiens: *Nec diuitias, nec paupertatem dederis mihi, sed tantum tribue victui meo necessaria*, extrema enim non solum mutuo, sed etiam medio opponuntur, quatenus alterius extremi participationem habet. Cum quibus ergo Christus communem vitam duxit? cum pauperibus Atque hoc sensu dixit D. Thom. 3. p. quæst. 40. art. 3. ad 2. Christum communē vitam duxisse neipē cum pauperibus. *Communi, inquit, vita vii quantum ad victum, & vestitum potest aliquis non solum diuitias possidendo, sed etiam a mulieribus, & diuitibus accipiendo, quod etiam circa Christum factum est, dicitur enim Luca 8. quod mulieres quadam sequebantur Christum, quæ ministrabant ei de facultatibus suis*. Sicut ergo pauper non diceretur communem vitam cum Regibus, & diuitibus ducere, quia aliquando in mensa Regis, vel diuitis comederet, quæ apposita erant, vel quia oblata de mensa Regis, vel diuitis per se comederet, ita Christus ex hoc, quod interdum in mensa diuitum, vel honestorum hominum, quæ apponebantur comedebar, vel quæ a diuitibus, aut honestis viris oblata erant cum discipulis suis comedebar, non est propterea dicendus communem vitam cum diuitibus, vel cum honestis viris duxisse. Quare non potest Author, se cum veritate de communi vita Christi iactare, cum ipse profiteatur non oblata in dies, nec emendicata comedere, sed quæ sibi præparantur à Religione diuitias in communi possidente.

Tertiò spectandæ sunt rationes ob quas Christus, & discipuli eius præ Ioanne, & discipulis eius vitam agerent communem. Vtrunque enim verum est. Nam Christus de se, ac de Ioanne dicit Matth. 11. *Veni Ioannes non manducans, neque bibens, & veni filius hominis manducans, & bibens*. Et discipuli Ioannis quærentur Marci 2. *Quare discipuli Ioannis, & Phariseorum ieiunant? discipuli autem tui non ieiunant?*

S. Thomas 3. par. q. 40. art. 2. ad secundum hanc reddit rationem, quod sicut alij homines per abstinentiam consequuntur virtutem commendī, ita Christus in se, & in suis discipulis per virtutem suæ diuinitatis carnem comprimebat. Quam rationem accipit à Beda super locum præfatum Ioannis Marci 2. ubi ait; quod Ioannes vinum, & siceram non bibit, qui illi abstinentia meritorium auget, cui potentia nulla inerat natura. Dominus autem cui naturaliter suppetebat delicta donare, cur eos declinaret quos abstinentibus poterat reddere puriores? Hæc autem ratio non suffragatur Authori huius epistolæ, cum in ipso non minus, ac in Ioanne, & eius discipulis sit corrupta,

L

ac

ac vitata natura, nec per virtutem diuinitatis immediate comprimatur, vt à Christo in suis discipulis comprimebatur. Quare non est ex hac ratione, cur ipse vitam communem cum Christo, & discipulis eius præ Ioanne, & discipulis eius ducat.

Hinc etiam constat id quod ex Apostolo inquirente. *Non est Regnum Dei esca, & potu*, ait S. Thomas, quid abstinentia in cibo, & potu non pertinet, per se ad salutem, non suffragari Authori ad elliciendos adolescentes in suam vitam communem non præmissa austeriori vita, licet enim abstinencia in cibo, & potu non spectet ad salutem per se, idest solitarie sumpta quoad subtractionem ciborum, (potest enim hæc bene, & male fieri) spectat tamen ad salutem, quatenus ex recta ratione fit, nempe vt oportet ad valetudinem, & ad comprimendam carnem, ne voluntatem à bono rationis deiciat propter delectationes, quæ sunt in cibis, vel in rebus Venereis, quibus gula deseruit, necnon ad iatisfaciendum Deo pro offensis in ipsum commissis, per voluntariam corporis castigationem. Quomodo autem nosse potest Author, Adolescentibus in suam Religionem admittendis, iisdemque suis Professoribus, non fore opus in adolescentia, in iuuentute, in virilitate propter dictos effectus abstinentia in cibo, & potu? Nunquid enim fortè in sua Religione caro comprimitur per virtutem diuinitatis immediate, vt in Apostolis, Christo cum eis degente? Aut forte sua Religio, non est status pœnitentiæ vt reliquæ omnes?

Aliam rationem reddit Christus, Marci 2. de suis discipulis, quod præ discipulis Ioannis, & Phariseorum non ieiunarent, *Nunquid enim*, ait, *possunt filij Nuptiarum ieiunare quamdiu sponsus cum illis est? Venient autem dies in quibus auferetur ab illis sponsus, & tunc ieiunabunt in illis diebus*. Est enim Christus Ecclesiæ Sponsus, vt Baptista etiam appellauit Ioan. 3. *Qui habet sponsam, sponsus est*, quam sibi Christus fide desponsauit, & charitate copulauit, vt filios, fideles, iustos, electos, per baptismum, & gratiam ex ea sibi generet. Filij Nuptiarum sunt domestici sponsi, apud quos Nuptiæ celebrantur, quarum tempus non lugubre, sed lætum, ac festiuum est. Vt cecinit sponsa Canticorum 1. *Exultabimus, & lætabitur in te, memores vberum iuorum*. Et ideo non possunt filij sponsi lugere, quamdiu sponsus cum illis est; vt ait Matt. cap. 1. atque ideo nec ieiunare; ieiunia enim non sunt læti temporis, ac festiui quale est Nuptiarum. Ac si ergo diceret Christus, Cum mei discipuli in Nuptiis sint quamdiu ipse sponsus cum eis versor, arguendi non sunt, quod ieiunia non obseruent, sed nec semper cum eis versabitur sponsus, nec semper ieiunia non obseruabunt. Tempus enim erit cum ab eis auferetur sponsus, scilicet cum ego in Cælum discedam, illosque quoad

præ-

præsentiam attinet, corporalem, & visibilem relinquam, tunc ieiunabunt, erit illud tempus laborum, tristitiæ, ac ieiuniorum, hoc verò nuptiale est & lætitiæ. In eandem sententiam Chrysologus Sermone 31. de Christo ait, *Ecclesiam tunc desponsabat, ideo indulgebat se mensis, communibus se non negabat, humanum, comitem, blandum se pia charitate reddebatur, donec diuinis humana coniungeret, & faceret de terrena societate caeleste consortiū.* Constat autem Professores Religionis Authoris huius epistolæ non esse filios Nuptiarum, nec Christum Sponsum cum eis modò esse, secundum corporalem, & visibilem præsentiam. Immeritò ergo Author de vita communi Christi, & discipulorum eius, præ Ioanne, & discipulis eius gloriatur, eisque, alijs omnibus Religiosis se præfert. Cum Religiosi successerint Apostolis in vita Apostolica, non pro statu, quem habuerunt præsentem cum eis Christo in carne visibili, sed pro statu, quo ab eis secundum carnem visibilem absuit, quo pacto etiam à nobis modò abest Christus Sponsus. In quo absentiae statu non vitam communem, ut cum Christo degentes, duxerunt Apostoli, sed arctissimam, & maximè austeram. Quod in sequentem propositionem multis iam iam ostendimus.

Quartò, Christus vitam duxit communem, non ut secundum eam exemplar perfectionis esset, sed ut sicut secundum austeram vitam se perfectionis exemplar præbuerat ijs, qui ad perfectionem contenderent, ita secundum vitam communem exemplar infirmis esset omnibus omnia factus. Licet enim omnia opera Christi ex dignitate personali maximæ dignitatis & perfectionis essent, tamen si quæque ex proprio genere considerentur, quædam erant informationis perfectæ ut cum Seraphico Doctore loquar: nimirum paupertatem seruare, virginitatem custodire, Deo & hominibus se ipsum subijcere, noctes in oratione perui Giles ducere, pro Crucifixoribus exorare, & Morti se humana charitate, etiam pro inimicis offerre. Alia nonnulla condescensionis erant, ut ait Chrysostomus in Matt. Homil. 27. *Vides, inquit, quanta est Christi in condescensione diligentia, sicut cum comedit, & bibit, cum videatur ex aduerso Ioanni faciens, & hac Iudeorum gratia salutis facit, magis autem orbis terrarum vniuersi.* Male ergo Author, ex imitatione vitæ communis Christi se alijs omnibus quoad vitæ perfectionem præfert, cum potius quoad infirmitatem, se eis præferre ex hoc debeat. Quam infirmitatem non carnis, quæ omnibus est communis, Patres vocant, sed mentis, quia scilicet validam, & magnam voluntatem magna perfectæque opera faciendi non habentes, minùs perfectæ opera facere contenti sunt, instar turbatarum in campestribus, id est, in humiliori, & infirmiori vitæ genere Christum sequentes, cum non valeant cum Apo-

stolis in montem conscendentibus Christum in sublimi vitæ genere imitari.

Quintò demùm vitam communem non cum honestis hominibus, sed cum pauperibus duxit Christus, & duxerunt Apostoli, vt conuenientiore ad ipsum etiam effectum sanctæ prædicationis exercendæ, etenim Lucæ 9. Dominus mittens suos discipulos prædicare regnum Dei ait ad illos: *nihil tuleris in via, neque virgam, neque pecuniam, neque panem, neque duas tunicas habeas*. Post Christi verò Ascensionem, multò austeriorem, quàm communem pauperum vitã Apostoli seruauerunt, vt mox in sequentem propositionem dicemus, multisq; confirmauimus in propositionem 30. austeritatem vitæ munerì, & officio sanctæ prædicationis non modò non officere, sed etiam mirum in modum còducere, nimirum si pro animabus Christo lucrandis non pro vana gloriola sit exercenda, quàm delicatuli Prædicatores aucupantur. Quare cum S. Thoma supradiximus Christum prius in desertum secessisse, ibique 40. diebus, & 40. noctibus ieiunasse vt nos instrueret, quòd nullus debet prædicationis officii assumere, nisi prius fuerit purgatus, & in virtute perfectus, & vitã còmunẽ debere in Prædicatore præcedi à vitã austerà, vt etiam Apostolus suo exemplo nos monuit: *castigo, inquit, corpus meum, & in seruitutem redigo, ne cum alijs prædicauerim ipse reprobus efficiat*. Maneat ergo, Auctorem de communi vitã cum honestis hominibus, etiam vt conuenientiori ad sanctæ prædicationis exercitium, nequiter se omnibus alijs Religionibus prætulisse.

PROPOSITIO XXXVII.

Illà perfectior est Religio, quæ cæteris paribus, habet auxilia plura & meliora ad consequendum finem suum, & mediorum suorum vsum in suo ordine præscripta.

HÆC Propositio, quæ est implicata, ac Propositio XXXV. & deficit in duobus. Primò quia perfectio Religionis ex auxilijs respectuè, siue secundariò desinitur, absolute autem, & primariò ex fine, vt iam dictum est. Secundò in hoc quia perfectionem Religionis ponit in pluralitate auxiliorum: quod utiq; est contrà S. Thomam, vt visum est. Sic ergo dicere debuisses Theologe. *Illà perfectior est Religio, quæ cæteris paribus habet auxilia magis proportionata ad consequendum suum finem perfectissimum.*

PRO-

PROPOSITIO XXXVIII.

Illā Religio perfectior est, quā ceteris paribus, pluribus & melioribus est fulta præsidijs, ad submouenda omnia impedimenta felici vsui mediorum ad sui finis consecutionem se se opponentia.

HÆC Propositio in ijsdem deficit, in quibus & præcedentes. Nam & perfectio Religionis ex præsidijs, est tantum respectiua, ex fine verò, absoluta: & præeminentia Religionis non attenditur secundum pluralitatem præsidijs, sed secundum proportionem ad finem intentum. Sic ergo Theologe debuisses dicere. *Illā Religio est perfectior quā ceteris paribus, magis proportionatus est fulta præsidijs ad consecutionem sui finis perfectissimi.*

Sed iam vide, quā verum sit, quod paulò ante dixi, te magis quantitatem Regularum, quā proportionem earum attendisse: vt enim multiplicasses regulas, quas graphicè vna propositione concludisses, distinguas præsidia ab auxilijs, & hæc à medijs; & ita noua quadam ratione, aliud tibi sunt præsidia, aliud auxilia, & ab his aliud media. Ni fortè te excuses, quod præsidia, & auxilia, das in ordine ad media; quem sanè processum potuisses secundum Philosophos formare in infinitum: quod si aduertisses, magis forsan regulas multiplicasses, & quantitati, quā attendisti, melius prouidisses.

PROPOSITIO XXXIX.

Illum Ordinem Illustris. Domine, puta perfectiorem, qui ceteris paribus, maiorem fructum in Ecclesia Dei facit, verbis, scriptis, factis, exemplis, &c.

HÆC Propositio est vasa, inuoluta, & insufficiens. In primis, quia maior fructus dupliciter potest dici. Vel maior intensiue: vel maior extensiue. Siue maior, aut secundum quantitatem molis, vel quasi molis: aut secundum quantitatem virtutis. Ille ergo Ordo est perfectior, qui ceteris paribus, maiorem intensiue fructum

in Ecclesia Dei facit. Siuè maiorem secundum quantitatem virtutis. Vt enim ex supra dictis patet, maius est paucos perfectos facere, quam multos conuertere à statu peccati ad statum gratiæ: ita quod conuersi abstineant quidem à delictis mortalibus, nò tamen sint perfecti. Secundò. Ordo aliquis maiorem fructum facit in Ecclesia Dei dupliciter. Primò suis impensis. Secundò alienis. Dictum est enim supra, quod prædicatores in Ecclesia Dei faciunt fructum propter Orationes Eremitarum. Ille ergò Ordo est perfectior, qui proprijs impensis, & non alienis, facit fructum in Ecclesia Dei. Quia ratione dictum est secundum doctrinam S. Thomæ, 2. 2. q. 188. art. 8. vitam Eremitarum esse perfectiorem, quam sit quæcunque vita in societate viuentium. Eremitæ autem faciunt fructum in Ecclesia Dei per orationes; & virtute orationum ab ipsis fusarum alij operarij. Nam neque, qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus, qui exoratur ab Eremitis, vt det incrementum. Et mirum est, quòd Theologus inter media fructificandi, non expresserit orationes. Sed aliudè nil mirum, quia inimicus longarum orationum, amicus autem longorum ducursum videtur hanc Epistolâ scripsisse. Tertiò, ordò aliquis potest facere fructum in Ecclesia Dei dupliciter. Vel cum detrimento, non dico salutis, sed perfectionis propriæ. Vel certè sine detrimento perfectionis propriæ. Maius est autem, minorem fructum in Ecclesia Dei facere sine detrimento perfectionis propriæ, quam maiorem fructum cum sufficientia quidem salutis, sed tamen cum detrimento perfectionis propriæ. Colligitur id manifestè ex S. Thoma Quodlib. 3. q. 6. art. 17. in resp. ad 6. *Etsi*, inquit, *procu- rare salutem aliorum sit maius, quam intendere sibi soli, loquendo in genere: tamen non quocunque modo intendere salutem aliorum præfertur ei, quod est quocunque modo intendere suam salutem: Si enim aliquis totaliter, & perfectè intendit suam salutem, multò maius est, quam si aliquis multa particularia opera agat ad salutem aliorum, si salutem propriam, etsi sufficienter, non tamen perfectè intendat.* Hæc S. Thomas. Et meritò, vt aliudè patet. Vita enim contemplatiua ex suo genere est maioris meriti, quam actiua; vt docet. idem: S. Thomas in eodem loco, & 2. 2. quæst. 182. art. 2. Maius ergò ex suo genere facit ille, qui seipsum perfectè tradit contemplationi, quam qui alios applicat actioni, siuè conuersioni ad Deum. Et sic ille Ordo perfectior erit, qui salua sua integra, ac totali perfectione, attendit etiam salutem aliorum. Et sanè secundum S. Thomam, (vt multoties repetatur id quod est maximi momenti) 3. p. q. 41. art. 3. ad 1. *Nullus debet assumere Prædicationis officium, nisi prius fuerit purgatus, & in virtute perfectus.* Propositio ergo Theologi absolute dicta, est satis deceptoria, ne dicam falsa.

Dis-

Discant Religiosi ex dictis, non sibi blandiri de summa perfectione, ex eo quod videantur sibi, maiorem fructum in Ecclesia Dei facere.

PROPOSITIO XL.

Vnde sequitur, illam esse meliorem, quæ plures, et meliores, & per plures vias ac modos, et pro pluribus locis, ac personis, fructus edit, & per ipsos fructus tales à se editos, alios fructus novos, & novos, in alijs multiplicat.

HÆC Propositio in ijsdem deficit, in quibus & aliæ præcedentes. In primis quia supponit pluralitatem præstantium fructuum: cum tamen fructus præstantissimi paucissimi sint. Fructus enim præstantissimus, perfectio est, quæ in paucis reperitur, ut supra dictum est, circa Propos. iij. Secundò, quia supponit pluralitatem viarum, & modorum pertinere ad perfectionem: cum tamen secundum doctrinam S. Thomæ supra recensitam, præeminentia Religionis non attendatur secundum quantitatem exercitij, sed secundum proportionem eius ad intentum finem. Tertiò, quia vult illam Religionem esse meliorem, quæ alios applicat operibus vitæ actiue, cum tamen secundum S. Thomam 2. 2. q. 182. art. 2. ad 3. *Magis acceptum sit Deo, quòd aliquis animam suam, & aliorum applicet contemplationi, quàm actioni.*

PROPOSITIO XLI.

Quæ omnia sunt certissima signa summe perfectionis.

HÆC Propositio certissimò est falsa, & idèò magnam præsumptionem, & temeritatem Authoris ostendit. Plurimi enim in statu peccati mortalis constituti, ac proinde dilectione Dei carentes, in qua consistit perfectio, faciunt magnum fructum in Ecclesia Dei, per plures vias, & modos, & pro pluribus locis, ac personis; & tamen tantum abest, quod sint in summa perfectione, ut ne quidem sint in aliquo

aliquo perfectionis gradu. Patet hoc ex contextu Evangelico Matth. 7. *Multi, inquit Christus, dicunt mihi in illa die. Domine, Domine, nonne in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis. Quia nunquam novi vos. Discedite à me, qui operamini iniquitatem.* Ergo secundum mentem Christi, multi possunt virtutes multas facere, imò & prophetare, imò & demonia eicere, qui operantur iniquitatem. Quod si ita est, utique Propositio Theologi repugnat Evangelio, & consequenter fidei. Idem deducitur ex loco S. Pauli ad Philipp. cap. 1. *Quidam quidem, inquit, & propter invidiam, & contentionem: quidam autem, & propter bonam voluntatem Christum prædicant: quidam ex charitate, scientes quoniam in defensionem Evangelij positus sum: quidam autem ex consensione Christi: annunciant, non sincere, existimantes, pressuram se suscitare vinctulis meis. Quid enim? dum omni modo siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuncietur: & in hoc gaudeo, sed & gaudebo. Hæc Paulus.* Suprà quem locum S. Thomas lect. 3. sic inquit. *In Ecclesia proveniunt vultus quandoque per bonos Prædicatores quoad bonam intentionem, quandoque per malos, quoad malam; & de viroque gaudendum est. Per occasionem annunciat Christum, qui non intendit hoc principaliter, sed propter aliud, puta, lucrum, vel gloriam; per veritatem autem, quando ex recta intentione. Sed hoc viroque modo fit ad utilitatem Ecclesiæ.* Hæc S. Thomas. Ecce clarè ex mente Pauli docet S. Doctor, per malos Prædicatores provenire utilitatem Ecclesiæ. Et sanè experientia ipsa docet, quod multi sint, qui non sincere, sed propter invidiam, & ex contentione Christum annunciant: qui proinde non sunt in summo perfectionis: quia scriptum est Iacob 3. *Vbi zelus, & contentio ibi inconstantia, & omne opus prævium.* Et iterum 1. Corinth. 3. *Cum sit inter vos zelus, & contentio, nonne carnales estis?* Et tamen tales prædicatores faciunt fructum in Ecclesia Dei. Falsissimum ergo est, quod fructificatio in Ecclesia Dei sit certissimum signum summæ perfectionis. Et certè etiam si Theologo non opponeremus Prædicatores in statu peccati existentes, sed solos Prædicatores tepidos, & imperfectos, qui & non sunt in summitate perfectionis, & tamen faciunt fructum magnum in Ecclesia Dei, vel inde facillimè possit convinci falsitatis. Sed nostro Theologo illa sunt certissima, quæ sunt falsissima; ita tenebras lucem, & lucem tenebras dicit; ita abiectus est à spiritu presumptionis. Promiserat monita ex certa SS. Patrum doctrina excerpta, cognitionem sine errore, & certam lucem: & ecce repugnantia sacro Evangelio, & doctrinæ Sanctorum, errores, & tenebras protulit. Quis deinceps promissis Theologi adhibebit fidem? Nullus sanè nisi similis Theologo.

or

PROPOSITIO XLII.

Quæ sita est non in verbis, & gestibus, sed in factis heroicis : quia ut ait S. Gregor. Papa Hom. 30. in Euangelia.

Probatio dilectionis, exhibitio est operis.

Plurimum sanè debet Orbis Theologo, quòd ab eo depulerit te-
nebras incitiz. Inualuerat enim opinio apud plerosque, sum-
mam perfectionem consistere in gestibus, quibus, sicut & verbis re-
præsentantur auiui sensa. Hunc errorem, primus Theologus conatur
eludere, ut nullus deinceps sentiat perfectionem summam consistere in
gestibus. Sed sanè quis saltim vel vnus, adeò delirus fuit, qui id existi-
mauit? Non indigebat sanè Mundus hac doctrina noua, cui oppositâ,
nec per suspicionem aliquando amplexatus est. Sed iam audiamus do-
centem Theologum, in quonam consistat summa perfectio. *Summa,*
inquit, perfectio sita est in factis heroicis. Hic mihi Theologus videtur sui
ipsius omninò oblitus. Et non mirum. Nam fortasse ex gyratione in
circulo, mens illi turbata est. Attendite enim circulum nostri Theo-
logi. *Signa,* inquit *superius, summa perfectionis sunt facta.* At in quo sita
est summa perfectio? *In factis,* inquit, Perinde ac si quis diceret. Fa-
uillam esse signum combustionis ignis; combustionem autem ignis
consistere in fauilla. Videte quòd Theologus sit vnus de numero il-
lorum, de quibus scriptum est Psal. 139. *Caput circuitus eorum, labor la-
biorum ipsorum operiet eos.* Et iterum Psal. 11. *In circuitu impij ambulant.*
Mi Theologe, quomodo non es recordatus te dixisse: Perfectionem
Christianæ vite consistere in dilectione Dei, & proximi? Non ergo in
factis heroicis, quæ præsupponunt dilectionem Dei, & proximi. Et
ut magis agnoscas crassitiam rudis ingenioli tui, attende quàm ineptè
subiunxeris auctoritatem S. Gregorij. Quale enim est hoc argumè-
tum. Probatio dilectionis, exhibitio est operis. Ergo summa per-
fectio sita est in factis heroicis? Perindè ac si aliquis argumentaretur.
Probatio ignis est fumus. Ergo ignis consistit in fumo. Profectò
egregium argumentum ostendit tuum animum satis argutum, Debe-
bas ergò dicere, quòd probatio summæ perfectionis sunt facta heroica,
non autem quòd iumma perfectio sita est in factis heroicis. Sed iam
si perfectio sita est in factis heroicis: quare infra docuisti, perfectio-
nem non esse agnoscendam ex austeritate, & paupertate? Forsan au-

M

steri-

steritas, & paupertas, non sunt tibi facta heroica? Quod si sunt: Ergo & in eis perfectio secundum te sita est. Quomodo ergo oppositum docuisti?

PROPOSITIO XLIII.

Sicut plus donat ille, qui arborem fructiferam donat, quàm qui sola poma; ita & status, & persona, ceteris paribus melior est, Deoque magis grata, quæ non tantum fructum fert bonum, sed facit res fructiferas quamplurimas, ex quibus fructus innumeri, perpetua successione, & multiplicatione nascuntur.

HÆC Propositio est contraria doctrinæ S. Thomæ 2. 2. q. 182. art. 2. ad 3. ubi ait. *Quantiò homo animam suam, vel alterius propinquius Deo coniungit, tantò sacrificium est Deo magis acceptum. Unde magis acceptum est Deo, quòd aliquis animam suam, & aliorum applicet contemplationi, quàm actioni.* Hæc S. Thomas. Ergo ex mente ipsius, ea persona, ceteris paribus, est magis Deo grata, quæ animam suam, & aliorum, applicat contemplatiuæ vitæ, quàm ea, quæ animam suam, & aliorum applicat actiuæ vitæ; quod est ex mente Theologi fructum facere bonum, & res fructiferas reddere.

PROPOSITIO XLIV.

Illa Religio est melior, quæ ceteris paribus, habet, & offert plures occasiones heroicas virtutum, & laborum pro Dei gl'ia, siuè in iuuandis animabus per varios modos, siuè in tolerandis persecutionibus, & aduersitatibus ob studia pietatis.

HÆC Propositio absolutè est falsa. Vita enim solitariorum est simpliciter, & ex suo genere perfectior, quàm vita in societate viuentium: quia vita solitariorum est vita perfectorum, vita verò in societate viuentium, est vita ad perfectionem se se exercentium. Quæ
omnia

omnia habet S. Tho. 2. 2. q. 188. art. 8. Et tamen facile dicit Theologus, quod vita socialis offert plures occasiones heroicas virtutum, & laborum pro Dei gloria, siue in iuuandis animabus per varios modos, siue in tolerandis persecutionibus, & aduersitatibus ob studia pietatis. Plures quoque possent dicere, quod Ordo Equitum, verbi gratia, Hierosolymitanorum, S. Iacobi, S. Ioannis; &c. plures habet occasiones laborum, & virtutum heroicarum, præ illis Religionibus, quæ sunt purè contemplatiuæ: & tamen nullus audebit præterre Religiones purè actiuas, quales sunt Equestres, Religionibus merè contemplatiuis. Et reuera argumentum Theologi non concludit. Rectè enim consideranti, videbitur ratiocinatio Theologi esse eadem, quam sibi obijcit S. Thomas 2. 2. q. 182. art. 2. 1. loco Meritum, inquit, dicitur respectu mercedis. Merces autem debetur labori: secundum illud 1. ad Corinth. 3. Vnusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem. Sed vita actiua attribuitur labor, contemplatiua verò quies. Dicit enim Gregorius super Ezech. Omnis, qui ad Deum conuertitur, prius necesse est vi de iudei in labore, id est, Liam accipiat, ut post ad videndum principium in Rachel amplexibus conquiescat. Ergo vita actiua est maioris meriti, quàm contemplatiua. Hoc est argumentum in contrarium. Sed iam audiat Theologus, & diligenter consideret responsum Sancti Thomæ. Labor, inquit, exterior operatur ad augmentum præmij accidentalis. Sed augmentum meriti respectu præmij essentialis, consistit principaliter in charitate: cuius quoddam signum est labor exterior toleratus propter Christum. Sed multò expressius eius signum est, quod aliquis prætermissis omnibus, quæ ad hanc vitam pertinent, soli diuinæ contemplationi vacare delectetur. Hæc S. Th. Notet quilibet aurea verba S. Thomæ. Expressius signum charitatis esse, prætermissis omnibus, soli diuinæ contemplationi vacare, quàm laborem exteriorem tolerare propter Christum. Quod si expressius signum charitatis. Ergo & perfectionis, quia perfectio in charitate consistit, Non ergo secundum mentem S. Tho. Theologus docuit, quod illa Religio sit melior, quæ offert plures occasiones laborum pro Dei gloria.

PROPOSITIO XLV.

Ideò meritò S. Ioannes Climacus scribit gradu quarto. Noli citius currere, neque eleueris facile cum enarrari audis solitariorum Patrum vitas, tu enim protomartyris militia incedis.

HÆC Propositio potest esse occasio erroris, & deceptionis: inde enim aliquis potest existimare, vitam in societate viuentium

esse perfectiorem, vita Eremitarum. Cuius oppositum docuit S. Thomas sæpius citatus in 2. 2. q. 188. art. 8. Loquitur ergo Climacus ad eum qui nondum est exercitatus in virtutibus: quia vt docet S. Thomas loco citato. Solitudo competit contemplanti, qui iam ad perfectum peruenit. Quod quidem contingit dupliciter. Vno modo ex solo diuino munere. Sicut patet de Ioanne Baptistâ, qui fuit repletus Spiritu Sancto adhuc ex vero matris sue: vnde cum adhuc esset puer, erat in desertis, vt dicitur Luc. 1. Alio modo, per exercitium virtutis actus: secundum illud ad Hebræos 5. Perfectorum est solidus cibus, eorum qui pro consuetudine exercitatos habent sensus, ad discretionem boni, ac mali. Ad quod exercitium, docet ibidem S. Thomas, iuari hominem ex aliorum societate, & quantum ad intellectum, & quantum ad affectum. Ac postmodum subiungit. Et ideo vna socialis necessaria est ad exercitium perfectionis, solitudo autem competit iam perfectis. Vnde Hieron. dicit ad Rustic. Monach. De nido Monasteriorum huiusmodi volumus egredi milites, quos Eremita dura rudimenta non terreat, qui specimen conuersationis suæ, multo tempore dedicerunt.

PROPOSITIO XLVI.

Hec enim quæ famam & honorem ledunt, grauiora sunt viris honestis, & ingenuis, ipsa mortis acerbitate, quam multi mallent subire, quam fame & honoris pati iacturam.

HÆC Propositio demonstrat Theologum pessimum sanè Confiliarium. Est enim, ea quæ famam, & honorem ledunt, grauiora sint viris ingenuis & honestis, ipsa mortis acerbitate: at non viris Religiosis & Apostolicis. Est quod viri honesti & ingenui malent potius subire mortem, quam famæ aut honoris pati iacturam: at non viri Religiosi & Apostolici, qui pridem famam & Honorem conculcarunt, & sub pedibus poluerunt, & ad hoc vocati sunt, vt lapidentur importunitate tentationum & contumelijs verborum; vt tu Theologe refers ex Commentatore S. Climaci. Hi potius sitiunt, & anhelant ad contemptum sui, & tanquam epulas desideratissimas suscipiunt iniurias, more Apostolorum, qui, vt habetur Act. 5. Ioan. gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sum pro nomine IESV contumeliam pati. More Pauli, qui dixit ad Galat. 6. Mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri IESV Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Et 2. ad Co-

Corint. 12. Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumelijs, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustijs pro Christo. Quo sanè Spiritu Apostolico imbuta S. Mater nostra TERESIA, solebat sapius ingeminare. *Aut pari, aut mori.* Id est Si non debeo pati, moriar. Si non debeo mori, patiar. Quem etiam Spiritum haurit ex eodem fonte Noster Venerabilis P. F. Ioannes à Cruce, eius filius primogenitus, & fidelis in Reformatione socius: cui cum Dominus apparens dixisset: *Ioannes quid vis pro Laboribus?* respondit: *non aliud Domine, nisi pati & contemni pro te.* O animum præclarum, & verè Apostolicum, cui merces passionum, passionum: & merces contemptuum, contemptus ita adamauerat Crucem Christi. Quomodo ergo viri Apostolici mallent potius subire mortem, quàm famæ aut honoris pati iacturam? Imò potius eligent viuere, ut iacturam famæ & honoris patiantur.

PROPOSITIO XLVII.

Que causa est, ut grauisissimi quiq; Theologi & Iurisperiti expressè doceant, quibusdam in casibus sine vlllo peccato posse occidi alterum ob defensionem honoris proprii, & ad euadendâ aliquâ contumeliâ grauem, seu honoris iacturâ.

O Deus immortalis, quam nociuū Consiliarium agit Theologus! Ut quid enim viris Religiosis, & Apostolicam vitam profitentibus obtrudit, quibusdam in casibus licere occidere alterum sinè vlllo peccato ob defensionem honoris proprii? Ad hoc fortassis, ut viri Religiosi euadant honoris iacturam occisione? O pestiferum, & exitiale officium Theologi, qui nociua depromit, salutifera inuoluit, & abscondit. Quis dicat nisi insānus, vocationi virorum Apostolicorum congruere occidere alios, ob defensionem honoris proprii, & ad euadendam aliquam contumeliā grauem, seu honoris iacturam? Ut quid ergo hanc doctrinam ingessit? Ut quid eam supposuit dum de viris Apostolicis tractauit? Quare legentibus ansam, scandalum, & occasionem homicidiorū præbuit? Quid enim aliud fecisse videtur Theologus proferendo hæc verba, nisi acuisse gladios, instruxisse bombardas ob defensionem honoris, ad euadendas contumelias? Vtinam tenebrionis istius, sicut nomen, ita & Epistola in tenebris delituisse, & nunquam lucem aspexisset; Epistola inquam adeò scandalosa, & morum corruptiua.

PRO-

PROPOSITIO XLVIII.

Ideoque, & S. Propheta Elias 3. Reg. 19. vers. 4. Optabat potius mortem, quam molestias persecutionis, quam patiebatur à Iezabel.

VIDE. quàm extrà propositum Theologus adducit exemplum S. Patris nostri Eliæ. Dum enim immediatè locutus fuisset de iactura famæ, & proprij honoris, assueverans, quòd hæc gravior sit nonnullis ipsa morte, & aliquando euadenda occasioque alterum: subiungit exemplum Sancti Eliæ, cui nec de iactura famæ & honoris proprij agebatur, nec alios occidere gestiebat; sed potius petijs animæ suæ, ut moreretur. Voluit tamen Theologus exemplum hoc connectere cum præcedentibus verbis; & propterea apposuit particulam connexionis: *Ideoque*; sed quam ineptè rem rei subdiderit, vnusquisque iudicet. Ceterum accedendo ad rem ipsam: maius certè est, & intolerabilius, quod S. Patri Eliæ imposuerit, ipsum optasse mortem propter molestias persecutionis, quam patiebatur à Iezabel. Quod sanè minimè decet de S. Propheta existimare. Certum est enim, quòd & iacturam famæ, & mille persecutiones, laudabilius est libenter tolerare Sanctis pro gloria Dei, quàm ab his omnibus per mortem absolui cupere; imò alteri hoc, est culpabile iuxta aliquos. Quod cum Theologus attribuat S. Eliæ, videat quantum ei detrahat: Potius ergò dicendum, quòd S. Pater Elias desiderabat mortem, non propterea; quia ipse mala patiebatur, sed quia contra Deum multa mala fieri videbat; quia videlicet Prophete Domini occidebantur, altaria eius destruebantur, peribat lex, & cultus Dei de terra; idè inquam melior sibi videbatur mors, quàm cernere mala ista in diebus suis. Sic Abulensis supra hunc locum q. 4. Qui & ulterius probat, istud verè fuisse motiuum illius ad petendam mortem: quia cum postmodum Deus diceret illi: *Quid hic agis Elias? Respondit: Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum, &c.* Quasi dicat: Pro zelo quem habeo pro Domino Deo exercituum, facio omnia hæc, fugiendo in desertum, & desiderando mortem. Et mox subiungit Abulen. *Quis si aliquis dicat, Eliam propter tadium viæ laboriosam desiderasse mortem, secundum hunc non excusabitur S. Elias à peccato saltem veniali.* Hæc Abulensis. Idem motiuum alij Expositores docent habuisse S. Eliam, ad experendam mortem: specialiter Nicolaus de Lyra inquit: *Petuit à Deo, quòd appetit suum de*

de corpore acciperet: Optabat enim magis mori, quàm videre per idololatrias contemptum Dei.

PROPOSITIO XLIX.

Et Sanctus Paulus, ob labores vitæ Apostolicæ animarum causa susceptos, dicebat, Rom. 7. vers. vers. 24. infelix homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?

HÆC Propositio est falsissima, & maximam infectam Authoris ostendit: repugnat enim evidentissimè textui citato: quod ut pateat, proferendus est integer textus. Sic ergò inquit ibi Paulus. Velle adiacet mihi: perficere autem bonum non inuenio. Non enim quod volo bonum, hoc facio: sed quod nolo malum, hoc ago. Si autem quod nolo, illud facio: iam non ego operor illud, sed quod habuit in me peccatum. Inuenio igitur legem volemi mihi facere bonum, quoniam mihi malum adiacet: Condelector enim legi Dei, secundum interiorem hominem; Video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, qua est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Igitur ego ipse mente serui legi Dei, carne autem legi peccati. Hæc Paulus. Sed & si placet euoluat lector totum contextum Cap. & iudicet si vel minimum eius, quod dixit Theologus, vestigium, aut indicium illic reperitur: Paulum scilicet ob labores vitæ Apostolicæ dixisse. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? & non magis propter legem in membris repugnantem legi mentis, & captiuantem in lege peccati. Certè clarissima sunt verba allata & nullus ambigendi locus potest iuper esse. Ego autem sincerè loquendo, multoties miror, Theologum se audacter obtulisse ad consilia Illustr. qui in multis insigniter, vel potius turpiter errauit. Grauius autem criminis falsi condemnandus est, qui S. Paulo imposuerit, quod omninò falsissimum esse, textus illius apertissimè demonstrat. Aliquibus verò hæc Propositio Authoris videtur posse notari suspitione hæreseos, eò quod manifestè est contraria textui Sacre Scripturæ. Ego autem inaduertentiæ Authoris parco, quamuis reuera materiale hæresim videatur sonare ista Propositio. Hæreticum enim profectò est, & contumeliosum, asserere, quod S. Paulus, propter labores vitæ Apostolicæ animarum causa susceptos, diceret se infelicè, cum aliàs dixisset 2. ad Timot. 4. Bonum certamen certavi, cursum consummaui,

manu, fidem seruavi. In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex. Sed id potest etiam ex iplomet textu argui erroris. Ad illa enim verba: Quis me liberabit de corpore mortis huius? subiungit Paulus. Gratia Deiper Iesum Christum Dominum nostrum. Non est autem dignum asserere, quod Apostolus censuerit esse gratiam liberari ab Apostolatu: quandoquidem ipse Apostolatus erat gratia gratis data quam commendat ipsemet Theologus ex S. Chrysostomo.

PROPOSITIO L.

Et 1. Cor. 8. Non volumus ignorare vos fratres de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam supra modum grauati sumus supra virtutem, ita ut taderet nos etiam viuere.

SED & ex hoc loco ineptè satis colligit Theologus, quasi Apostolus tale tædium in tribulatione habuisset, ut mori potius optasset, quam eas perpeti. Non enim sic intelligendus est locus Pauli: sed potius, quemadmodum legit Tertullianus de Resurrect. Carnis cap. 48. *Nolumus vos, inquit, ignorare fratres de presura nostra apud Asiam, quid super quam grauati sumus supra vires, ut de vita hæsitaremus. Cui expositioni consensit Iustinianus Societatis IESV. in Paraphrasi. Grauati sumus, inquit, adeo ut prorsus perplexi, atque impediti, & consilij inopes essemus, neque vllum appateret refugium, quo periculum vite euaderemus. Vel certè & coincidit in idem: ut taderet nos etiam viuere: id est, ut desperaremus nos etiam viuere, prout vertit S. Ambrosius: Et eundem sensum horum verborum Apostoli sequuntur Theophil. Theodor. neque dissentit Chrysost. A quorum omnium intellectu maximè recedit Theologus, dum imponit Apostolo, quasi propter labores Apostolicæ vitæ taderet eum viuere. A qua calumnia ipiemet Paulus se vindicat. ad Philipp. 1. *Mibi, inquit, viuere Christus est, & mori lucrum. Quod si viuere in carne hic mihi fructus operis est, & quid eligam ignoro. Coarctor autem è duobus: desiderium habens dissolui, & esse cum Christo; multò magis melius: permanere autem in carne, necessarium propter vos. Et hoc confideus scio, quia manebo, & permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum, & gaudium fidei. Hæc S. Paulus. Et certè si Beatus Martinus non recusabat laborem, si adhuc populo Dei esset necessarius; & nec moritimitur, nec viuere recusauit; multò magis Paulus, qui primitias spiritus acceperat.**

Sed

Sed iam vide quàm grauiter Epistola Authoris sit contumeliosa, & iniuriosa in Sanctos, vt ex dictis ipsius circa Eliam, & Paulum patet: indigna certè, quòd aliquandò viderit Solem, digna verò quòd perpetuæ obliuioni tradatur, & nocti, quàm Egyptiacæ tenebræ occuparet, & caligo obfuscissima inuolueret; dediceretur; vtpotè, quæ etiam Sanctis non parcit.

PROPOSITIO LI.

*Vnde mirum non est, quosdam multa passos pro Dei gloria,
etiãsi morte naturali extincti sint, inter
Martyres computatos.*

AT mihi mirum est, Theologum adeò delicatum Martyrem, qui mallet acerbiter mortis tubire, quàm famæ, & honoris pati iacturam: inòd potius veller occidere alterum ob defensionem honoris proprii, & ad euadendam aliquam contumeliam grauem, hæc tam inconcinne, tam sine connexionẽ subdentem, vt dissolutas compages corporis infirmi huius Epistolæ non possit Lector non obstupescere. Dum enim tractasset Theologus de perpeffione infamiz, aut inhonorationis, & postmodum de laboribus vitæ Apostolicæ, ecce adducit quosdam multa passos, morte naturali extinctos, inter Martyres tamẽ computatos. Mi Theologè, ad quid enim hæc subiunxisti? Hi quos inducis passi sunt, non solius honoris, & famæ iacturam, aut labores vitæ Apostolicæ; sed etiam passiones merè corporales exterius illatas; & computati sunt inter Martyres, non quia honoris, aut famæ passi sunt iacturam, aut labores vitæ Apostolicæ sustinuerunt; alioquin & Confessores, & Doctores essent Martyres; sed quia sustinuerunt passiones exterius illatas, & eas vicerunt. Vt enim docet S. Thomas in 4. dist. 49. q. 5. art. 3. quæstiũ. 2. Martyrij aureola debetur propter perfectissimam victoriam de exterioribus. Et in resp. ad 4. ait. Difficultati illi, quæ accidit in sustinendò dolores tactus, putæ, qui sunt in verberibus, & huiusmodi, debetur aureola magis, quàm difficultati sustinendi interiores dolores, pro quibus tamen aliquis non proprie dicitur Martyr, nisi secundum quandam similitudinem. Et in resp. ad 5. ait. Soli iniuriæ, quæ irrogatur circa corpus proprium, ex qua nata est mors sequi, debetur aureola, Siuè igitur aliquis propter Christum res temporales, siuè famam, vel quicquid huiusmodi, amittat, non efficitur propter hoc proprie Martyr, nec meretur aureolam. Nec plùs aliquis potest ordinare

N.

res

res exteriores diligere, quàm proprium corpus. Amor autem inordinatus non coadiuvat ad meritum aureolæ. Nec etiam potest dolor de amissione rerum coaquari dolori de corporis occasione, & alijs huiusmodi. Hæc Sanctus Thomas. Tu autem Theologe aperi oculos, & vide, an Propositiones tuas ex doctrina S. Thom. decerperis, vt pollicitus eras. Sed condonandum est tibi: Lippos enim oculos habes, & non valuisti fortiter infingere, aciem visus tui in Solem splendidissimum radiantem è pectore Thomæ Aquinatis.

PROPOSITIO LII.

Sit Ecclesia S. Marcellum Papam pro martyre colit 16. Ianuarij, S. Felicem 14. Ianuar. & S. Hyginum Papam 11. Ianuar.

HÆC Propositio imperitiâ Authoris ostendit, cumque prodie Historiarum minimè gnarum. Si tacuisset, nunquam pœnituisset eum silentij, ac fortassis nunc pœnitebit eum locutum fuisse. Vt autem in aperto cernas inscitiam eius; evolue historias singulorum, quos adducit. Et in primis Sancti Marcelli Papæ: de quo Martyrologium Romanum sic habet. *Romæ via Salaria natalis Sancti Marcelli Papæ, & Martyris, qui ob Catholica fidei confessionem, iubente Maxentio tyranno primò suis casus, deinde ad servitum animalium cum custodia publica deputatus, ibidem seruiendo amictu indutus cilicino defunctus est. In primo verò Tomo Conciliorum sic de ipso habetur. In servitio animalium, nudus, amictus cilicio, defunctus est. Platina verò in libro de vitis Pontificum sic ait. Mense nono captivitatis suæ, à clericis nocte à carubulo liberatus est. Qua ex re maiori percitus ira Maxentius, Sanctissimum virum in carabulum redegit: ubi cum fedè, & incommodè habitaret, pedore, & situ mortuus est. S. verò Thomas in 4. Distinct. 49. quæst. 5. artic. 3. quæstiunc. 1. ad 7. ait. Si ex vulnere mortali suscepto, non moriatur aliquo casu contingenti, vel etiam vulnera non mortalia suscepit, & adhuc carcerem sustinens moriatur, adhuc aureolam meretur: unde, & quorundam Sanctorum Martyria in Ecclesia celebrantur, qui in carcere mortui sunt, aliquibus verberibus longè ante susceptis; sicut patet de Marcello Papa. Qualitercunque igitur afflictio propter Christum illata usque ad mortem continetur, siue mors inde sequatur, siue non, aliquis Martyr efficitur, & aureolam meretur. Si verò non continuatur usque ad mortem, non propter hoc aliquis dicitur Martyr. Sicut patet de Sylvestro, de quo nō solemnitat Ecclesia, sicut de Martyre, quia in pace vitam*

vitam finivit, quamvis prius aliquas passiones sustinuerit. Hæc Sanctus Thomas. Ex his omnibus habes, S. Marcellum passiones exteriùs illatas sustinuisse, imò & vsque ad mortem eas continuatas fuisse, & amplius eadem causam mortis eius extitisse. Loci enim feditate multisq; ærumnis affligtus obiit. Non ergò omnino morte naturali, vt ait Theologus, extinctus est. De S. verò Felice sic habet Martyrologium Romanum. Nola in Campania natalis S. Felicis presbyteri, qui vt S. Paulinus Episcopus scribit, cum à persecutoribus post tormenta in carcerem mitteretur, & cochleis ac testibus vinctus superpositus iaceret, nocte ab Angelo solutus, atq; eductus fuit: postmodum verò cessante persecutione, cum vita exemplo ac doctrina multos ad fidem Christi conuertisset, clarus miraculis in pace quieuit. Ex quo patet, S. Felicem, non solum iacturam honoris, aut famæ; & labores vitæ Apostolicæ sustinuisse, sed etiam afflictiones corporis ab extraiillas, perpeffum fuisse. Tandem de S. Hygino sic Martyrologium Rom. habet. Rome natalis S. Hygini Papa, qui in persecutione Anonini gloriose martyrium consummauit. Baronius verò in Annotationibus dicit. Sub persecutione Anonini coronatum esse martyrio. Idem lib. Roman. Pontif. Euseb. in Chron. & alij omnes testantur. In Annalibus verò sic ait. Christi anno 158. Syluano, & Augurino Coss. vndecima Ianuar. Hyginus Romanus Pontifex, cum sedisset annos quatuor, duobus minus diebus (vt colligitur ex tempore ingressus eius, vsque ad diem qui natalitio ipsius adscriptus est, in Romano Martyrologio) moritur Martyr. Hæc ille. Et licet quòd ad res Hygini spectat, remanserunt (vt ait idem Baronius loco citato.) sicut & aliorum quorundam antiquorum Romanorum Pontificum, prorsus obscuræ: non tamen ambigendum est, cum Martyrio vitam finiuiffe. Sicut etiam quorundam Sanctorum Historiæ non sunt prorsus indubitæ, vt Christophori, Georgij, Catherinæ: non tamen dubitandum est, eos verè Sanctos Martyres fuisse. Turpissimè ergo errauit, & contra manifestam veritatem Historiæ locutus est Theologus, Sanctum Hyginum Papam morte naturali extinctum fuisse, & ex hoc solo conuincitur maxima ignorantia Authoris in Historijs.

PROPOSITIO LIII.

Et S. Lutgardis Virgo Ordinis Cisterciensis, ad aequalem gloriam cum S. Catharina Virgine, & Martyre electa fuit,
 & si sine ferro & sanguine obierit, teste Thoma
 Cantipratano, apud Surium 16. Iunii.

HÆC Propositio incongruè adducitur ab Authore, cuius intentio est monstrare, quosdam multa passos pro Dei gloria, etiam si morte naturali extinctos, tamen inter Martyres computatos. Aliud est enim aurea, aliud est aureola, ut docet S. Thom. in 4. Senten. Dist. 49. quæst. 5. artic. 1. Cuius solius auctoritas citatur, quia Theologo sufficere creditur, ut assentiatur, eo quod additissimum eidem S. Doctori se ipsum esse, mentitur. Verba S. Doctoris sunt hæc. Opus meritorium rationem meriti ex duobus habet, ex quibus habet etiam bonitatis rationem, scilicet ex radice charitatis, qua refertur in finem ultimum: & sic debetur ei essentialia premium, scilicet peruentio ad finem, qua est aurea: & ex ipso genere actus quod laudabilitatem quandam habet ex debitis circumstantiis, & ex habitu eliciente, & proximo fine: & sic debetur ei quoddam accidentiale premium, quod aureola dicitur. In fine verò corporis articuli dicit. Unde oportet aureolam ab aurea differre. In responsione verò ad 2. dicit. Non ipsum premium essentialia magis intentum dicitur aureola, sed id quod premium essentiali super additur indifferenter, siue sit maius premium essentialia habentis aureolam, siue minus, siue aequale premium essentiali non habentis. Et in respons. ad 5. ait. Maior est excellentia meriti, qua confurgit ex charitate, quam illa, qua confurgit ex genere actus: sicut finis ad quem ordinatur charitas, est potior ijs, qui sunt ad finem, circa quos actus nostri consistunt, unde etiam premium respondens merito ratione charitatis, quantumcunque sit paruum, est maius quolibet premium respondente actui, ratione sui generis; & ideo aureola diminuitur dicitur, respectu aureæ. Articulo verò 3. quæstiunc. 2. in resp. ad 3. ait. Cum actus Martyrij maximam difficultatem habeat, voluntas Martyrij non pertingit ad illud merum, quod actui Martyrum debetur ratione difficultatis: quamvis possit etiam peruenire ad alterius premium, considerata radice merendi. quia aliquis ex maiore charitate potest velle sustinere Martyrium, quam alius sustineat; unde voluntarie Martyr potest mereri sua voluntate premium essentialia æquale, vel maius eo, quod Martyri debetur; sed aureola debetur difficultati, qua est in ipsa pugna Martyrij, unde aureola voluntarie tantum Martyribus non debetur. Conformiter ad id art. 5. eiuidem quæstiunc. 3. inquit. Scien-

dum,

dam, quoddam meritum aureola potest intendi dupliciter. Uno modo ex parte radicis. Alio modo ex parte operis. Contingit enim esse aliquos, duos quorum unus ex minori charitate maius tormentum martyrii sustinet, vel magis predicationi instat, aut etiam magis se de delectationibus carnis elongat. Intensionem ergo meriti, quæ attenditur penes radicem, non respondet intensio aureolæ, sed intensio Auræ; Sed intensio meriti, quæ est ex genere actus, respondet intensio aureolæ; unde potest esse, quoddam aliquis, qui minus in martyrio mereatur quantum ad essentialia præmium habebit pro Martyrio maiorem aureolam. Hæc S. Thomas. Ex quibus habetur, quoddam S. Lutgardis ad æqualem gloriam essentialem, siue ad æqualem aureolam, siue de æquale præmium essentialia cum S. Catherina Virgine, & Martyre, electa est; non tamen ad æqualem aureolam Martyrii, cum sine ferro, & sanguine obierit. Quia autem Theologus omnia inuoluit, & minimè distinguit; ideo hoc nomine merito reprehensibilis censetur.

PROPOSITIO LIV.

Eandemque ob causam S. Damascenus in vita S. Barlaam, & Iosaphat scriptum reliquit, Religiosos animo, ac voluntate Martyres effectos, ea gloria, quam martyres obtinent, minimè carere.

HÆC Propositio æquè est incongrua, & inuoluta ac præcedens. Religiosi enim animo, ac voluntate Martyres effecti ea gloria essentiali, quam Martyres obtinent minimè carent; at carent ea gloria, quæ dicitur aureola. Martyres enim animo, ac voluntate tantum, non sunt propriè Martyres, ut docet Sanctus Thomas in 4. Sent. D. 49. quæst. 5. art. 3. quæstiunc. 2. ad 5. Afflictio, inquit, conuenientia non est propriè loquendo martyrium, quia non consistit in his, quæ ad mortem in ferendam ordinantur, cum ordinetur solum ad carnem domandam, quam mensuram si exceßerit, erit afflictio culpanda. Dicitur ergo propter similitudinem afflictionis martyrium, quæ quidem afflictio excedit Martyr. ij. afflictionem diuturnitate, sed exceditur intensione. Articulo verò 5. quæstiunc. 1. in resp. ad 2. ait. Paupertas quamuis sit opus perfectionis, non tamen tenet summum locum in aliqua spiritali pugna, quia amor corporalium minus impugnat, quam concupiscentia carnis, vel persecutio inflata in corpus proprium. Unde pauperari non debetur aureola, sed debetur ei iudicialis potestas, ratione humiliationis quæ consequitur paupertatem, ut supra dictum est. Glossa autem inducta largè accipit aureolam pro quolibet præmio, quod redditur merito

rito

vito excellens. Et similiter, inquit, dicendum ad 3. & 4. Tertium autem argumentum erat de obedientia. Quartum de operibus supererogationis. Sed in vniuersum docuit S. Thomas, quòd aureola voluntariè tantum Martyribus non debetur, vt circa Propositionem præcedentem visum est.

PROPOSITIO LV.

Quod certè magis locum habet in ijs, qui iuxtà signum bonorum à S. Bernardo traditum, plura quàm alij bona faciunt, & plura quàm alij mala patiuntur, & minores fauores, & laudes, & applausus humanos reportant.

HÆC Propositio æquè ac præcedens est implicata. Ij enim, qui plura, quàm alij bona faciunt, & plura, quàm alij mala patiuntur, & minores fauores, & laudes, & applausus humanos reportant, & si ea gloriæ essentiali, qua Martyres, minimè carent, aureolam tamen Martyrij non obtinent; alioquin, & Confessores essent Martyres. Ceterùm ne quis in signis bonorum deficiat, expendenda sunt etiam, & limitanda iuxtà Sacram. Scripturam, & doctrinam Sanctorum. Ij ergo sunt boni, qui plura, & perfectiora, quàm alij bona faciunt, secundum mentem eiusdem Theologi expressam in Propositione iv. Plus enim est, aliquot opera perfecta facere, quam plurima imperfecta & tepida. Illi sunt boni, qui plura, quàm alij mala patiuntur, sed patienter patiuntur: nam plurimi non patienter patiuntur, imò inuiti patiuntur; & ideò patièdo non merentur, quia meritum non est in sola passione, sed in patienti perpassione: siue plura, quàm alij, mala patiuntur: ac non faciunt alios pati. Sæpè enim aliqui ideò patiuntur, quia alios pati faciunt, quando videlicet angustiantur vasa carnis, quia non dilatantur ipatia charitatis: Siue plura, quàm alij mala patiuntur, sed non resistunt, ad imitationem Christi, qui vicit non resistendo, sed patièdo, & ad exemplum Martyrum à Theologo inductorum, qui si resistissent, minimè Martyres fuissent; vt vel inde agnoscas, eos qui resistunt, neq; inter voluntariè Martyres computandos; vtpotè, qui nò satisfaciunt præcepto Christi Matth. 5. *Esto, inquit, consentiens aduersario tuo.* Et iterùm. *Ego autem dico vobis, non resistere malo, sed si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi, & alteram: & ei qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei, & pallium: & quicumque*

cunque te angariauerit mille passus, vade cum illo, & alia duo. Neque satisfaciant consilio Pauli ad Roman. 12. Nulli malum pro malo reddentes, providentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed date locum ira. Noli vinci a malo, sed vince in bono malum. Siue plura, quam alij mala patiuntur, sed non patiuntur sicut ille, cui dictum est Ioann. 5. Noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat: multi enim mali, plura quam alij mala patiuntur: sed patiuntur boni sicut ille, cui dictum est: Ioann. 9. Neque hic peccauit neque parentes eius, sed ut manifestentur opera Dei in illo. Denique plura, quam alij mala patiuntur, nomine Christi, & propter Christum, secundum quod scriptum est 1. Pet. 4. Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod est honoris, gloriae, & virtutis Dei, & qui est eius Spiritus, super vos requiescit. Nemo autem vestrum patiatur, ut homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si autem ut Christianus, non erubescat; glorificet autem Deum in isto nomine, quoniam tempus est, ut incipiat iudicium a domo Dei. Ij sunt boni qui minores fauores, & laudes, & applausus humanos reportant; sed eos minime quaerunt. Plerique enim ideo iusto Dei iudicio minores fauores, & applausus humanos reportant, quia eos quaerunt: secundum dictum Chrysostomi homil. 39. ad popul. Antioch. Gloriam, inquit, aliter assequi non licet, nisi gloriam fugiendo, nam donec quidem eam sectamur, nos fugit, cum autem eam fugimus, nos ipsa sequitur. Quamobrem homil. 72. in Cap. 22. Matth. dicit. Ita contraria tibi eueniunt, quam desideras. Tu quidem maxime cupis, ut de te admirari, ille misericors, ille humanus, ille benignus, dicat: Ipse autem istud non dicit: sed, ille inanis gloriae cupidus predicabit, ille, qui omnibus quouis modo placere hominibus studeat, ceteraque his deteriora. Si vero tu celabis: tunc exclamabit. O misericordem illum atque humanum. Non enim grande aliquid, aut precipuum occultari diuini Deus patitur: sed si tu celabis, ille manifestabit, ita & mirabilior eris, & maiora lucraberis. Quare ad acquirendam gloriam contraria est omnino ostentatio. Nam ad quod festinanter pergitur, ad illud impedimento solet maxime esse: Non enim beneficentia gloriam solum amittimus, sed contrarium quoque acquirimus, & ad hac non paruis nos in commodis subijcimus. Et Hom. 35. imperfecti operis in Matth. Primasus, inquit, fugientem se desiderat, desiderantem se odit. Et Hom. 29. in Epiist. 2. ad Corinth. ait. Si vis gloria fulgere, gloria contemne, si gloria sectaberis, gloria excides. Consonant his Greg. Mag. lib. 31. Moral. cap. 7. Bene, inquit, de superbis dicitur: quod eorum facies in fouea demerguntur, quia inasperunt, dum superbiendo altiora appetunt; & quod magis extollendo se erigunt, eo magis ruendo inferius tendunt. Conformiter ad idem Prouerb. 29. dicitur. Superbum sequitur humilitas, & humile Spiritu, suscipiet gloria: Et Prouerb. 16.

Con-

Contritionem præcedit superbia, & ante ruinam exaltatur Spiritus. Ecclesiastici quoque 10. Radices gentium superbarum arefecit Dominus, & plantauit humiles.

PROPOSITIO LVI.

Illas Religiones pluris facias, in quibus maius est orationis studium, quam Psalmodie.

HÆC. Propositio est contumeliosa, & iniuriosa in Religiones; supponit enim, quòd. in aliquibus Religionibus maius est studium Psalmodiæ, quàm Orationis. Item est subuersiua iuuetutis, quæ inde potest habere occasionem, vt abhorreat à Religionibus proficentibus Psalmodiam.

Item: est si iuola, & deceptorica; præscindit enim: studium Psalmodiæ à studio Orationis; quasi Psalmodia non inuoluat orationem, non tantum eam, quæ dicitur vocalis, sed etiam eam, quæ dicitur mentalis. Imò de ratione perfectæ Psalmodiæ Ecclesiasticæ est, vt. non solum aliquis spiritu, sed & mente psallat Deo, secundum illud Apostoli. 1. Corinth. 14. *Psallam spiritu, psallam & mente.* Psallere enim spiritu hoc loco accipiunt Ambrosius, & Anselmus pro sono linguæ, & externa voce: nam etiam spiritus de spiritu corporali dicitur, vt sit sensus; psallam lingua, psallam & mente. Et iterum ad Ephes. 5. dicitur. *Loquentes vobismetipsis, in Psalmis, & hymnis, & canticis spiritalibus, cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino.* Denique ad Coloss. 3. *Docentes, & commouentes vosmetipsos in Psalmis, hymnis, & canticis spiritalibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Deo.* Quibus in locis coniungit Apostolus (vt patet) Psalmodiæ siue Orationi vocali, internam orationem. Ineptè igitur ista duo disiunxit Theologus. Quamuis enim aliquando contingat, quòd ex Psalmodia aliquis minus lucretur, vel à deuotione retrahatur, id prorsus est peraccidens; ex vitio, & defectu quorundam. Et vt inquit S. Thomas super Epist. ad Ephes. cap. 5. Lect. 7. *Si ex hoc aliquis commouetur ad dissolutionem, vel in gloriam inanem, hoc est, contra intentionem Ecclesiæ.* Et 2. 2. quæst. 91. art. 2. ad 5. ait. *Per cantum, quo quis studiosè ad delectandum vitur, abstrahitur animus à consideratione eorum, quæ cantantur.* Sed si aliquis carnet propter deuotionem, attentius considerat, quæ dicuntur: tùm quia diutius moratur super eodem, tùm quia; vt August. dicit in 10. Confess. omnes affectus spiritus nostri pro sua diuersitate habent proprios modos in voce.

voce atque cantu, quorum occulta familiaritate excitantur. Et eadem etiam est ratio de audientibus; in quibus etsi aliquando non intelligant, quæ cantantur, intelligunt tamen propter quid cantantur, scilicet ad Laudem Dei, & hoc sufficit ad devotionem excitandam. Hæc S. Thomas.

Item Propositio dicta est friuola, & decerptoria, ex hoc quasi Religionis illæ non sint plures faciendæ, in quibus simul est studium Orationis, & studium Psalmodiæ; & maius Orationis studium, quàm Psalmodiæ præ illis Religionibus, in quibus est tantum studium Orationis, non item Psalmodiæ. Si enim illa Religio secundum Theologum est perfectior, quæ habet plura media ad assequendum finem suum, & magis ordinata, suæ auxilia plura & meliora; utiq; illa Religio, quæ habet Orationem simul, & Psalmodiam erit perfectior, quia plura adiumenta habet ad assecutionem eius finis, ad quem est instituta. Neque enim Psalmodia officit in Religionibus, quia possint incumbere conuersioni animarum, ut postea patebit: imò Psalmodia multum confert ad prouocandos affectus proximorum in Deum, ut supra monstratum est circa Propositionem XIII. Item dicta Propositio est friuola, & decerptoria ex hoc, quod videtur supponere non pertinere ad statum Religionis Psalmodiam, & non subseruire perfectioni Religionis. Quorum utrumque falsum est. Primum enim Psalmodia non solum est non aliena à statu Religionum, etiam conuersioni animarum incumbentium, ut patet ex conuersione Religionum à Sancta Sede approbatarum, & ad obeundas functiones, & ministeria circa salutem proximorum destinatarum, Psalmodiam tamen retinentium; Religionem inquam Sanctissimi Dominici, & Seraphici Francisci, & aliorum; sed etiam spectat ad statum Religionis Religio enim (ut habet S. Thom. 2. 2. quæst. 81. art. 1. in corp.) videtur dicta à relegendo ea, quæ sunt diuini cultus: quia huiusmodi sunt frequenter in corde reuoluenda secundum illud Prouerb. 3. In omnibus vijs tuis cogita illum, Quamuis etiam possit intelligi Religio ex hoc dicta, quod Deum reeligere debemus, quem amiseramus negligentes. Sicut August. dicit in 10. de Ciuitate Dei: vel potest intelligi Religio à religando dicta. Vnde August. dicit in lib. de vera Religione. Religet nos Religio vni omnipotenti Deo. Siue autem Religio dicatur à frequenti relectione, suæ ex iterata electione eius, quod negligenter amissum est, suæ dicatur à religatione: Religio propriè importat ordinem ad Deum. Ipse enim est, cui principaliter alligari debemus, tanquam indeficienti principio, ad quem etiam nostra electio assidue dirigi debet, sicut in vltimum finem; quem etiam negligenter peccando amittimus, & credendo, & fidem protestando recuperare debemus. Hæc ibi. In Opusc. verò 19. Cap. 1. sic ait. Primum, & principaliter ad veram Religionem pertinere noscuntur, quæcunque ad fidem integram pertinent, & debitam laicæ seruitutem. Sed secundo ad Religionem pertinere noscuntur

tur illa omnia, in quibus possumus seruium Deo exhibere: quia vt August. dicit in Enchirid. Deus colitur non solum fide: sed spe & charitate, vt sic omnia charitatis opera, Religionis esse dicantur. Vndè Iacob. 1. Religio munda, & immaculata apud Deum & Patrem hæc est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione earum &c. Ex his ergo patet, quòd duplex est Religionis acceptio. vna secundum sui nominis primam institutionem, secundum quod aliquis Deo se ligat per fidem ad debitum cultum: & sic quilibet Christiana Religionis fit particeps in baptismo, abrenuntians Sathane, & omnibus pompis eius. Secunda prout aliquis ad aliqua charitatis opera, se obligat, quibus specialiter Deo seruiur, abrenuntians secularibus: & hoc modo Religionis nomine ad præfens vimur. Hæc omnia S. Thomas. Huic ergo Religionis consentanea est Psalmodia; tū quia Psalmodia est verè & propriè actus virtutis Religionis; tū quia est actus quidam ex charitate Dei proueniens, & ad extrà prorumpens, secundum quod vulgo quos vehementer diligimus, laudare conuenimus. Vndè S. Th. 2. 2. q. 81. ar. 12. in corp. ait. *Adiungitur vocalis oratio ex quadam redundantia ab anima in corpus, ex vehementi affectione, secundum illud Psal. 15. Latatum est cor meum, & exultauit lingua mea.* Habetur autem ex eodem S. Th. quòd omnia Charitatis opera, Religionis esse dicuntur. Sicut ergo actus proprius elicitus ab aliqua virtute, contentaneus ei dicitur, & nequaquam alienus ab ea; ita Psalmodia est actus contentaneus virtuti Religionis, & nequaquam ab ea alienus, & consequenter neque alienus à Religione, vt sonat statum personarum Deo religatarum, siue virtuti Religionis deditarum. Religiosi enim (inquit S. Thomas 2. 2. q. 81. ar. 1. ad 5.) dicuntur, qui totam vitam suam diuino cultui dedicant, à mundanis negotijs se abstrahentes. Quis ergo audeat dicere, Psalmodiam esse alienam ab instituto Religionum, etiam actioni deputatarum? aut quis audeat dicere, non pertinere Psalmodiam ad Religionem? Et sanè, si Psalmodia non est aliena à ministerio Angelorum, secundum illud quod habetur Luc. 2. *Facta est cum Angelo multitudo militum celestium laudantium Deum, & dicentium. Gloria in Altissimis Deo & in terra pax hominibus bona voluntatis:* ex quo verba illa, Canticum Angelorum nominari cœperunt, vt notat Valfridus Strabo in lib. de reb. Eccles. cap. 22. & constat ex Concilio Tolet. 4. Canone 12. quomodo erit aliena à ministerijs Religioforum? Si Psalmodia non erat aliena à statu Prophetarum, & Leuitarum, vt constat ex veteri Testamentò, quomodo erit aliena à statu Religioforū, qui sunt successores Prophetarum, & Leuitæ noui Testamenti? Si Christus excepit gratanter voces clamantium, *Osanna Benedictus qui venit in nomine Domini:* & agrè ferentes compescuit illis verbis. *Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt.* quid debent expectare Religiosi tacendo, & nō clamando? nempe id, vt lapides clament. Si Christus ipse cum Apostolis hym-

num.

num cecinit; quare Religiosi imitatores Christi & Apostolorum non cantent? Si Psalmodia ab Ecclesia recepta, à Concilijs approbata; & SS. Patribus mirificè commendata, quomodo ab instituto Religionis erit aliena? Nemò ergò præsumat sentire, aut dicere ad Religionem non pertinere Psalmodiam.

Secundum, quod monstrandum erat, Psalmodiam scil. subservire perfectioni, facillimè conuincitur. S. enim Thomas 2. 2. q. 91. ar. 1. ad ait. *Valeat exterior laus oris ad excitandum interiorem affectum laudantis.* Et Q. 83. artic. 12. in corp. ait. *Adiungitur vox Orationi triplici ratione. Primum quidem ad excitandum interiorem deuotionem, qua mens orantis eleuatur in Deum: quia per exteriora signa siue vocum, siue etiam aliquorum factorum, mouetur mens hominis, & secundum apprehensionem, & consequenter secundum affectionem.* Vnde August. dicit ad Probam, quòd verbis & alijs signis, ad augendum desiderium sanctum nos ipsos acrius excitamus. Hæc ille. Si ergo Psalmodia excitat affectum & promouet amorem Dei; vtique promouet & perfectionem; quia perfectio consistit in dilectione, quod aliquoties repetit Theologus. Et certè si Psalmodia non conducit ad perfectionem Religioſæ vitæ, vtique posset æstimari à statu Religionis aliena. Cum enim status Religioſus sit status perfectionis, inde est quod quicquid à perfectione alienum erit, siue priuatiue, siue negatiue, id est, siue contrarium perfectioni, siue non pertinens ad perfectionem, etiam à statu Religionis erit alienum, hoc est vel ei contrarium, vel ad ipsum non pertinens. Plura hac de re diximus in Propos. xiiij.

PROPOSITIO LVII.

Proinde S. Thomas 2. 2. q. 91. art. 2. ad 3. ait nobiliorem esse modum prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam, & prædicationem, quàm per cantum.

HÆC Propositio ineptè est subnexa præcedenti ab Authore: Quid enim connexionis habet, vt dum prætendit Religiones pluris faciendas, in quibus est maius studium Orationis, quàm Psalmodia: iubdat, nobiliorem modum prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam & prædicationem, quàm per cantum? Nonne aliud est Oratio, aliud prædicatio, & doctrina? Erramen Theologus suum studium connexionis monstrauit, apponendo illam particulam con-

nexionis: proinde. Sed ad rem ipsam accedo. Equidem nobilior est modus prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam, & prædicationem, quàm per cantum: at multò nobilior est modus prouocandi homines ad deuotionem per vtrumque simul, scilicet & per prædicationem, & per cantum. Et cōsequenter illa Religio pluris facienda, quæ prouocat homines ad deuotionem per prædicationem, & cātum, quàm illa, quæ prouocat homines ad deuotionem per prædicationem tantum, non etiam per cantum. Ipse enim Theologus suprà dixit: Religionem illam esse meliorem, quæ plures & meliores, & per plures vias ac modos, & pro pluribus locis ac personis, fructus reddit. Plures autem viæ, & modi sunt, prouocare homines ad deuotionem per prædicationem, & per cantum, quàm per solam prædicationem sine cantu. Iterum Theologus dixit, quòd illa Religio est melior, quæ habet plura media, & magis ordinata, siuè auxilia plura & meliora ad consequendum suum finem: plura autem sunt media, siuè plura auxilia ad conuersionem animarum, prædicatio & cantus, quàm sola prædicatio. Psalmodia enim confert etiam ad prouocandos affectus proximorum ad Deum, vt suprà ex S. Thoma monstratum est, circa Propositionem xiiij. Sed age, aliam rationem inibo cum Theologo. Nulla est Religio in Ecclesia Dei, quæ homines non prouocat ad deuotionem aliquo modo per sonum saltem artificialem. Quamuis enim aliquæ Religiones, dictæ Equestres, seu militares, careant Choro, adhibent tamen suis Ecclesijs musicam instrumentalem, circa celebrationem Missarum, & Vesperarum. Quærò quis nobilior modus prouocandi homines ad deuotionem, per cantum, an per organa? Si ambigat, resoluet mentem eius dubiam S. Thomas, qui 2. 2. quæst. 91. art. 2. ad 4. de musica instrumentali sic loquitur. Sicut Philosophus dicit in octauo Politicorum. Neque fistulas ad disciplinam est adducendam, neque aliquod aliud artificiale organum, puta, cytharam, & si quid tale alterum est: sed quæcunque faciunt Auditores bonos. Huiusmodi enim musica instrumenta magis animum mouet ad delectationem, quàm per ea formetur interius bona dispositio. In veteri autem Testamento vsus erat talium instrumentorum, tùm quia populus erat magis durus, & carnalis, vnde erat per huiusmodi instrumenta prouocandus, sicut & per promissiones terrenas: tùm etiam quia huiusmodi instrumenta corporalia aliquid figurabant. Hæc de musica instrumentali. De cantu verò in corp. att. Idem S. Th. sic ait. Salubriter fuit institutum, vt in diuinas laudes cantus assumerentur, vt animi infirmorum magis prouocarentur ad deuotionem. Vnde August. dicit in 10. Confess. Adducor cantandi consuetudinem approbare in Ecclesia, vt per oblectamenta aurium, infirmorum animus in affectum pietatis assurgat. Et de seipso dicit in 9. Confess. Fleui in hymnis, & canticis tuis, suauis enanti Ecclesia in vocibus

commotus acriter. Hæc S. Thomas. Quibus auditis concedat, vel neget Theologus, nobiliorem esse modum prouocandi homines ad deuotionem per cantū, quā per organa. Atqui necesse est concedat propter auctoritatem S. Thomæ, cuius dictis, tanquam floribus suauolentibus, & nitidis, campum suæ Epistolæ spinis & tribulis refertum, resperfit, & tanquā lapidibus pretiosis opus suum rude, & informe perpolire conatus est; sed magis imperfectionem eius prodidit. Quod si concedat, ut quid notat Religiones, in quibus est Psalmodiæ studiū? siquidem eæ Religiones nobiliori, & excellentiori modo prouocant homines ad deuotionem, quā eæ Religiones, quæ omisso Psalmodiæ studio incumbunt curæ prouocandi homines ad deuotionem per organa.

PROPOSITIO LVIII.

Et subdit: Ideò Diaconi, & Prelati, quibus competit per prædicationem & doctrinam, animos hominum prouocare in Deum, non debent cantibus insistere; ne per hoc à maioribus retrahantur S. Gregor. Papa lib. 4. Regis. cap. 88 quod etiam positus est in Decret. Distin. 92. Can. in Sanct. Roman. Ecclesia, presenti decreto constituto, ut in sede hac sacri Altaris ministri cantare non debeant. Et ut ibidem additur. Consuetudo est valde reprehensibilis, ut in Diaconatus ordine constituti, modulationi vocis inserviant, quos ad prædicationis officium, & eleemosynarum studium vacare congruebat, &c. Hec S. Thom.

HÆC Propositio malam citationem continet. Neque enim in responsione ad 3. citata ab Authore, habentur ista verba: lib. 4. Registri Cap. 88. quod etiam positum est in Decret. dist. 92. Can. in S. Rom. Ecclesia presenti decreto constituto, ut in sede hac sacri altaris ministri cantare non debeant; quod ut agnoscas, en produco totum textum S. Thomæ. Ad iertum dicendum quod nobilior modus est prouocandi homines ad deuotionem per doctrinam & prædicationem, quā per cantum. Et ideò Diaconi & Prelati, quibus competit per prædicationem & doctrinam animos hominum prouocare in Deum,

non debent cantibus insistere, ne per hoc à maioribus retrahantur. Undè ibidem Gregorius dicit. Consuetudo est valde reprehensibilis, vt in Diaconatus ordine constituti, modulationi vocis inserviant, quos ad Prædicationis officium, & elemosynarum studium vacare congruebat. Hæc S. Thomas. Tu autem vide manifestam infidelitatem Auctoris. Nam vt inquit S. Chrysost. Homil. 21, in Cap. Genes. 4. Si inscriptis, quæ de secularibus negotijs ab hominibus conficiuntur, sapèque corrumpuntur, vel vnâ Proamij syllabam deesse, multum momenti habet: atque par ratio videtur aliquid superesse, quando magis scriptis alicuius Sancti Patris, aliquid detrahere vel addere, pluris intererit.

Quod verò ad rem ipsam attinet, incongruè sanè hunc locum Sancti Thomæ Theologos adducit: ipsius enim intentum est, monstrare Religionem, quæ attendunt conuersioni animarum, non debere studere Psalmodiæ; argumentum verò adfert de Prælatis & Diaconis: aliud autem est loqui de singularibus personis, an debeant abstinere à cantibus, ne per hoc à prædicatione & doctrina retrahantur: aliud verò loqui de Communitate aliqua, seu Congregatione. Sic enim in praxi videmus, quòd quamuis Episcopi non intersint Choro, tamen Congregationes Clericorum, quibus ex instituto incumbit cura animarum peragunt officia Chori. Similiter Religio potest simul attendere, & Choro, & conuersioni animarum; vel quia vtrumque simul commode perficere potest, distribuendo tempora ordinate: vel quia saltem non omnes apti & idonei Prædicationi actuali sunt, & hi possunt

Choro deputari: vel quia non est tanta necessitas Prædica-

tionis, vt omnes exponi cogat. Sic videre est tot San-

ctissimas Religionem simul & Choro, & actioni

incumbere; vt patet de inclyto Ordine

Prædicatorum, & præclaro Ordine

S. Francisci, & tot alijs Ordini-

bibus in Ecclesia Dei

insignibus. Et

certè nulla

ratione estimandum est, de S. Thom. professore

Religionis attendentis Choro, quòd

voluerit Religiosos Prædica-

tores non insistere

Psalmodiæ,

PROPOSITIO LIX.

Quod si propter Eleemosynas corporales sacra Psalmodia debet omitti, multò magis propter spirituales, vti sunt, peccantes corrigere, ignorantes docere, dubitantibus rectè consulere, consolari mæstos, Sacramenta administrare, libros pro defensione Sanctæ Ecclesiæ, & alios similes pro dilatanda Diuina gloria conscribere, &c.

HÆC Propositio absolutè est falsa. Aliud est enim, an ab aliqua Religione Sacra Psalmodia possit omitti: aliud verò an debeat omitti. Potest quidem ab aliqua Religione Sacra Psalmodia propter eleemosynas spirituales licitè, & laudabiliter omitti, sed tamen non est obligatio omittendi illà, alioquin omnes Religiones vacantes spiritualibus eleemosynis, huic obligationi subiacerent, & sacram Psalmodiam omittere deberent. Cui debito tantùm abest vt subsint, imò simul & spirituales eleemosynas faciunt, & Sacræ Psalmodiæ attēdūt; vt inde liqueſcat certò, Religionem posse simul & peccantes corrigere, & ignorantes docere, & Sacramenta administrare, & libros pro dilatanda Dei gloria conscribere; nihilominus tamen & Sacræ Psalmodiæ insistere. Inde est, quòd & Religiones Choro deputatæ insignes fructus in Ecclesia Dei ediderunt. Quod vt manifestum fiat, breuem inductionem exemplorum adteram desumptam ex opere Hieronymi Plati de statu Religionis, paucis quibusdà aliudè additis, ex qua liqueſcet quantũ Religiones Chorũ profitētes, Ecclesiæ Dei vtilis fuerint.

Primum ergo loquendo de S. Benedicti familia; B. Remigius Anno ferè 330. Clodouem Regem, & Franciam vniuersam, ab idolorũ cultu ad fidem Christianam adduxit; hic ab ineunte ætate Monachus fuit, ac postea Remensis Archiepiscopus. Item Martinus Monachus anno 540. Sueuos ab Ariano errore sanauit. De Angliā notissimũ est, quòd ab Augustino informata, quē Gregorius Pontifex, eũ alijs sex Monachis, nempe Sancto Melito, S. Petro, Sancto Insto, S. Paulino, S. Laurentio, S. Ioanne cõ legarat, ad Deum se se conuertit, vnà cum Rege Eterbero. Anno 603. Nec præteream ipsum Pontificem Magnum Gregorium. (vt in eius vita lib. 1. refert Ioannes Diaconus) qui cùm Monachus adhuc esset, & Anglicos pueros forma pulcherrimos Romæ venales conspiceret, agnosceretque illos esse infidelitatis tenebris

im.

quod hic solus pro plurimis sufficiat: eius enim beneficia in vniuersam Ecclesiam, vix æstimari possunt. Is in tetro illo schismate aduersus Innocentium ita elaborauit, vt verè dici possit, illius vnus opera, & auctoritate tandem sublatum esse. Primum enim Gallias ei solus coniunxit, cum Stanipensis Synodus ad hanc rem, ex omnibus Episcopis, & Rege, & Principibus conflata, omne suum iudicium in illius iudicium reieciſſet. Denique Henricum Angliæ Regem idem conciliauit, & quidè renitentibus, & aduerſantibus omnibus prouincialibus Episcopis: deindè Germaniam quoque omnem. Postea venit ad Concilium Pisanum, quò omnes Occidentales Episcopi conuenerant: cuius actis omnibus de rebus grauissimis & maximis, non solùm interfuit, sed etiam quodammodo præfuit, cum scilicet ad eum omnia referrentur. Exindè cum Burdegalenſis Ecclesia perditorum hominum factione ageretur, & pluribus iam locis legitimi Episcopi pellerentur, ipse à Pontificis Nuntio Carnotensi Episcopo excitus, flammam illam, Oratione, miraculis, auctoritate extinxit. Post quæ ad urbem Romæ, publicis calamitatibus afflictam, Pontificis plurimque Cardinalium literis euocatus, publica disputatione Rogerium Siciliæ Regem confutauit: tum Petri Leonis Antipapæ partes ita consilio, ac sapientia debilitauit, vt ille ab omnibus desertus, ad extremam mierrimè perierit. Sed & Petrum Abailardum Hæreticum, doctrina atque eloquentia præſidentem, cum iam vix eſſet, qui resistere posset, quomodo primum in priuato congressu, deindè in Senonenſi Concilio abiicit? Mox Gilbertum Porretanum, cuius item celebre nomen erat, quomodo in Concilio Rhemenſi conuicit, vt ipſemet errorem suum palam condemnaret? Denique Henricum Apostatam, qui Tolosanæ Diœcesim impietate sua intecerat, & inficere pergebat, solus ipſe fudit, ac fugauit. Ex qua ipsa fuga retractus in vinculis, atque Episcopo traditus est. Quid aliæ peregrinationes, modò Mediolanum, modò Geneuam, modò ad Galliæ Regem, omnes pro arduis Ecclesiæ negotijs, omnes etiam cum felicissimo exitu? in his autem itineribus, quæ ad eum vbique causæ deferrebantur? qui concursus fiebant? cum perpetuò eius domus euntium ac venientium, ac se se inuicem comprimentium multitudinem compleretur. Fructus verò qui ex eius concionibus ad populum existerat, ne cogitari quidem potest: quàm innumerabiles videlicet ex vitijs ad bonam frugem se receperint, quàm multi diffidentes sint eius oratione reconciliati, quàm multi è Sathanæ faucibus erepti; cum quocunq; ille accederet, diuini amoris facies inijcere videretur: quod vel ex hoc apparet, quòd præter eos, qui illius opera ad alios Religiosos Ordines le è sæculi vanitate recipiebant, nunquam ille.

ille Claramuallem rediisse dicitur, nisi magna stipatus caterua. Nouitiorum, quos illius sermones in rete Domini compulerant; & quidem ferme Theologia, & eloquentia, tum etiam nobilitate insignium: inter quos Henricum numerant Franciæ Regis Germanum fratrem, & alterum Herucum nomine, ex sanguine item regio. Atque hæc de Bernardo.

Denique non solum Benedictus Asiam, Africam, ac præcipuè Europam suis seminibus impleuit, Regna & Prouincias sua prædicatione conuertens, verum etiam Americam nunquam antea cognitam, bonorum suorum operum radijs illustrauit. Nam vt refert Genebrar. in Chronolog. sua lib. 4. & alij quamplures Historiographi, primus nomen Orbis Apostolus electus ab Alexandro vj. Summo Pontifice, Berseil Monachus Benedictinus natione Catalanus fuit, qui electis duodecim eiusdem familiæ socijs, Vicarius Generalis Summi Põtificis apud illas nationes fuit designatus, ac benedictione Pontificali accepta, ad hanc nouam Euangelij prædicationem ex Hispania anno 1495. discessit, illisq; Prouincijs omnium primus lumen fidei intulit. Multa præterea similia commemorari possent ex Monachorũ Ordine profecta, præcipuè tamen Orientalium Monachorum sub regula S. Basilij militantium, quorum opes & doctrina conuersa Græcia, aliæ etiam Orientales nationes in fide, & moribus sustentantur; quibus breuitatis causa omisissis, ad alia exempla gradum faciamus, & deinceps de Ordinibus Mendicantibus, Choro etiam attendentibus loquamur.

Et in primis de Patribus Dominicanis, quantum animarum conuersioni insudauerint, quantumque à suo ortu & origine totius orbis salutem procurauerint, & in quantas regiones ob hanc rem fuerint sparsi, facile erit colligere ex Bulla Innocentij. iij. & Nicolai. iij. Fratribus Prædicatoribus in conuersione animarum laborantibus concessa, cuius initio habentur hæc verba. *Innocentius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filiis Fratribus de Ordine Prædicatorum, in terras Saracenorum, Paganorum, Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Aethiopum, Syrorum, Iberorum, Alanorum, Gazatorum, Gothorum, Zicorum, Ruthenorum, Iacobitarum, Nubianorum, Georgianorum, Armchorum, Indorum, Moselitarum, Tartarorum, Hungarorum, Maioris Hungariae, Christianorum captiuorum apud Tartaros, aliarumq; infidelium nationum Orientis, seu quarumcunque partium proficiscens, salutem &c.* Hæc Innocentius. Quos fructus Ordo iste tulit ex tam copioso, tamque vniuersali verbi Dei semine, non facile erit dinumerare. Nam cum aliqui Religiosi ad aliquas prædictarum regiones fuissent destinati, multas peragrarunt barbarorum Prouincias, in quibus Christi nulla adhuc notitia erat, idque eo fructu, vt scriptum sit, iniri nõ posse

numerum animarum ad rectam fidem per eos traductarum, præsertim verò in Cumanorum gente. Vnde Benedictus, qui cæteris præerat Fratribus, ad Magistrum Generalem scribens, (quæ adhuc extant litteræ,) narrat multa hominum millia, non solum ex plebe, sed etiam exprimaria nobilitate baptismum suscepisse: Quare hoc iufficiat quasi specimen eorum fructuum, quos hic Ordo in Ecclesia Dei tulit, fertq; indies, quibus recensendis iusta iam volumina scripta sunt.

Non possum tamen dissimulare Vincentium ex eadem familia, cuius quidem opera tam longè latèque peruagata est, ut mirum fuerit, tam multas regiones potuisse vnus hominis passibus percurri, quot ille euangelizando peragrauit. Primum enim in Hispania Valentis Regnum, Cataloniam, Arragoniam, Nauarram, denique excepta Galitia & Lusitania, quibus ob certas causas abstinuit, singulas Prouincias, singulas Vrbes, singula ferè oppida obiit. Hinc Galliam ingressus, Regnum Occitanum, Delphinatum, Franciam, Burgundiam, Nortmanniam, Prouinciam, Aluerniam, Vasconiam, Britanniam, & Flandriam ipsam; ac totam Sabaudiam, postea in Italiam descendens, Pedemonium, Insubriam, Liguriam, & omnia eius littora adiit: postremò etiam ad Baleares Insulas nauigauit. Deindè ab Henrico Gallia Rege humanissimis literis, ac nuntijs, & naui ad hoc ipsum missa inuitatus, eam primum Insulam totam, mox Scotiam postremò etiam Hiberniam lustrauit, & quidem ut ante dixi, non Metropoles tantum, aut maiores Ciuitates, sed vbique villas ipsas, & ignobiles pagos Christi exemplo circumiens. Itaque quis præter Deum numerare posset, quot ille animas ex vitiorum cæno, & ipsis inferni portis euocauerit? quæ vitia ex totis Ciuitatibus, & Prouincijs eradicauerit? quantam vbique lucem diuinarum rerum reliquerit? Illud quidem constat Iudæorum tantum, contrà quorum perfidiam, cum eo tempore abundaret, illius zelus exarserat, suprà viginti quinque millia, Saracenorum octo millia ab eo ad Christum adducta fuisse, Christianorum verò qui se ad bonam frugem receperunt, plusquam centum millia. Sed facilius & certius sit Prouincias & regiones, quàm animas numerare, quas ille ad salutem reuocauit. Sic enina scribitur, quòd quocunque is pedem intulisset, statim ibi sequi consueuisse generalem pœnitentiam priorum delictorum, generalemque morum reformationem; aleam, blasphemias, periuria, aliaque flagitia, imò verò etiam ineptias, & ludos, ita cessare solitos, ut ne eorum quidem esset recordatio. Denique tantam fuisse omnium Contritionem; Religionem, Modestiam, nec solum dum ipse adesset, sed aliquamdiù postea, ut prisca illa Apostolorum ætas rediisse videretur. Itaque si nullos alios habuisset ista Religio viros,

viros, præter hunc, qui in hominum moribus reformandis operam posuissent, & de Ecclesia benè meriti essent, nonne hoc ad eius laudem, & gloriam, facis magnum, & illustre fuisse.

De Franciscana etiam familia, plurima dicenda essent; sed pauca depromamus. Anno igitur. 1270. missus est Constantinopolim, ad tractandam illius Græcæ Ecclesiæ reconciliationem Hieronymus Esculus, is qui postea ad Summum Pontificatum euectus, Nicolaus. IV. est appellatus: & quidem felici successu; quippè qui Imperatori, & genti illi veritatis legem persuaserit, secumque quadraginta ex Proceribus ad Pontificis pedes, & ad Concilium, quod eo tempore Lugduni habebatur, cum magno omnium gaudio perduxerit. Eodem etiam ad Tartaros non semel adierunt, primum ab Innocentio IV. missi anno 1245. quo tempore, cum magnus hominum numerus Euangelium admisisset, paulò post plures operarii eò destinati, Monasteria multa instituta, denique res Christiana feliciter prorsus administrata est. Iterum deinde anno 1341. à Benedicto X. Pontifice, duo ex eisdem missi tanquam Apostolici legati, cum alijs socijs adiunctis, qui item accepta ab Imperatore illo promulgandi Euangelij facultate, multa denudò, & templa, & Monasteria, cum diuini cultus propagatione, Multaque animarum conuersione instruxerunt. Anno autem 1332. non parua horum manus in Armeniam ipsam penetrauit, inter quos præcipuum fuisse ferunt Gonzalum Lauratum, virum doctissimum, qui tum concionibus, tum pluribus libris in illam linguam conuersis multum profecit Eodem etiam fermè tempore, & Patricalem inter Medos, & Gentilem inter Persas, versatos esse accepimus. Et illius quidem extat Epistola, qua narrat se, cum munera, & uxores, quas barbari illi offerebant, aliasque blanditias constanter repulisset, tentatum deinde esse contumelijs, bis etiam lapidatum, faciem, & plantas igne adustas; quibus tamen rebus se ita nunquam territum, ut nec habitum deposuerit, nec à prædicando destiterit. Atque etiam circa idem tempus Bosna urbs Dalmatiæ Gerardi Generalis Ministri opera, conuersa est ab hæresi, cum illac fortè iter habuisset; qui deinde etiam pluribus eò missis finitima loca, quæ erant eadem labe infecta expurgauit, & ad Christi ouile reduxit. Odoricus autem Foroliuiensis eodem ipse fermè quoque tempore, tum vt honores fugeret, qui illi ab omnibus habebantur, tum feruenti animarum zelo adductus, impetrata à superioribus facultate, contulit se inter infideles ubi, per varias excurrrens Prouincias, versus Orientem, & Meridiem, eo in opere annis septem, & decem positis, viginti millia animarum solus baptizasse, & salutari doctrina instituisse dicitur. At verò circiter annum 1379. Guilielmus Pa-

trus

numerum animarum ad rectam fidem per eos traductarum, præsertim verò in Cumanorum gente. Vndè Benedictus, (qui cæteris præerat Fratribus, ad Magiltrum Generalem scribens, (quæ adhuc extant litteræ,) narrat multa hominum millia, non solum ex plebe, sed etiam exprimaria nobilitate baptismum suscepisse. Quare hoc iufficiat quasi specimen eorum fructuum, quos hic Ordo in Ecclesia Delulit, fertq; in dies, quibus recensendis iusta iam volumina scripta sunt.

Non possum tamen dissimulare Vincencium ex eadem familia, cuius quidem opera tam longè latèque peruagata est, ut mirum fuerit, tam multas regiones potuisse vnus hominis passibus percurri, quot ille euangelizando peragrauit. Primùm enim in Hispania Valentie Regnum, Cataloniam, Arragoniam, Nauarram, denique excepta Galitia & Lusitania, quibus ob certas causas abstinuit; singulas Prouincias, singulas Vrbes, singula fermè oppida obiit. Hinc Galliam ingressus, Regnum Occitanum, Delphinatum, Franciam, Burgundiam, Nortmanniam, Prouinciam, Aluerniam, Vasconiam, Britanniam, & Flandriam ipsam; ac totam Sabaudiam, postea in Italiam descendens, Pedemonium, Insubriam, Liguriam, & omnia eius littora adiit: postremò etiam ad Baleares Insulas nauigauit. Deindè ab Henrico Gallie Rege humanissimis literis, ac nuntijs, & naui ad hoc ipsum missa inuitatus, eam priuùm Insulam totam, mox Scotiam postremò etiam Hiberniam lustrauit, & quidem ut ante dixi, non Metropoles tantùm, aut maiores Ciuitates, sed vbique villas ipsas, & ignobiles pagos Christi exemplo circumiens. Itaque quis præter Deum numerare posset, quot ille animas ex vitiorum ceno, & ipsis inferni portis euocauerit? quæ vitia ex totis Ciuitatibus, & Prouincijs eradicauerit? quantam vbique lucem diuinarum rerum reliquerit? Illud quidem constat Iudeorum tantùm, contrà quorum perfidiam, cum eo tempore abundaret, illius zelus exarferat, suprà viginti quinque millia, Saracenorum octo millia ab eo ad Christum adducta fuisse, Christianorum verò qui se ad bonam frugem receperunt, plusquam centum millia. Sed faciliùs & certius sit Prouincias & regiones, quàm animas numerare, quas ille ad salutem reuocauit. Sic enim scribitur, quòd quocunque is pedem intulisset, statim ibi sequi consueuisse generalem pœnitentiam priorum delictorum, generalemque morum reformationem; aleam, blasphemias, periuria, aliaque flagitia, imò verò etiam ineptias, & ludos, ita cessare solitos, ut ne eorum quidem esset recordatio. Denique tantam fuisse omnium Contritionem, Religionem, Modestiam, nec solum dum ipse adesset, sed aliquamdiù postea, ut prisca illa Apostolorum ætas rediisse videretur. Itaque si nullos alios habuisset ista Religio viros,

viros, præter hunc, qui in hominum moribus reformandis operam posuissent, & de Ecclesia benè meriti essent, nonne hoc ad eius laudem, & gloriam, satis magnum, & illustre fuisset.

De Franciscana etiam familia, plurima dicenda essent; sed pauca de proma nus. Anno igitur, 1270. missus est Constantinopolim, ad tractandam illius Græcæ Ecclesiæ, reconciliationem Hieronymus Eculus, is qui postea ad Summum Pontificatum euectus, Nicolaus IV. est appellatus: & quidem felici successu; quippè qui Imperatori, & genti illi veritatis legem persuaserit, secumque quadraginta ex Proceribus ad Pontificis pedes, & ad Concilium, quod eo tempore Lugduni habebatur, cum magno omnium gaudio perduxerit. Idem etiam ad Tartaros non semel adierunt, primùm ab Innocentio IV. missi anno 1245. quo tempore, cum magnus hominum numerus Euangelium admisisset, paulò post plures operarii eò destinati, Monasteria multa instituta, denique res Christiana feliciter prorsus administrata est. Iterùm deinde anno 1341. à Benedicto X. Pontifice, duo ex eisdem missi tanquam Apostolici legati, cum alijs socijs adiunctis, qui item accepta ab Imperatore illo promulgandi Euangelij facultate, multa denudò, & templa, & Monasteria, cum diuini cultus propagatione, Multaque animarum conuersione instruxerunt. Anno autem 1332. non parua horum manus in Armeniam ipsam penetrauit, inter quos præcipuum fuisse ferunt Gonzalum Lauratum, virum doctissimum, qui tum concionibus, tum pluribus libris in illam linguam conuersis, multum profecit Eodem etiam fermè tempore, & Palscalem inter Medos, & Gentilem inter Persas, versatos esse accepimus. Et illius quidem extat Epistola, qua narrat se, cum munera, & vxores, quas barbari illi offerebant, aliasque blanditias constanter repulisset, tentatum deinde esse contumelijs, bis etiam lapidatum, faciem, & plantas igne adustas; quibus tamen rebus se ita nunquam territum, vt nec habitum deposuerit, nec à prædicando destiterit. Atque etiam circa idem tempus Bosna vrbs Dalmatiæ Gerardi Generalis Ministri opera, conuersa est ab hæresi, cum illac fortè iter habuisset; qui deinde etiam pluribus eò missis finitima loca, quæ erant eadem labe infecta expurgauit, & ad Christi onile reduxit. Odoricus autem Foroliuiensis eodem ipse fermè quoque tempore, tum vt honores fugeret, qui illi ab omnibus habebantur, cum seruenti animarum zelo adductus, impetrata à superioribus facultate, contulit se inter infideles ubi, per varias excurrens Prouincias, versus Orientem, & Meridiem, eo in opere annis septem, & decem positis, viginì millia animarum solus baptizasse, & saluari doctrina instituisse dicitur. At verò circiter annum 1379, Guilielmus ra-

trus

trus Catalogum missus, euangelizandi causa, plures quam sexaginta suis adduxit. In Hungaria autem, cum Rex ille finitimas quasdam Prouincias recenter subiecisset, destinatis eo Franciscanis octo, non pluribus diebus, quam quinquaginta, ducenta hominum millia ad Christum adduxerunt. Quo successu impulsus Rex Optimus, ad Ordinis Generalem diligenter scripsit, ut duo millia Fratrum ad se mitteret, quoniam nulli opus esset defuturum: legiturque adhuc huius Generalis Epistola, qua suos ad tam optabiles, & gloriosos labores pie, & feruenter inuitat. Nec tacendus Ioannes Capistranus, qui annum circiter 1450. vna excursionem, duodecim millia infidelium, & multos pretereaschiismaticos Ecclesie aggregauit. Taceo gloriosum ipsum Patriarcham S. Franciscum, de quo mirabilia in hoc genere accepimus, Antonium Patavinum, Bernardinum Senensem, vtrumque Vincentio Ferrerio de quo supra, penè æqualem, aut etiam fortasse æqualem, & alios quoque, quos longissimum esset recensere.

Atque hæc quanquam sunt gloriosa, & honorifica Religiosis; nihil tamen præclatius aut gloriosius, quam noni Orbis conuersio, quæ opera Religiosorum Choro incumbentium inchoata est, & eorum adhuc opera propagatur. Quamuis etiam Societas IESV, à Choro auctoritate Apostolica exempta, insignem huic rei operam nauarit, & nauet, sed mihi animus est, tantum agere de utilitate Ordinum Choro attendentium. Primos ergo omnium, qui prædicationem Euangelij in nouo Orbe aggressi sunt, Franciscanos fuisse legimus, atque eosdem etiã de ijs regionibus inueniendis, cum antea ne de nomine quidem audire essent, magnopere contulisse. Cum enim Christophorus Columbus de eà nauigatione instituenda apud Ferdinandum Hispaniæ Regem ageret, nec ei ut in re tam noua, atque incerta, multum fidei haberetur, Patres duo Franciscani valde eum iuuissè dicuntur: tum ipsum animando, tum etiam Regem impellendo, ut eam occasionem omninò tentaret. Itaque cum impetrata classe Columbus, Mexicana Regna feliciter aperuisset, atque in Hispaniam tam lætæ rei nuntius reuersus esset, statim aliquot eius familie Patres in eà loca nauigarunt, annum circiter à Christo nato, 1493. Atque eodem scemè tempore, ad Occidentalem Indiam Emanuelis Lusitani Regis auspicijs, à Valco Gama patefactam, anno videlicet 1500. missi sunt Euangelij causa ex eadem familia viri octo, tum doctrina, tum pietate præstantes. Ab his initijs hic Ordo per eas regiones diffusus, multiplicatis breui tempore domicilijs, tredecim Prouincias instituit, in quibus magnam Christianæ rei operam impenderunt, & adhuc impendunt. Ex his fuere aliqui insigni sanctitate conspicui. Videlicet Martinus Valentinus, Toruius Mito-

Mitolinij, Ioannes à S. Francisco, Andreas Ex olmo, Franciscus Colmenarius, Franciscus Soto, ac Martinus Iesus, qui præ cæteris virtutibus diuinitus florentes, ac prodigijs clari innumeros ad Christum populos verbi diuini efficacia, & apostolici spiritus plenitudine perduxerunt. De quibus qui plura scire desiderat, legat Historiam Francisci Gonzagæ Episcopi Zephaleni, & Marcum Vlissiponensem Episcopum Portus Lusitania. Ad eosdem etiam labores, nauigauere Dominicani, deinde Augustiniani, & etiam Carmelitæ Excalceati. Ex his ergo pater, quantum prædicationi institerint Ordines Choro addicti, quibus ad prædicationis aureolam Deus addidit, vt & pro ipso mortem sub carnificibus passi fuerint. Nullus enim fuit ex Ordinibus prænominatis, qui Martyres non protulerit, in nostræ fidei, & sanctitatis propriæ confirmationem. Ex sola Franciscanorum familia Franciscus Gonzaga numerat centum quatuordecim, eorum tantum qui hoc sæculo floruerint: quibus si adiungantur alij ad alia sæcula attinentes, de quibus Bosius fig. 27. numerum ducentorum excedent: Diui vero Benedicti ad certum numerum non ita facile redigi poterunt. Aliorum autem Ordinum, nominatim numerum scire, penitus impossibile. Præcipue tamen S. Dominici, è quo sanctitate florentissimi viri prodierunt quamplurimi, qui & superioribus sæculis, & nostro, durissimam mortem perpessi sunt.

Non solum autem sanctitas, sed & eruditio, ita in Religionibus Choro addictis, floruisse videtur, vt verè dicere possimus, ab ijs etiam eruditionem factam esse eruditorem, maioremque in modum illustratam, vt facilius, & planior posteris traderetur. Ijenim, tum viuentes docendo, disputando, interpretando literarijs studijs incredibile lumen attulere; tum verò ea etiam scripta, tamque multa post vitæ reliquere, quæ omnes ferè scientias planiores facilioreque fecerint, quas quidem dignas statuiscent, in quibus elaborauerint. Libet igitur quasi cursim omnem Religionum ætatem ab initio inspicere, vt eorum multitudinem ac copiam videamus, qui in doctrinarum studijs magni fuerunt. Et vt à Benedictino Ordine antiquissimo incipiamus, iam sunt mille & amplius anni, ex quo hic Ordo natus est. His igitur vndecim ferè sæculis, mirum certè est, quàm multos semper, & quàm præstantes in omni genere produxerit viros. Primo enim sæculo, id est, vique ad annum Domini sexcentessimum, vixit vir summus Cassiodorus, ei que æqualis Dionysius, cognomento Arius, vir sui temporis eruditissimus tum humanis, tum etiam diuinis literis, quod ostendunt scripta ab eo relicta. Eodemque tempore Gregorius Magnus, Gregorius Turonensis, & Leander Hispanensis, satis adhuc per se notis. Secundo

non debent cantibus insistere, ne per hoc à maioribus retrahantur. Undè ibidem Gregorius dicit. Consuetudo est valdè reprehensibilis, ut in Diaconatus ordine constituti, modulationi vocis inseruiant, quos ad Prædicationis officium, & elemosynarum studium vacare congruebat. Hæc S. Thomas. Tu autem vide manifestam infidelitatem Auctoris. Nam ut inquit S. Chrysost. Homil. 21. in Cap. Genes. 4. Si inscriptis, quæ de secularibus negotijs ab hominibus conficiuntur, sapèque corrumpuntur, vel vnam Proamij syllabam deesse, multum momenti habet: atque par ratio videtur aliquid superesse, quantò magis scriptis alicuius Sancti Patris, aliquid detrahere vel addere, pluris intererit.

Quod verò ad rem ipsam attinet, incongruè sanè hunc locum Sancti Thomæ Theologos adducit: ipsius enim intentum est, monstrare Religionem, quæ attendunt conuersioni animarum, non debere studere Psalmodiæ; argumentum verò adfert de Prælati & Diaconis: aliud autem est loqui de singularibus personis, an debeant abstinere à cantibus, ne per hoc à prædicatione & doctrina retrahantur: aliud verò loqui de Communitate aliqua, seu Congregatione. Sic enim in praxi videmus, quòd quamuis Episcopi non intersint Choro, tamen Congregationes Clericorum, quibus ex instituto incumbit cura animarum peragunt officia Chori. Similiter Religio potest simul attendere, & Choro, & conuersioni animarum; vel quia vtrumque simul commode perficere potest, distribuendo tempora ordinatè: vel quia saltem non omnes apti & idonei Prædicationi actuali sunt, & hi possunt

Choro deputari: vel quia non est tanta necessitas Prædicationis, ut omnes exponi cogar. Sic videre est tot Sanctissimas Religionem simul & Choro, & actioni

incumbere; ut patet de inclyto Ordine

Prædicatorum, & præclaro Ordine

S. Francisci, & tot alijs Ordini-

bis in Ecclesia Dei

insignibus. Et

certè nulla

ratione æstimandum est, de S. Thom. professore

Religionis attendentis Choro, quòd

voluerit Religiosos Prædica-

tores non insistere

Psalmodiæ,

PROPOSITIO LIX.

Quod si propter Eleemosynas corporales sacra Psalmodia debet omitti, multò magis propter spirituales, vti sunt, peccantes corrigere, ignorantes docere, dubitantibus rectè consulere, consolari mæstos, Sacramenta administrare, libros pro defensione Sanctæ Ecclesiæ, & alios similes pro dilatanda Diuina gloria conscribere, &c.

HÆC Propositio absolutè est falsa. Aliud est enim, an ab aliqua Religione Sacra Psalmodia possit omitti: aliud verò an debeat omitti. Potest quidem ab aliqua Religione Sacra Psalmodia propter eleemosynas spirituales licetè, & laudabiliter omitti, sed tamen non est obligatio omittendi illà, alioquin omnes Religiones vacantes spiritualibus eleemosynis, huic obligationi subiacerent, & sacram Psalmodiam omittere deberent. Cui debito tantùm abest vt subsint, imò simul & spirituales eleemosynas faciunt, & Sacræ Psalmodiæ attédūt; vt inde liqueat certò, Religionem posse simul & peccantes corrigere, & ignorantes docere, & Sacramenta administrare, & libros pro dilatanda Dei gloria conscribere; nihilominus tamen & Sacræ Psalmodiæ insiltere. Inde est, quòd & Religiones Choro deputatæ insignes fructus in Ecclesiâ Dei ediderunt. Quod vt manifestum fiat, breuem inductionem exemplorum adieram desumptam ex opere Hieronymi Plati de statu Religionis, paucis quibusdà aliudè additis, ex qua liqueat quantùm Religiones Chorù profitètes, Ecclesiæ Dei utiles fuerint.

Primum ergo loquendo de S. Benedicti familia; B. Remigius Anno ferè 350. Clodouæum Regem, & Franciam vniuersam, ab idolorù cultu ad fidem Christianam adduxit; hic ab ineunte ætate Monachus fuit, ac postea Remensis Archiepiscopus. Item Martinus Monachus anno 540. Sueuos ab Ariano errore sanauit. De Angliâ notissimū est, quòd ab Augustino informata, quæ Gregorius Pontifex, eū alijs sex Monachis, nempe Sancto Melito, S. Petro, Sancto Iusto, S. Paulino, S. Laurentio, S. Ioanne eò legarat, ad Deum se se conuertit, vnà cum Rege Eterobero. Anno 603. Nec præteream ipsum Pontificem Magnum Gregorium. (vt in eius vita lib. 1. refert Ioannes Diaconus) qui cùm Monachus adhuc esset, & Anglicos pueros forma pulcherrimos Romæ venales conficeret, agnosceretque illos esse infidelitatis tenebris im-

immerſos, tactus dolore cordis intrinſecùs, mox à Benediſto Pontiſice vehementer cepit expetere, vt ſibi licentiam in illam Regionem, ad prædicandum Sanctum Euangelium, proficiſcendi concederet, qua obſenta profectus eſt; poſtea verò tota acclamante Roma, ab eodem Pontiſice, poſt triduum itineris, coactus eſt ad proprium Monasteriũ reuerſi. Anno autem 622. Lambertus Leodinenſis Monachus Tæxandriam Germaniæ Prouinciam; eodemque tempore Kilianus Monachus Francorum gentem ad fidelium numerum aggregarunt; atque hic quidem in eo opere etiam Martyrium ſubiit. Vvilibrodus ex Hierpueſi Monasterio in Anglia, poſtea Eboracenſis Epiſcopus, anno circiter 683. cum Romam peteret, tempeſtate in Friſiam & Hollandiam eiectus eſt, ne hyemem illic infructuoſè degeret, aggreſſus eſt Euangelium, quod nullus adhuc ibi auditus fuerat prædicare. Idemque in patriam reuerſus, cum ab improbo Rege Egrido in ſua ſede hæere non ſineretur, diuertit ad Australes Saxones adhuc in infidelitatis tenebris iacentes, iſtque fidei lumen importauit, & ſimul toti Inſulæ, quæ Vetula dicitur. Cæterum quòd hic opus in Friſia cæperat, id inde continuauit Vvilibrodus, ex Monasterio Rupenſi in Anglia, qui Traiectenſis Epiſcopus etiam creatus eſt. Eodem tempore Svvitbertus Lindſiæ in celebri canobio Angliæ educatus, yna cū vndecim alijs, ad Apoſtolicum numerum re præſentandum, ad Saxones ſe contulit, ex quibus innumerabiles in Chriſti fide inſtituiſſe fertur: idemque poſtea Verdenſi Eccleſiæ Præpoſitus fuit; nec tamen à laboribus ſuis vnquam ceſſauit. Inſignis quoque in hoc genere fuit Bonifacius, qui adhuc meritò tanquam Germaniæ Apoſtolus colitur. Hic patria Scotus, cum adhuc quinquennis à parentibus ipſis oblatuſ, diù vitam in ſanctiſſimis clauſtris egiſſet, à Gregorio Secundo Pontiſice in Germaniã miſſus eſt, Haſiam Chriſto adiunxit, anno ſc. 717. quàm ob cauſã ad eos quos docuerat regendos, Moguntino Archiepiſcopatu ornatus eſt: quanquam maius ornamentum poſtea ex Martyrio accepit. Vvilehadus item, & Lugderus ex Monasterio S. Vvilibrodi in Gallia, in Franconiam Germaniæ Prouinciam profecti, anno circiter 800. & plurimos illic filios Chriſto Domino pepererunt, ipſique plurimos ea de cauſa labores pertulerunt. Paulò poſt etiam, annos videlicet decem, Anſcharius cum tribus ſocijs, ex Monasterio Corbeienſi in Gallia Belgica, plures regiones Euangelij cauſa peragraverunt, Daciam, Suetiam, Gotthiam, Groenlandiam: in quibus omnibus vix credi poteſt, quantum fructus reliquerint. Ex quo eodem Monasterio prodijt etiam Stephanus, qui primùm Anſchario in Suetica meſſe ſuccceſſit. Deinde in Helinguenſem Prouinciam ſe contulit, quàm totam ab erroribus.

roribus ad viam veritatis adduxit; atque ibidem tandem ab impijs quibundam mactatus, ad Martyrij palmam euolauit. Quo etiam referri debet Abbas Floriacensis Monasterij, Albus dictus, quod à Sæcto Mauro in pago Flori Comitæ ædificatum fertur; is enim in Vasconia Galliæ parte Religionis propagandæ causâ, strenuè laborauit, vir eloquentia insignis, nec minus sanctitate præstans; ad extremum etiam Martyrio gloriosissimus. Vixit anno fermè 970. Religiosam vitâ diu professus, vnâ cum Gaudentio fratre Monacho item Sancti Alexij Romæ, in Pannoniam abiit, ad disseminandam Christi fidem, vbi in Germaniam Regem incidit, diuino iam ante oraculo moniti de eius aduentu: itaque ab illo cum honore exceptus, totam illam gentem, antea ferâ, & duram, Christi cultu inbuit. Mox ad Sarmatas digressus, Russis, Lithuanis, Moschis, Prussianis, sed plerumque Polonis, eorumq; Regi Boleslao, Euangelium promulgauit. Deniq; in Prusia cum ab impijs ad stipitem alligatus, septemq; lanceis confixus palpitaret, egisse Deo gratias dicitur, quod se Martyrij, quod tam diu iam optarat, compositionem fecisset. At Bruno ex Ducali familia, nempe Lotharij Saxonie Ducis filius, Monasticam vitam Romæ professus in Cœnobio S. Alexij, à Ioanne xix. ad Ruthenos missus, annum circiter 1025. multos populos ad salutis viam reuocauit. Qua in causâ, ne quid ad laudem deesset, Martyrij quoque gloria ornatus est. Eodem quoque tempore Bonifacius Komualdi discipulus in Russiam profectus, Russianum Regem, eiusque Regnum, præter Fratrem, conuertit, à quo impiè cæsus, vineam à se plantatam etiam sanguine irrigauit. Anno verò 1050. Humbertus ex Ordine S. Benedicti Constantinopolim à Pontifice legatus, ad Græcorum schisma confutandum, cum Nicæa congressus coram Constantino Imperatore, ita eum disputando conuicit, vt librû quem scripserat comburere coegerit. Otho etiâ ex Monasterio Bambergensi, quæ est Germaniæ Ciuitas anno 1125. à Calisto secundo in Pomeraniam missus, Bracislaum Principem conuertit, cum suis: quin idem etiam loca omnia maritima, Daciæ, Poloniæque finitima, cum magna animarum conuersione peragranit. Denique complures Saxonie Ciuitates obiens, magna animarum conuersione peragrauit. Denique complures Saxonie Ciuitates obiens, magnos vbique ad salutem motus effecit. Hinc similis fuit Vicelinus, qui non multò post vnâ cum quatuor socijs ex Gallia ad Vandalos profectus, triginta totis annis incredibili labore, vniuersam illam regionem, in qua innumeri termè erant populi, Christianis inbuit præceptis, & in ijs insignia complura fundauit Cœnobia.

Non recentissimus Bernardum; quia singulariter ponendus est, eò

P

quod

quod hic solus pro plurimis sufficiat : eius enim beneficia in vniuersam Ecclesiam, vix æstimari possunt. Is in retro illo schismate aduersus Innocentium ita elaborauit, vt verè dici possit, illius vnus opera, & auctoritate tandem sublatum esse. Primum enim Gallias ei solus coniunxit, cum Stampensis Synodus ad hanc rem, ex omnibus Episcopis, & Rege, & Principibus constata, omne suum iudicium in illius iudicium reieciſſet. Denique Henricum Angliæ Regem idem conciliauit, & quidè renitentibus, & aduersantibus omnibus prouincialibus Episcopis : deindè Germaniam quoque omnem. Postea venit ad Concilium Pisanum, quò omnes Occidentales Episcopi conuenerant : cuius actis omnibus de rebus grauissimis & maximis, non solum interfuit, sed etiam quodammodo præfuit, cum scilicet ad eum omnia referrentur. Exindè cum Burdegalensis Ecclesia perditorum hominum factione agiraretur, & pluribus iam locis legitimi Episcopi pellerentur, ipse à Pontificis Nuncio Carnotensi Episcopo excitus, flammam illam, Oratione, miraculis, auctoritate extinxit. Post quæ ad urbem Romam, publicis caluinatibus afflictam, Pontificis pluriumque Cardinalium literis euocatus, publica disputatione Rogerium Siciliæ Regem confutauit : tum Petri Leonis Antipapæ partes ita consilio, ac sapientia debilitauit, vt ille ab omnibus desertus, ad extremum miserimè perierit. Sed & Petrum Abailardum Hæreticum, doctrina atque eloquentia præſidentem, cum iam vix eſſet, qui resistere posset, quomodo primum in priuato congressu, deindè in Senonensi Concilio abiectus ? Mox Gilbertum Porretanum, cuius item celebre nomen erat, quomodo in Concilio Rhiemenſi conuicit, vt ipsemet errorem suum palam condemnaret ? Denique Henricum Apostatam, qui Tolosanam Diocesium impietate sua iutecerat, & inficere pergebat, solus ipse fudit, ac fugauit. Ex qua ipsa fuga retractus in vinculis, atque Episcopo traditus est. Quid aliæ peregrinationes, modò Mediolanum, modò Geneuam, modò ad Gallias Regem, omnes pro arduis Ecclesiæ negotijs, quines etiam cum felicissimo exitu ? in his autem itineribus, quæ ad eum vbiq; causæ deferebantur ? qui concursus fiebant ? cum perpetuò eius domus euntium ac venientium, ac se se inuicem comprimentium multitudine compleretur. Fructus verò qui ex eius concionibus ad populum existerat, ne cogitari quidem potest : quàm innumerabiles videlicet ex vitijs ad bonam frugem se receperint, quàm multi diffidentes sint eius oratione reconciliati, quàm multi è Sathanz faucibus erepri ; cum quocunq; ille accederet, diuini amoris faces injicere videretur : quod vel ex hoc apparet, quòd præter eos, qui illius opera ad alios Religiosos Ordines se è sæculi vanitate recipiebant, nunquam ille.

Ille Claramuallem rediſſe dicitur, niſi magna ſtipatus caterua. Nouitiorum, quos illius ſermones in rete Domini compulerant; & quidem ſermè Theologia, & eloquentia, tùm etiam nobilitate inſignium: inter quos Henricum numerant Franciæ Regis Germanum fratrem, & alterum Herucum nomine, ex ſanguine item regio. Atque hæc de Bernardo.

Denique non ſolùm Benedictus Aſiam, Africam, ac præcipuè Europam ſuis ſeminibus impleuit, Regna & Prouincias ſua prædicatione conuertens, verùm etiam Americam nunquam antea cognitam, bonorum ſuorum operum radijs illuſtrauit. Nam vt refert Genebrar. in Chronolog. ſua lib. 4. & alij quamplures Hiſtoriographi, primus nomini Orbis Apoſtolus electus ab Alexandro vj. Summo Pontifice, Beſſel Monachus Benedictinus natione Catalanus fuit, qui electis duodecim eiufdem familiæ ſocijs, Vicarius Generalis Summi Põtificis apud illas nationes fuit designatus, ac benediõione Pontificali accepta, ad hanc nouam Euangelij prædicationem ex Hiſpania anno 1495. diſceſſit, illiq; Prouincijs omnium primus lumen fidei intulit. Multa præterea ſimilia commemorari poſſent ex Monachorũ Ordine profecta, præcipuè tamen Orientalium Monachorum ſub regula S. Baſilij militantium, quorum ope & doctrina conuerſa Græciæ, aliæ etiam Orientales nationes in fide, & moribus ſuſtentantur; quibus breuitatis cauſa omiſſis, ad alia exempla gradum faciamus, & deinceps de Ordinibus Mendicantibus, Choro etiam attendentibus loquamur.

Et in primis de Patribus Dominicanis, quantum animarum conuerſioni inſudauerint, quantumque à ſuo ortu & origine totius orbis ſalutè procurauerint, & in quantas regiones ob hanc rem fuerint ſparſi, facile erit colligere ex Bulla Innocentij iv. & Nicolai iv. Fratribus Prædicatoribus in conuerſione animarum laborantibus conceſſa, cuius initio habentur hæc verba. *Innocentius* Episcopus ſeruus ſeruatorum Dei. *Dilectis filiis* Fratribus de Ordine Prædicatorum, in terras Saracenorum, Paganorum, Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Aethyopum, Syrorum, Iberorum, Alanorum, Gazavorum, Gotthorum, Zicocorum, Ruthenorum, Iacobitarum, Nubianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Moſtelitarum, Tartarorum, Hungarorum, Maioris Hungariæ, Chriſtianorum captiuorum apud Tartaros, aliarumq; infidelium nationum Orientis, ſeu quarumcunq; partium proficiſcentibus, ſalutem &c. Hæc Innocentius. Quos fructus Ordo iſte tulerit ex tam copioſo, tamque vniuerſali verbi Dei ſemine, non facile erit dinumerare. Nam cum aliqui Religioſi ad aliquas prædictarum regiones fuiſſent deſtinati, multas peragrarunt barbarorum Prouincias, in quibus Chriſti nulla adhuc noticia erat, idque eo fructu, vt ſcriptum ſit, iniri nõ poſſe

numerum animarum ad rectam fidem per eos traductarum, præsertim verò in Cumanorum gente. Undè Benedictus, qui cæteris præerat Fratribus, ad Magistrum Generalem scribens, (quæ adhuc extant litteræ,) narrat multa hominum millia, non solum ex plebe, sed etiam exprimiaria nobilitate baptismum suscepisse: Quare hoc iufficiat quasi specimen eorum fructuum, quos hic Ordo in Ecclesia Dei tulit, fertq; in dies, quibus recensendis iusta iam volumina scripta sunt.

Non possum tamen dissimulare Vincencium ex eadem familia, cuius quidem opera tam longè latèque peruagata est, ut mirum fuerit, tam multas regiones potuisse vnius hominis passibus percurri, quot ille euangelizando peragrauit. Primum enim in Hispania Valentis Regnum, Cataloniam, Arragoniam, Nauarram, denique excepta Galitia & Lusitania, quibus ob certas causas abstinauit; singulas Prouincias, singulas Vrbes, singula ferè oppida obiit. Hinc Galliam ingressus, Regnum Occitanum, Delphinatum, Franciam, Burgundiam, Nortmanniam, Prouinciam, Aluerniam, Vasconiam, Britanniam, & Flandriam. ipsam; ac totam Sabaudiam, postea in Italiam descendens, Pedemonzum, Insubriam, Liguriam, & omnia eius litora adiit: postremò etiam ad Baleares Insulas nauigauit. Deindè ab Henrico Gallia Rege humanissimis literis, ac nuntijs, & naui ad hoc ipsum missa innitatus, eam primum Insulam totam, mox Scotiam, postremò etiam Hiberniam lustrauit, & quidem ut ante dixi, non Metropoles tantum, aut maiores Ciuitates, sed vbique villas ipsas, & ignobiles pagos Christi exemplo circumiens. Itaque quis præter Deum numerare posset, quot ille animas ex vitiorum cæno, & ipsis inferni portis euocauerit? quæ vitia ex totis Ciuitatibus, & Prouincijs eradicauerit? quantam vbique lucem diuinarum rerum reliquerit? Illud quidem constat ludæorum tantò, contrà quorum perfidiam, cum eo tempore abundaret, illius zelus exarserat, suprà viginti quinque millia, Saracenorum octo millia ab eo ad Christum adducta fuisse, Christianorum verò qui se ad bonam frugem receperunt, plusquam centum millia. Sed faciliùs & certius sit Prouincias & regiones, quàm animas numerare, quas ille ad salutem reuocauit. Sic enim scribitur, quòd quocunque is pedem intulisset, statim ibi sequi consueuisse generalem poenitentiam priorum delictorum, generalemque morum reformationem; aleam, blasphemias, periuria, aliaque flagitia, imò verò etiam ineptias, & ludos, ita cessare solitos, ut ne eorum quidem esset recordatio. Denique tantam fuisse omnium Contritionem, Religionem, Modestiam, nec solum dum ipse adesset, sed aliquamdiù postea, ut prisca illa Apostolorum ætas rediisse videretur. Itaque si nullos alios habuisset ista Religio viros,

viros, præter hunc, qui in hominum moribus reformandis operam posuissent, & de Ecclesia benè meriti essent, nonne hoc ad eius laudem, & gloriam, satis magnum, & illustre fuisset.

De Franciscana etiam familia, plurima dicenda essent; sed pauca depromamus. Anno igitur, 1270. missus est Constantinopolim, ad tractandam illius Græcæ Ecclesiæ reconciliationem Hieronymus Esculus, is qui postea ad Summum Pontificatum euectus, Nicolaus IV. est appellatus: & quidem felici successu; quippè qui Imperatori, & genti illi veritatis legem persuaserit, secumque quadraginta ex Proceribus ad Pontificis pedes, & ad Concilium, quod eo tempore Lugduni habebatur, cum magno omnium gaudio perduxerit. Idem etiam ad Tartaros non semel adierunt, primum ab Innocentio IV. missi anno 1245. quo tempore, cum magnus hominum numerus Euangelium admisisset, paulò post plures operarii eò destinati, Monasteria multa instituta, denique res Christiana feliciter prorsus administrata est. Iterum deinde anno 1341. à Benedicto X. Pontifice, duo ex eisdem missi tanquam Apostolici legati, cum alijs socijs adiunctis, qui item accepta ab Imperatore illo promulgandi Euangelij facultate, multa denuò, & templa, & Monasteria, cum diuini cultus propagatione, Multaque animarum conuersione instruxerunt. Anno autem 1332. non parua horum manus in Armeniam ipsam penetrauit, inter quos præcipuum fuisse ferunt Gonzalum Lauratum, virum doctissimum, qui tum concionibus, tum pluribus libris in illam linguam conuersis multum profecit Eodem etiam fermè tempore, & Palsalem inter Medos, & Gentilem inter Persas, versatos esse accepimus. Et illius quidem extat Epistola, qua narrat se, cum munera, & vxores, quas barbari illi offerebant, aliasque blanditias constanter repulisset, tentatum deinde esse contumelijs, bis etiam lapidatum, faciem, & plantas igne adustas; quibus tamen rebus se ita nunquam territum, vt nec habitum deposuerit, nec à prædicando destiterit. Atque etiam circa idem tempus Bosna urbs Dalma:æ Gerardi Generalis Ministri opera, conuersa est ab hæresi, cum illac fortè iter habuisset; qui deinde etiam pluribus eò missis finitima loca, quæ erant eadem labe infecta expurgauit, & ad Christi ouile reduxit. Odoricus autem Foroliuiensis eodem ipse fermè quoque tempore, tum vt honores fugeret, qui illi ab omnibus habebantur, tum feruenti animarum zelo adductus, impetrata à superioribus facultate, contulit se inter infideles ubi, per varias excurrens Prouincias, verius Orientem, & Meridiem, eo in opere annis septem, & decem positis, viginti millia animarum solus baptizasse, & saluari doctrina instituisse dicitur. At verò circiter annum 1379. Guilielmus Pa-

trus

trus Cataium missus, euangelizandi causa, plures quam sexaginta suis adduxit. In Hungaria autem, cum Rex ille finitimas quasdam Prouincias recenter subiecisset, destinatis eo Franciscanis octo, non pluribus diebus, quam quinquaginta, ducenta hominum millia ad Christum adduxerunt. Quo successu impulsus Rex Optimus, ad Ordinis Generalem diligenter scripsit, ut duo millia Fratrum ad se mitteret, quoniam nulli opus esset defuturum: legiturque adhuc huius Generalis Epistola, qua suos ad tam optabiles, & gloriosos labores pie, & feruenter inuitat. Nec tacendus Ioannes Capistranus, qui annum circiter 1450. vna excursionē, duodecim millia infidelium, & multos preterea schismaticos Ecclesie aggregauit. Taceo gloriosum ipsum Patriarcham S. Franciscum, de quo mirabilia in hoc genere accepimus, Antonium Patavinum, Bernardinum Senensem, vtrumque Vincencio Ferrerio de quo supra, penē æqualem, aut etiam fortasse æqualem, & alios quoque, quos longissimum esset recensere.

Atque hæc quanquam sunt gloriosa, & honorifica Religiosis; nihil tamen præclarius aut gloriosius, quam noui Orbis conuersio, quæ opera Religiosorum Choro incumbentium inchoata est, & eorum adhuc opera propagatur. Quamuis etiam Societas IESV, à Choro auctoritate Apostolica exempta, insignem huic rei operam nauarit, & nauet, sed mihi animus est, tantum agere de utilitate Ordinum Choro attendentium. Primos ergo omnium, qui prædicationem Euangelij in nouo Orbe aggressi sunt, Franciscanos fuisse legimus, atque eisdem etiā de ijs regionibus inueniendis, cum antea ne de nomine quidem audire essent, magnopere contulisse. Cum enim Christophorus Columbus de eā nauigatione instituenda apud Ferdinandum Hispaniæ Regem ageret, nec ei ut in re tam noua, atque incerta, multum fidei haberetur, Patres duo Franciscani valde eum inuissē dicuntur: tum ipsum animando, tum etiam Regem impellendo, ut eam occasionem omninō teneret. Itaque cum impetrata classe Columbus, Mexicana Regna feliciter aperuisset, atque in Hispaniam tam lætæ rei nuntius reuersus esset, statim aliquot eius familie Patres in ea loca nauigarunt, annum circiter à Christo nato, 1493. Atque eodem fere tempore, ad Occidentalem Indiam Emanuelis Lusitani Regis auspicijs, à Vasco Gama peractam, anno videlicet 1500. missi sunt Euangelij causa ex eadem familia viri octo, tum doctrina, tum pietate præstantes. Ab his initijs hic Ordo per eas regiones diffusus, multiplicatis breui tempore domicilijs, tredecim Prouincias instituere, in quibus magnam Christianæ rei operam impenderunt, & adhuc impendunt. Ex his fuere aliqui insigni sanctitate conspicui. Videlicet Martinus Valentinus, Toruius Mito-

Mitolinā, Ioannes à S. Francisco, Andreas Ex olmo, Franciscus Colmenarius, Franciscus Soto, ac Martinus Iesus, qui præ cæteris virtutibus diuinitatibus florentes, ac prodigijs clari innumeros ad Christum populos verbi diuini efficacia, & apostolici spiritus plenitudine perduxerunt. De quibus qui plura scire desiderat, legat Historiani Francisci Gonzagæ Episcopi Zephaleni, & Marcum Vlissiponensem Episcopum Portu in Lusitania. Adeo isdem etiam labores, nauigare Dominicanis, deinde Augustinianis, & etiam Carmelitæ Excalceati. Ex his ergo patet, quantum prædicationi institerint Ordines Choro addicti, quibus ad prædicationis aureolam Deus addidit, vt & pro ipsa mortem sub carnificibus passi fuerint. Nullus enim fuit ex Ordinibus prænominatis, qui Martyres non protulerit, in nostræ fidei, & sanctitatis propriæ confirmationem. Ex sola Franciscanorum familia Franciscus Gonzaga numerat centum quatuordecim, eorum tantum qui hoc sæculo floruerunt: quibus si adiungantur alij ad alia sæcula attinentes, de quibus Bosius fig. 27. numerum ducentorum excedent: Digni vero Benedicti ad certum numerum non ita facile redigi poterunt. Aliorum autem Ordinum, nominatim numerum scire, penitus impossibile. Præcipue tamen S. Dominici, è quo sanctitate florentissimi viri prodierunt quamplurimi, qui & superioribus sæculis, & nostro, durissimam mortem perpessi sunt.

Non solum autem sanctitas, sed & eruditio, ita in Religionibus Choro addictis, floruisse videtur, vt verè dicere possimus, ab ijs etiam eruditionem factam esse eruditorem, maioremque in modum illustratam, vt facilius, & planior posteris traderetur. Ijenim, tum viuentes docendo, disputando, interpretando literarijs studijs incredibile lumen attulere; tum verò ea etiam scripta, tamque multa post vitâ reliquere, quæ omnes ferè scientias planiores facilioreque fecerint, quas quidem dignas statuissent, in quibus elaborauerint. Libet igitur quasi cursim omnem Religionum ætatem ab initio inspicere, vt eorum multitudinem ac copiam videamus, qui in doctrinarum studijs magni fuerunt. Et vt à Benedictino Ordine antiquissimo incipiamus, iam sunt mille & amplius anni, ex quo hic Ordo natus est. His igitur vdecim ferè sæculis, mirum certè est, quàm multos semper, & quàm præstantes in omni genere produxerit viros. Primo enim sæculo, id est, usque ad annum Domini sexcentelimum, viguit vir summus Cassiodorus, ei que æqualis Dionysius, cognomento Idarius, vir sui temporis eruditissimus tum humanis, tum etiam diuinis literis, quod ostendunt scripta ab eo relicta. Eodemque tempore Gregorius Magnus, Gregorius Turonensis, & Leander Hispalensis, satis adhuc per se notis. Secundo.

cundo sæculo à sexcentesimo ad septingentesimum, multum (vt accedimus) clauit Cæsar in Gallia, Eutropius in Hispania, in Lusitania Ioannes Gerondensis Episcopus, in Scotia Adamaus Abbas, in Angliæ Theodorus, qui Romæ Monasticam vitam professus à Vitaliano Pontifice Cantuariam destinatus est septimus Archiepiscopus, cuius de laudibus Beda scripserit. Tertiò sæculo vsque ad annum octingentesimū, Beda ipse notissimus libris, scriptis. Tum Bonifacius ille Germaniæ Apostolus, quem non sola sanctitas, sed (vt traditum est) insuper etiam eruditio, illustrauit. Deinde Ægidius Abbas natione Græcus, idemque Philosophus ac Poeta, quin etiam Medicus insignis, quippe qui multa de arte Medica carmine scripserit. In primis autem Alcuinus, qui suæ ætatis doctissimus habitus est, Caroli Magni Magister, ita ei charus, vt enim suas delicias appellaret, cuius etiam prudentiæ, Parisensem Academiam, quam Roma illuc transtulerat, commisit ordinandam. Idemque multa edidit tum in Sacram scripturam, tum suopte ingenio. Quo eodem tempore floruit etiam Paulus Diaconus, author celebris hymni in S. Ioannem Baptistam, plurimumque librorum, quorum pars adhuc extat: hic prius Desiderij Regis Longobardi familiaris, & Secretarius fuit, deinde verò vnà cum ipso, à Carolo Imperatore captus, & in Italiam abductus; seruatus tamen est ab ipso hoste ob ingenij famam: postea in Insulâ relegatus, cum fuga euasisset, & si Benenenti ab Aldeberga Desiderij filia exceptus esset benigne, & honorificè, tamen sæculo contempto in Cassinense Monasterium se se recepit; quod Carolus audiens, magis eum etiam amasse, & coluisse dicitur, ac cum eo sæpè per literas humanissimè communicasse. Quarto sæculo vsque ad annum nongentesimum, insignis fuit Haymo Monachus Fuldenfis, postea etiam Episcopus, Alcuini auditor, omnino inter doctissimos numerandus, qui totam Scripturam Commentarijs illustrauit, aliaque propria ingenij monumenta reliquit. Neque huic inferior Rabbanus ex Fuldensi Abbate, Archiepiscopus Moguntinus, qui iustam penè Bibliothecam solus edidit. Nam cum puer adhuc, ab ipsius parentibus Fuldensi Monasterio oblatus esset, tantum in Poesi, in Philosophia, & in sacris literis profecit, vt in tota Germania, fortasse etiam in toto Orbe, nullus ei æqualis putaretur. Cui tamen vt tempore sic ingenio proximi fuere, (vt alios complures omittamus) Angelonius Luxouienfis, notus quoque ipse ex libris scriptis, & Strabus Fuldenfis, cuius opus dicitur esse Glossa, quæ Ordinaria vocatur, ex Sanctorum Patrum scriptis concinnata. Quinto sæculo ab Anno nongentesimo ad Millesimum, celebratur inprimis Odo Abbas Cluniacensis, diuinis & humanis literis eruditus, Herigerus Abbas Lobigen-
fis,

sis, non in Gallia solum, sed tota Italia & Germania, ob doctrinæ opinionem celeberrimus: tum Raderius ex Monacho Lobigeni, Episcopus Veronensis, qui miræ simpliciter, sed magnæ literaturæ fuisse traditur, & alij denique permulti: inter quos tamen nihil ita enituit, ut Radulphus Monachus Fuldenis, de quo in Ecclesia tota hæc erat constans opinio, nullum ei, vel in Philosophia, vel in Theologia parem esse, ut propterea ad eum ex toto ferme Orbe, difficillimæ quæque Quæstiones referrentur. Sed multò etiam feracius talium ingeniorum, fuit sextum sæculum; in quo præter alios multos, quorum adhuc extant nomina, floruit Marianus Scotus, qui Fuldæ vndecim annos, quindecim Moguntiz inclusus duravit, quo tempore Chronica scripsit ab initio mundi ad sua usque tempora: fuitque ob doctrinæ, & multò magis ob sanctitatis nomen, in magna omnium veneratione. Ac eodem tempore celebris etiam fuit Lanfrancus, qui in Dialecticis, & tota Philosophia, sui temporis Princeps habitus est, idemque lumen, ac Magister Theologorum. Hunc tradunt, cum Papia ubi natus erat, & ubi publicam scholam cum laude habuerat, in Galliam proficisceretur, à latronibus spoliatus, & abductum, prius impatienter tulisse, deinde in se reuersum damnare cepisse seipsum, quòd tam diuturnum studium sacræ scripturæ impendisset, neque adhuc Deum in tribulatione laudare didicisset; statimque vouisse, si euaderet, se deinceps Deo famulaturum. Liberatus igitur venit ad Monasterium Beccense, ubi aliquandiu ita latuit, quasi idiota, & illiteratus, donec ab Italis mercatoribus agnitus, & patefactus, primum à suis adhibitus est ad domestica studia moderanda, deinde etiam à Summo Pontifice, Cantuariensi Ecclesiæ præpositus. Huic omnino simillimus fuit is qui ei proximè in sede successit, Anselmus eius auditor, & in Beccensi item Schola successor. De cuius Anselmi eruditione, nihil attinet dicere, cum eam libri editi satis ostendant. His adscribendi duo Cardinales eiusdem temporis, Humbertus Monachus Tulensis, quem Leo IX. ob excellentem doctrinam, & pietatem, ad eum honorem prouexit, & Constantinopolim legauit, ut Leonis Bulgarorum Episcopi audaciam frangeret. Alter fuit Petrus Damianus, cuius adhuc eruditio, & fecundia ex eius plurimis scriptis nota est. Illud sanctitatis fuit, quòd diu Cardinalis, & Episcopi Hostiensis munere functus, deinde pertæsus eius vitæ Nazianzeni exemplo, ad pristina se recepit Monachorum studia, cuius etiam facti rationem inculento scripto reddidit. Denique ut alios omittamus, magus etiam fuit per ea tempora Hermanus, cognomento Contractus, cuius doctrina eò mirabilior fuit, quòd eam insigni miraculo adeptus est. Ita enim scriptum est, hunc in Suecia ex nobili Comite

Q

ortum,

ortum, ab ineunte ætate omnibus membris captum fuisse, atque ob eam causam, nomen illud quod diximus Contracti accepisse. Quare cum Monachus factus esset, multis precibus B. Virginem rogare instituit, ut ipsum eo morbo liberaret. Illa verò clara luce se ei visendam præbens, optionem obtulit, utrum è duobus mallet, sanusne fieri, sed ut erat rudis, & indoctus permanere; an perseverare in morbo, & omnibus scientijs insignis euadere. Cum autem Hermanus, ut debebat hoc posterius prætulisset, ab eo tempore mirabiles progressus in omni genere literarum facere cepit, adeo ut neminem in his superiorem, vix etiam æqualem habere crederetur, ac nominatim tres linguas, Latinam, Græcam, Hæbraicam, ita calleret, ac in his natus esset. In septimo sæculo usque ad annum Millesimum ducentesium, multos item accepimus fuisse omnium doctrina atque optimarum artium studio eruditissimos. Quo in numero præcipuè ponitur Petrus Abbas Cluniacensis, cuius tum alij libri extant, tum vnus de mirabilibus, & reuolutionibus suo tempore factis. Tum verò Sigibertus ex Gemblacensi Cænobio, & Gratianus ex Bononiensi, quorum ille insigne Chronicon conscripsit, & aliàs insuper historias: hic nobile illud opus Decretorum, ex Patrum Sententijs, & Pontificum responsis digessit, approbatum deinde ab Eugenio III. inter omnes autem maximè celebres illi duo Hugo è Cænobio S. Victoris Parisiensis, & Rupertus Abbas Tuitienfis, cuius doctrinæ excellentiam, non solum multa volumina ab eo scripta indicant, sed etiam miraculum, quo eam doctrinam accepit. Nam cum ingenio tardior esset, instaretq; precibus apud Virginem Dei Matrem, ut sibi à Filio Scripturarum intelligentiam impetraret, apparuit ei Mater illa gratiæ, denuntians eius preces ab se auditas, tantumq; ei lumen impertitum iri, ut nullus eius ætatis doctrina ei æquari possit; tantum videret ne id talentum in terra defoderet, sed strenuè exerceret: quod quidem ab illo abundè perfectum constat: nunquam enim deinceps à legendo, vel scribendo cessauit. Octauo sæculo, ab anno millesimo ducentesimo, usque ad annum millesimum trecentesium floruisse accepimus Helmádu[m] Monachum Beluacensem, in diuinis Scripturis eruditissimū, & in sæcularibus etiam literis, ac multis quoque libris scriptis nobilitatum. Eodemq; tempore Guilielmum Abbatem Pictauiensem, non solum Theologiæ, sed iuris etiā peritissimum. Deinde Philippum Pergamum in Cænobio Parauino egregium virum, tum doctrina, tum eloquentia; tum etiam Petrum Bercorium Monachum Parisiensem, cuius librorum grandis extat catalogus. Ab anno autem millesimo trecentesimo, usque ad millesimum quadringentesimum toto hoc sæculo multi item celebrantur, ut

Lapus

Lapus Abbas S. Miniatis, in Theologia, in super in utroque iure peritissimus. Petrus Boherij Abbas Arianensis, ipse quoque Decretorum Doctor: præcipue verò Petrus Rogerius, is qui postea ad Pontificatum euectus, Clemens vi. vocatus est, quem acerrimo ingenio, ac tum omni doctrina, tum etiam dicendi facultate, egregie instructum fuisse ferunt: ita ut populum quò vellet concionando impelleret, quare nil mirum, si eum tot merita ad summam Ecclesiæ dignitatem extulerunt. Sæculum decimum vsque ad annum millesimum quingentesimum, præter alios insignes viros, aliquot etiam habuit in iure Canonico admodum excellentes, ut Henricum Abbatem Nurembergensem, Ioannem Rotæ Abbatem Treuelensem, cuius egregia opera constitit in Concilio Basiliensi, tum verò Nicolaum illum, qui prius Abbas Monacensis, postea Archiepiscopus Panormitanus, denique etiam Cardinalis factus est. Scripsit autem multa consilia, & vberissima Commentaria in vniuersum Corpus Iuris Canonici, quorum tanta est hodie auctoritas, ut nullus in hoc genere notior, & celebratior sit. Deniq; vndecimo sæculo, quod ab anno millesimo quingentesimo, vsque ad annum millesimum sexcentisimum labitur, non paucos scimus eminentes viros, ut Ignatium ex Cœnobio Florentino, ex Parmensi Ioannem Baptistā, utrumque Abbatem, utrumque magno progressu in diuinis, & humanis literis. In Hispania verò Pasqualem, qui in Salmanticensi Academia publicam Theologiæ scholam cum ingenti approbatione, professus est. Postremò ne longiores simus, multum etiam hoc tempore viguit Gregorius, qui prius in nobili illo Mantuano Cœnobio Abbas, deinde etiam Cardinalis à Paulo iii. creatus est. Hunc verò omnibus scientijs excultum tradunt, utraque etiam lingua Græca, & Latina peritissimum, ita ut loqueretur, & scriberet expedite, atque eleganter. Atque hi quidem ex Benedictino Ordine, quos de multis paucos nominauimus.

In alijs autem institutis, eò etiam magis viguerunt literæ, quod omnia ferme ad aliorum quoque hominum salutem dirigebantur, quod sine literis agi non poterat. Itaque mirum est, quantā deinceps in omnibus ingeniorum, quanta Doctorum hominum seges extiterit. Sed hi quo recentiores, eò notiores, ideoque strictim attingendi, & tantummodò nominandi.

Ex Dominicano Ordine qui viri, & quales prodire? Albertus qui Magni cognomen adeptus est. Herueus, Durandus, Hugo Cardinalis, qui totam Scripturam Sacram optimis Commentarijs illustrauit, Raymundus, is qui ut scribit Antonius, Decretales libros iussu Gregorij Pontificis ordinauit, Antoninus ipse nō minori eruditione, quam

sanctitate, Capreolus, Petrus Tarantalius, idem postea Innocentius. iv. Pontifex Maximus, Petrus Paludanus, Chrysostomus Janellus, Ferrariensis, Sotus uterque, duo Cardinales, Turcremata, & Caietanus, alijque permulti, quos nimis longum esset recensere. Sed is præcipue, quem merito ab aliorum numero secreuimus, omnium Princeps S. Thomas, cuius scientiæ copiam, claritatem, profunditatem, quis pro dignitate collaudet? Ac præter hos quorum nomina ex eorum scriptis celebrantur, quis deinde eos numeret, qui omni ætate in scholis docendo, partim consilijs dandis, deque dubijs rebus respondendo, magnam operam Ecclesiæ, & proximis natarunt, ipsique in summa omnium laude vixerunt, quorum quidem est penè infinita multitudo?

Franciscani paulò seriùs, neque adeò generaliter initio hæc literarum studia acceperunt. Eorum enim Author, & Caput Sanctus Franciscus cum ipse sapientia potius de cælo infusa, quàm humano labore quæsitæ, uteretur, eodem etiam modo suos instrui volebat. Idem tamen Antonium, cui postea Patavini cognomen additum est, cum iam benè doctus ad eam familiam accessisset, passus est docere inter suos. Theologiam, extatque brevis Epistola, qua hoc ei permittit; ita tamè, ut caueat, ne orationis (sic enim ait.) spiritum occupatio illa extinguat. Itaque tum hoc exemplo, tum etiam necessitate adducti, ut proximos iuuare possent, alij quoque literariam exercitationem complèxi sunt, in qua breui magnos fecere progressus. Nam & paulò post, id est anno fermè millesimo ducentesimo quadragesimo quinto extitit Alexander ille Halensis, quo nemo illa ætate eruditior, & huius auditor Bonauentura, tum plenus omni scientia, tum etiam dilucidus, & ad difficillima quæque explicandâ aptissimus. Nec multò post Richardus Media Villa, annum circiter millesimum ducentessimum octuagesimum, & Ioannes Dunscius, is qui Scotus est appellatus, anno millesimo trecentesimo, cuius acumine, & subtilitate quid mirabilius? deinde eius discipuli Gulielmus Ocham, vir ingeniosissimus Franciscus Maironius, is qui in Parisiensi Academia Illuminati nomen obtinuit, eodemque tempore Alvarus Pelagius utriusque Iuris peritissimus simulque diuinarum literarum, cuius præstans doctrina magno in pretio fuit apud omnes, & præcipue apud Pontificem Ioannem. xxiii. His addi potest Petrus Anreolus, quem eruditio ad Aquisensem Cathedram prouexit; tum Nicolaus Lyrensis, genere Iudæus, cuius ingenium eluxit, in tota Scriptura ad literalem sensum explananda, anno circiter millesimo trecentesimo trigesimo. Denique omnium recentissimi Alphonsus Castrensis, Michael Medina, Franciscus Titelmanus optimis planè sacrorum librorum interpretes, & alij quamplurimi, ijque adeò noti, ut pigeat hic commemorare.

Idem.

Idem dicere licet de alijs familijs, quæ omnes multos semper doctos, aliquos etiam interdum admodum eminentes habuere. vt Angustiana Egidium Romanum, præter innumeros alios. Carmelitana Thomam Vvaldensem, præter sexaginta, & amplius, qui supra libros Sententiarum Petri Lombardi scripserunt, & plurimos alios: Carthusiensis Dionysium, & alios satis multos. Vt autem supra notauimus, nihil hic commemoratum est de Sanctitate, eruditione, & utilitate Religionum à Choro exemptarum, quia institutum fuit, solum monstrare, quantum Religiones Chorum profitentes, conuersioni animarum, & prædicationi Euangelij incumbant: vt inde liqueat, non esse obligationem, & debitum in Religionibus omittendi Psalmodiam propter eleemosynas spirituales; uti sunt peccantes corrigere; ignorantibus docere, dubitantibus, rectè consulere, consolari multos, Sacramenta administrare, libros pro defensione Sanctæ Ecclesiæ, & alios similes pro dilatanda Dei gloria conscribere. Videmus enim hæc omnia strenuè perfici à Religionibus prædictis, in quibus tamen est Chori studium. Quamuis alijs etiam Religionibus sua laus relinquatur, & à me oportunitior locus, vel occasio eas pertractandi expectetur: seniper enim colui, & colam donec vixero omnes Religiones.

Falsum igitur dixit Theologus, quod propter eleemosynas spirituales, quas enumerauit, debeat omitti Psalmodia. Ad cuius maiorem expugnationem ultimo loco adduco, vnum insigne exemplum de Laurentio Surio Cartusiano, quo patet Sacram Psalmodiam non impedire scriptiorem librorum, pro dilatanda gloria Dei, & proximorum profectum; neque alia spiritualia opera, ad eorundem proximorum utilitatem impendenda. In eius ergo vita, quæ habetur in principio Tomi 1. vitarum Sanctorum, quas ipse conscripsit, sic habetur. Iam verò qui nouit, quot horas Religiosi viri istius sacri Ordinis, concinendis in Choro, diurno nocturnoque tempore precibus, sacraque Missæ officio, præter priuatas statutasque preces tribuunt, iure mirabitur, à Pierre Surio, tot tantaque volumina, triginta sex quibus in Ordine vixit annis, conscribi potuisse. Nam ab his Ordinis exercitijs, ieiunijs item, alijsque austeritatibus corpori molestis, nullam exemptionem petijt, ne cui suorum offendiculum praberet, sed omnibus quod imitarentur exemplis illustre domesticum reliquens. Id modò illi tributum fuisse ferunt, vt dum preces Prima alij in Choro concinerent, ipse priuatim sacrum Missæ perageret. Nil hic dico quantum ipsi a studijs temporis suffurati sint viri visitantes illum, amici, omnis conditionis viri, Principes illustres, nobiles, docti, Clerici, & seculares, variarum nationum studiosi, qui nunquam defuerunt in Academia, quos omnes, & benigne excipiebat, ac pijs colloquijs, ad salutis animæ curam habendam, iucitabat. Hæc ibi

PROPOSITIO LX.

Idè illæ Religiones, ceteris paribus, præferendæ sunt alijs, quæ habent ex suo instituto maiorem rationem Prædicationis & Orationis, quàm Psalmodiæ.

NON dixit Theologus, quòd illæ Religiones præferendæ sunt alijs, quæ nullam habent rationē Psalmodiæ, sed quòd illæ sunt præferendæ, quæ habent maiore rationē Prædicationis, & Orationis, quàm psalmodiæ. Illæ ergo Religiones potiùs sunt præferendæ, quæ ex suo instituto habent rationem Prædicationis, Orationis, & psalmodiæ: maiorem tamen rationem Prædicationis, & Orationis, quàm Psalmodiæ. Tales enim Religiones habent plura media, & auxilia, ad consequendum suum finem, & consequenter secundum regulas Theologi, quas tradidit, sunt perfectiores, quàm illæ, quæ habent pauciora media, & auxilia. Propositio ergo dicta friuola est, & deceptoria.

PROPOSITIO LXI.

Perfectionem Religionis non metiaris, Illustrissime Domine, ex vitæ austeritate externa.

HÆC Propositio manifestam falsitatem inuoluit, perfectionem scilicet Religionis nequaquam metiendam esse ex vitæ austeritate externa. Cuius quidem dicti falsitas ex multis colligitur capitibus. Et primò ex proprijs ipsiusmet Theologi. Ipse enim in præcedentibus docuit perfectionem vitæ Christi, & Apostolorum, cognoscendam esse ex medijs. Ergo & perfectio vitæ Religiosæ, quæ proficitur imitationem Christi, & Apostolorum, potest cognosci ex medijs. Atqui vnum ex medijs ad perfectionem assequendam est austeritas. Ergo ex austeritate potest cognosci perfectio Religionis tantò magis quia austeritas est vnum ex medijs, quibus vfusest Christus, & Apostoli. Nam & Christus & Apostoli vitam austeram duxerunt, ut suprà ostensum est. Præterea docuit, eandem Christi & Apostolorum per-

perfectionem ex modo viuendi ipsorum cognoscendam esse. Constat autem, quod non ex modo condescensiuo, quo infirmioribus se se Christus, & Apostoli accommodabant; vt supra ex S. Bonauentura ostensum est circa Proposition. x x v j. Igitur ex modo viuendi arctiori, perfectio vitæ Christi; & Apostolorum cognoscenda est; vt loco citato monstratum est. Tandem ipse Theologus illam Religionem perfectiorem esse tradidit, quæ media efficaciora habet ad consequendum finem suum Austeritas autem vitæ externa est medium efficax ad consequendum finem Religionis cuiuscunque, vt ex infra dicendis patebit. Igitur ex austeritate vitæ externa metienda est perfectio vitæ Religiosæ. Demum ipsemet Theologus adduxit ex S. Thoma id quod in Collationibus Patrum Collat. 1. Cap. 7. Abbas Moyses dicit. *Ieiunia, vigilie, meditatio scripturarum, nuditas, ac priuatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt.* Ergo perfectio Religionis instrumentaliter, & dispositiue consistit in austeritate externa; & ita erit etiam metienda ex austeritate externa, tanquam ex medio.

Eiusdem Propositionis falsitas ex alijs capitibus deducitur. Ac imprimis ex auctoritate S. Thomæ, cuius doctrinæ pallio sua dicta velare conatus est Theologus. Sanctus ergo Doctor. 2. 2. q. 187. art. 6. Et Opusc. 18. Cap. 11. & Opusc. 19. Cap. 1. docet. quamlibet Religionem non solum esse statum perfectionis, sed etiam statum pœnitentiæ; seu quod Religiosus status, non solum perfectionem charitatis, sed etiam perfectionem pœnitentiæ continet. Inde etiam consequenter docet loco vltimo citato, perfectiorem Religionem ex maioribus austeritatibus esse pensandam. Verba illius sunt. *Qualibet Religio, per quam homo nouam vitam inchoat, quidam pœnitentiæ status est, vt homo à veteri vita purgetur; & hoc tertio modo possunt comparari. Religiones, vt illa dicatur perfectior, quæ maiores austeritates habet, sicut in ieiunio, vel paupertate, vel alijs huiusmodi.*

Item falsitas dictæ propositionis ex communi Canonistarum sententia declaratur, qui maiorem vitæ perfectionem ex austeritatibus, & vitæ rigore pensant. Vnde quando à iure permittitur transitus ad perfectiorem Religionem, nomine perfectioris intelligunt asperiores, arctiores, ac duriores. Ita Ioan. Andr. C. sanè nu. 8. ad fin. de Regul. Et ibi Anton. nu. 7. Anchar. nu. 6. Abbas in fine. Card. q. vlt. Henric. nu. 17. Rosella vers. Religio 4. nu. 8. in fine. Angelus vers. Religiosus nu. 34. Passarellus in Priuil. minim. C. 39. Quibus maxime fauet Cap. Licet, de Regul. vbi Sanctior vita dicitur arctior Et cap. 1. 20. q. 4. dicitur ex Conc. Triburiensi. *Virgines sacra si pro lucro animæ suæ, propter districtiorem vitam, ad aliud Monasterium pergere disposuerint, synodus concedat.* Præterea Extrau. viam, de Regul. conceditur transitus ab omnibus

nibus Mendicantibus ad Carthusiam. Et in Religionum Privilegijs denegantibus transitum ad aliam Religionem, semper excipitur Carthusia, propter maiorem austeritatem vitæ. Ergo secundum Canonistas, maior perfectio Religionum attenditur ex austeritate vitæ externa.

Postremo tandem falsitas eiusdem Propositionis ratione conuincitur. Instrumenta enim perfectionis dispositiue ad perfectionem ordinantur, vt docet S. Thom. 2. 2. q. 184. art. 3. Sed austeritas vitæ externa est etiam instrumentum ad acquirendam perfectionem aptissimum. Igitur & ipsa pertinebit ad perfectionem vitæ Religiosæ dispositiue, & consequenter perfectio vitæ Religiosæ ex ipsa pensanda erit, tanquam ex medio. Cum enim austeritates, & macerationes carnis directe ordiuntur ad votum continentie obseruandum, prout S. Tho. 2. 2. q. 186. art. 7. ad 2. expresse docet. Et Opusc. 18. Cap. 9. Oportet inquit, continentia viam assumentibus, carnem propriam abstractis delictijs, vigilijs, & ieiunijs, & huiusmodi exercitijs castigare. Et idem quoque plures alij tradunt, vt mox ostendam. Castitas autem, cum plurimum faciat ad perfectionem vitæ Religiosæ, (vnde & sub voto solemnī Religionis cadit, & statum Religiosum cum alijs duobus, Obedientia scilicet, & Paupertate integrat) consequenter austeritas quoque vitæ externa, ad perfectionem comparandam multum conducet. Et quidem austeritatem externam adtuendam Castitatem esse necessariam, præter supra adductam auctoritatem S. Thomæ, plurima etiam tum SS. PP. tum aliorum dicta comprobant. Ac in primis S. Aug. ser. de Ieiunio inter multas alias ieiunij laudes, (quod etiam est vnum non postremum austerioris vitæ, exercitium) illud adfert. Ieiunium concupiscentia nebulas dispergit, libidinum ardores exinguit, castitatis verò lumen accendit. S. vero Hieronym. Nihil inquit, scias conferre Christianis adolescentibus, vt esum oletum, ardorq; corporis frigidioribus epulis temperandus est. Cui consonat quod alibi inquit. Sine carne & vino cito friget Venus, & à patre Libero ad inconcessam Venere proximus est inemperantie socius. Sanctus quoque Chrysost. super Epist. ad Gal. Concupiscentia, inquit, saginato corpore effusus est. Et S. Gregor. lib. 3. Moral. De ventris, inquit, ingluvie luxuria nascitur. Et Cassiodorus sup. Matth. Sex sunt, inquit, quæ incorruptam conseruant castitatem, scilicet sobrietas, operatio, asperitas cultus, inhibitiō sensuum, raritas sermonis cum bonestate, euitatio opportunitatis, & persona, & loci, & temporis. Ad hoc etiam facit, quod inquit Isidorus Pelusiota, scribens ad quendam, vt habetur in Epist. eius. Risu profecto dignus es mi homo, quando precaris, Consi- get timore tuo carnes meas. Eorum enim est hæc precatio, qui quod in se est conseruant, & ieiunant, & qui sua sorte contenti, paruq; beati viuunt, eaque ratione carnis exultantem Lasciniam castigant, & compescunt, quique salutis opem, & auxilium sua exerci-

exercitationis mitti possulant: & illis minime conuenit, qui quemadmodum tu facis, crapula immodica corpus saginant, & varijs omnimodisque delitijs, eius perulantiam, tantum ab est ut reprimant, ut potius excitent. Ad idem quoque facit id, quod habet Hugo de Claustro animæ Cap. 2. Ecce, inquit, Diabolus Physicam docet, ecce Medicus factus est, de complexionibus loquitur, infirmitates diuersas, si teneatur Religio, generari prædicat. Sed quare hoc? non ut mederi velut, sed ut occidere possit. Videt ex subtractione ciborum, luxuria vires posse minui, ideo non tardat minari agritudines, &c. Hæc ille. Et quamuis ferè omnes istæ autoritates Patrum, procedant de abstinentia, seu ieiunio, nihilominus tamen nomine ieiunij, vniuersam corporis castigationem intelligi docent Theologi cum S. Augustino, sicut per eleemosynas omnem beneuolentiam, & beneficentiam, & per Orationem omnes regulas sancti desiderij: vnde & omnia bona opera ad tria genera, scilicet ieiunium, Orationem, & eleemosynam, quibus Deo pro peccatis satisfacit, reuocantur. Cæterum hoc idem Mortificationem scilicet eternam, ad edomandas concupiscentias carnis plurimum conferre, non solum doctrina, sed & opere SS. Patres, & alij sancti viri comprobant; qui dum acerbis quandoque vrerentur tentationibus carnis, grauissimis seipios ducebant mortificationibus. Sic inter alios legitur de S. Francisco, quod cum quodam tempore vehemens eum tentatio carnis apprehendisset, eam ut præsensit, mox deposita veste, chorda cepit se verberare fortissimè. De Machario quoque Alexandrino refert Pallad. sect. 17. quod domando sui causa, toto sexennio, nihil præter cruda olera, & legumina humefacta sumpsit: viginti diebus & noctibus lectum non ingressus, ut somnum vinceret, cum interdum quidem arderet estu, noctu verò frigore rigeret. Deinde cum aliquando ei spiritus fornicationis molestiam exhibuisset, castigauit hoc pacto corpus suum, quod fuit instrumentum, & receptaculum talis tentationis, ut nudus sex menses sederet in palude, quæ erat in solitudine: quo in loco ita à culicibus, quæ magnitudine æquant vespas, corpus eius demorsum fuit, ut videretur leprosus. Simile quid de S. Hieronymo, Benedicto, Bernardo, & Iacobo Eremita memoriæ proditum est, qui dum vehementibus tentationibus infestarentur, alij quidem in vepribus, & vrticis se se volutabant, alij igne corpus adurebant, alij longissimis ieiunijs, verberibus, cæterisque austeritatibus seipos ducebant, atque ita libidinis flammam exstinguebant. Quod certè minime fecissent, nisi austeritatem corporis externam, castitati tuendæ, quæ ad perfectionem status Religiosi ordinatur, multum conducere intellexissent. Sed ut clariùs pateat omnibus Religionibus, tam contemplationem, quam actionem, & illam potissimum spiritualem, quæ est cō-

R

uersio

uersio animarum, profitentibus, austeritatem vite externam, ad consequendam perfectionem proprii finis vniuscuiusque esse necessariam, breuiter id ostendo.

Et in primis de Religionibus contemplationi deditis, quantum ipsis proficiat austeritas vite externae, colligitur ex S. Bernardo super Cantica. vbi ille sic inquit. *Abstinebo à vino, quia in vino luxuria est: aut si infirmus sum, modico utar, iuxta consilium Apostoli. Abstinebo & à carnibus, ne diu mihi nimis carnem nutriant, simul & carnis nutrant vitia: panem quoque ipsum cum mensura sumere studebo, ne oratio venire stare ad orandum cadeat. Idem alibi. Oratio virtutem imperat ieiunandi, & ieiunium gratiam promouet orandi: ieiunium Orationem roborat, Oratione ieiunium sanctificat. Cui consonat S. Aug. serm. de Ieiun. Ieiunium, inquit, purgat mentem, subleuat sensum, Et S. Gregor. exponens illa verba Iob. 28. Non inuenitur in terra suauiter viuendum, sic ait. Qui huius vite voluptatibus pascitur, ab aeternae sapientiae inuolatu separatur. Sanctus quoque Hieronym. Epist. ad Nepotian. Pulchre inquit, dicitur apud Gracos. Pinguis venter tenuem non gignit mentem. Idem alibi in Epistola sic inquit. Galenus vel doctissimus Galeni interpretatur: Eos qui rumina, & ars sagina est, nec viuere posse diu, nec sanari esse: animasque ita nimis sanguine, & adipibus quasi luto inuolutas, nihil tenue, nihil caeleste, sed semper de carnalibus eructare, ventris ingluuiem cogitare. Item S. Basiliius Homil. in illa verba Psalm. 29. Numquid confitebitur tibi puluis, aut annuntiabit veritatem tuam? Quomodo inquit, terrestris homo, ac carnis confitebitur tibi Deus? Quomodo autem annuntiabit veritatem tuam, qui disciplinis nullam dedit operam, & in tanta carnis mole, suam ipsius mentem oppressam tenet? Iure itaque meam excentio, ac macero carnem, nec meo sanguini parco, qui in carnem coagulari solet, ne mihi vel ad confessionem, vel ad veritatis cognitionem sit impedimento. Denique ut multos alios omitam. Richardus de S. Victore, in lib. de Contemp. Voluntatem, inquit, nostram nunquam perfecte desiderio bonorum caelestium inflammari posse, nec intellectum nostrum rerum diuinarum contemplatione, plene posse instrui, & purgari, nisi diligenter simus, in reprimendis commodis, & cupiditatibus corporis, etiam lucis, & necessarijs, Hanc doctrinam Sancti ipso opere amplexati sunt. Sic de S. Machario Alexandrino Palladius supra citatus testatur. His exercitijs a iombus corporis (quas scilicet paulo ante deseripfis, prout iam visum est) ad sanctam, inquit, Macarius peruenerat contemplationem, ut in ea sapius uictorem integram cum die transferret. De Polichronio quoque scribit Theodor. cap. 24. Mortificabat se, inquit, aspero cilicio, vilique & nullius pretij habitu, sicque impem vitam agebat, ut nec necessarium semper haberet nutrimentum, ac totam noctem vigil in precibus stans, consumedat. Ad augendam quoque Mortificationem, habebat in cella grandem traicem ex quercu, quem die noctemque imponebat humeris, & sic in Oratione persistebat. Paupertatem iusto studio coluit,*

culuit, ut existimaret, quoniam regno magis experendam. Et tandem subdit. *Nisi alij que id genus exercitijs in exiviam usque mentem vsurpatis, ad tantam verum de-
quarum notitiam, & memoriam venit, ut mentem à contemplatione duellere non
possit.* Hæc ille. Quibus etiam ratio non incongrua suffragatur. Con-
stat enim quod corpus hoc corruptibile maximè aggrauat animam: *vbi ergo illud varijs mortificationibus, & austeritatibus extenuatum
fuerit, tunc demùm mens faciliùs ad superiorum contemplationem
leuabitur.* Sed quia Theologosola auctoritas S. Thomæ pro omnibus
sufficit, idè iterum verba illius ex 2. 2. quæst. 147. art. 1. depono. *Assumitur, inquit, ieiunium principaliter ad tria. Primi quidem ad concupiscen-
tias carnis reprimendas. Vnde Apostol. dicit in auctoritate indulta. In ieiunijs,
in castitate, quia per ieiunia castitas conseruatur, ut enim Hieronymus dicit. Sine
Cere & Bacco friget Verus: idest, per abstinentiam cibi & potus, reprecit luxu-
ria. Secundi assumitur ad bona quædumens liberius eleuetur ad sublimia contempla-
da. Vnde dicitur Daniel. 10. quod post ieiunium trium hebdomadarum reuelatio-
nem accepit à Deo. Tertiò, ad satisfaciendum pro peccatis; vnde dicitur Ioel 2.
Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio, & fletu & planctu.* Hæc ille. *Austeritas igitur vitæ externa Religionibus contemplatiuam vitæ pro-
ficientibus, ad consequendam perfectionem sui finis, maximè est pro-
ficua. Inde est quod palam videmus Religiones Contemplatiuas, plu-
rimùm austeritati deditas, ut cernere est, inspicendo Angelicos Or-
dines Eremitarum, & nominatim Camaldulensium, qui ut secundum
visionem Sanctissimi Patris sui, repræsentent Angelos ascendentes in
cælum; procurant animas suas, quantum possibile est, leuare pondere
carnis, ut expediti, & minimè grauati, liberi ut tanquam leues spiritus
cælos ascendere queant; & ob id corpus varijs mortificationibus ex-
tenuant. Potrò quantum etiam Religionibus ad actionem spirituales,
quæ est conuersio animarum, destinatis, austeritas vitæ externa condu-
cat, infra monstrabitur.*

Aduertat autem Theologus, sc non solum falsam doctrinam, verum
& contumeliosam in Religiones austeritatem vitæ externam profitè-
tes intulisse, & earum perfectioni non modicum derogasse: se verò
inimicum poenitentia: apertè monstrasse. Certè Theologus est ex illis
de quibus ait S. Gregor. lib. 7. Moral. cap. 12. *Qui esse humiles sed tamen
sine respectu: esse contenti proprijs, sed sine necessitate esse casti, sed sine macera-
tione corporis: esse pauperes, sed sine contumelijs volunt. Cumque adipisci virtutes
querant, sed labores virtutum fugiunt; quid aliud, quam exhibere belli certamina
in campo nesciunt, & triumphare in viribus de bello concupiscunt?* Hæc Grego-
rius. Id verò grauissimè ferendum est, doctrinam hanc Theologi, et
inuentis peruerfam esse, quæ à Religioia vita amplectenda, ad

R. 2. quam.

quam plurimi austeriori vitæ ratione, frequenter inducuntur) retrahere, præcipuè verò ab ijs Religionibus, quæ ex instituto austeritatem proficiunt, mentem auocare potest. Quod certè non est gloriâ Dei propagare, & salutem proximorum promouere; quibus rebus sæpius gloriatur Theologus: sed potius est gloriam Dei diminuire, & salutem multorum impedire. Itâ Theologus dum exultat Religiones, per quas maximè gloria Dei propagatur, & salus hominum procuratur, ipse insipienter, & gloriæ Dei detrimentum suo scripto infert, & salutem proximorum impedimentum ponit.

PROPOSITIO LXII.

Sed potissimum ex dilectione Dei, quæ se prodit ampla, & multiplici propagatione diuini cultus, & gloriæ, & multarum animarum salute.

HÆC. Propositio secundum mentem Theologi est falsa: Eius enim intentio est, monstrare perfectionem vnius Religionis super aliam; quæ non est petenda ex his, in quibus omnes Religiones cōueniunt omnes Religiones in dilectione Dei, tanquam in fine remoto, & mediato; ideò non est instituenda comparatio inter Religiones penes dilectionem Dei, vt supra monstratum est circa Propositionem XI. I. Expressè id tradit S. Thomas 2. 2. q. 188. art. 1. ad. 1. Est inquit, commune in omni Religione quoddam aliquis totaliter se debet præbere ad seruendum Deo. Vnde ex hac parte non est diuersitas inter Religiones, vt scilicet in vna Religione aliquis retineat aliquid suum, & in alia aliud. Est autem diuersitas secundum diuersa, in quibus homo Deo seruire potest, & secundum quod ad hoc homo se potest diuersimodè disponere. Hæc S. Tho. Est etiam Propositio dicta friuola, & deceptoria: quia supponit austeritatem non esse opus dilectionis Dei, aut proximi, eo ipso quod distinguit contra austeritatem, dilectionem Dei, & proximi: Cum tamen austeritas propter Deum suscepta, informetur dilectione Dei; & ita sit verè opus dilectionis Dei, & etiam sit satisfactoria, & impetratoria proximis. Vide dicta de pœnitentiâ circa Propositionem xiiij.

PROPOSITIO LXIII.

Et laboribus difficilibus earum causa constanter, & perseveranter propter Deum susceptis, & inuicta virtute in occasionebus peccatorum declaratur.

HÆC Propositio trutinanda est secundum doctrinam S. Thom. 2. 2. q. 27. art. 8. ad 3. Plus, inquit, facit ad rationem meriti, & virtutis, donum quam difficile, Vnde non oportet quod omne ne difficilius sit magis meritum, sed quod sic est difficile, quod etiam sit melius. Hæc S. Thomas. Ex quo inferitur non oportere omnem Religionem; quæ laboribus difficilibus occupatur, quod & melioribus. Et eadem 22 q. 182. art. 2. ad 1. ait. Labor exterior toleratus propter Christum, operatur ad augmentum præmij accidentalis: sed augmentum meriti respectu præmij essentialis consistit principaliter in charitate, cuius quoddam signum est labor exterior. Conformiter ad id in 4. dist. 49. q. 5. art. 3. quæstion. 2. ad 3. docet, quod difficultati in sustinendo dolores tactus debetur aureola, & quod voluntas Martyrij non pertingit ad illud meritum, quod actui Martyrum debetur ratione difficultatis, quamvis possit etiam peruenire ad alterius præmij, considerata radice merendi, quia aliquis ex maiori charitate potest velle sustinere Martyrium, quam alius sustineat. Vnde voluntariè Martyr, potest mereri sua voluntate præmij essentialis æquale, vel maius eo, quod Martyri debetur. Secundum quæ insistero paritati rationis dico, quod aliquis potest peruenire ad præmij Prædicatoris, & Doctoris considerata radice merendi: quia aliquis ex maiori charitate potest velle, amplè, & multipliciter propagare diuinam gloriam, & multarum animarum salutem procurare, earumque causa labores difficiles subire, quam alius ipso facto id perficiat. Vnde voluntariè Doctor potest mereri sua voluntate præmij essentialis æquale, vel maius eo quod Doctori debetur. Vide Theologum an sit bona illatio. Sed & hanc aliam perpende. Si illa Religio quæ proficitur dilectionem Dei, & multipliciter propagat diuinam gloriam, & multarum animarum salutem, & labores difficiles sustinet, est perfectior, etiam externa vitæ austeritate non utatur; nonne multo magis illa Religio erit perfectior, quæ omnia ista simul complectitur; videlicet austeritatem vitæ externam, & dilectionem Dei, & propagationem gloriæ ipsius, & curam salutis animarum, & laborum difficultium tolerantiam?

Ne-

Necesse est concedas illationem Theologę, quia aliás docuisti, illam Religionem esse perfectiorem, quę per plures modos, & vias, fructus facit, & plura media; siue plura auxilia, siue plura præsidia, (nam hæc omnia inter se distinxisti) ad consecutionem sui finis ordinata habet.

PROPOSITIO LXIV.

Arctitudo obseruantiarum, inquit S. Thomas 2. 2. qu. 188. art. 6. ad 3. non est illud quod præcipuè in Religione commendatur, vt B. Antonius dicit: & ideo non est potior Religio ex hoc, quod habet arctiores obseruantias, sed ex hoc, quod ex maiori discretione sunt eius obseruantie ordinata ad finem Religionis.

HÆC Proposititiō continet mutilatam citationem, & offendit maximam infidelitatem authoris, qui pro suo libitu, ea quę ar-
rere videbantur, adduxit, quę verò aduerſantia menti, vel potius
carni ipsius, vel ceric ideo menti, quia carni, respuit. Ingenium eius
et arē agnosces, expenſo textu integro S. Thomę: sic ergo inquit ibi S.
Doctor. Ad tertium dicendum, quod arctitudo obseruantiarum, non est illud quod
præcipuè in Religione commendatur, vt B. Antonius dicit. Et Isaia 58. dicitur.
Nunquid tale est ieiunium quod elegi, per diem affligere hominem animam suam?
Assumitur tamen in Religione vt necessaria ad carnis macerationem, quę si sine
discretione fit, periculum descendendi habet annexum, sicut B. Antonius dicit. Et ideo
non est potior Religio ex hoc, quod habet arctiores obseruantias, sed ex hoc, quod ex
maiore discretione sunt eius obseruantie ordinata ad finem Religionis: sicut ad con-
tinentiam efficacius ordinatur maceratio carnis per abstinentiam cibi & potus, (quę
pertinet ad famem, & sitim) quam per subtrahentiam vestium, (quę pertinet ad
frigus & nuditatem,) & quam per corporalem laborem. Hęc S. Thomas. Sed
quam delicatulus Theologus, (vt nihil dicam de manifesta infidelita-
te ipsius,) qui omnia aspera & molesta carni periciudit. Arctitudo in-
quit S. Thomas. assumitur in Religione, vt necessaria ad carnis macerationem:
subiicit ille, & quasi inobseruatam Propositionem transit. Ad continen-
tiam, inquit S. Thomas, efficacius ordinatur maceratio carnis, per abstinen-
tiam cibi & potus: non attendit ille, & lippis oculis, gustu tamen percep-
tibili, discreuit inter amara, & dulcia. Sed iam mi Theologę confi-
dera, an non potior erit Religio ex hoc, quod simul vtrumque retinet,
vide-

videlicet, & arctiores obſervantias habet, & hæc eadem eius obſervantia ex maiori diſcretione ſunt ordinata ad finem illius.

PROPOSITIO LXV.

Et 2. 2. q. 184. art. 3. & lib. de Perfect. vitæ ſpiritualis cap. 1. idem S. Doctor ait. Primum, & principaliter conſiſtit ſpiritualis vitæ perfectio, in dilectione Dei, ſecundario in proximi dilectione.

O Egregium argumentatorem Theologum. Primum, inquit, & principaliter conſiſtit perfectio ſpiritualis vitæ in dilectione Dei, ſecundario in dilectione proximi. Ergo perfectio Religionis non eſt metienda ex vitæ aſtutia externa. Repono ſimile argumentum, ut monſtreur, viſ & efficacia conſequentiæ illatæ. Primum, & principaliter conſiſtit ſpiritualis vitæ perfectio in dilectione Dei, ſecundario in dilectione proximi. Ergo perfectio Religionis non eſt metienda ex doctrina & prædicatione. Quid dicis Theologe? Fortaſſis probabis tuam conſequentiam, ex loco Pauli ad Rom. 14. quem adfert S. Bernard. à te infra citatus. Non eſt regnum Dei, & eſca & potus ſed iuſtitia & pax, & gaudium in ſpiritu ſancto. At ego miſto, & ſimiliter probō meam conſequentiam, ex loco Pauli 1. ad Corinth. 4. Non in ſermo eſt regnum Dei, ſed in virtute.

PROPOSITIO LXVI.

Cave, inquit S. Hieronymus Epiſt. 41. ad Celantiam cap. 6. ne ſi ieiunare, aut abſtinere ceperis, te putes eſſe iam ſanctum. hæc enim virtus, adiumentum eſt non perfectio ſanctitatis.

At & tu Theologe cave, ne ſi prædicare aut docere ceperis, te putes eſſe iam ſanctum: quia ſcriptum eſt Matth. 23. Super cathedram Moysi ſederunt Scribæ, & Phariſæi. Omnia ergo quacunque dixerint vobis ſervate, & facite: ſecundum opera vero eorum nolite facere. Dicunt enim, & non faciunt, alligant autem onera gravia & importabilia, & imponunt in humeros homi-

hominum, digito autem suo nolunt ea mouere. Omnia vero opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus. Dilatant enim phylacteria sua, & magnificant simbrias. Amant autem primos recubitus in canis, & primas cathedras in synagogis, & saluationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Et iterum Matth. 7. scriptum est. Multi dicunt mihi in illa die. Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis: quia nunquam noui vos. Discedite a me qui operamini iniquitatem. Vanissima ergo esset præsumptio putantis se esse sanctum, ex eo solo, quod prædicaret, & doceret.

PROPOSITIO LXVII.

Hinc S. Franciscus teste S. Bonauentura eius vite cap. 6. sæpè dicebat Fratribus. De omni eo quod peccator potest, nemo sibi debet iniquo applausu blandiri: peccator, ait, ieiunare potest, orare, plangere, carnemq; propriam macerare, hoc solum non potest, Domino scilicet suo esse fidelis.

ET tu Theologè, de omni eo quod peccator potest, tibi iniquo applausu blandiri non debes. Peccator autem prædicare potest, docere potest, Sacramenta administrare potest, libros pro defensione Ecclesiæ conscribere potest, animas conuertere potest (ut ex præcedentibus constat) hoc solum non potest, Domino scilicet suo esse fidelis. Ecce & Epistolam pro dilatione gloriæ Dei, ut putabas, conscripsisti; at dubito, an pro hoc labore auditurus sis à Domino. *Euge seruus bonè, & fidelis.*

PROPOSITIO LXVIII.

Hinc in libro octauo in vitis Patrum apud Rosuueydum. Cap. 63. Oranti B. Paphnutio Abbati, qui in summa vita austeritate, & multo maiore, quam nunc in vilo Religioso Ordine seruetur, vitam Eremiticam sectabatur, separatus à confor-

consortio hominum, diuinitus reuelatum est, cum non excessisse perfectionem cuiusdam in Ciuitate tibicinis, qui non ita pridem vacabat latrocinij, ebrietati, & scortationi.

Cum autem accuratè examinaretur, quidnam vnquam ab eo rectè gestum esset: hoc solum inuenit, quòd cum aliquandò latronis vitam ageret, Christi Virginem, cui erat à latronibus vitium afferendum, liberauit; & alteri formosæ mulieri erranti in solitudine vim non intulerit, sed trecentis aureis donatam dimiserit, vt maritum cum liberis, ob debita in carcerem coniectum liberaret.

DEbebat vterius legisse Theologus. Postquam ergò loco citato Palladius recitasset historias de tibicinne, protoconite, & mercatore, ad quos Angelus remiserat Paphnutium, & per eum dictos induxerat ad vitam Eremiticam; tandem subdit. *Assistens autem Angelus dixit ei* (sc. Paphnutio.) *Huc deinceps accede à Beate, in aterna Dei tabernacula: venerunt enim Prophetae te in suos choros accepturi. Hoc autem non tibi prius reuelauimus: ne si fuisses elatus, de tuis detraheretur meritis.* Cum ergo vno solo die superuixisset, & per reuelationem ad eum venissent quidam presbyteri, omnibus illis narratis, tradidit animam. *Aperit autem videntes presbyteri, cum assumi in choris iustorum, & Angelorum, Deum laudabant.* Hæc ibi. Ex quibus manifestè colligitur, Angelum idèò non declarasse B. Paphnutio, eminentiam, & quantitatem meritorum suorum, ne detrimentum eorum per elationem subiret. Quando ergò declarabat eum similem tibicini, protoconiti, mercatori intelligenda dicta Angeli, de quadam æqualitate, non Mathematica, aut Metaphysica, sed Morali, & de ea æqualitate non simpliciter, sed secundum quid; siuè Paphnutium non excessisse perfectionem illorum, quantum ad aliqua dumtaxat, non verò quasi à toto genere, & absolutè loquendo non excessisset: Quod aduertendum erat Theologo, ne vnde B. Paphnutius in suis retinebatur meritis, inde ipse ei detraheret; & quòd B.

Paphnutio occasio erat conseruandæ humilitatis,
Theologo fieret ansa minuendi perfectionem suæ sanctitatis.

PROPOSITIO LXIX.

*Si ergo hominem tam antea malum opera charitatis pauca
aquarunt meritis tam Sancti Eremitæ, in summo rigore ie-
iuniorum, & paupertatis aliisque carnis macerationibus vi-
tam traducenti, quanto maiorem meritorum cumulum pa-
rient innumera opera charitatis spiritualis, &c.*

AT qui multò magis est, mi Theologe, dimissis omnibus perfectè
& totaliter suæ salutis intendere. Manifestè id habetur ex histo-
ria B. Paphnutij à te citata. Is enim declaratus ab Angelo similis ti-
bicini, protocomiti, mercatori, primo tamen eorum dixit. Si ò frater
non parua à diuinitate tui habetur ratio, ne tuam animam temerè neglexeris. Et
mox subditur ibi. Is autem statim proiectis quæ habuit in manibus tibijs, & ty-
ra Musica harmonia in spirituaalem traducta melodiam, virum secutus est in desertum.
Secundo verò dixit. In ijs te rectè gessisti: Vnum tamen tibi restat quod est ca-
pit viriutum: nempe Dei omni ex parte sapiens cognitio, quam non poteris sine la-
bore consequi, nisi cum te ipsum à munda abnegari, crucem accipias, & sequaris ser-
uatore. Et subditur. Is autem ubi hac audiuit, statim nec suis quidem valere
iussit, virum secutus est in montem. Tertio verò dixit. Quousque tu terrenam
exerces negotiationem, nec caelestia attingis mercimonia; sed hac quidem es alijs di-
missurus, tu verò illis te adiungens, quæ sunt maxime opportuna, sequere seruatore;
ad eum venurus paulò post. Et subditur. Is verò nihil differens, iussit filios suos
reliqua dividere pauperibus, ipse autem omni in montem ascendisset, & seipsum in eo
loco inclusisset, ubi duo priores consummati fuerant, perseverabat in orationibus.
Ex his habetur multò perfectius esse, abdicatis omnibus sibi perfectè
vacare; quandoquidem B. Paphnutius præfatis illum viuendi modum
persuasit, quem nisi perfectiorem censeret, nequaquam facere atten-
taret.

Sed ne Theologo ambigendi locus supersit, profero duo loca Sancti
Thomæ, à me sæpius consultò citata; nam expediret ea versari conti-
nuò ante oculos, & mentes incumbantium salutis animarum. Primus
locus est 2. 2. quæst. 182. art. 2. ad 1. Labor, inquit, exterior operatur ad
augmentum præmij accidentalis, sed augmentum respectu præmij essentialis, consistit
principaliter in charitate, cuius quoddam signum est, labor exterior toleratus propter
Christum. Sed multò expressius eius signum est, quod aliquis prætermisissis om-
nibus,

nibus, quæ ad hanc vitam pertinent, soli diuina contemplationi vacare delectetur. Secundus locus est Quodlib. 3. quæst. 6. art. 17. ad 6. Etsi inquit, procurare salutem aliorum sit maius, quam intendere sibi soli, loquendo in genere: tamen non quocunque modo intendere salutem aliorum præferat ei, quod est quocunque modo intendere suæ salutem. Si enim aliquis totaliter & perfecte intendit suæ salutem, nihil maius est, quam si aliquis multa particularia opera agat ad salutem aliorum, si salutem propriam eisi sufficienter, non tamen perfecte intendat. Hæc S. Thomas. Utinam Theologus consilium eius amplexus fuisset, & potius perfecte, & totaliter dimissis omnibus intendere suæ salutem elegisset, quam hanc opellam ad salutem aliorum edidisset; utique non ita errasset. Deinceps ergo curet attendere sibi perfecte, & particularia opera circa salutem aliorum dimittat; nam rectius faciet; ne salutem aliorum nimis intentus, & suæ perfectionis obliuioſus, similis efficiatur viro, qui congregat merces in sacculum pertusum, ut dum plurima vult congregare, nihil inueniat in manibus suis.

PROPOSITIO LXX.

Etsi vita externa asperitate, ceteris non antecellant.

Inspice Theologe exemplaria Prædicatoribus à te proposita, & inde iudica, an prædicatores non debeant excellere austeritate vitæ. Et in primis omnis perfectionis prototypum Christum Dominum, qui utique vitam satis austeram, & rigidam duxit, ut suo loco monstratum est. Hinc S. Thomas 3. p. q. 41. art. 3. ad primum inquit: Nallus debet assumere Prædicationis officium, nisi prius fuerit purgatus, & virtute perfectus, sicut & de Christo dicitur Act. 1. Quod cepit Iesus facere, & docere: & ideo Christus statim post Baptismum austeritatem vitæ assumpsit, ut doceret, post carnem edomitam, oportere alios ad prædicationis officium transire. Consonat Abulen. supra Matth. 4. quæst. 10. Ieiunium inquit, hoc Christi necessarium fuit ad instructionem Prædicatorum: voluit enim Christus ex operibus suis ostendere, quid in prædicare præcedere debet, antequam prædici; ut dignè prædicare possit, secundum illud Act. 1. Cepit Iesus facere, & docere id est prius facere ea, quæ habet facere bonus Prædicator, & postea prædicare ea, quæ debet dicere verus Doctor. Inspiciat & Apostolos, de quibus etiam supra probatum est, eos rigidam vitam gisse. Non solum autem vitam Christi, & Apostolorum contempletur: sed etiam initia prædicationis eorum diligenter penset, & reperiet eos prædicationem suam à penitentia inchoasse. Sic de Christo

scriptum est Matth. 4. *Capit Iesus predicare & dicere: Pœnitentiam agite.* Sic & de Apostolis Actor. 2. *Compuncti sum corde, & dixerunt ad Petrum, & ad reliquos Apostolos: Quid faciemus viri fratres?* Petrus vero ad illos. *Pœnitentiam, inquit, agite.* Idem & de Ioanne scriptum est Matth. 3. *In diebus illis venit Ioannes Baptista, predicans in deserto Iudææ, & dicens: Pœnitentiam agite.* Frustrâ autem pœnitentiam prædicator euangelizat, quàm opere reprobât, vel saltem non exhibet. Sermo, inquit Bernardus, vnius & efficax exemplum operis est, plurimùm faciens suadibile, quod monstratur factibile. Hinc Prosper lib. 1. de vita Contempl. cap. 23. ait. *Hoc specialiter Doctor Ecclesiasticus elaborât, quo fiant, qui audiunt eum, suis disputationibus meliores, non vana assentatione fautores. Lachrymas quas vult à suis Auditoribus fundi, ipse primus fundat, & sic eos compunctione sui cordis accendat.* Idem dicendum de alijs. Mundi contemptum, quem vult in suis auditoribus excitare Prædicator, ipse priùs præferat: odium & castigationem carnis, quâ vult auditoribus suadere, ipse priùs in suo corpore exerceat. Auditor res citius sequenter facta, quàm verba. Non solum autem austeritas vitæ prædicatori necessaria, vt sua prædicatione sit efficax, sed etiam vt sit libera & expedita. Qua enim fronte, quo ausu animi, qua fiducia ad pœnitentiæ fructus dignos reddendos perurgebit, si in se nullum pœnitentiæ, & austeritatis vestigium exhibebit? quomodo persuadebit sacco indui, cinerem tanquam panem manducare, potum cum fletu miscere, lachrynis stratum rigare, disciplinis, catenis ferreis, cilicijs, corpus diuexare, vigilijs atterere, peregrinationibus conficere, is qui mollibus induitur, loco fabarum, & olerum, mentiam perdicibus, caponibus, & varijs generis carnibus instructam habet, potum cum vino miscet, in strato commodo cubat, macerationes carnis non exercet? Qua libertate prædicabit ieiunia supererogationis, abstinentiam à conuiujs, & comessationibus, is qui communia tantum Ecclesiæ ieiunia obseruat, & ita vt præ abundanti refectione, & copia piscium, famis vexationem non sentiat, is qui sæpè numero fit vnus ex discumbentibus, & conuiuantibus, & aliquando eius caput calore vini corripitur, & lingua in multiloquium, vel etiam vaniloquium, & fortasse amplius soluitur? Rectè S. Hieronym. in Mich. 2. ait. *An non summa confusio, & ignominia est, Iesum crucifixum, magistrum pauperem atq; esurientem, fortis predicare corporibus, ieiuniorumq; doctrinam, rubeas buccas, tumentia quo ora proferre?* Si in Apostolorum loco sumus, non solum sermonem eorum imitemur, sed conuersationem quoque & abstinentiam amplectamur. Idem in Epist. 2. ad Nepotianum. *Non confundant, inquit, opera tua sermonem tuum, ne cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet respondeat. Cur ergo, quæ dicis, ipse non facis?* Delictus Magister es, qui pleno ventre de ieiunijs disputat accusare auaritiam &

lairo potest. Sacerdotis Christi, ut mens, manusque concordent. Hæc S. Hieronymus. Sed ut prædicator non solum alios inducat ad exercitium penitentiae, verum etiam de sua salute securus sit, necessaria est ei exterior vitæ austeritas. Castigo, inquit Apostolus 1. Corinth. 9. corpus meum & in seruilem redigò, ne forte carnalis prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Suprà quem locum S. Thomas ait. Tangit austeritatem vitæ, & implet fastio, quod docet verbo: ne se damnet ore proprio. S. August. verò. Suo timore, inquit, nos reuertit Apostolus: quid enim faciet agnus, ubi aries timet, & tremis? Et S. Chrysost. Si Paulus hoc timuit, qui tam multos docuit, & timuit postquam prædicauit, & factus est Angelus, & totius orbis defensionem suscepit, & patriarchinum, quid nos dixerimus? Ne enim, inquit, existimetis, quoniam credidistis, hoc vobis sufficere ad salutem. Nam si mihi prædicasse, docuisse, innumerabiles adduxisse, non satis est ad salutem, nisi quoque mea actione sint huiusmodi, vt in eas nulla cadat reprehensio longè minus vobis. Denique vel inde potest colligi austeritatem vitæ externam esse necessariam Prædicatoribus, quia est necessaria vitæ contemplatiuam profitentibus. Ne autem aliquis dubitet, Prædicatores debere excellere Contemplationi, profero aliqua testimonia SS. Patrū. Inprimis ergò S. Greg. lib. 3. Expos. in 1. Regum cap. 17. explicans illa verba: Et circuibat Bethel, & Galgal, & Masphat, & iudicabat Israel, in suprà dictis locis, sic inquit. Quicquid Doctor subditis proponit ad normam rectitudinis, aut de exemplis electorum accipit, aut doctrina sacri eloquii, aut ex reuelatione internæ contemplationis. Quibus profectò verbis ostenditur, non tantum quæ Doctor perfectus agat, sed etiam quia perfectus non sit, si agere hæc non possit. Nam si solum bonorum exempla nouerit, aut si Sacra Scriptura etiam quis eruditus sit, & contemplationis reuelatione caruerit, in ordine Prædicationis vir perfectus non erit. Et paulò post. Bene ergo dicitur. Et iudicabat Israël in prædictis locis: nam non solum in Bethel, & Galgal, sed etiam in Masphat, vt qui ad perfectionem prædicationis inuititur, dum per humilitatem exempla maiorum sequitur, dum per studium sacri eloquii eruditione fulcitur, curet omnino necesse est, vt puritate mentis, ea quæ disponenda sunt, contemplando cognoscat. Dei namque debet esse docibilis, qui susceptio Prædicationis officio docere homines cupit. Idem in Moralib. lib. 6. cap. 17. ait. Neque enim perfectus prædicator est, qui vel propter contemplationis studium operanda negligit, vel propter operationis instantiam, contemplanda postponit. & paulò post. Hinc est quod humani generis Redemptor per diem miracula in vrbibus exhibet, & ad Orationis studium in nocte perueniat: vt perfectis videlicet prædicatoribus innuat, quatenus nec actiuam vitam amore speculationis fastidiosius deserant, nec contemplatiuis gaudia penitus operationis nimietate contemnant; sed quoniam contemplantes sorbeant, quod occupari erga proximos loquentes refundunt. Præterea homil. 5. in Ezech. dicit. Ad locum de quo exeunt flumina, reuertuntur vt iterum fluant. Siue enim in virtutibus, seu in doctrina, quid aliud sunt Sancti

Sancti viri, quam flumina, quæ terram cordis carnalium aridam rigant? Sed siue in operatione quam faciunt, seu in doctrina verbis citius siccentur, nisi per inunctionem cordis semper solent ad locum, de quo exeunt, redirent. Si enim inuorsus, ad cor non redeant, ac se in amore Conduoris desideriorum vinculis non astringant, & manus ab eo, quod agebat, deficit; lingua ab eo quod loquebatur arefcit. Sed minus semper per amorem redeunt, & hoc quod in publico operantes atque loquentes faciunt, in secreto suo de fonte amoris hauriunt; amando enim discunt, quod loquendo proficiunt. Ad locum ergo, de quo exeunt flumina, reuertuntur, ut iterum fluant, quia aquam sapientia inde semper hauriunt, unde oriunt, ne cum ceciderint, exsiccetur. Hæc S. Gregorius. Sanctus verò August. lib. 4. de Doctr. Christ. cap. 15. Agitur, inquit, noster isto eloquens, cum & iusta, & sancta, & bona dicat (neque alia debet dicere) an ergo quantum potest cum ista dicat, ut intelligenter, ut libenter, ut obedienter audiat: & hæc se posse, si poterit, & in quantum poterit, pietate magis Orationum, quam Oratorum facultate non dubitet, ut orando proficiat, ac pro illis, quos est allocutus, sit orator, antequam dictor. Ipsa hora iam rediat accedens, priusquam exeat proferebam linguam, ad Deum leuet animam finem, ut eructet quod biberit, vel quod impleuerit fundat. Sanctus quoque Bernard. super Cantica. Prædicatores, ait, sumpto contemplationis, & orationis gustu, tanto valentius ad animarum lucra conquirenda egrediantur. Demum ut multos alios omitam, Abulen. in Matth. cap. 4. quæst. 5. Eum qui prædicat oportet, inquit, considerare in lege Dei, die ac nocte, ne si diueriat ab huiusmodi contemplatione, postmodum conuertatur ad fabulas inanes. Hæc ille. Ex quibus habetur, prædicatorem debere contemplatione alijs esse excellentem. Atqui austeritas vitæ externa necessaria est contemplationi dedito ut supra probatum est. Ergo, & prædicatori.

Sed tandem necesse est, ut assignem proximam causam, quare Prædicator debeat excellere austeritate vitæ externæ: & est huiusmodi, ut nimirum conseruet castitatem, quæ sine castigatione carnis, difficillimè potest custodi, ut supra habitum est circa Propositionem lxj. Sane inter omnia certamina Christianorum, inquit August. duriora sunt prælia castitatis; nam ibi continua pugna, & rarior victoria. Et Isidorus. Summum, inquit, nobis adiutorium præstabit cilicium, & cinis, iusque, noctibus. Ratio immobilis, patris desiderium, ac dens lingua, modiceque irrorata, sepulchrorum habitatio. Et certe si S. Hierony. de seipso faceret. O quoties ipse in Eremitæ solitudine, quæ exusta solis ardoribus, Monachis horridum præbet habitaculum, præbam me Romanis interesse delirij. Sedebam solus quia a moritudine repleus eram. Horebant sacco membra deformia, & squallida cutis, si rum Aethiopica carnis obduxerat. Quotidie lachryma, quotidie gemitus, & si quando repugnanti somnus inuenerat oppressisset, nuda humo rix horrenna esset contidebam. De cibo verò & potu taceo, cum etiam languentes Monachi,

nachi, aqua frigida utantur, & coctum aliquid comedisse luxuria sit. Ille igitur ego qui ob gehenna metum saltem carceri damnaueram, scorpionum tantum focus, & ferarum, sæpe choris inieram puellarum. Pallebam etiam ieiunijs, & mens desiderijs astuabat. In frigido corpore, & amē hominem suum, iam carne pramortua, sola libidinum incendia bulliebant. Itaque omni auxilio destitutus, ad IESV iacebam pedes, rigabam lachrymis, crino vergebam, & repugnanti carnem bebdomadarum inedia subiugabam. Memini mo clamantem, diem crebro iunxisse cum nocte: nec prius à pectoris coasse verberibus, quam rediret Domino imperante tranquillitas. Hæc S. Hieronymus de seipso. Si hoc patiantur illi, qui ex his corporibus, in solitudine solis impugnantur cogitationibus, quid patientur illi, qui in commoditatibus carnis viuunt? *Quantis & quales* Episcopi & Clerici, inquit S. August. post confessionem & victoriarum calcata certamina, post magnalia & signa mirabilia usquequaque monstrata, noscuntur cum his omnibus naufragasse, cum volunt in naui fragili nauigare? quanto leones domuit vna infirmitas delicata, idest, luxuria, qua cum sit vilis & misera, de magnis efficit pradam. Quot columna celi ceciderunt Sanctissimi illi Eremita, multorum annorum experientia probati, in solitudinibus morantes, atate prouecti, iunior & miraculis coruscantes: & tamen eas de fastigio conuersationis cœlestis, mulieres deturbant. Quid est mulier: quærit a seipso Ephrem: & respondet. Naufragium super terram, fons nequitia, thesaurus immunditiae, & malitia, mortifera conuersatio, atque confabulatio, oculorum pernicies, animarum exitium, cordis spiculum, iuuenom perditio, sceptrum inferni, & concupiscentia præceptum. S. Ambr. item de Muliere, Ianua Diaboli, inquit, via iniquitatis, scorpionis percussio, vocatum genus est semina, cum proximat, stimulat, ignem accendit, flammigero igne percussit conscientiam pariter habitantis, & exurit fundamenta montium. Item S. Augustinus. De ferro, inquit, rubigo nutritur, morbos aspidēs sibilant, & mulier fundit concupiscentia pestilentiam: in risum aliquando dissoluitur, nunc blanditias exhibet: & quod est venenosius super cuncta psallere delectatur aut cariate; cuius cantu tolerabilis est audire basiliscum sibilantem. Grauem inimicam sortita est castitas, cui non solum resistendum, sed dimisso freno longius fugiendum. Nec totum semina fugienda sunt, quia Religiosa videntur: quia quanto religiosiores tanto citius alliciunt: & sub prætexu pietatis lateat viscus libidinis. Experio crede, experitus loquor, coram Deo non mentior: Cedros Libani, duces gregum, sub hac peste cecidisse reperi: de quorum casu non magis suspirabar, quam Ambrosij, vel Hieronymi impudica turpitudine. Tandem Diabolus sopitum ignem sine villis flammis occidit, donec duas faculas tungenz, simul ambas accendat, & tandem cessat seuitia sua tela supponere, donec sicut peritus venator, quod occisurus est, laquei vinculis aliger. Hæc August. At idem Hieronym. Omnes puellas, & virgines Christi, aut equaliter ignora, aut equaliter dilige, nec in præterita castitate confidas. Neque enim sanctior Danide, neque Salomone potes esse sapientior. Memenio semper quid

pata-

paradyſi colonum de poſſeſſione ſua eiecit mulier . Solus cum ſola, abſque arbitrio & reſte non ſedeas, etiamſi ſecreſum aliquod interſis . Caueto omnes ſuſpiciones, & quicquid probabiliter fingi poteſt, ne fingatur, antea deuota . Muliebricia munuſcula, & ſudariola, & veſtes ori applicatas, & oblatos ac deguſtatos cibos, blandasque ac dulces literulas, ſanctus amor non habet . Ad exultationes, quæ adferri ſolent, reſpondet Hieronym . Quod ſi dixeris . Mibi ſufficit conſcientia mea ; habeo Deum iudicem, qui mea vita eſt teſtis, non curo, quid loquantur homines . Audi Apoſtolum . Proſidentes bona non ſolum coram Deo, ſed etiam coram hominibus . Et Bernard . Eſto, ſis continens, ſed ego ſuſpitione non careo . Tolle ſcandali cauſam . Et iterum inquit Hieronymus . Quid ſibi volumus ſola & priuata colloquia, & arbitros fugientes oculi ? Et iam olim ab exordio naſcentis Eccleſiæ S. Clemens . Ad viſitandam mulierem infirmam, nullus Clericus ingredia-
tur, niſi cum duobus, aut tribus, & nec præbiter ſolus cum ſola adiungitur, ſed duobus adductis teſtibus viſitet infirmam, nec ſolus cum ſola ſœmina, fabulas miſceat . Et Theodorus Studites . Nec ſolus colloquere cum Monacha, vel ſaculari, niſi neceſſitas trahat, idque cum duabus ab vir aque parte perſonis . De S. Auguſtino Poſſidon. refert . Si forte ab aliquibus ſœminis, vt videretur vel ſalutaretur rogabatur, nunquam ſine Clericis teſtibus ad eas intrabat, vel ſolus cum ſolis vnquam eſt locutus, nec ſi ſecreſiorum aliquid intereſſet . Cantipratenſis verba ſunt hæc . Nec ſocius ſocium debet deſerere, maxime in colloquio mulieris, niſi alter alterum videat colloquentem, Et alibi . Quam vera ſit hæc vox (va ſoli) ego noui, qui triginta annis, & eo amplius vices Episcoporum, in diuerſis Prouincijs, & Diœceſibus habui, qui in hoc articulo, quo Religioſi, vel ſoli vadunt in vijs, vel ſoli manent in curijs, horrenda mala horrendaque ſcandala, horrendaque pericula frequenter audiui, quæ nunquam ſuſtinuiſſent, adiuncto ſocio, vel ſeciſſent . Lege ſi placet Epiſtola 284. lib. 2. Iſidori Peluſiotæ de vitanda familiaritate mulierum, in qua præter cætera habentur hæc verba notatu digniſſima . Quod ſi te frequenter cum ipſis verſari, nec vlllo inde detrimento affici dixeris, id quidem fortaſſe tibi perſuaderi ſinam . At illud item velim, omnibus fidem adhibere, aquis lapidos extenuari, ac rupem aqua guttis, continenter cadentibus, excavari dicunt . Quorū verborū huiusmodi ſenſus eſt : quid rupe durius fingi queat ? quid item aqua mollior ; & quidem aqua guttula ? & tamen aſſiduitas naturam vincit . Quod ſi natura, quæ regem dimoueri poteſt dimouetur, idque quod minime debebat, perpetitur, quæ tandem arte ac ratione, voluntas quæ facile mouetur, à conſuetudine non vincitur, & euertitur ? Hæc Iſidorus . Ideo ſapiens Eccleſiaſt. 42. ait . In medio mulierū noli cōmorari : de veſtimentiſ . n. procedit tinea, & à muliere iniquitas viri . Quod ſi ex omnibus inductis teſtimonijs patet, conuerſationem mulierum eſſe nociuam, & apprimè fugiendam ; quomodo non erit neceſſaria austeritas vitæ, ei qui non vult fugere, ſed conuerſari cum illis, etiam cauſa ſalutis earum ? Credat, qui vult, ego in æternum non

cxc-

credam, eum ab omni labe cordis immunem, qui non edomita carne per rigores, & afflictiones externas, assiduus, vel saltem frequens est cum mulieribus, etiam pijs, & deuotis. Remitto vnumquemque conuersantium cum mulieribus ad propriam conscientiam. Mittat manus suam in sinum suum, & fortassis inueniet eam leprosam.

PROPOSITIO LXXI.

Merito itaque Sanctus Anselmus, explicans illud Apostoli 1.

Tim. 4. Exercitatio corporalis ad modicum utilis;

pietas autem ad omnia.

EX hac Propositione colligitur Theologum imitari ingenium, & mores Hæreticorum. Ingenium quidem, quia hoc loco Scripturæ passim Hæretici videntur ad reprobendam utilitatem ieiunij, & nominatim Philippus Melancthon: Mores verò, quia sicut Hæretici incipiunt prædicationem suam à demoliendo opera pœnitentiæ, & austeritates; vt palam videre erat in Luthero, qui non ab imitatione ad pœnitentiam, vt Christus, Ioannes Baptista, & Apostoli, prædicationem suam cepit; sed potius à laxando habenas carni & sanguini: ita & hic Theologus, hunc fortasse primum ingenij sui partum, & primam in scribendo exercitationem, impugnationi austeritatum, & operum pœnitentiæ dedicauit. Subdolè tamen egit, quia exiti alia doctrinæ suæ venena, melle verborum condita, & sensualitati plausibilia, propinauit. Quamobrem vereor, ne ad præcursores Antichristi pertineat. Dicit enim Greg. lib. xi. i. Expositionis Moralis in Iob. cap. 5. Sicut incarnata veritas in prædicatione sua pauperes Idiotas, & simplices elegit; sic è contrario, damnatus ille homo quem in fine mundi Apostata Angelus assumit ad prædicandam falsitatem suam, astutos ac duplices atque huius mundi sicutiam habentes, electurus est. Vnde & per Isaiam dicitur. Vt terra, cymbalo alarum, quæ est trans flumina Æthiopie, quæ mittit in mari legatos, & in vasis papyri super aquas. Terra quippe cui v. dicitur, ille principaliter homo damnatus est, qui alarum cymbalum vocatur: quia hi per superbiam in altitudinem cogitationis euolant, eundem peruersum hominem prædicando sonant. Quæ scilicet terra, rectè trans flumina Æthiopia esse perhibetur. Æthiopia etenim nigrum populum mittit, & omnem populum mundus iste, quia peccatorem profert quasi nigrum Æthiopia populum parit. Sed terra cui v. dicitur, trans flumina Æthiopie esse perhibetur; quia damnatus ille homo, tanta immensitate iniquus est, vt omnium

T

pec-

peccantium peccata transcendat. Qui mittit in mare legatos: quia pradis atque suas in seculum spargit. De quibus rectè subditur, qualiter mittantur, dum dicitur: In vasis papyri super aquas. Ex papyro quippe charta est. Quid itaque per papyrum, nisi secularis scientia designatur? Vasa ergo papyri, sunt corda Doctorum secularium. In vasis igitur papyri super aquas legatos mittere, est prædicationem suam, in sapientum carnalium sensibus ponere, & defluentes ad culpā populos vocare. Hec Gregorius de Antichristo: qui & terra, id est terrenus, & cymbalum alarum, propter elationem, & trans flumina Æthiopie, id est transcendens peccata mundi dicitur. Hic ergo Prædicatores astutos, duplices, & mundi huius scientiam habentes eligit, & eos tanquam legatos mittit in mari, id est per seculum spargit. Mitti autem eos in vasis papyri super aquas, id est in scientia seculari, ut prædicationem suam ponant in sensibus sapientum carnalium. De Theologo autem plurimi magni nominis, id est & pietatis & scientiæ viri, multoties cōtestati sunt, & contestantur, eum hominem astutum, vasum, subdolum, duplicem, & huius mundi scientia præditum. Non immerito ergo verendum est, ne Antichristus eum, tanquam legatum suum, & prædicatorem in seculum miserit, in vase papyri, & lux Epistolæ; ut poneret prædicationem suam in sensibus carnalium hominum, qui persequuntur austeritates, & odio habent durum viuendi genus.

PROPOSITIO LXXII.

Per exercitationem corporalem, intelligens cum S. Ambrosio, S. Bernardo, & S. Thoma, corporis afflictionem, & castigationem. Corporalis, inquit, exercitatio quæ est in ieiunijs, vigilijs, labore manuum, ac multimoda corporis afflictione, parum utilitatis habet, respectu magnæ utilitatis, quam habet pietas religiosa mentis. Exerce te ad pietatem, id est ad compassionem proximorum, & ad opera misericordie. Nam ut ait S. Augustinus Epist. 52. Pietas est verax Dei cultus, unde omnia rectè viuendi dicuntur officia.

MI Theologe, debes advertere, multiplicem esse expositionē loci à te allati. Profero Bellarminum, hæreticorum nostrorum-

temporis malleum lib. 2. de bonis operibus in particul. cap. 12. *Dux*, inquit, sunt huius loci explicationes. Una est commentarij, quæ tribuitur Ambrosio, quæ quidem per corporalem exercitationem, ieiunium intelligit. Sed per pietatem, non intelligit cultum Dei propria dictum, sed misericordiam in pauperes. Vult autem hic Commentarij ieiunium ad modicum vile esse, nisi cum misericordia, & eleemosynâ coniungatur. Quod idem docet S. Chrysost. homil. 78. in Matth. ubi dicit. Ieiunium sine eleemosynâ nihil valere. Quod intelligendum est, si eleemosynæ faciendæ præceptum occurrat; & is qui ieiunat, tam sit auarus, ut nolit eleemosynam facere, etiam de eo quod sibi superest, & quod alias consumpserat, nisi ieiunare institueret. Alioquin enim ieiunium cum eleemosynâ coniungere, non est necessarium, quamvis sit vtilissimum. Quare S. Ambrosius ser. 33. S. August. ser. 56. Et S. Leo serm. 2. de Ieiunio X. Mensis, non iubent, sed hortantur, ut unusquisque tempore ieiunij, prandium quod sibi subit abie, pauperibus eroget. Altera expositio vetior, & planè ad mentem Apostoli, est Chrysostomi, Theodoriti, Theophylacti, Oecumenij, & aliorum, qui per corporalem exercitationem non intelligunt ieiunium, sed studium corporis confirmandi, & corroborandi: quod faciunt athleta, gladiatores milites, & ceteri, qui viribus corporalibus egent. Sumit enim Apostolus similitudinè ab athletis cum ait. Exerce te ipsum ad pietatem. Nam id significat vox Græca *πομαζε*. & sensus huius loci hic est. Exerce te more boni athleta, ad cursum, vel certamen pietatis. Hoc enim verè vtilissimum est, tum in hac vita, tum in futura. Nam qui vires exercent ad cursum, vel corporale certamen, parum inde luctantur in hac vita, & in alia prorsus nihil. Similis locus est 1. Corinib. 9. Qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. Porro S. Ioannes Chrysost. non solum docet Apostolum non loqui hoc loco de ieiunio, sed etiam refellit eos, qui contrà sentiunt. Nequè enim credibile est, Apostolum vocaturum fuisse ieiunium, corporalem exercitationem, cum ieiunium ad corpus extenuendum, non ad confirmandum referatur, & cum sit uerè spiritualis, & celestis exercitatio. Deinde quomodo diceret idem Apostolus, ieiuniū ad modicum ualere, cum ipse idem ad ieiunium tam frequenter, & uerbo, & exemplo discipulos hortaretur? Denique nunquam Apostolus ieiunio, pietatem opponeret, quæ habet promissionem uitæ quæ nunc est, & futuræ, cum id maximè conueniat ieiunio, ut in hac uita sanitatem efficiat, & conseruet, ut patet ex Cap. 1. Daniel; & in alia mercedem accipiat à Patre celesti, iuxta promissionem Domini Matth. 6. Itaque rectè S. Leo ser. 1. de ieiun. Penecostes. Sequitur, inquit, solenne ieiuniū, quod animis corporibusq; curandis salubriter institutum denota nobis est obseruantia celebrandum. Hæc Bellarminus.

Ex quibus patet non posse ex loco Pauli citato, peti, certum, euident, & demonstratiuum argumentum, pro intento Theologi quandoquidem sensus loci non est clarus, & apertus, & circâ expositionem eius aded dissentiant SS. Patres. Quod si velimus expositioni secundæ in-

hære, altare à Bellarmino, tantum abest ut fauceat Theologo, quin potius sit valde eius proposito contraria. At quia sua veneratio, & quidem iustissime, debetur SS. Anselmo, & Thomæ, (nam quid Bernardus intellexerit per exercitationem corporalem, postea patebit) ideo & secundum mentem horum Doctorum dico, Theologo non patrocinari sententiam eorum. Hi enim Sancti non dixerunt absolute afflictionem corporis esse inutilem, sed comparatiue, & respectiue ad utilitatem magnam, quam habet pietas mentis, esse modicum vilem. Quod si vitæ austeritas externa, non est celsenda absolute inutilis, quæ ratione infert Theologus, ex vitæ austeritate externa, non esse metiedam Religionis perfectionem? Ex re enim utili & bona, tanquam ex fructu suæ medio, secundum principia ipsiusmet Theologi, potest agnosci perfectio Religionis. Quod si illa Religio est perfectior, quæ se exercet in pietate; nonne illa Religio, secundum regulas Theologi erit perfectior, quæ simul & in pietate, & in vitæ austeritate se exercet, quâdoidè & plura media habet, & pluribus est fulta auxilijs, ac præfidijs: quæ secundum Theologum, faciunt ad perfectionem Religionis.

PROPOSITIO LXXIII.

*Quem locum explanans S. Th. in Cōment. Exercitatio, inquit, ieiunij & huiusmodi, in sua natura nō sunt bona, sed pœnalia, & si homo nō peccasset, nihil horū fuisset, sed sunt bona medicinalia, inquā-
tum reprimunt concupiscentias: Ergo ad istud medicū sunt vi-
lia, quia tantū ad morbū peccati carnalis, non spiritalis: quia
aliquando propter abstinentiam, homo in iracundiam, inanē glo-
riam, & huiusmodi incurrit. Præfert ergo abstinentia pieta-
tē; & accipitur hic utroq; modo pro cultu Dei, & misericordia.*

HÆC Propositio mutilatam continet citationem, & Authoris ostendit iummā infidelitatē. Integer n. textus S. Th. sic habet. Corporalis exercitatio ieiunij, & huiusmodi, in sua natura, nō sunt bona sed pœnalia & si homo nō peccasset, nihil horum fuisset, sed sunt bona medicinalia. Sicut n. reu-
barbarus est bonis, in quāvis releuat à colera: sic & ista in quāvis cōprimūt cōcupiscentias. Ergo ad istud medicū sunt vilia. 1. Cor. 9. Castigo corpus meū & in seruitutē redigo &c. Coloss. 3. Mortificate mēbra vestra, quæ sunt super terrā. Et ideo si homo esset in statu, in quo nō posset peccare, nō indigeret ieiunio, & huiusmodi. Undè Chryso-
super illud Matth. 15. Venit Iesus &c. dicit, Ioānes purus homo, indigebat medicina ieiunij. Christus Deus erat, & nō purus homo; & ideo huiusmodi nō indigebat. Ergo ad medicū vilis est, quia tantū ad morbū peccati carnalis, nō spiritalis: quia aliquando propter abstinentiā, homo iracundiā, inanē gloriā, et huiusmodi incurrit. Deinde cū dicit.

Pietas

Pietas autē: præsens abstinentia pietatē, & accipitur hic viroq; modo scil. cultu Dei, & misericordia. Hæc S. Th. Quibus perspectis, & facta collatione, patebit euidenter vnicuiq; quæ posuerit, & quæ omiserit Theologus. Omisit primū illa verba. (vt præterea alia leuiora) Si homo esset in statu, in quo nō posset peccare, nō indigeret ieiunio, & huiusmodi. Existimat fortassis Theologus, se esse in statu in quo nō potest peccare, scil. in statu Innocētiæ, vt proinde nō indigeat ieiunio, & alijs huiusmodi. Sed videat, ne dū vult esse suprà homines infrà homines inueniatur, & cōparetur iumētis insipiciētibz, & similis fiat illis; dū tāquā animalis homo, nō ea quæ sūt Spiritus Dei, sed ea quæ sunt carnis, sapere videtur sicut equus, & mul^{us}, quibus nō est intellectus. Subiungit S. Th. dictū S. Chrys. Ioannes purus homo indigebat medicina ieiunij. Theologus id omisit, quasi ad se nihil pertineret. Fortassis Theologus inter natos mulierū maior surrexit Io. Baptista; vt potē, qui cū sit purus homo nō indigeat medicina ieiunij: Imò verò si Io. Bapt. cū esset sanctificatus in vtero, & prius sanctus, quā natus, & cōfirmatus in gratia; & in deserto manens, indignit medicina ieiunij, quia purus homo erat; multò magis in peccatis nati, varijs obnoxij criminibus, de sua salute minimē securi, in medio præue, & peruersæ nationis cōmorantes, indigebunt medicina ieiunij; saltim propterea, quia sunt puri homines. Vt quid ergo ista omisit Theologus, ac si minimē ipsi, & alijs necessaria? Sed est vndē materiā tripudij ex loco citato habeat Theologus. Quia inquit S. Th. aliquando propter abstinentiā homo iracūdiā, inanē gloriā, & huiusmodi incurrit. At si idē periculū aduertat Theologus in prædicatione, & doctrina, eredo quod nō triumphabit. Maiori quippe periculo inanis gloriæ exposita est prædication, quā vitæ austeritas externa. Maceratio .n. carnis plurimū facit ad coercendā vanā gloriā. Vndē August. dicit. Ieiunium cor facit conuictum, & humiliatum. Et S. Climacus. Si affligatur venter humiliabitur cor: si autem ille foueatur, superbit cogitatio. Et idem rursus ieiunium vocat: humile suspitium. Ecclesia quoque canit, Carnis ierat superbiam, potus cibiq; parcitas. Quid verò de prædicatione dicat S. Gregorius, audiamus. Sæpē, inquit ille, Pastor, curæ par. 4. cap. 1. dum prædicatio modis congruentibus vberius funditur, apud semetipsum de ostensione sui, occulta latitia, loquentis animus subleuatur. Et iterum alibi. Tuius veritas audisur, quā prædicatur. Quoniam cū audisur, cordis humilitas custoditur: cū autem prædicatur vix non surripit cuiquam hominum quantulacumq; iactantia in quo vique pedes affectionis, vel inentionis, aliquantulum inquinantur. Item. Post prædicationem lauat pedes Apostolis, quia aliquando inde inquinantur, vestigia loquentium, vnde audientium corda mundantur; dū se extollunt, quia per eos gratia Prædicationis deriuatur. Et idē S. August. pronet dicens. Sollicitissimē cauendū est in docendo superbia vitij, quod in dicto

non

SECTIO III.

non ita est. Si ergo Theologus propter periculum inanis gloriæ non vult ieiunare; propter idem periculum neque debet prædicare: & neque Epistolam hanc debebat scribere: plus enim in scribendo hæc Epistolam gloriæ vanæ (verissimè vanæ) cupiditate potuit vinci, quam alius ieiunans, & tacens.

PROPOSITIO LXXIV.

Sed præclarè admodum S. Bernardus eundem Apostoli locum eodem sensu intelligens Apologia ad Gulielmum Abbatem, eos Religiosos perstringit, qui ieiunijs maioribus addicti, & abstinentijs, vilique & attrita tunica induti, detrabant alijs Religiosis, quòd vterentur melioribus vestibus, ac pellibus, & carnibus vescerentur, & tria vel quatuor pulmentaria vno die admitterent.

HÆC Propositio est contumeliosa, & iniuriosa in Cistercienses, filios Sancti Patris Bernardi, quos se convenire, de Ordine suo esse, disertè tradit idem Sanctus. Supponit enim eos fuisse detractores, quod nequaquam agnoscit Sanctus Bernardus; imò ab ea calumnia eos vindicat apertè; ut ex mox dicendis patebit: Sic enim ait ibi. *Pnde nunc mihi conveniendi sunt quidam de Ordine vostro; qui contra illam sententiam. Nolite ante tempus iudicare, quoad usque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: alijs Ordinibus derogare dicantur, & suam iustitiam solam volentes constatuere, iustitia Dei non sunt subiecti: quos profectò, (si qui tamen huiusmodi sunt) nec nostri, nec cuiuspiam esse Ordinis, verius esse dixerim. Quippè qui eisi ordinatè viuentes, superbè tamen loquentes, ciues se faciunt Babylonis, idest confusions, imò filios tenebrarum, ipsiusq; gehennæ, vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Vobis ergo inquam fratres, qui etiam post auditam illam Domini de Phariseo, & publicanæ parabolam, de vestra iustitia præsumentes, ceteros aspernamini, dicitis, (ut dicitur) solos vos homines esse iustos, aut omnibus Sanctiores, solos vos Monachorum regulariter vivere, ceteros verò Regula potius existere transgressores. Hæc S. Bernardus. Ex quibus claret, quòd Cistercienses alijs Religiosis non derogabant, sed derogare dicebantur: ideò & S. Pater, non absolutè, sed sub conditione loquitur. Si qui tamen huiusmodi sum: & euidenter indicat, se tantum aliorum dictis attendere, dum ait. Dicitis, ut dicitur. Magnam ergo calumniam*

lumniam Theologus intruxit contrà Sacrum Ordinem Cisterciensium quem viuente adhuc S. Bernardo Fundatore suo, facit Ordinem detractorum, imò Ordinem sine ordine, Ordinem cuius Babylonis, siue confusionis, Ordinem filiorum tenebrarum. His enim nominibus S. Bernardus detractores appellauit, vt visum est. Videat Theologus, quàm insipienter & imprudenter egerit, dum contrà tot Sanctissimas Religiones dentes, & arma exacuerit, vt liquet vel ex Propositione hac allata, qua Sanctissimum Ordinem Cisterciensium proscindere, & Ordinem detractorum orbi proponere ausus est. *Sufurra & bilinguis maledictus* (Ecclesiast. 28.) multos enim turbabit pacem habentes. *Lingua terra multos commouit.* Flagelli plaga liuorem facit: plaga autem lingua comminuit ossa. *Beatus, qui rectus est à lingua nequam, qui in iracundiam illius non transiit, & qui non attraxit iugum illius, & in vinculis eius non est legatus: iugum enim illius, iugum ferreum est: & vinculum illius, vinculum arcum est.* Mors illius, mors nequissima: & vilis potius infernus, quàm illa. *Qui relinquunt Deum incident in illam, & exardebit in illis & non exstinguetur, & immitetur in illos quasi leo, & quasi pardus lades illos.* Sepi aures tuas spiritui, linguam nequam noli audire, & ori tuo facito ostia. Ita lingua (Iacob 3.) modicum quidem membrum est, & magna exaltat. Ecce quantus ignis, quàm magnam syluam incendit? Et lingua ignis est, vniuersitas iniquitatis. Lingua constituitur in membris nostris, qua maculat totum corpus, & inflammat rotam natiuitatis nostrae, inflammata à gehenna. Omnis enim natura bestiarum, & volucrum, & serpentium, & ceterorum domantur, & domita sunt à natura humana: linguam autem nullus hominum domare potest: inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipsa benedicimus Deum & Patrem: & in ipsa maledicimus homines, qui ad similitudinem eius facti sunt. Ex ipso ore procedit benedictio, & maledictio. Non oportet fratres mei, hac ita fieri. Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem, & amarum, aquam? Nunquid potest fratres mei ficus vvas facere, aut vitis ficus? Sic neque salsa, dulcem potest facere aquam. Sed bono animo estote de Sacra capita Cisterciensium. Gladius enim anceps linguae illius, intrauit in cor ipsius, quia dum alios detractores facit, ipsemet detractor factus est, & incidit in foueam, quàm fecit, & dolor eius in caput ipsius.

PROPOSITIO LXXV.

Et hos etsi pro delicatulis habitos, ijs longè anteponit.

HÆC Propositio omninò falsa est. Nullum enim vestigium eius est in tota Apologia Diui Bernardi, quòd alios Religiosos anteponat suis, magnam austeritatem vitæ proutentibus; etià nisi virtutes ante-

anteponat vitijs; imò per oppositum, acriter alios Religiosos reprehendit. Versa Lector, & vide totam Apologiam, an quid simile inuenies. Attende antecedentia, & consequentia, & iudica rectè, an verum sit, quod dixit Theologus. Antecedentia ad citata à Theologo, sunt ista. Primo inquit, quid ad vos de alienis seruis? suo Domino stant, aut cadunt. Quis vos constituit iudices super eos? Deinde si ita est, ut dicitur, de Ordine vestro presumitis, qualis Ordo est, ut antequam de suo quisquam trabem ejiciat, in fratrum oculis tam curiosè festucas perquirat? Qui in Regula gloriari, cur contrà Regulam detrahitis? Cur contrà Euangelium, aut tempus, & contrà Apostolum, alienos seruos iudicatis? An Regula non concordat Euangelio, vel Apostolo? Alioquin Regula, iam non est Regula, quia non recta. Audite, & discite ordinem, qui contrà ordinem, alijs Ordinibus derogatis. Hypocrita, inquit, ejice primum trabem de oculo tuo, & sic videbis ejicere festucam de oculo fratris tui. Queris quam trabem? An non grandis, & grossa trabs est, superbia, qua te putas esse aliquid, cum nihil sis? Insanissimè tibi tanquam sanus exultas, & alijs vanissimè trabem portans, de festucis insultas. Gratus, inquit, tibi ago Deus, quia non sum sicut ceteri hominum, iniustus, raptores, adulteri. Sequere ergo, & dic: detractores. Neque enim minima est hac festuca inter ceteras. Quare cum tam diligenter alias enumeres, istam taces? Si pro nulla, vel minima habes, audi Apostolum. Neque maledicti, an regnum Dei possidebunt. Audi & Deum in Psalmo comminantem. Arguamte, inquit, & statuem contrà faciem tuam: Quod qui a detractore loquatur, certum est ex precedentibus. Et quidem iuste ad se reuocandus, & se compellendus est inueniri, qui auertens faciem suam à se, aliena potius mala, quam sua, solet curiosius perferuari: At inquirunt, quomodo Regulam tenent, qui pellicijs induuntur, sani carnibus, seu carniū pinguedine vescuntur, tria vel quatuor pulmentaria vna die, (quod regula prohibet) admittunt, opus manuum, quod iubet, non faciunt; mala denique pro libitu suo, vel mutant, vel augent, vel minuunt? Rectè non possunt hac negari. Hæc Bernardus. Considera quæso si est mentio aliqua, de anteponendis delicatulis. Sed dato non concessio, quòd alios anteponeret, quid mirum, quòd anteponeret tenentibus Ordinem sine Ordine, ciuibus Babylonis, filijs tenebrarum, ipsiusque gehennæ, vno verbo detractoribus? Sed iam attende sequentia.

PROPOSITIO LXXVI.

Attendite, inquit, in regulam Dei, cui vtrique non dissonat institutio S. Benedicti. Regnum Dei intra vos est, (Lucæ 17.) hoc est, non exterius in vestimentis, aut alimentis corporis,

poris, sed in virtutibus interioris hominis. Vnde Apostolus (Rom. 14.) Regnum Dei non est esca, & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto. De corporalibus itaque observantijs fratribus calumniam struitis & quæ maiora sunt Regule, spiritualia instituta relinquitis, Magna abusio. Tunicati, & elati abhorremus pelliceas. Tanquam non melior sit pellibus inuoluta humilitas, quàm tunicata superbia. Repleti deindè ventre faba, mentem superbia, cibus damnamus saginatos: quasi non melius sit exiguo sagimine ad usum vesci, quam ventoso legumine usque ad ructum exsaturari: præcipuè cum Esau, non de carne, sed de lente sit reprehensus, & de ligno Adam, non de carne damnatus: è contrà verò Elias innoxie carnem comederit. 3. Reg. 17. vers. 6. Abraham gratissimè carnibus Angelos pauerit, Gen. 18. de ipsis sua fieri sacrificia Deus præceperit. Et infra. Quanto spiritus corpore melior est, tanto spiritualis, quàm corporalis exercitatio fructuosior. Tu ergo cum de horum observatione elatus, alijs eadem non observantibus derogas, non te magis transgressorem Regule indicas? cuius licet minima quedam teneas, meliora deuitas: de quibus Paulus: emulamini, ait, charismata meliora. Detrahendo quippe fratribus: in quo temetipsum extollis, perdis humilitatem, in quo alios deprimis, charitatem; quæ sunt charismata meliora. Tu si tuum corpus multis ac nimijs laboribus atteris, ac regularibus asperitatibus mortificas membra tua, bene facis. Sed quid si ille, quem similiter non laborantem dijudicas, modicum quidem habeat de hac, quæ ad modicum utilis, corporali videlicet

exercitatione, amplius autem, quàm tu de illa, quæ ad omnia valet idest, pietate, &c.

VT in proptulo cernas summam infidelitatem & fallaciam Authoris, in citandis Sanctis Patribus; profero totum textum S. Bernardi, quem maximopere Theologus truncavit, & mutilavit. Sed attendite, ait, in Regulam Dei cui viq; non dissonat Institutio S. Benedicti: Regnũ Dei, inquit, intra vos est: hoc est, non exterius in vestimentis: aur alimentis corporis, sed in virtutibus interioris hominis. Vnde Apostolus. Regnum Dei non est esca & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto. Et rursus: Regnum Dei non est in sermone; sed in virtute. De corporalibus itaq; observantijs fratribus calumniam situitis, & quæ maiora sunt Regula, spiriualia, scilicet, instituta relinquitis, camelumque deglutientes, culi. em. liquatis? Magna abusus. Maxima cura est vt corpus regulariter induatur, & contra regulam suis vestibus anima nuda deservat, Cum tanto studio tunica & cuculla corpori procurentur, quatenus cui deerant, Monachus non putetur; cur similiter spiritus pietas, & humilitas, quæ profecto spiriualia indumenta sunt, non providentur? Tunicati & elati abhorremus pelliceas, tanquam non melior sit pellibus inuoluta humilitas, quàm tunicata superbia; præsertim cum & Deus tunicas pelliceas primis hominibus fecerit, & Ioannes in Eremito zona pellicea lumbos accinxerit, & ipse tunicatum instituit in solitudine, non tunicis sed pellibus se se induerit. Repleti deinde ventrem faba, memem superbia, cibis damnatus saginatos: quasi non melius sit exiguo sagmine ad usum vestis, quam ventoso legumine vsque ad ructum exsaturari, & præsertim cum Esau non de carne, sed de lente sit reptebens; & de ligno Adam, non de carne damnatus, & Ionathas ex gustu mellis, non carnis, morti adiudicatus; è contra verò Elias innoxie carnem comederit; Abraham gratissimè caribus Angelos pauerit, & de ipsis sua fieri sacrificia Deus præceperit. Sed & satius est modico vii vino propter infirmitatē, quàm multa aqua ingorgitari per aviditatem. Quia & Paulus: Timotheo modico viendū vino consultus, & Dominus ipse bibit, ita vt vini potator appellatus sit, Apostolisque bibendum dedit; insuper & ex eo Sacramenta sui sanguinis condidit: cum è contrariis aquam ad nuptias bibi non passus sit, & ad aquas contradiçtionis populi murmur terribiliter castigauerit. David quoque aquam, quam desiderauerat, potare iuxta, virique illi Gedeonis, qui pro aviditate toto corpore prostrato, de flumine bibcrunt, digni ad prælium ire non fuerint. Iam verò de labore manuum, quid gloriemur, cum & Martha laborans increpata, & Maria quiescens laudata sit: Et Paulus aperit dicat. Labor corporis ad modicum valet, pietas autem ad omnia? Optimus labor de quo Prophetæ dicebat. Laboravi in gemitu meo: & de quo alibi. Memor fui Dei, & delectatus sũ & exercitatus sum. At ne corporale intelligas exercitiũ. Et desecit, inquit, Spiritus meus. Vbi autē non corpus, sed spiritus satigatur, spiriualis proculdubio labor intelligitur. Quid ergo inquis? Scinme illa spiriualia per-

persuades, ut etiam hæc, quæ ex Regula habemus, corporalia damnes? Nequaquam. Sed illa oportet agere, & ista non omittere. Alioquin cum aut ista omitti necesse est, aut illa: ista potius omittenda sunt, quàm illa. Quamvis omnis Spiritus corpore melior est, tamò spiritualis, quàm corporalis exercitatio fructuosior. Tu ergo cum de horum observatione elatus, alijs eadem non observantibus derogas, nonne te magis transgressorem Regula indicas, cuius licet minima quedam teneas, meliora deitas? De quibus Paulus. *Emulamini*, ait, *charismata meliora*. Deirabendo quippe fratribus, in quo temetipsum extollis, perdis humilitatem, in quo alios deprimis, charitatem: quæ sunt proculdubio charismata meliora. Tu si tuum corpus multis & nimis laboribus atteris, ac regularibus asperitatibus uorificas membra tua quæ sunt super terram, benè facis. Sed quid si ille quem similiter non laboravim dijudicas, modicum quidem habeat de hac, quæ ad modicum est vilis, corporali videlicet exercitatione: amplius autem, quàm in de illa, quæ ad omnia valet, id est pietate, quis quæso vestrum Regula melius tenet? An non melius, qui melior? Quis verò melior, humilior, an fatigatior? An non is qui à Domino didicit mihi esse, & humilis corde: Qui & cum Maria, optimam partem elegit, quæ non auferetur ab eo? Quod si Regulam ab omnibus, qui eam professi sunt, sic ad literam tenendam censes, ut nullam omninò dispensationem admitti patiaris; audacter dico, nec tu eam, nec ille, tenebis. Nam etsi ille quantum quidem pertinet ad observationes corporales, in pluribus offendit, impossibile est tamen, te quoq; vel in vno non transgredi. Scis autè quia qui in vno offendit, omnium est reus. Sin verò concedas, aliqua posse mutari dispensatione, proculdubio & tu illam tenes, & ille; quanquam dissimiliter. Nam in quidem districte, at ille fortasse discretius. Neque hoc dico, quia hæc exteriora negligenda sunt, aut qui se in illis non exercuerit, mox idèò spiritualis efficiatur: cum potius spiritualia (quanquam meliora) nisi per ista, aut vix, aut nullatenus, vel acquirantur, vel obtineantur, sicut scriptum est. Non prius quod spirituale, sed quod animale, deinde quod spirituale. Sicut nec Iacob, nisi prius cognita Lia, desideratos Rachelæ amplexus meruit obtinere. Vnde rursus in Psalm. Sumite psalmum & date tympanum: Quod est dicere. Sumite spiritualia, sed prius date corporalia. Optimum autem ille, qui discrete & congruè hæc & illa operator. Hæc Bernardus.

Quibus lectis & benè pensatis, facile quivis advertet, quæ Theologus lux Epistolæ inferuerit, quæ verò respuerit: nimirum more suo ea quæ plausibilia proposito videbantur attulit, quæ verò repugnantia, omninò subtrahit. Et in primis expositionem sententiæ Pauli citatæ suprâ ab ipsomet Theologo. Sic .n. Bernardus legit. *Labor corporis ad modicum valet*: & loquitur de labore manuum, quo ut plurimùm nō occupatur Religiones et austerâ vitâ profitentes. Deinde omisit illa verba S. Bernardi. *Quid ergo inquis? Siccine illa spiritualia persuades ut etiam hæc, quæ ex Regula habemus, corporalia damnes? Nequaquam. Sed illa oportet agere, & ista non omittere*. Sic Bernardus: at Theologas non sic: sed taliter

spiritualia persuadet, ut corporalia damnet. Siuè, taliter vult fieri spiritualia, ut omittantur corporalia. Deniq; nonne fraudulenter Theologus non subtexuit cautelam à Sancto Bernardo adhibitam suis verbis. Non hoc dico inquit Bernardus, quia hac exteriora negligenda sunt, aut hic se in illis non exercuerit, mox idè spiritualis efficiatur, cum poius spiritualia, (quàmquam meliora,) aut vix, aut nullatenus, vel acquiritur, vel obtrinitur. Pugnabit mentem, vel potiùs carnem, aut certè mentem carnalem Theologi, hæc Propositio, & idè oculum considerationis ab ea auerit, & silentio inuoluit. Quàm delicatus es mi Theologe, qui ex pratis SS. Patrum flocculos suauè olentes decerpere, herbas verò medicinales, & corpus purgantes, negligere conatus es: qui sensibus fauorabilia eligis, odiosa persequeris. Quid si totam Apologiam Sancti Bernardi legis, quàm grauius punctus, (etsi non compunctus) recessisses. Lege si placet, & aperte videbis, omnia tua acriter perstringi, & grauius notari. Neque animus est ea hic recensere, quia facile tibi possunt esse obuia. Netamen gratis, & quasi inobseruatus transeas, pro hoc labore, quem nauasti ut insurgeres contrà Religionem austeritati deditas, & aduersus ieiunium, & abstinentiam à carnibus (auctoritatè Bernardi, ut tibi videbatur, suffultus) prædicares; repono vicissim ea, quæ S. Hieronymus pro ieiunio & abstinentia ab esu carniū, aduersus Iovinianum conscripsit, non totum eius tractatum (quod esset nimis longum & operosum) producendo, sed aliquas sententias selectiores promendo.

Audi idcirco fues, & apros, & cernos, & reliquas animantes creatas, ut milites, & athleta, nauta, Rhetores, metallorumque fossores, & ceteri duro operi mancipati, haberent cibos quibus fortitudo corporum necessaria est, qui portant arma, & cibaria, qui pugnis & calcibus sua inuicem membra debilitant, qui remos trahunt, quorum latera ad clamandum, dicendumq; sunt valida, qui iubeunt montes, & sub dio & imbribus dormiunt. Ceterum nostra Religio, non πικτιν, non athletam, non nauatam, non militem, non fossorem, sed sapientia erudit sectatorem, qui se Dei cultui dedicauit: & scis, cur creatus sit, cur versetur in mundo, quo abire festinet. Vnde & Apostolus loquitur. Quando infirmor, tunc fortior sum. Et: Si exterior vester homo corrumpitur, sed interior renouatur de die in diem. Et: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Et: carnis curam ne feceritis in desiderijs. Nunquid omnibus præceptum est, ne duas tunicas habeant, ne cibos in pera, as in zona, virgam in manu, calceamentum in pedibus: ut vendant vniuersa quæ possident, denique pauperibus, & sequantur IESVM? Sed his vtiq; qui volunt esse perfecti. Alioquin à Ioanne Baptista, aliud præcipitur militibus, aliud publicanis. Dominus autem dicit in Euangelio ad eum qui se iactauerat legis vniuersa complese; Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, sequere me. Ne graue onus no-

lenii

lenti videretur imponere, in propria audientis voluntate dimisit, dicens. Si vis perfectus esse, Quamobrem & ego tibi dicam. Si vis perfectus esse, bonum est vinum non bibere, & carnem non manducare. Si vis perfectus esse, melius est saginare animam, quam corpus. Si autem paruulus es, & coquorum te iura delectant, nemo eripit faucibus tuis esculentas dapes. Manduca & bibe, & si tibi placet, cum Israel lude consurgens & canito. Manducemus, & bibamus, cras enim moriemur. Manducet, & bibat, qui post cibos expectat interitum: qui cum Epicuro dicit. Post mortem nihil est, & mors ipsa nihil est. Nos Paulo credimus intonanti. Etsia veniri, & venter escis. Deus autem, & hunc & illum destruet.

Verum sac esum carniū cunctis nationibus esse communem, & passim licere, quod passim gignitur. Quid ad nos, quorum conuersatio in calis est qui super Pythagorā & Empedoclem & omnes sapientia sectatores non ei debemur cui nascimur, sed cui renascimur: qui repugnantem carnem, & ad libidinum incentiua rapientem inedia subiugamus? Esus carniū, & potus vini, ventrisq; saturitas, seminarium libidinis est. Vnde & Comicus. Sine Cerere, inquit, & Libero friget Venus. Per quinque sensus, quasi per quasdam fenestras, vitiorum in animam introitus est. Non potest ante Metropolis, & arx mentis capi, nisi per portas eius irruerit hostilis exercitus. Horum perturbationibus anima pragrauatur; & capitur aspectu, auditu, odoratu, sapore, tactu. Si Circusibus quispiam delectetur, si athletarum certamine, si mobilitate histionum, si formis mulierum, splendore gemmarum, vestium, metallorum, & ceteris huiusmodi, per oculorum fenestras anima capta libertas est, & impletur illud propheticum. Mors intrauit per fenestras vestras. Rursum audio vario organorum cantu, & vocum inflexionibus delinitur, & carmine poetarum, & comædiarum, mimorumq; urbanitatibus, & strophis, & quicquid per aures introiens virilitatem mentis effeminat. Odoris autē suauitas, & diuersa thymiamata, & amomum, & cypri, ananiba, muscus & peregrini muris pellicula, quod dissolutis, & amatoribus conueniat, nemō nisi dissolutus negat. Porro ciborum auaritas, quod auaritiæ mater sit, & animum quasi quibusdam compedibus degrauatum in terra teneat, quis ignoret? Propter breuem gulæ voluptatem, terra lustrantur, & maria, & velut mulsum, vinum, pretiosusq; cibus, fauces nostras transeat, totius vitæ opera desudamus. Tactus autem alienorum corporum, & seminarum ardentior appetitus, vicinus insaniæ est. Ob hunc sensum cupimus, irascimur, gestimus, inuidemus, amulamur, solliciti sumus, & expleta voluptate per quandam plenitudinem rursus accendimur: querimusq; facere, quod cum fecerimus, iterum poeniteamus. Igitur cum per has portas, quasi quidam perturbationum cunei ad arcem nostra mentis intrauerint; ubi erit libertas, ubi fortitudo eius, ubi de Deo cogitatio: maxime cum tactus depingat sibi etiam præteritas voluptates, & recordatione vitiorum cogat animam compati, & quodammodo exercere: quod non agit, His igitur rationibus inuitati multi Philosophorum reliquerunt frequentius vrbum, & hortulos suburbanos, ubi ager irriguus, & arborum coma, & susurrus auium, fontis speculum, fluius immittimus,

Et multa oculorum, auriumque illecebra, ne per luxum & abundantiam copiarum,
 anima fortitudo mollesceret, & eius pudicitia constupraretur. Inutile quippe est
 crebrò videre, per qua aliquando captus sis, & earum te experimento committere,
 quibus difficulter careas. Nam & Pythagoræ huiusmodi frequentiam declinantes,
 in solitudine & desertis locis habitare consueverunt. Platenici quoque & Stoici
 in templorum locis, & porticibus versabantur, ut admoniti angustioris habitaculi
 sanctitate, nihil aliud quam de virtutibus cogitarent. Sed & ipse Plato, cum esset
 dives, & iboros eius Diogenes lutatis pedibus conculcasset, ut posset vacare Philosophia,
 elegit Academicam villam, ab urbe procul, non solum desertam, sed & postu-
 leum: ut cura & assidue morborum libidinis impetus frangeretur: discipulique
 sui nullam aliam sentirent voluptatem, nisi earum rerum, quas discerent. Quosdam
 legimus effodisse sibi oculos, ne per earum visum à contemplatione Philosophia auer-
 rerentur. Vnde & Crates ille Thebanus, proiecto in mari non paruo auri pondere:
 Abite, inquit, pessum mala cupiditates: Ego vos mergam, ne ipse mergat à vobis.
 Quod si quis existimat, & abundantia ciborum poisonumque se perfrui, & vacare
 posse sapientia, hoc est, & versari in delijs, & delitatum viuis non teneri, seipsum
 decipit. Cum enim procul ab his remoti, sapè capiamur natura illecebris, & cogi-
 mur ea cupere, quorum copiam non habemus, quanto magis si circumdati rebus vo-
 luptatum, esse nos liberos arbitremur? Sensus noster illud cogitat, quod videt, audit,
 odoratur, gustat, atque tactat: & ad eius retrahitur appetitum, cuius capitur voluptas:
 quod mens videat, & mens audiat, & quod nec audire quidpiam, nec videre possumus,
 nisi sensus in ea, qua cernimus, & audimus, fuerit intentus. Vetus quoque sententia
 est. Difficile est, imò impossibile, delitijs, & voluptatibus assuenter, non ea cogitare
 qua gerimus: frustra quoque quidam simulant salua fide, & pudicitia, & integritate mē-
 tis, se abuti voluptatibus, cum contra naturam sit, copijs voluptatum, sine voluptate
 perfrui: & Apostolus hoc ipsum cauens, dixerit. Qua autem in delitijs est vidua,
 viuens, mortua est. Sensus corporum quasi equi sunt sine ratione currentes: anima
 verò in auriga modum retinet frena currentium. Et quomodo equi absq; rectore præ-
 cipites ruunt, ita corpus sine ratione, & imperio animæ, in suum fertur interitum. Alia
 quoque comparatio animæ, & corporis à Philosophis ponitur. Corpus puerum, animā
 pedagogum esse dicentibus. Vnde & Historicus. Animæ, inquit, imperio, corpo-
 ris seruitio, magis vivit: alterum nobis cum Dijs, alterum cum belluis commune est.
 Igitur nisi vitia adolescentis & pueri, crudentia pedagogi rexerit, omnes conatus eius
 & impetus ad lasciviam properant. Sine quatuor sensibus vivere possumus, id est, si-
 ne aspectu, auditu, odoratu, atque complexu. Absque gustu autem & cibis, impos-
 sibile est humanum corpus subsistere. Adeo ergo debet ratio, ut tales, ac tantas su-
 mamus escas, quibus non operetur corpus, nec liberius animæ prægrauetur: quia & co-
 medendum est, & deambulandum, & dormiendum, & digerendum, & postea inflatis
 venis incentiva libidinum sustinenda. Luxuriosa res vinum, & tumultuosa ebrietas.
 Omnis qui cum his miscetur, non erit sapiens. Ne tales accipiamus cibos, quos aut
 diffi-

difficiliter digerere, aut comesis, magis patias, & perditos labore doleamus. Olerum, pomorum, ac leguminum, & facilius apparatus est, & arte impendit, quæ coquorum non indiget: & sine cura suscipiat humanam corpus, moderateque sumptus (quia nec auidè deoratur, quod in tantam gulam non habet) leniori digestionè concoquitur. Nemo enim uno aut duobus cibis, hisque vilibus, usque ad insatiationem ventris oneratur, quæ diversitate carminum, & saporis delectatione percipitur. Cum varijs nidioribus fumant patina, ad usum sui expleta esurie, quasi captivi, erabunt. Unde & morbi ex saturitate nimis contrahunt, multique impatientiam gula, comitu remediatur; & quod surripit ingessorum, surpius egerunt. Hippocrates in Aphorismis docet, crassa & obesa corpora, quæ cresendi mensuram compleverint, nisi citò ablatione sanguinis immutentur, in paralytism, & pessima morborum genera erumpere: & idcirco esse necessariam demptionem, ut rursus habeant in qua possint crescere. Non autem materiam uno statutam corporum, sed aut crescere semper, aut decrescere: nec posse vivere animal, nisi crescendi capax sit. Unde & Galeus vir doctissimus, Hippocratis interpretæ, athletæ, quorum vita, & ars sagina est, dicit in exhortatione medicina, nec vivere posse diu, nec sanos esse: animasque eorum, sita nimio sanguine, & adipibus, quasi tuto inuolutas, subul tenue, nihil calesce, sed semper de carnibus, & tactu, & ventris ingluvie cogitare. Diogenes, tyrannos, & subuersores urbium, bellaque vel hostilia, vel civilia, non pro simplici victu olerum, pomorumque, sed pro carvibus, & epularum delitijs, assertu excitari. Quodque mirandum sit. Epicurus voluptatis asserior, omnes liberos suos repleni oleribus & pomis: & vilibus cibis dicit esse viuentem, quia carnes & exquisita epula, ingentis cura ac miseria præparentur: maioremque penam habeant in inquirendo, quam voluptatem in abstinendo. Corpora autem nostra, cibo tantum, & potu indigere. Vbi aqua & panis sit, & cætera his similia, ibi natura satisfacta. Quicquid supra fuerit, non ad vitæ necessitatem spectare, sed ad vitæ voluptatem. Bibere & comedere, non delictarium ardorem, sed sitim sanamque restringere. Quæ carvibus vescantur, indigere etiam his, quæ non sunt carniæ. Qui autem simplici victu abutuntur, eos carnes non requirere. Sapientia quoque operam dare non possumus, si inense abundantiam cogitemus, quæ labore nimio & cura indiget. Cito expletur natura necessitas; frigus & sanies simplici vestitu & cibo expelli potest. Unde & Apostolus. Habentes, inquit, victum & vestitum, his contenti sumus. Delicia & epularum varietates, fontem auaritiæ sunt. Grandis exultatio animæ est, cum parum conuenius fueris, mundum habere sub pedibus, & omnem eius potentiam: epulas, libidines, propter quæ diuitiæ comparantur vilibus mutare cibis, & crassiore iunica compensare. Tolle epularum, & libidinis luxuriâ, nemò quæret diuitias: quarum usus aut in venire, aut sub venire est. Qui egrotat non aliter recipit sanitatem, nisi tenui cibo, & castigato victu, quæ λεπτοδαιτα dicitur. Quibus ergo cibis recipiunt sanitas, his & seruari potest; ne quis putet morbos oleribus concitari. Si autem Miloni illius Crotonata vires olera non ministrant, quæ nascuntur & aluntur carnibus: quid necesse est viro sapienti, & Philosopho Christi, tantam habere forinudinem, quæ athletis,

& militibus necessaria est; quam cum habueris, ad vitia pronoceris? Illi arbitrantur carnes sanas congruas qui volunt abuti libidine, & in canum demersi voluptatum, ad conium semper excessuans. Christiano sanitas absque viribus nimis necessaria est. Nec turbare nos debet, si rari sint huius propositi sectatores; quia rari sunt, & amici boni, & fideles, & pudici, & continent, semperque virtus rara est. Lege Fabrij continentiam, Curij paupertatem, & in tanta urbe, vix paucos invenies quos sequaris. Noli timere, ne si carnes non comederis, aucupes, & venatores frustra artificia didicerint. Legimus quosdam morbo articulari, & podagra humoribus laborantes proscriptione bonorum ad simplicem mensam, & pauperes cibos redactos convaluisse. Caruerant enim solitudine dispensanda domus & epularum largitate, qua & corpus fraudans, & animam. Irridet Horatius appetitum ciborum, qui consumpti relinquunt perniciem.

Sperne voluptates: nocet empta dolore voluptas.

Et cum in amantissimo agro, in morsum voluptuosorum hominum, se crassum pinguemque describeret, lusi hic versibus.

Me pinguem & nitidum & bene curata cute vifes.

Cum videre voles Epicuri de grege porcum.

Postmodum, cum argumentis Philosphorum, exemplique fusiis abstinentiam ab usu carnum probasset, & rationem vivendi Diogenis Philosophi didicerisset, tandem subiunxit. Vnus tantum Philosophi exemplum posui, ut formosuli nostri, & torosuli, & vix summis pedibus adumbrantes vestigia: quorum verba in pugnis sumi, & syllogismi in calcibus: qui paupertatem Apostolorum, & crucis duritiam, aut nesciunt, aut contemnunt, imitentur, saltem gentilium pietatem.

Inde ad exordium generis humani transiens, & ad posteriora descendens, multa dicit ad idem spectantia ex quibus aliqua commemorare visum est. Beatitude, inquit, paradysi absque abstinentia cibi, non potuit dedicari. Quamdiu ieiunavit, in paradiso fuit: comedit, & eiectus est: eiectus, statim duxit uxorem. Qui ieiunus in paradiso virgo fuerat, satur in terra matrimonio copulatur: & tamen eiectus, non protinus accepit licentiam carnum vescendarum, sed tantum poma arborum, & fruges segetum, & herbarum olera ei traduntur in cibum: ut exul quoque paradysi, non carnibus, qua in paradiso non erant, sed similitudine frugum paradysi vesceretur. Postea vero videns Deus, quod diligenter appositum esset ad malitiam cor hominis ab adolescentia, & spiritus eius in his permanere non posset, quia crant caro, opera carnis diluvio condemnant: & audissimam hominum gulam probans, dedit ei licentiam comedendarum carnum: ut dum sibi intelligunt licere omnia, non desiderent magnopere, quod non licebat, ne mandatum in causam verteretur pravaricationis. Quanquam & tunc ex parte imperatorum ieiunium fit. Nam cum alia munda dicantur, alia immunda: & in arca Noe de immunda bina, de mundis introducantur impia: & rique immundorum esus ablatu-

fit, ne sine causa dicerentur immunda : ex parte ieiunium dedicatum est, docens abstinentiam omnium, in quorundam recisione.

Moyſes quadraginta diebus & noctibus ieiunus in monte Sina, etiam tunc probat, non in pane ſolo viuere hominem ; ſed in omni verbo Dei, cum Domino loquitur ; populus autem ſatur idola fabricatur. Ille vacuo ventre legem accepit ſcriptam digito Dei : Iſte manducans & bibens conſurgensq; ludere, aurum conſtat in vitulum, & Aegyptium bouem præfert Domini Maieſtati. Tot dierum labor vnus hora ſaturitate perijt. Frangit audacter Moyſes tabulas : ſciebat enim Dei ſermonem non poſſe audire tumultuosos. Intraſſatus eſt, & pinguefactus, & dilatatus, & recalcitrauit dilectus, & dereliquit Dominum qui fecerat eum, & abceſſit à Deo ſalutari ſuo. Vnde & in eodem Deuteronomio præcipitur. Ne cum manducaueris, & biberis, & domos optimas ædificaueris, ouibus & bobus tuis multiplicatis, argento, & auro, extollatur cor tuum, & obliuiſcaris Domini tui ; Denique manducauit populus, & intraſſatus eſt cor eius, ne videret oculis, & audiret auribus & corde conijceret : & vul-tum ieiunantis Moyſi, & iuxta Hebraicam veritatem, Dei conſabulatione cornutum, paſtus & pinguior populus ſuſtinere non potuit. Quamobrem & Dominus noſter atq; ſaluator, non ob differentiam virginis, & nuptiarum, vt quidam putant, ſed ob ieiuniorum conſortia, Moyſen & Eliam tranſfiguratus in monte ſecum oſtendit in gloria.

Sed nec ſecunda conſcriptio tabularum abſq; ieiunio potuit impetrari. Quod ebrietas perdidit, inedia reperiit. Ex quo oſtenditur, poſſe nos per ieiunium redire in paradysum, vnde per ſaturitatem fueramus eieci.

Elias quadraginta dierum ieiunio præparatus, Deum vidit in monte Oreb, & audiit ab eo : Quid tu hic Elia ? Multo familiarior iſta vox, quam illa in Geneſi. Adam ubi eſ ? Illa enim paſtum terrebatur, & perditum : hæc ieiunanti famulo blandiebatur.

Daniel, & tres pueri reuelatione merentur ieiunio : & paſti leguminibus, pulchrioribus ſunt & prudentiores hiſ qui de menſa Regis carnibus veſcebantur. Deinde ſcriptum eſt, quod Daniel tribus hebdomadibus ieiunauerit ; panem ſuauem non comederit ; carnem, & vinum non intrauerit os eius ; oleo non ſit vnctus. & venerit ad eum Angelus dicens ; Daniel homo miſerabilis eſ. Qui Deo miſerabilis apparuerat, poſt ieiunium leonibus in lacu fuit horribiliſ. Quam pulchra res, qua placat Deum, leones mitigat, demones terret. Mittitur ad eum (licet hoc in Hebraicis voluminibus non inuenerimus) Habbacuc meſſorum prandium portans. Talem enim diſcophorum inedia meruerat hebdomadis. Dauid periculiſſime filio poſt adulterium, & *ἐξωλεσεν* in cinere & ieiunio facit, dicens ; Quia cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum ſletu miſcebam. Et infirmata ſunt in ieiunio genua mea. Et cerè iam audierat à Nathan. Dominus abſtulit à te hoc peccatum. Sampſon, & Samuel vinum & ſiceram non bibunt. Erant enim filij reprobationis, & per abſtinentiam ieiuniorumq; concepti. Aaron & cæteri Sacerdotes ingreſſuri templum, orante quod inebriare poſſet non polant, ne moriantur. Ex quo intelligimus mori eos, qui in Ecclèſia pan-

sobriè ministravit. Quamobrem exprobratur Israelis. Potum dabatis Nazareis meis vinum. Ionadab filius Rechab præcepti filijs suis, ut non biberent vinum usque in æternum. Quibus cum offerret Hieremias vinum ut biberent, & illi bibere voluissent, loquitur Dominus per Prophetam. Quia obedistis præcepto Ionadab Patris vestri, non deficiet vis de stirpe Ionadab filij Rechab, stans in conspectu meo, cum sitis diebus.

In foribus Evangelij Anna filia Phauelis vinum inducit, semperque ieiunans, & Dominum virginem, longa castitas, longaque ieiunia susceperat. Præcurator eius & præco Ioannes locustis alitur, & sylvestri melle, non carnibus: habitatioque deserti, & incunabula Monachorum talibus inchoantur alimentis. Sed & ipse Dominus baptisma suum quadraginta dierum ieiunio dedicavit: & acriora demonia, docuit non nisi oratione, & iesuums posse superari. Cornelius Centurio, ut Spiritum Sanctum acciperet antequam baptisma, elemosinis meruit, crebrisque ieiunijs. Paulus Apostolus post famem, & suum, ceterosque labores suos, & pericula latronum, naufragia, solitudines, crebra ieiunia enumerat, Et discipulo Timotheo dolenti stomachum, & infirmitates plurimas sustinenti, suadet vini modicum potius, Iam volis, inquit, aquam bibere. Cui autem dixit. Iam volis aquam bibere: ostendit eum aquam ante potasse. Quod non concederet, nisi crebra infirmitates, & dolor stomachi, postulassent.

Illud autem, quod proponere aduersarius ausus est, Dominum voratorem, & potatorem vini, à Phariseis appellatum, & quia ad epulas ierit nuptiarum, & conuiuia non despexerit peccatorum, existimo quòd nobiscum faciat. Iste est Dominus (ut arbitraris) vorator, qui quadraginta diebus Christianorum ieiunium sanctificauit, qui beatos appellat esurientes & sitiemes, qui escam habere se dicit, non quam discipuli suspicabantur, sed qua in perpetuum non periret, qui de die crastina cogitare prohibet, qui cum esurisse & sitisse dicitur, & iste frequenter ad prandia, excepto mysterio, quod in typum sue passionis expressum, & probandi corporis veritate, nec gula scribitur seruisse nec ventri. Qui diuitem purpuratum propter epulas nauis in tataro, & Lazarum pauperem ob inediam dicit esse in sinu Abrabe. Qui quando ieiunamus,ungi caput, & lauare faciem precipit, quod non glorie hominum: sed Domino ieiunemus. Qui comedit quidem post resurrectionem partem piscis assi, & sauum; non propter esuriam & gutturis suauitatem, sed ut veritatem sui corporis comprobaret. Nam quotiescunque mortuum suscitauit, iussit ei dari manducare, ne resurrectio phantasma putaretur. Et Lazarus post resurrectionem, ob hanc causam scribitur cum Domino iniisse conuiuium. Nec hoc dicimus, quod negemus pisces & cetera (si voluntatis fuerit) in cibo esse sumenda: sed quomodo nuptijs virginitalis, ita saturati, & carnibus, ieiunia spiritus præferimus. Hæc omnia Hieronymus, quæ in gratiam Theologi altissimæ perfectionis cupidi, placuit adferre. Si enim vult perfectus esse, bonum erit ei, ex consilio Hieronymi, vinum non bibere, & carnem non manducare.

Si vult perfectus esse, melius est ei saginare animam, quam corpus. Sed si paruulus est, & coquorum eum iura delectant, nemo eripit fauibus suis esculentas dapes. Manducet & bibat, & si ei placet, cum Israel ludat, & confurgens canat. Manducemus, & bibamus, eras enim moriemur.

Sed fortasse indignè feret Theologus, sibi exhiberi dicta aduersus Iouinianum, vtique Hæreticum. Imò véteor-cum S. Bonauentura in Apologia pauperum, ne longè ampliùs desipiat, quàm Iouinianus, tãquam proficiens in erroris doctrina discipulus. Nam sobrietatem in vsu ciborum dicit competere perfectis (hos enim contendit præsentì Epistola depingere) abstinentiam imperfectis: quia imperfecti indigent illo remedio ad edomationem concupiscentiarum, siue ad remedium peccati carnalis. Constat autem, quòd perfecti præseruantur imperfectis, & quæ his, & illis competunt, per se loquendo consimilè habent comparationem. Igitur secundùm ipsum præteritur horum ciborum vsus moderatus, & sobrius, abstinentiæ ab eisdem. Quòd si cåusetur falsum sibi crimen imponi, dicat igitur ipse quòd sentit. Aut enim præfert abstinentiam moderato modo vescendi: aut æquat: aut postponit. Si præfert; vt quid tot superuacua verba contrà austeritatem, & ieiunium protulit. Concesso enim quòd abstinere perfectius sit, nulla restat cåsa aduersus Religiones austeras disputandi. Si verò æquat; in errorem Iouiniani turpiter incidit. Si autem postponit; damnatæ & reprobatæ iam hæresi superaddit. Quòd autem huius sèrenitæ vltimæ fuerit, indè apertè claret, quòd quia perfectissimos prædicatores verbi diuini præfert alijs imperfectis: & illis perfectissimis docet competere vsum moderatum, & sobrium ciborum; abstinentiã verò & austeritates relinquit alijs; vtique imperfectis: sequitur quòd etiam vsum moderatum ciborum præferat abstinentiæ ab eisdem: perfectiora enim opera conueniunt perfectioribus personis, & quæ competunt imperfectis, vtique sunt opera imperfectiora: sicut enim perfecti præferunt imperfectis: ita et quæ his, & illis conueniunt, per se loquendo, consimilè habent comparationem, vt inquit idem S. Bonauentura. Iudicio ergò S. Bonauenturæ, non Iouiniani discipulus, sed plusquam Iouinianus noster Theologus est. Quapropter ipsè verbis, quibus quondam S. Hieronymus Iouinianum, ad finem lib. 2. compellauit, compello & ego ipsum. Nunc restat, vt Epicurum nostrum, substantem in hortulis suis, inter adulescentulos, & mulierculas, alloquamur. Fauent tibi cressi, nitidi dealbati. Adde si vis iuxta Socraticam irrisionem, omnes suos & canes: & quia carnem amas, vulvures quoque, aquila, accipitres, & bubones. Nunquam nos Aristipi multitudo terreat. Quoscunque formosos, quoscunque calamistratos,

stratos, quos crine composito, quos rubenibus buccis videro, de tuo armento sunt : imò inier tuos suos grumentum . De nostro grege , tristes, pallidi, sordidati, & quasi peregrini huius sæculi, licet sermone taceant habitu loquuntur & gestis . Hei mihi, quia peregrinatio mea prolongata est, habitavi cum habitantibus . Cedat : videlicet tenebris huius mundi, quia lux lucet in tenebris, & tenebra eam non comprehenderunt . Ne glorièris quod multos discipulos habeas : Filius Dei docuit in Iudæa, & duodecim tantum illum Apostoli sequebantur . Torcular, inquit, solus calcavi, & de genibus vir non est mecum . Ille in passione solus remansit, & Petri quoque ergà eum trepidavi constantia : Pharisaorum autem doctrina omnis populus applaudebat, dicens : Crucifige, crucifige talem . Non habemus Regem, nisi Cæsarem idest, vitia sequimur, non virtutes ; Epicurum non Christum : Iovinianum, non Apostolum Paulum . Quod multi acquiescunt sententia tua, indicium voluptatis est . Non enim tam te loquentem probant, quàm suis fauent vitij . In circulis platearum quotidie fictus ariolus stultiorum naves verberat, & obitorio sustententes mordentium quatit, nec tamen deest, qui semper possit induci, & pro magna sapientia deputas, si plures porci post te currant, quos gebenna succidia nutrias .

Et post pauca . Vexillum crucis, & predicationis austeritatis, idolorum templa destruxerat ; & de regione luxuria venuris, & gutturis subvertere nititur fortitudinem crucis . Unde per Esaiam loquitur Deus . Populus meus qui vos beatificans, seducunt vos, & semitas pedum vestrorum conturbant . Nec non per Ieremiam . Fugite de medio Babylonis, & servate unusquisque animam suam, & nolite credere Pseudoprophetis, qui dicunt : Pax pax, & non est pax : qui semper ingeminant, templum Domini, templum Domini . Propheta tui viderunt tibi falsa, & insipientia . non aperuerunt iniquitatem tuam, ut te ad penitentiam prouocarent ; qui deuorant plebem Domini, ut cibum panis, Deum non inuocauerunt . Ieremias captiuitatem nuntians lapidatur a populo . Ananias filius Azur frangebat ad præsens ligneas torques, & in futurum ferreas preparabat . Semper Pseudopropheta dulcia pollicentur, & ad modicum placent . Amara est veritas, & qui eam pradicant, replentur amaritudine . In azymis enim veritatis, & sinceritatis Domini

Pascha celebratur, & cum amaritudinibus comeditur . Habes praterea in exercitu tuo plures succenturiatos ; habes scurras, & velites in praesidijs, crassos ; compios, nitidos, clamatores, qui te pugnis calcibusque defendant : tibi cedunt de via nobiles, tibi osculantur diuites caput : nisi enim tu venisses, ebrj atque ructantes paradysum intrare non poterant .

Macte virtute, imò
vitij, &c.

PROPOSITIO LXXVII.

Quod usque adeò verum est, vt idem S. Bernardus ser. 12. in Cantica. Prælatos sæculares Ecclesiæ vitales, leuibus aliquibus defectibus obnoxios anteponat Religiosis solitarijs; et si à vulgo habitis pro perfectioribus. Inhumanè, inquit, eorum redarguis opera, quorum onera refugis. Dico enim, si is qui è Claustro est, eum qui versatur in populo, interdum minus districtè minusuè circumspicte, se se agere deprehenderit, v. g. in cibo, in somno, in risu. in ira, in iudicio, non ad iudicandum confestim resiliat, sed meminerit scriptum Eccles. 42. Melior est iniquitas viri, quàm benefaciens mulier. Nam tu quidem in tui custodia vigilans, benè facis, sed qui iuuat multos, meliùs facit, & viriliùs. Quod si implere non sufficit, absque aliqua iniquitate, idest absque quadam inequalitate vitæ & conuersationis suæ, memento, quia charitas operit multitudinem peccatorum. Iacob. 5.

HÆC Propositio non habet connexionem cum præcedentibus. Quis enim dubitat, itatum Episcoporum esse perfectiorè, quàm itatum Religiosorum? Nullus certè Theologus Catholicus contradicit. At quid ergò hæc doctrina à Theologo illata? Sed & quæ est hæc consequentia. Episcopi sunt perfectiores Religiosis: Ergò perfectio Religionis non est metienda ex austeritate externa? Amplius autem dicta Propositio Theologi manifestissimam falsitatè, & imposturam continet. Sanctus enim Bernardus tantum Episcopos præfert Religiosis, non verò quosuis Prælatos: Theologus autem dicit, S. Bernardum Prælatos sæculares antepone re Religiosis solitarijs. Constat autem nomine Prælatorum, intelligi etiam alios, præter Episcopos: & non est conforme Theologiæ, omnes Prælatos antepone re perfectioni Religiosorum. Ne autem dubites de mente S. Bernardi, & vt Theologum agnoscas impostorem, profero textum illius integrum, quem mancum, & mutilatum Theologus attulit: *Frates reueremur Episcopos, sed vereamur labores eorum. Si labores pensamus, non affectamus honores.*

Agnos-

Agnoscamus impares vires nostras, nec delectet molles & facineros humeros, virorum supponere sarcinis. Nec observemus eos, sed honoramus. Inhamant nempè eorum redarguis opera, quorum opera refugis. Temerariè obiungas virum de pralio reuerentem, mulier nunc in domo. Dico enim si is, qui in clauistro est, eum qui vasatur in populo, interdum minus distictè minusquè circumspectè se se agere deprehenderit. (v.g. in verbo, in cibo, in somno, in resu, in ira, in iudicio) non ad iudicandum confestim profiliat, sed meminerit scripiam. Melior est iniquitas viri, quam benefaciens mulier. Nam tu quidem in tui custodia vigilans, benefacis, sed qui inuocat multos, & melius facit, & virihus. Quod si implere non sufficit absque aliqua iniquitate, idest, absque quadam inaequalitate vite & conseruationis suae, memento, quia charitas operis multitudinem peccatorum. Hæc dicta sunt contra geminam remotionem, quæ sæpè viri Religiosi Episcoporum, vel ambire gloriam, vel excessus temerè iudicare, Diabolici instigationibus incitantur. Hæc Bernardus. Tu autem vide fallaciam Authoris, qui per omnia fallarius est. Maiorem autem fallaciam eius agnosces, si consideres nomine Prælatorum sæcularium Ecclesiæ vtillum, posse intelligi etiam Reges, & Principes nam hi sunt Prælati seculares, & sæpè Ecclesiæ vtiles. Quia ergo Prælatos sæculares Ecclesiæ vtiles anteposit tanquam perfectiores, Religiosis solitarijs, consequens est, quod anteponat etiam Reges, & Principes in perfectione iidem. Si enim nomine Prælatorum intellexit tantum Spirituales, quare nõ dixit eos Prælatos Ecclesiasticos, vel expressè Prælatos Spirituales? Sed verèor ne voluerit adulari Regibus, & Principibus, vt eis etiam maiorem perfectionem attribueret, quam Religiosis. Perpende etiam, quam malitiosè detrahat Religiosis solitarijs, quos dicit à vulgo haberi, pro perfectioribus. Quia etiam vulgi, sicut & stultorum infinitus est numerus; paucorum verò est sapientia: ideo iudicia vulgi, aut parui, aut nihili pendenda sunt. Quando ergo dicit Religiosos solitarios à vulgo haberi pro perfectioribus, eo ipso tacitè insinuat, hanc estimationem esse flocci faciendam, & rem eis minime competere, quamuis opinionem rei habeant. O detractorem vstrum, & subdolum, cuius os in dolo apertum est contra Sanctos Domini! Nulla Religio est, quam lingua eius nequam non lacerauerit: Quia etiam ad eos, qui soli & reclusi in cellis manent, pertransijt, & eorum famam achonorem furtiue proscidit. O lingua, lingua, sicut nonacula acuta fecisti domum,

PROPOSITIO LXXVIII.

*Sicut vite austeritas, etsi bona & utilis, non est id, ex quo
perfectio Religiosæ vitæ agnoscenda est.*

HÆC Propositio iam est sufficienter refutata. Id dumtaxat ad-
uertas, quàm fraudulenter Theologus vitæ austeritatē dixerit,
bonam, & utilem. In hoc enim non recessit à moribus & ingenio Hære-
ticorum, qui ea apertè laudant, quæ aliàs in occulto condemnant. Sic
Lutherus inimicus capitalis (ut est manifestum) ieiunij, tamen Ieiunium commendat. Sic enim scribit ad Esslingenses, ut habetur in to-
mo 2. suarum Lat. Epist. *Hoc non negauerim me dixisse, confessionem esse multum
preij, sed nec ieiunium unquam interdixi, nec peregrinationem unquam reprobam, aut
esum piscium, &c.* Iovinianus etiam, quanquam sit omnino detestandus,
nunquam tamen in talem dementiam incidit, ut gulositatem æquaret
abstinentiæ, aut abstinentiam doceret esse malam: sed usum ciborum
& abstinentiam, æqualis meriti apud Deum censuit; quod Hierony-
mus ut dogma prophanum reprobauit. Theologus autem, plusquam
Iovinianus profecit: quia tacitè moderatum usum ciborum abstinen-
tiæ prætulit, hoc ipso quod moderatum usum ciborum docuit com-
petere perfectissimis Religionibus, quas digito monstrare conatur,
abstinentia relicta; utique imperfectioribus: quod iam supra proba-
tum est. Desinat ergo iactare laudes austeritatis Theologus: nam
quælibet Religio austera renuntiat favori simili, & dicit. *Quare tu
enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu
verò odisti disciplinam meam, & proiecisti sermones meos retrorsum.*
Si videbas Iovinianum currebas cum eo, & cum Hæreticis portionem
tuam ponebas. Os tuum abundauit malitia & lingua tua concinna-
bat dolos. Sedens aduersus fratrem tuum penitentia deditum lo-
quebaris, & aduersus filium matris Ecclesiæ ponebas scandalum. Hæc
fecisti & tacui. Existimasti iniquè quod ero tui similis; arguam
te & statuiam contra faciem tuam. Noli, noli, Theologe,
Iudæ oculos exhibere mihi, & in fraude, gladio pe-
tere viscera mea. Meliora sunt certè vulnera
diligentis, quàm fraudulenta ocula odien-
tis. Corripiat me iustus in misericor-
dia & increpet me, oculus autem
peccatoris non impinguet
caput meum.

PRO-

PROPOSITIO LXXIX.

Id ex quo perfectio Religioſæ vitæ agnoſcenda eſt, non eſt paupertas.

Chriftiana Religionis propoſitum. (inquit S. Thomas. Opuſc. 17. Cap. 1.) in hoc præcipuè videtur conſiſtere, ut à terrenis homines abſtrahat, & ſpiritalibus faciat eſſe inſenſos. Hinc eſt quod auctor fidei, & conſummator IESVS, in hunc mundum veniens, ſecularium rerum contemptum, & factum, & verbum ſuis fidelibus demonſtrauit. Factum ſiquidem: quia ſicut dicit Auguſt. in libro de Cathēchizandis rudibus. Omnia bona terrena contempſit, homo factus Dominus IESVS, ut contemnenda monſtraret, & omnia terrena mala ſuſtinuit, quæ ſuſtinenda præcipiebat, ut neque in illis quæreretur ſalutatio, neque in iſtis inſalutatio timeretur. Natus enim de Matre, quæ quæmvis à viro intacta conceperit, ſemperque intacta permaſerit: tamen ſacro deſponſata erat: omnem typum carnalis nobilitatis extinxit. Natus in Ciuitate Bertheim, quæ inter omnes Iudææ ciuitates erat exigua, noluit quemquam de terrenis dignitatis ſublimitate gloriari. Pauper factus eſt, cuius ſunt omnia, & per quem facta ſunt omnia, ne quiſquam eum in eum crederet, de terrenis diuitijs auderet extolli. Noluit Rex hominibus fieri, quia humilitatis offendeſcit viam. Eſuriuit, qui omnes paſcit: ſituit, per quem omnis potus creatur. Ab itinere fatigatus eſt, qui ſeipſum nobis viam ſecit in calum: crucifixus eſt, qui cruciatus noſtros finiuit: mortuus eſt, qui mortuos ſuſcitauit. Hoc idem in verbis oſtendit. Nam in ſue prædicationis exordio, non aliqua regna terrena, ſicut in veteri teſtamento, ſed regnum calorū poenitentibus repromiſit. Diſcipulis primam beatitudinem in ſpiritu paupertate conſtituit, in qua etiam perfectionis iter eſſe monſtrauit, dicens quærenti iuueni: Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, ſequere me. Hanc viam eius diſcipuli ſunt ſecuti, tanquam temporaliter nihil habentes: ſed ſpiritualem virtutem omnia poſſidentes. Habentes enim alimenta, & quibus tegebantur, hiſ erant contenti. Hoc autem tam piū tamque ſalubre ſtudiū, Diabolus humana ſalutis amulus, per homines carnales inimicos Crucis Chriſti, terrena ſapientes, ab antiquis temporibus impedire non ceſſat. Dicit enim Auguſt. in libro de agone Chriſtiano. Maſculi & ſæminæ, & omnis ætas, & omnis ſæculi dignitas, ad ſpeciem vitæ æternæ commutata eſt. Alij neglectis temporalibus bonis, conuolant ad diuina. Alij cedunt eorum virtutibus, qui hæc faciunt, & laudant, quod imitari non audent. Pauci autem adhuc murmurant, & inani ſuore torquentur, aut qui ſua quærent in Eccleſia, quam Catholici videantur, aut ex ipſo Chriſti nomine, gloriam quærentes Hæretici.

Ex

Ex eorum siquidem numero insurrexerunt ab olim, diuersis quidem in locis, sed pari
 uersania, Iouinianus Roma: Vigilantius in Gallia: quæ antea eorum monstris ca-
 ruerat. Horum primus, uirginitati matrimonium; secundus paupertati, diuitum
 statum præsumpsit, æquæ manifesta perfidia: Euangelica & Apostolica con-
 silia, quantum in ipsis est, reddentes inania. Sed quia rerum conditiones ex
 sua interdum pensantur origine, dogmatis eorum ortum inuestige-
 mus, & processum exploremus. Sciendum ergo est, Iouinianum in
 hunc errorem lapsum fuisse, ut diceret omnium baptizatorum, qui fuit
 baptisma seruauerunt, vnā esse in regno cælorum remunerationem,
 ut Hieronym. narrat in libro quem contra eum scribit. Ex quo in-
 tantum processit, ut diceret Virgines, uiduas, & maritatas, quæ semel
 in Christo sunt lotæ, si non discrepent cæteris operibus, eiudem me-
 riti esse. Matrimonium per hoc uirginitati adæquans: & quod inter
 abstinentiam ciborum, & perceptionem eorum cum gratiarum actio-
 ne, nulla esset differentia. Propositio autē eius pro hæresi damnata est,
 ut Augustinus narrat. Hic autem Iouiniani error in Vigilantio surre-
 xit, ut Hieronymus dicit in Epistola contra Vigilantium, qui ueritatē
 fidei impugnabat, ut ibidem dicitur, pudicitiam odio habens, & in cō-
 uitiis secularium, contra ieiunia Sanctorum declamans, ut Hierony-
 mus in eadem Epistola dicit. Nec solum contentus fuit Iouinianum
 inuitari, consilium de uirginitate euacuans; sed superaddere ausus est
 etiam, ut consilium de paupertate seruanda destrueret omnino. Unde
 Hieronymus de eo dicit. Quod autem asserit eos melius facere, qui uiuunt re-
 bus suis, & paulatim fructus possessionum pauperibus diuidunt, quam illos qui pos-
 sessionibus uenundatis simul omnia largiuntur: non à me ei, sed à Domino responde-
 bitur. Si vis perfectus esse, uade, & uende omnia, quæ habes &c. Matth. 19. Hic
 autem error per successiones errantium, usque ad tempora S. Thomæ
 Aquinatis peruenit, & in Hæreticis quibusdam, qui Cathari nomina-
 bantur, permansit. Sicut patet in quodam tractatu cuiusdam Deside-
 rij Hæresiarchæ Lombardi, quem edidit contra Catholicam ueritatē,
 in quo inter cætera, condemnat statum eorum, qui relictis omnibus,
 egere uolunt cum Christo. Nuper autem, quod est horribilius, anti-
 quus error renouatus est à Theologo, qui fidem defendere uideatur, sed
 more errantium in peius procedens, noluit diuitias paupertati æqua-
 re, ut Iouinianus, sed supergrediendo Iouinianum, possessionem bo-
 norum in communi, paupertati in communi præfert, ut Vigilantius,
 Contendit enim in sua Epistola Religionem illam, quæ sit omnium
 perfectissima, in Ecclesia Dei monstrare. Tali autem Religioni do-
 cet competere possessionem bonorum in communi; relinquendo utri-
 que paupertatem in communi Religionibus imperfectioribus. Quo

quid aliud insinuat, quàm possessionem bonorum in cōmuni esse perfectius opus, paupertate in communi; Constat enim, vt inquit S. Bonauentura in Apologia pauperum, quòd perfecti præferuntur imperfectis, & quæ illis & his competunt, per se loquendo, consimilem habent comparationem: Igitur secundum ipsum præfertur possessio bonorum in communi, paupertati in communi. Quod si causetur Theologus, falsū sibi crimen imponi, dicat igitur ipse quod sentit: (& prosequor discursum S. Bonauent. vt supra in simili de austeritate) Aut enim præfert paupertatem in communi, possessioni bonorum in communi: aut æquat: aut postponit. Si præfert; cur tot superuacua verba contrā paupertatem in communi protulit? Cur negat competere paupertatem in communi Religioni perfectissimæ? siquidem perfectioribus perfectiora competunt. Et concessio quòd paupertas in communi perfectior sit, nulla restat causa disputandi aduersus Religiones paupertatem in communi profitentes. Si verò æquat; in errorem Iouiniani turpiter incidit, si autem postponit; damnatæ & reprobatæ Hæresi Iouiniani, cum Vigilantio superaddit. Quod autem huius vltimæ sententiæ fuerit, ex consequentibus apertè clarescit. Docet enim quod in Religionibus paupertatem in communi profueribus, sollicitudo quærendi necessaria pro templi ornatu, & usu, pro victu, & vestitu, pro viaticis, pro suppellectili, & alijs domesticis necessitatibus, magis impedit procuracionem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem, quàm sollicitudo vnius Oeconomi, vel Patrie familie, aut Superioris Religionis, circa conseruationem & defensionem rerum immobilium, vel mobilium Religionis. Si ergo paupertas in cōmuni magis impedit procuracionem alienæ salutis, & diuinæ gloriæ propagationem, quàm possessio bonorum in communi, vtrique paupertas in communi erit quid imperfectius possessione bonorum in cōmuni. Certum est enim, & in confesso apud omnes, id esse imperfectius, quod magis impedit procuracionem salutis alienæ, diuinæque gloriæ propagationem. Deinde docet, quod præcipui Religionum: Fundatores, certos suis Religiosis permisissent tedium; vt ita liberi à quærendis elemosynis, melius & Deo, & sibi, & proximis vacare possent. Quibus verbis tacitè insinuat, eos qui non sunt liberi à quærendis elemosynis, non posse melius & Deo, & sibi, & proximis vacare. Necellæ ergo quærendi elemosynas ob paupertatem in communi, secundum Theologum, est impedimentum, vt Religiosi non possint melius & Deo, & sibi, & proximis vacare; quod impedimentum, secundum eundem Theologum, non præstat possessio bonorum in communi. Certum est autem, quòd illud opus est imperfectius, quod est impedimentum, ne Religiosi possint melius & Deo, & sibi, & proximis vacare; & è contrario. illud opus est perfectius, quod est adiumentum, vt Religiosi

giosi possint melius vacare, & Deo, & sibi, & proximis: Hic est enim finis intrinsecus Religionis, ut homo totaliter se tradat Deo, & cultui ipsius: & propterea Religio dicitur à S. Thoma holocaustum, Imperfectior ergo secundum Theologum est paupertas in communi: perfectior autem est possessio bonorum in communi. Amplius docet Theologus, *præcipuos Religionum Fundatores, certos suis Religiosis permisisse redditus; ut possint liberius errantes corrigere, quod facere non ita auderent, si ab eis querenda essent subsidia temporalia: timerent enim benefactores offendere, corrigendo eorum vitia, quia veritas odium parit.* Ex quo colligitur Theologum sentire, eos qui habent necesse querere elemosynas, non posse liberius errantes corrigere; nam & id aperte dicit, quod id facere non ita audent, qui querunt subsidia temporalia: timerent enim benefactores offendere, corrigendo vitia eorum, quia veritas odium parit. Paupertas ergo in communi, impedimentum est Religionibus prædicatorum, utique secundum mentem Theologi perfectissimis, & Apostolicam vitam profitentibus, quominus liberè verbum Dei euangelizare possint; quod impedimentum aufert possessio bonorum in communi, secundum Theologum. Ergo secundum supra dicta, imperfectior est paupertas in communi: perfectior verò possessio bonorum in communi: Præterea dicit: quod S. TERESIA Fundatrix Discalceatorum, experientia edocta quodam Monasterio crexit dotata redditibus, ut sine sollicitudine conquirendarum elemosynarum, & ea quæ eam comitatur distractione, Moniales Deo, rebusq; diuinis, magis vacarent. Sentit ergo quod paupertas in communi importat sollicitudinem, & consequenter distractionem, & impedit finem intrinsecum Religionis, qui est Deo, rebusque diuinis vacare. Imperfectior ergo est paupertas in communi, possessione bonorum in communi. Eandem ob causam dicit. S. TERESIAM scriptum reliquisse, ut quamvis Discalceati haberent plura Monasteria, in quolibet tamen pauci habitarent: Pro multis enim, inquit, Elemosyna cum magna sollicitudine & distractione, erogari solet. Ergo idem quod prius. Præterea asserit. Nonnullis Religionibus bona mobilia & immobilia necessaria esse, ut Religiosi sine sollicitudine conquirendi necessaria, totum se se impendant procuranda alicuius salutis, diuinæque gloriæ amplificandæ. Ergo sentit paupertatem in communi importare sollicitudinem. Et quia intrinsecus finis voti paupertatis (ut sæpius docet S. Thomas) est, ut animus auertatur à sollicitudine circa res temporales: utique paupertas in communi, impedimento erit finis voti Paupertatis & consequenter impedimento erit Religionis, quæ integratur ex tribus votis. Sentit item, paupertatem in communi esse impedimento, ne Religiosi, totum se se impendant diuinæ gloriæ amplificandæ, quod intrinsecè spectat ad Religionem: Contraria autem asserit de possessione bonorum

in communi. Ergo secundum ipsum possessio bonorum in communi, est perfectior paupertate in communi. Tandem docet, quod *Apostoli* si *un loco, vii nunc Religiosorum Monasteria, fuissent adstricti, nec in ea suorum paupertate debuissent circuire tot mundi regiones, proculdubio etiam stabiles, & certos redditus acceperassent.* Quibus verbis manifestè continetur hæresis *Vigilantijs*, vt *infra* monstrabitur. Renouauit igitur Theologus errorem *Vigilantijs*. Ad cuius destructionem, diuino fretus auxilio, hoc modo procedam. Primò nunc ostendam, ad perfectionem Euangelicam pertinere paupertatem actualem, & carentiam possessionum in communi. Secundò verò in sequentibus Propositionibus monstrabo, hanc paupertatem competere perfectissimæ Religioni, & suo modo competere Religioni ad prædicandum institutæ: nam contrà hæc duo Theologus pugnavit.

Ad ostendendum ergo paupertatem actualem ad Euangelicam perfectionem pertinere, assumo cum Sancto Thoma *Opuscul. 19. cap. 6.* primò illud quod dicitur *Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade & vende omnia, &c.* Sed ille qui sua vendit, & pauperibus tribuit, non solum habituales paupertatem eligit, sed etiam actualem. Ergo actualis paupertas ad Euangelicam perfectionem pertinet. Item perfectio Euangelica consistit in imitatione Christi; Sed Christus non solum voluntate, sed etiam realiter fuit pauper; vnde *Matth. 17. super illud. Vade ad mare.* Glossa. *Dominus tanta paupertatis fuit, vt vnde tributum solueret non haberet.* Et *Luc. 9. super illud. Vulpes foueas habent, &c.* dicit Glossa. *Ego sum tanta paupertatis, vt nec hospitium quidem habeam: nec meo viar recto.* Ex per multas alias auctoritates de facili hoc probari potest. Ergo actualis paupertas ad perfectionem pertinet Euangelicam. Item perfectio Euangelica in Apostolis maximè claruit: sed ipsi actualem paupertatem habuerunt, sua omnia relinquentes. Vnde *Petrus dixit Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia &c.* & ideo Hieronym. dicit ad *Heb. bidiam. Vis esse perfecta, & primo stare fastigio dignitatis, fac quod fecerunt Apostoli. Vnde omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere Saluatorem, & nudam solamque crucem, nuda sequaris & sola.* Ergo actualis paupertas ad Euangelicam perfectionem pertinet. Item *Marci 10. super illud. Quia difficile, qui pecunias habent &c.* Glossa. *Aliud est pecuniam habere, aliud amare. Multi habent, & non amant, & multi non habent, & amant. Item. Alij & habent, & amant; alij verò non habere, nec amare se gaudent, qui tuiiores sunt, & quidem cum Apostolo dicere possunt. Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* Ergo actualis paupertas & habitualis simul, præferenda est habituali paupertati. Item idem potest haberi *Matth. 10. per Glossam super illud. Dives difficile intrabit in regnum Dei.* Glossa. *De omnibus tu-*

vis est nec habere, nec amare diuitias. Item Iacob. 2. *Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo.* Glossa. *Inopes rerum temporalium.* Hoc autem nō est nisi per actualem paupertatem. Ergo actualiter pauperes, sunt electi à Deo. Item Lucæ 14. dicitur. *Qui non renuntiat omnibus quæ possidet.* Glossa. *Hoc tamen distat inter renuntiare omnibus, & relinquere omnia, quia renuntiare conuenit omnibus, qui ita licet uiuantur omnibus mundanis quæ possident, ut tamen mente tendant ad æterna. Relinquere est tantummodo perfectorum, quibus omnia temporalia postponunt, & solis æternis inhiant.* Ergo relinquere, quod pertinet ad actualem paupertatem, est Euangelicæ perfectionis, sed renuntiare quod pertinet ad habitualem, secundam Glossam prædictam, est de necessitate salutis. Item Hieronym. in Epist. contra Vigilant. post verba inducta subiungit. *Adeum loquitur Dominus, qui uult esse perfectus, qui cum Apostolis, patrem, nauiculam, & rete dimittit. Iste quem tu laudas, secundus, & tertius gradus est, qui scilicet fructum possessionum dat pauperibus; quem & nos recipimus, dummodo sciamus prima secundis, & terijs præferenda.* Ergo patet quod præterendi sunt illi qui omnia sua dimittunt, illis, qui de fructibus possessionum diuidunt pauperibus. Item in Epistola ad Rusticum Monachum. *Si habes substantiam, vende, & da pauperibus: si non habes, grandi onere liberatus es, nudum Christum, nudus sequere. D durum, grande, difficile; sed magna præmia.* Et multa alia huiusmodi, ex Epistolis Hieronymi accipi possunt, quæ de paupertate actuali necesse est ut intelligantur quæ causa breuitatis dimittuntur. Item August. dicit in libro de Ecclesiasticis Dogmatibus. *Bonum est facultates cum dispensatione pauperibus erogare: Melius est pro intentione sequendi Dominum in sinuul donare & absolutum à sollicitudinibus, egere cum Christo.* Et sic idem, quod prius. Item Ambrosius in lib. de offic. *Nullum administrum præstant diuitiis ad vitam beatam, quod euidenter Dominus in Euangelio demonstrauit dicens: Beati pauperes quoniam uestrum est regnum Dei.* Et infra. *Itaque paupertas, san. cm, & dolorem, quæ putantur mala, non solum impedimento non esse ad vitam beatam, sed adiumento esse, euidentissimè pronunciatum est.* Sed hoc non potest intelligi de paupertate habituali, quia homo diuitias subijcit, quia hæc à nullo putantur impediriua beatitudinis. Ergo oportet quod intelligatur de paupertate actuali, quæ omnia abijcit. Item Gregor. dicit homil. 8. secundæ partis super Ezechielem. *Cum quis suum aliquid Deo uouet, & aliquid non uouet, sacrificium est; cum uero omne quod habet, omne quod uiuit, omne quod sapit, omnipotenti Deo uouetur, holocaustum est.* Sed holocaustum erat dignissimum sacrificiorum. Ergo perfectissimum opus est; omnia sua propter Deum dimittere. Item Gregor. in Prol. Moral. *Cumque adhuc me cogeret animus, præsentis mundo, quasi spectentus deseruire, cæperunt multa contra me, ex eiusdem mundi cura succrescere, & in eo iam non specie,*
sed,

sed, quod est grauius, mente retinere. Qui tamen cuncta sollicitè fugiens portu Monasterij petiit, & relicta qua mundi sunt, ut frustra tunc credidi, ex huius mundi naufragio nudus euasi. Ex quo patet, quod periculum est res mundi possidere, quia earum possessio periculosè mentem retinet; & idè laudabilius est etiam possessiones rerum temporalium à se abicere per actualem paupertatem, ut mens à cura diuitiarum liberetur. Item Chrysost. dicit in lib. Quod nemò læditur nisi à seipso. Quid Apostolos penuria rerum temporalium lasit? Nonne in fame, & siti, & nuditate debebāt, & pro bis clari magis, & magnifici habebantur, atque ingemem per hoc fiduciam quaesierunt apud Deum? Ex quo patet, quod actualis paupertas, quæ in penuria rerum consistit, ad Apostolicam perfectionem pertinet. Item Bernar. dicit ad Senonensem Archiepiscopum. Felix qui nihil sibi reueretur, ex omnibus quæ habet. Non foueam, ut vulpes: Non tanquam volucres nidus. Non oculos, quomodo Iudas; Non domos, sicut nec MARIA locum in diuersorio: imitatus profectò illum, qui non habebat, ubi caput suum reclinaret. Ex quo patet quia nihil omninò possidere in mundo, ad perfectionem Christianam pertinet. Item 1. q. 2. C. Si quis. Profectò perfectior est ille, qui se rebus mundi expoliat, aut qui cum nihil habuerit, nec habere desiderat; quam ille qui ex multis quæ possidet aliquid Ecclesiæ prastiterit. Ex quo patet, quod nihil possidere ad perfectionem Christianam pertinet. Item eum, qui vacat Contemplationi diuinæ, magis oportet esse à rebus mandanis liberum, quam eos qui contemplationi Philosophiæ vacabant: sed Philosophi ut liberè Philosophiæ vacarent, laudabiliter mundi substantiam abiecerunt: vnde Hieronym. dicit ad Paulinum presbyterum de institutione Monachorum. Socrates ille Thebanus, homo quondam ditissimus, cum ad Philosophandum Athenas pergeret, magnum pondus auri obiecit. nec putauit se posse simul & virtutes, & diuitias possidere. Ergo multò magis ad vacandum contemplationi diuinæ, laudabile est omnia sua relinquere; vnde iuper illud Matth. 9. Si vis perfectus esse, &c. dicit interlinearis. Ecco contemplatus, quæ ad Euangelium pertinet. Item præmium excellens non debetur nisi merito excellenti. Sed præmium excellens, id est, iudiciaria potestas, debetur actuali paupertati; sicut patet Matth. 19. Vos qui reliquistis &c. Sedebitis &c. vnde dicit Glossa. Qui reliquorum omnia & secuti sunt Dominum, hi iudices erunt: qui lucra habentes, rectè vsi sunt, iudicabuntur. Ergo in actuali paupertate meritum excellens consistit. Item 1. ad Corinth. 7. Apostolus consilium dans de virginitate seruanda, rationem assignat, ut scilicet sine sollicitudine fiat: sed abiectio diuitiarum maxime facit hominem sine sollicitudine esse, quia diuitiæ suis possessoribus de necessitate multas sollicitudines ingerunt. Vnde Luc. 8. diuitiæ per spinas significantur, quæ verbum sua sollicitudine suffo-

*suffocant in cordibus auditorum. Ergo sicut virginitas ita & actualis paupertas ad Evangelicam perfectionem pertinet. Vterius ostendendum, quod ista perfectio, qua aliquis reliquit propria, non requirit possessionem diuitiarum in communi. Primordium enim perfectionis in Christo, & in Apostolis fuit: sed ipsi non leguntur, sua relinquentes, aliquas possessiones habuisse in communi; imò potius legitur, quod nec etiam domos habebant ad manendum, ut supra probatum est: Ergo perfectio paupertatis non requirit aliquas possessiones communes. Item August. in 3. de Doctr. Christ. dicit. quod illi, qui conuersi fuerunt ex Iudæis ad Christum in primitiua Ecclesia, quia proximi spiritualibus fuerunt, tam capaces exiuerunt Spiritus Sancti, ut omnia sua venderent, eorumque pretium indigentibus distribuendum, ante pedes Apostolorum ponerent. Et infra. Non enim hoc vllas Ecclesias genuit fecisse scriptum est, quia non tam propè inueniri erant, qui simulachra manufacta Deos habebant. Ex quo patet, quòd Augustinus præfert perfectionem primitiue Ecclesie Iudæorū, primitiue Ecclesie ex gentibus in hoc, quod omnia sua venderunt pauperibus distribuenda. Sed ipsi ita vendiderunt propria, quod nullas possessiones in communi reseruauerunt sibi. Ergo maioris perfectionis est paupertas illa sine possessionibus in communi, quàm illa quæ in communi possessiones habet. Item Hieronymus ad Heliodorum de morte Nepotiani, irridendo loquens, dicit. Sint ditiores Monachi, quàm fuerant saculares, possideant opes sub paupere Christo, quas sub loquente Diabolo non habuerant, & suspiret eos Ecclesia diuites, quos tenuit mundus ante mendicos. Hoc autem frequenter contingere potest in Religionibus, quæ possunt possessiones habere, non autem in illis, quæ possessionibus carent. Ergo magis est laudabile in Religionibus possessionibus carere, quàm eas habere. Item Hieronym. ad Lucinum Beticum. Quamdiu versamur in rebus sæculi, & anima nostra possessionum, ac reddituum procuracione deucta est, de Deo liberè cogitare non possumus. Ergo magis expedit Religiosis, redditibus, & possessionibus carere, quàm eas habere. Item Gregor. idem in 3. lib. Dialog. loquens de Isaac seruo Dei. Cumque ei crebrò discipuli inuenerent, ut pro xpi. Monasterij possessiones, quæ offerebantur acciperet, ille sollicitus sue paupertatis castos, sortem illam suam tenebat sententiam, dicens. Monachus qui in terra possessiones querit, non est Monachus. Sic quippe metuebat paupertatis sue securitatem perdere, sicut auari diuites solent perituras diuitias custodire. Ex quo patet, quòd maioris perfectionis & securitatis est, possessionibus communibus carere, quàm eas habere. Item inter Monachos Aegypti, de quibus in vitis uarum legitur, perfectiores illi reputabantur, qui in Eremito nullas possessiones habuisse leguntur. Non ergo possessiones communes ad pau-
per-*

pertatem Euangelicam requiruntur. Item communes possessiones auferre in potestate tyrannorum consistit. Si ergo non sunt relinquenda omnia, nisi intretur in Religionem, quæ possessiones habeat, in potestate tyrannorum erit impedire perfectionem Euangelicæ paupertatis; quod est absurdum. Item ad hoc paupertas conuulit, ut sollicitudo de rebus mundi minuatur. Sed possessiones cōmunes multas sollicitudines ingerunt de ipsis conseruandis, & custodiendis, & excolendis. Ergo perfectiūs consilium paupertatis impletur ab illis, qui possessiones communes non habent. Hæc omnia desumpta sunt ex Opusculo S. Thomæ 19. Capite 6. Concludo ergo verbis eiusdem Sancti Doctores Opusc. 17. cap. 15. Sic igitur patet vanam esse doctrinam, imò pestiferam, & Christianæ doctrinæ contrariam, illorum qui dicunt, quod possessionibus communibus carere propter Christum, ad perfectionem non pertineat. De quibus super illud Psal. 6. Confundantur & erubescant valde velociter, dicit Glossa. Hoc non est hic, ubi potius inquit videtur eos, qui omnia relinquunt, & suis irrisoribus infirmos Christi nomine erubescere faciunt. Ad eos etiam pertinere videtur, quod alibi in Psal. 17. dicitur. Consilium inopis confudistis, quoniam Dominus spes eiu est, ubi dicit Glossa. Inopis cuiuslibet, qui est membrum Christi: & hoc idem fecistis, quoniam Dominus est spes eiu: Unde ergo magis reuerendus erat, inde magis contemnitur. Quid enim aliud isti faciunt, nisi quod contemnere nuntiant eos, qui Christianæ paupertatis consilium perfecte sectantur: & hoc idem quia non in terrenis possessionibus, sed in Deo spem habent. Hæc S. Thomas. Tu autem Theologe, caue, ne vnquam conqueraris, te acrius perstrictum à me: Non enim à me, sed ab Angelico Doctore perstrictus es. Nam

& doctrina mea, non est mea, & verba mea, non sunt mea, sed Angelici Doctoris. Quia enim docuisti, perfectionem Religiosæ vitæ non esse agnoscendam ex paupertate, iure merito censura S. Doctoris super te cadit. Si. n. ex ea non est agnoscenda perfectio, utiq; non pertinet ad perfectionem: quod S. Thomas validissimis impugnat rationibus, ut visum est.

Quod si pertinet ad perfectionem, utique ex ea potest agnosci perfectio: cuius tu rationem mea oppositum constanter asseruisti.

PROPOSITIO LXXX.

Id expresse docet S. Thomas 2. 2. quæst. 188. artic. 7. ubi querit. Vtrum habere aliquid in communi diminuat perfectionem Religionis? Et respondet: perfectionem non consistere essentialiter in paupertate, sed in Christi sequela: secundum illud Hieronym. super Matth. cap. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, &c.

HÆC Propositio manifestam calumniam in S. Thomam continet. Nulla enim ratione expresse docuit S. Thomas. Paupertatem non esse id, ex quo perfectio Religiosæ vitæ agnoscenda est. Sed inquit S. Thomas expresse docet. *Perfectionem non consistere essentialiter in Paupertate.* Ergo expresse docet, paupertatem non esse id, ex quo perfectio Religiosæ vitæ agnoscenda est. At quanam est hæc cōsequētia, mi Theologe, Repono in gratiam similes illationes. Perfectio non consistit essentialiter in medijs. Ergo perfectio vitæ Christi, & Apostolorum non potest agnosci ex medijs, quibus vsus est Christus cum Apostolis ad salutem humanam procurandam; contrā tuum dictum. Item perfectio non consistit essentialiter in modo benigno & suavi. Ergo perfectio vitæ Christi & Apostolorum, non potest agnosci ex modo benigno & suavi contrā tuum dictum. Item perfectio essentialiter non consistit in ratione viuendi communi, in victu, & vestitu, cum honestis hominibus. Ergo perfectio vitæ Christi & Apostolorum agnosci non potest ex ratione viuendi communi in victu, & vestitu cum honestis hominibus: cuius oppositum asseruisti, Item perfectio essentialiter non consistit in medijs. Ergo illa Religio non est perfectior alijs, quæ habet media efficaciora ad cōsecutionem eius finis, propter quem est instituta; contrā tuam regulam secundam. Itē perfectio essentialiter non consistit in medijs. Ergo illa Religio non est perfectior, quæ non tantum efficaciora media habet ad suum finem perfectissimum; sed etiam plura talia, & magis ordinata; contrā tuā regulam tertiam. Item perfectio non consistit essentialiter in auxilijs. Ergo illa Religio non est perfectior, quæ habet auxilia plura, & meliora ad consequendum suum finem, & mediolorum suorum vsus, in suo Ordine præscripta; contrā tuam regulam quartam. Item Perfectio

Z

non

non consistit essentialiter in præsidij. Ergo illa Religio non est perfectior, quæ pluribus & melioribus est sulca præsidij, ad submouenda omnia impedimenta, felici vsui mediorum ad sui finis consecutionem se se opponentia; contra tuam regulam quintam. Item perfectio non consistit essentialiter in fructibus. Ergo non est reputandus Ordo perfectior, qui maiorem fructum in Ecclesia Dei facit; contra tuam regulam sextam. Simile est argumentum. Arbor non consistit in fructibus, Ergo arboris bonitas non est cognoscenda ex fructibus ejus. Item perfectio non consistit essentialiter in vijs, & modis. Ergo non est iudicanda illa Religio melior, quæ per plures vias, & modos, fructus edit. Item perfectio non consistit essentialiter in occasionibus heroicis virtutum, & laborum pro Dei gloria. Ergo non est iudicanda illa Religio melior, quæ habet & offert, plures occasiones heroicæ virtutum & laborum pro Dei gloria; contra tuam regulam septimam. Quid dicis Theologe? negas, vel concedis has illationes? Si concedis; necesse est quod retractes tuas regulas, & teipsum tibi contradicentem manifestè fatearis. Si negas; Ergo sicut tuo iudicio, hæc consequentiæ sunt malæ, ita necesse est condemnes, & illam consequentiam. *Perfectio non consistit essentialiter in paupertate. Ergo perfectio Religiosa vita non est agnoscenda ex paupertate.* Et ut scias me velle convincere efficaciter fallaciæ tuum discursum, præter ea quæ de tuis proprijs sunt allata, alia adduco. Dic mihi si valent istæ consequentiæ. Causa non consistit essentialiter in effectu. Ergo causa ex effectu agnoscitur non potest? Essentia rei non consistit in propria passione. Ergo essentia rei non potest cognosci ex propria passione? Ignis non consistit in fumo. Ergo ignis ex fumo non potest agnoscitur? Vinum vendibile non consistit in hedera. Ergo non potest cognosci ex hedera? Episcopus non consistit in baculo pastoralis, & tyara. Ergo non cognoscitur per baculum pastorem & tyaram? Rex non consistit in sceptro & coronam. Ergo non cognoscitur per sceptrum & coronam. Quod si istæ consequentiæ non valent, neque ista consequentia valet. *Perfectio non consistit essentialiter in paupertate. Ergo non est cognoscenda ex paupertate.* Et tantum abest quod Theologus hanc sententiam expressè colligat ex doctrina S. Thomæ, ut etiam oppositum eius ex eadem doctrina S. Thomæ colligatur. Sic enim S. Doctor post verba iam citata subiungit. *Paupertas autem est sicut instrumentum, vel exercitium perueniendi ad perfectionem.* Quam integram Propositionem Theologus, nequiter & subdole agendo, à textu S. Thomæ truncavit, suæ subtrixit; quia videbat vehementer eam suo proposito esse contrariam. Inde enim sic arguere licet. Paupertas est instrumentum vel exercitium perueniendi ad perfectionem.

nem. Ergo ex paupertate perfectio vitæ Religiosæ agnoscenda est, sicut ex medio. Et non moueat quemquam, quod S. Thomas docuerit perfectionem essentialiter non consistere in paupertate. Primò quia aliàs docuit, quod perfectio instrumentaliter consistit in consilijs. Ita habet 2. 2. q. 184. art. 3. in c. *Instrumentaliter*, inquit, *perfectio consistit in consilijs*. Et in eadem 2. 2. q. 186. art. 2. in corp. ait. *Perinet aliquid ad perfectionem instrumentaliter & dispositiuè sicut paupertas, continentia, abstinentia, & alia huiusmodi*. Secundò quamuis paupertas non intret essentiã perfectionis; tamen essentialiter pertinet ad vitam Religiosam. Ita S. Thomas 2. 2. q. 186. art. 1. ad 1. ait. *Ille qui proficitur Regulam, non vovet seruare omnia, quæ sunt in Regula, sed vovet Regularem vitam, quæ essentialiter consistit in tribus prædictis*. ex quibus erat paupertas. Et in ar. 2. eiusdem quæst. ad 3. vocat tria vota essentialia Religionis. Et in eadem 2. 2. q. 188. art. 1. ad 2. ait. *Tria essentialia vota Religionis pertinent ad exercitiũ Religionis, sicut quadam principalia, ad quæ omnia alia reducuntur*. Quamuis ergo paupertas non intret essentiam perfectionis, tamen intrat essentiam Religionis. Ratio huius disparitatis potest peti ex dictis S. Tho. Dicit enim 2. 2. q. 186. art. 2. in Corp. *Perfectio Charitatis est finis status Religionis. Status autem Religionis, est quadam disciplina vel exercitium ad perfectionem perueniendi*. Quod etiam repetit multis alijs in locis. Et cõmuniter dicunt Theologi, quod Religio est status tendentium ad perfectionem per aliqua media, ex quibus essentialia sunt tria, alia verò reducuntur ad ista. Quamuis ergo perfectio non consistat essentialiter in paupertate, tamen substantia & integritas Religionis, seu status tendentis ad perfectionem, essentialiter requirit paupertatem: & ita substantia vitæ Religiosæ debet agnosci ex paupertate, tanquam ex aliquo substantiali, & essentiali. Quæ quia non distinxit Theologus, ideo curpiter errauit, & toti mundo palpabilem errorẽ obtrusit, quod nimirum perfectio Religiosæ vitæ non sit agnoscenda ex paupertate. Inuexit etiam doctrinam, quæ est pestis exitialis, extinguens in corde vocatorum desideria cælitus immissa vitæ Religiosæ. Sic enim viso hoc libello, passim argumentati sunt iuuenes. Non est metienda perfectio ex austeritate vitæ externa. Ergo non appetamus Religionem propter austeritatem, sed remaneamus in delicijs sæculi viuentes: vel saltem. Ergo non appetamus Religionem austeras. Item, perfectio non est agnoscenda ex paupertate. Ergo non est eligenda Religiosa vita, vita pauperum. Sinè non est eligenda Religio, quæ arctiorem paupertatem proficitur.

PROPOSITIO LXXXI.

Vndè in Collationibus Patrum collat. 1. cap. 1. Abbas Moyses dicit. Nuditas ac priuatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt.

HÆC Propositio continet mutilaram citationem, & ostendit Theologum semper fallacem & infidelem; semper enim omittit ea, quæ sunt aduersa carni. Sic enim habet integer textus. *Vnde in Collationibus Patrum Abbas Moyses dicit. Ieiunia, vigilia, meditatio scripturarum, nuditas ac priuatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectionis instrumenta sunt. En tibi Theologum, qui neglexit, ieiunia, vigilia, & meditationem scripturarum. Et quia non est meditatus in scripturis, ideo & arma contrà se porrexit, & seipsum manifestè prodidit.*

PROPOSITIO LXXXII.

Et in responsione ad 3. Paupertatem, ait, esse minimum inter instrumenta perfectionis.

MI Theologe, ista verba habet S. Thomas in respons. ad 1. non verò ad 3. Sed parco tibi: ad rem accedo. Paupertas dicitur minimum instrumentum, non absolutè, sed comparatiuè; siue respectiue ad alia duo. Vt enim docet S. Thomas pluribus in locis, votum præcipuum est obedientiæ, secundum castitatis, tertium paupertatis. Nihilominus tamen votum paupertatis est essenziale Religioni, vt iam ostensum est: & ad perfectionem charitatis obtinendam primum fundamentum est, vt ait S. Tho. 2. 2. q. 186. art. 3. in corp. Et in responsione ad 4. ait. *Voluntaria paupertas, est efficax exercitium perueniendi ad perfectam charitatem, & ideo multum valet ad celestem beatitudinem consequendam.* Et certè si veritas æterna dixit. *Diues difficilè intrabit in regnum celorum.* Et iterùm: *Facilius est camelum per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum celorum:* utique maximi pretij est paupertas, quæ talem difficultatem aufert, & ianuas regni cælestis aperit: & ideo scriptum est: *Beati pauperes, quoniam ipsorum est regnum celorum.* Eset hic amplissimus campus excurrendi in vituperia

tupera diuitiarū spinosarū, & laudes Euāgelicæ paupertatis. Sed quia hæc passim reperiuntur apud Sanctos Patres, ideò consultò omittitur.

PROPOSITIO LXXXIII.

Præterea docet, ideò paupertatem esse in Religionibus seruandam, ne per sollicitudinem circa res temporales, quæ diuitiis comitari solet in secularibus. Religiosi retrahantur à pijs suis Religionis operibus. Cum ergo in quibusdam Religionibus ad Ecclesiæ vtilitatem institutis, ipsa sollicitudo querendi necessaria pro templi ornatu, & usu, pro victu, & vestitu, pro viaticis, pro suppellectili, & alijs domesticis necessitatibus; magis impediatur procuratio alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem, quàm sollicitudo vnius Oeconomi, vel Patris familias, aut Superioris Religionis, circa conseruationem, & defensionem rerum immobilium, vel mobilium Religionis, &c.

QVAM versipelle ingenium Theologi, qui lucem tenebras, tenebras lucem, dulce amarum, amarum dulce, albū nigrum, nigrū albū dicit, & contrā omnē rei naturā, ex opposito oppositū inferre, & legentibus imponere conatur. Finis, ait, paupertatis est, ut Religiosi sint liberi à sollicitudine circa res temporales. Subiungit, quod paupertas in cōmuni habet sollicitudinem sibi annexam, quæ magis impedit diuinæ gloriæ propagationem, quàm sollicitudo vnius Oeconomi circa possessiones. Mi Theologe, si Paupertas eximit animum à sollicitudine, quomodo paupertas in cōmuni intricabit animum sollicitudine? Fortassis legisti aliquando locum illum communem Dialecticorum, Sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis. Inde ergo sic argumētare. Paupertas simpliciter loquendo, extricatur animum à sollicitudine. Ergo maior Paupertas magis extricatur. Atqui maior est paupertas in cōmuni quàm paupertas tātum in particulari. Ergo magis extricatur animum à sollicitudine Paupertas in cōmuni, quàm Paupertas tantum in particulari, Sed ut magis agnoscas desipientiam tuam, vide an non sit tuum argumentum illud quod proponit

s. Tho-

S. Thomas Opus. 17. Cap. 14. nomine eorum, qui à Religione retrahere conantur; Religionis perfectioni derogando, maxime eorum Religiosorum, qui in communi possessiones non habent. Inducunt etiam, inquit, quod diuitiarum abrenuntiatio, inducta est ad tollendam sollicitudinem temporalium rerum, secundum illud Luca 12. Nolite solliciti esse anima vestra quid manducetis. Et 1. Corinth. 7. Volo vos sine sollicitudine esse. Sed maior sollicitudo imminet victus, quarendi his, qui possessiones non habent, quam his qui sufficientiam victus iam habent per possessiones communes. Ergo possessionibus communibus carere diuinum Euangelicum perfectiorem. Circa hoc etiam addim, quod tales Religiosi necesse habent, de negotiis multorum se intramittere, qui eis necessaria victus ministrant; & sic multiplicatur in eis temporalium sollicitudines Euangelica perfectioni aduersantes. Considera Theologe, si non est tuum argumentum? Sed iam audi responsionem Sancti Thomæ datam eodem Opuscul. cap. 16. iam parò, quod septimò propositum est, magis derisione, quam responsione dignum est. Quis enim non videat in euentum maioris sollicitudinis esse, possessionibus procurandis curam impendere, ad quod vix saculares sufficiunt; quam acquirere simplicem victum ex fidelium pietate collatum, & clementia diuina prorsum? Quod verò octauò propositum est, de hoc quod Religiosi necesse habent circa eorum negotia sollicitari à quibus pascuntur: sciam quod habent quidem, sed circa spirituales eorum salutem, vel ut tribulatos consolentia, qua quidem sollicitudo est caritas; vnde Religiosi non repugnat; quin imò ut dicitur Iacob. 1. Religio munda, & immaculata apud Deum, & Patrem hæc est, visitare viduas, & pupillos, in tribulatione eorum; Hæc S. Thomas. Sed quam perniciosè, & in caput tuum mentitus es. Theologe, te regulas tuas ex doctrina S. Thomæ decerpisse: Ecce eorum argumenta tua à S. Thoma exploduntur, & irridentur. Sed iam ad singula Propositionis inductæ descendere necesse est. Primò ergò expende fraudem Theologi in eo, quod dixit. Sollicitudinem circa res temporales diuitias comitari in secularibus: quasi diuitias non comitaretur sollicitudo in Religiosis; vt nimirum per hanc doctrinam sibi viam sterperet adstruendi, quod in Religionibus possessiones in communi habentibus, sollicitudo non comitatur, circa earundem retentionem, & conseruationem. Quod si Theologus conqueratur sibi imponi; dicat quid sentit. Diuitias vel comitatur sollicitudo in Religiosis, vel non comitatur. Si comitatur; quare dixit in secularibus? Si verò non comitatur; quare remedium paupertatis prouidetur, vt sollicitudo auer-

Secundò aduerte, quod Theologus dixit, paupertatem in communi importare sollicitudinem, cum potius possessio bonorum in communi habeat annexam sollicitudinem, non ite. n paupertas in communi. Quod potest constare ex pulcherrimis quibusdam verbis S. Chrysost. in Ioannem:

annem: vbi sic discutrit. Si volueris videre amantis aurum, animam, quemadmodum vestimentum à decem millibus corrosam vermium, & nihil habens sanum, ita inaniens perforatam eam vidique à sollicitudinibus, & a peccatis patefactam, & aragine plenam. Sed non anima inopis voluntarij talis est, sed satget quidem velut aurum, splendet autem velut margarita, florescit autem velut rosa. Non est illic tineas, non est illic fur, non est illic sollicitudo vite negotiorum; sed sicut Angelus ita conuersatur. Vñ huiusmodi anima pulchritudinem inuenit? vñ ipsius diuinitas addiscere? Non subiacet Damoni, non assistit Regi, sed assistit Deo. Non militat cum hominibus, sed cum Angelis: non habet thesaurum in terra, sed celum. Non indiget seruis, magis autem habet seruos, passiones & cogitationes, quae rebus dominantur. Quid igitur paupere hoc melius est vñquam? Pauimentum denique habet celum. Si autem pauimentum tale est, excogeta teetum. Sed non habet equos & currum? Quid autem ei opus est his, qui super nube veli debet, & esto cum Christo? Hæc Chrysostomus. Id ipsum confirmat S. August. lib. 2. de Sermone Domini in monte. Querentibus, inquit, regnam Dei, & iustitiam eius non debet subesse sollicitudo ne necessaria defint. Quod dictum conforme est ei, quod habetur Matth. 6. Nolite solitici esse dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? Hac enim omnia gentes inquirunt, Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. Querite ergo primam regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adicientur vobis. Si ergo Christus prohibet nobis sollicitudinem, quomodo Theologus respectum habet sollicitudinis?

Sed iam videamus tertio, circa quæ sollicitudo hæc secundum Theologum debeat reperiri in Religionibus paupertatem in comuni profitentibus. Querenda, inquit, sunt necessaria pro templi ornatu, & usu, pro victu, & vestitu; pro viaticis, pro suppellectili, & alijs domesticis necessitatibus. Pro templi ornatu ais Theologe? Vñnam sollicitudo de ornatu templi interioris, magis esset cordi tibi, quam sollicitudo pro ornatu templi exterioris. Pro victu. atqui victus viri Apostolici, & prædicatoris, seu Religiosi perfectissimi, debet esse emendicatus, siue ex elemosynis, qualis erat victus Christi & Apostolorum, vsupra monstratum est. Victus viri Apostolici non debet esse exquisitus, sed vulgaris, simplex, & moderatus, vt colligitur ex exemplis eorundem Apostolorum. Prævestitu: Atqui vestis prædicatoris non debet esse splendida & pretiosa, sed potius vilis & humilis. ad exemplum Christi & Apostolorum, de quorum vestitu supra habitum est. Libet hic adferre quid sentiat S. Thomas de qualitate vestium conuenientiam Prædicatori. Opusculo ergo 19. cap. 8. sit ait. Dicitur 21. q. 4. Omnis iactantia, & ornatus corporalis, à sacro Ordine aliena est. Eos ergo Episcopos, vel clericos, qui se fulgidis & clavis vestibus ornant, emendari oportet. Quod si in hoc permanserint, episcopimmo corrigantur. Et infra. Igitur si iuueni fuerint deridentes eos, qui vilibus

& Religiosus vestibus amicti sumi, per epibimium corrigantur. Priscus enim tempo-
 ribus, omnis sacraus vir, cum mediocri, aut vili veste conuersabatur. Omne quippe
 quod non propter necessitatem suam, sed propter venustatem assumitur, elationis habet
 calumniam, quemadmodum ait Basilus. Patet ergo quod vilis vestium est am-
 plectenda, & pretiositas fugienda, & quod grauius puniendi sunt, qui contra vilita-
 tem vestium loquuntur. Item eorum falsitas apparet exemplo Ioannis Baptista: de
 quo Mat. b. 3. dicitur, quod habebat vestimentum de pilis camelorum: vbi dicit Glos-
 sa. Qui poenitentiam predicas, habitum poenitentiae praeferendi. In eo vilis vestis,
 & tibi laudatur, quorum vsus in diuine arguitur. Et alia Glossa dicit ibidem, quod
 seruus Dei non debet habere vestimentum ad decorem, vel delectationem, sed tantum
 ad tegendam nuditatem. Et Marc. 1. super illud. Erat Ioannes vestitus pilis: di-
 cit Glossa. Conueniens vestis predicatori. Ex quibus patet quod serui Dei, & pra-
 cipue qui poenitentiam predicant, debent vilibus vestibus indui. Item probatur ex-
 plo antiquorum Prophetarum de quibus dicitur ad Hebr. 11. Circueuerunt in melo-
 ris, in pellibus caprinis, & Elias & alij: Melius est animal, quod & saxus dicitur,
 cuius pellis meliora dicitur, & est valde hispida: vel meliora est vestis de pilis camelo-
 rum, vi patet ibi per Glossam. Item probatur B. Hilarionis exemplo, & aliorum
 Patrum in Eremito, de quibus narratur in eorum gestis, quod vilissimis vestibus indu-
 bantur. Item Apocal. 11. Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mil-
 le ducentis sexaginta, amicti saccis. Glossa: id est predicantes poenitentiam, & ex-
 plo ostenderent. Item alia Glossa ibi; Et ad exemplum eorum debetis predicare.
 Ex quo iterum aperte habetur, quod debent vilibus indui, praecipue poenitentiam pra-
 dicantes. Item quod vilis vestium sit approbanda & pretiositas reprobanda, aper-
 te ostendit Gregor. in Homil. Homo quidam erat diues: sic dicens: Sunt nonnulli
 qui cultum subtilium pretiosarumque vestium, non putant esse peccatum. Quod vido-
 licet si culpa non esset, nequaquam sermo Dei tam vigilanter exprimeret, quod diues
 qui torquebatur apud inferos, bysso & purpura indutus fuisset. Nemo quippe vesti-
 menta precipua, nisi ad inanem gloriam querit, videlicet, ut honorabilior esse ceteris
 videatur. Nam quia pro sola inani gloria vestimentum pretiosius queritur, ipsa res
 testatur, quod nemo vult ibi pretiosus vestibus indui, vbi ab alijs non possit videri.
 Quam culpam possumus melius vili indumenti virtute, ex diuerso colligere: quia si
 abiectio pretiosi indumenti virtus non esset, Euangelista de Ioanne tam vigilanter non
 diceret. Erat Ioannes indutus pilis camelorum. Item 1. Petri 3. super illud.
 Quorum non sit extrinsecus &c. dicit Glossa. Sicut Cyprianus ait: Serico & pur-
 pura induite. Christum induere non possunt. Auro & margaritis, & monilibus
 adornatae, ornameta cordis, & corporis perdidierunt. Quod si Petrus mulieres quas
 admonet coercendas, qua excusare possunt cultus suos per maritos, quantum magis id
 Virginem obseruare fas est, cui nulla sui cultus competi venia? Ex quo patet quod
 etiam in Clericis multo amplius reprehensibilis est habitus ornatus. Item: Illud
 per quod virtus mentis manifestatur, per se loquendo est laudabile, quantum en possit
 ali-

aliqui in superbiam vsi. Sed vilitas vestium est huiusmodi. Vnde Hieronymus dicit ad Rusticum Monachum: Sordes vestium, candida mentis indicia sunt. Vilis tunica contemptum seculi probat; ita dumtaxat ne animus tumeat, ne habitus sermoque dissentiant. Ergo vilitas vestium secundum se est sectanda, dummodo superbia remoueat. Item: Illud quod diuinam misericordiam promeretur, non potest esse malum. Sed per vilitatem vestium, diuinam misericordiam promeruerunt etiam maximi peccatores. Vnde 3. Reg. 21. dicitur de impiissimo Achab, quod cum audisset sermones Elia, scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam, ieiunauitque & dormiuit in sacco. Vnde Dominus de eo dixit ad Eliam. Nonne vidisti Achab humiliatum coram me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius. Et tamen non fuit vera humilitas cordis, vt ibidem Glosa dicit. Et Iona 3. dicitur, quod abiectus rex vestimentum suum a se, & indutus est sacco, & sedit in cinere: & hoc idem alijs precepit. Ergo vilitas vestium est Deo accepta. Item Philo sophus probat in 10. Ethycoreum, quod virtutes non solum in interioribus actibus, sed in exterioribus etiam consistunt, & loquitur de moralibus virtutibus. Humilitas autem quadam moralis virtus est. Non enim est intellectualis, neque Theologica. Ergo non solum in interiori consistit, sed etiam in exterioribus. Cum ergo ad humilitatem pertineat, quod homo contemnat seipsum, hoc etiam ad humilitatem pertinebit, quod contemptibilibus exterius vtatur. Item malum nunquam palliatur nisi sub eo quod habet speciem boni. Sed hypocrita sua mala palliat sub vestitu vilitatis. Ergo vilitas vestium, quantum est in se, habet speciem boni. Ergo secundum se commendabilis est; etsi ea aliqui abuti possint. Item: sicut ieiunium & elemosyna sunt penitentiae instrumentum; ita & vilitas vestium est laudabilis. Sed ieiunium, & elemosyna per se sunt laudabilia: Ergo & vilitas vestium per se est laudabilis, quantumvis eis aliqui abutiantur. Hzc s. Th. Ex quo patet, quod cum Religiosorum vestitus, & precipue eorum qui salutem animarum incumbunt, debeat esse vilis, consequenter non multam requirat sollicitudinem, sed agitur de viaticis. At quare viatica Christus indixit suis discipulis, & Prædicatoribus? Marth. 10. legimus. Nolite possidere aurum, neque argenteum, neque pecuniam in zonis vestris, non peram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam dignam. n. est operarius cibo suo. In quamcumque autem ciuitatem, aut castellum intraueritis, interrogate quis in ea dignus sit, & ibi manete, donec exeat. Intrantes autem in domum, salutate eam dicentes. Pax huic domui. Et si quidem fuerit digna, veniet pax vestra super eam: si autem non fuerit digna, pax vestra reuertetur ad vos. Et quicumque non receperit vos, neque audierit sermones vestros, exeuntes foras de domo, vel ciuitate, excutite puluerem de pedibus vestris. Amen dico vobis, tolerabilius erit terra Sodomorum & Gomorrhæorum in die iudicii, quam illi ciuitati: Tandem de suppellectili, quæ necessitas est sollicitudinis Religioni paupertatē in cōmuni profitenti. A tali enim Religione sumptuosa suppellex uon tam est quærenda, quam reiicienda. Modica autem facili ex elemo-

synis fidelium haberi potest. Vniuersaliter ergo loquendo non requiritur magna sollicitudo pro necessitatibus prouidendis Religionis pauperrimæ. Dicit enim s. Thom. 2. 2. q. 188. art. 7. in Corp. *si res exteriores non querantur vel habeantur nisi in modica quantitate, quantum sufficiunt ad simplicem victum, talis sollicitudo non multum impedit hominem.* Hæc sanctus Thomas.

Sed iam quarto loco perspice, quid causæ sit, quod Theologus deroget paupertati in communi, propter annexam vtique sollicitudinem querendi necessaria. Quia, inquit, *sollicitudo querendi necessaria magis impedit procuracionem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem, quam sollicitudo vnius Oeconomi, vel patrisfamilias, aut superioris Religionis circa conseruationem & Defensionem rerum mobilium, vel immobilium Religionis.* Deus bone, quantum iniuriam patitur à Theologo sancta paupertas; quæ post Christi, & Apostolorum exemplum, in tanta fuit admiratione spiritalium, atque sapientium, vt vix peruerfissimi Hæretici ipsius dignitati derogarent. Inter quos Vigilantius cum ad interpretationem s. Doctoris Hieronymi dormitasset iamdudum, nunc per nouum paupertatis hostem, illo non minus improbum, euigilasse videtur. Ille nimirum contra paupertatis perfectionem sui pectoris virus euomuit: hic autem possessionem bonorum temporalium in culmine perfectionis Evangelicæ collocans, ipsorumque voluntariam carentiam vt imperfectam calumnians Vigilantij se prodit discipulum. Quod ne videar verbis tantum nudis asserere, ratione euidenter conuincam. Finis intrinsecus voti paupertatis est reddere animum expeditum, & liberum à sollicitudine circa bona temporalia. Id s. Thomas docet pluribus in locis. Vnum pro nunc sufficiat adducere ex 2. 2. q. 186. art. 7. in corp. ubi sic ait. *Religionis status potest considerari tripliciter. Vno modo secundum quod est quoddam exercitium tendendi in perfectionem charitatis. Alio modo secundum quod quietat animum humanum ab exterioribus sollicitudinibus: secundum illud 2. ad Corinth. 7. volo vos sine sollicitudine esse. Tercio modo secundum quod est quoddam holocaustum, per quod aliquis totaliter se, & sua, offert Deo; & secundum hoc ex his tribus votis integratur Religionis status. Primum enim quantum ad exercitium perfectionis, requiritur quod aliquis a se remoueat illa, per qua possit impediri, ne totaliter eius affectus tendat in Deum, in quo consistit perfectio charitatis. Huiusmodi autem sunt tria. Primum quidem cupiditas exteriorum bonorum, qua tollitur per votum paupertatis. Secundum autem est concupiscentia sensibilibus delectationum, inter quas præcellunt delectationes Veneræ, quæ excluduntur per votum continentie. Tertium autem est inordinatio voluntatis humanæ, quæ excluditur per votum obedientie. Similiter autem sollicitudinis secularis inquerendo præcipue ingeritur h. mini circa tria. Primum quidem circa dispensacionem exteriorum rerum:*

Et hæc sollicitudo per votum paupertatis homini auferitur. Secundò circa gubernationem uxoris, & filiorum, quæ amputatur per votum continentie. Tertiò circa dispositionem propriorum actuum, quæ amputatur per votum obedientie, quæ aliquis se alicuius dispositioni committit. Similiter autem holocaustum est cum aliquis totum quod habet offert Deo, ut Gregor. dicit super Ezechielem. Habet autem homini simplex bonum secundum Philosoph. in 1. Ethyconum: Primum quidem exteriorum rerum: quas quidem totaliter aliquis Deo offert per votum voluntaria paupertatis. Secundò autem bonum proprii corporis; quod aliquis precipue offert Deo per votum continentie, quo abrenuntiat maximis delectationibus corporis. Tertium autem bonum est anima, quod aliquis totaliter Deo offert per obedientiam, quæ aliquis offert Deo propriam voluntatem, per quam homo vitur omnibus potentijs, & habitibus anime. Et idè conuenienter ex tribus votis status Religionis integratur. Hæc S. Thomas. Ex quibus finem vniuscuiusque voti quisque dicere poterit. Quod autem principaliter intenditur, manifestus est finis voti paupertatis, scilicet ut sollicitudo auferatur. Iam si paupertati in communi talis est annexa sollicitudo quærendi necessaria, quæ magis impediatur diuinæ gloriæ propagationem, quàm sollicitudo vnius Oeconomi, circa conseruationem, & defensionem rerum immobilium, utique per pauperatē in communi annullatur, & euacuatur finis voti paupertatis. Si enim stante paupertate in cōmuni permanet sollicitudo, & magis impediens diuinam gloriā, quàm sollicitudo vnius Oeconomi, circa cōseruationem bonorum immobilium; utique per pauperatē in communi non auferetur sollicitudo, sed maior exurget, quæ sit magis obstaculum gloriæ Dei. Quis igitur non dicet perfectius opus esse possessionem bonorum in communi, quàm pauperatē in communi? Manifestum est enim illud opus perfectius esse, quòd minus impedit procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem: illud verò imperfectum esse, quòd magis impedit procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem. Atqui secundum Theologū possessio bonorum in communi, minus impedit procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem: paupertas verò in communi magis impedit procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem. Ergo secundum ipsum, possessio bonorum in communi est opus perfectius; paupertas verò in cōmuni est opus imperfectius. Idem sic quoque colligi potest. Illud est perfectius, quod non euacuat finem intrinsecum voti paupertatis, illud verò è conuerso imperfectius, quo destruitur finis intrinsecus voti paupertatis. Sed secundum Theologum per possessionem bonorum in communi, stabilitur votum paupertatis, per pauperatē verò in communi, euacuatur, & annihilatur finis intrinsecus voti paupertatis, ut iam probatum est. Ergo

possessio bonorum in communi, secundum Theologum, est opus perfectius, paupertas verò in communi est opus imperfectius: Imò quod peius est, Theologus videtur etiam diuitias sæcularium præferre paupertati in communi. Quarto enim, an sit essentialis differentia, inter sollicitudinem vnius Oeconomi circa conseruationem, & defensionem rerum immobilium Religionis, & inter sollicitudinem vnius Oeconomi circa conseruationem, & defensionem rerum immobilium, vel mobilium sæcularium? Nullus sanè, nisi insanus, dicet differre essentialiter sollicitudinem Oeconomi circa possessionem Religiosorum, & sollicitudinem eiusdem Oeconomi circa possessiones sæcularium. Perindè ergo est dicere, quod sollicitudo annexa voto paupertatis in communi magis impediat procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem, quàm sollicitudo vnius Oeconomi circa possessiones Religiosorum: ac dicere, quàm sollicitudo vnius Oeconomi circa possessiones sæcularium: At inde inferre licet, simili modo, sicut prius, melius esse possideri bona à sæcularibus, quàm proñteri paupertatem in communi: si quidem possessio bonorum, minus impedit gloriā Dei, paupertas verò in communi, magis. Iudicio ergo Theologi melior est possessio bonorum sæcularium, quàm paupertas in communi Religiosorum; quia melius id quod minus impedit diuinā gloriā. Quis hoc dicat nisi Vigilantius? Profecto qui erat Vigilantius tempore S. Hieronymi, postea factus erat Dormitantius, nunc tandem surrexit iterum nouus Vigilantius. Et reuera impius, qui tacitè redarguit ipsūmet Christum, qui Apostolos constituit in summa paupertate, & consequenter, secundum ipsum, in talem sollicitudinem coniecit, quæ magis impediebat procurationem alienæ salutis, diuinæque gloriæ propagationem; quàm sollicitudo vnius Oeconomi circa conseruationem, & defensionem bonorum immobilium, & mobilium. Continuum est quoque in Denm, quia derogare videtur prouidentix Dei dicentis. *Matth 6. Non potestis Deo seruire, & mammonæ. Ideò dico vobis, ne solliciti sitis animæ vestræ, quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini. Nonne anti-*
stia plus est quàm esca? & corpus plus quàm vestimentum? Respicite volatilia celi
quoniam non seruiunt, neque metunt, neque congregant in horrea: & Pater vestre
celestis pascit illa. Nonne vos magis estis pluris illis. Considerate lilia agri, quomodo
modo crescunt: non laborant, neque nunt. Dico autem vobis, quoniam nec Salomoni
in omni gloria sua cooperatus est sicut vnum ex istis. Si autem fenenum agri,
quod hodie est, & cras in cubitum mittitur Deus sic vestis, quomodo magis vos modi-
ce fidei? Alloquor ergo Theologum in verbis S. Augusti. in libro de Elec-
mosyna. Tu Christiane, tu Dei seruo, tu bonis operibus dedito, tu Domino suo cha-
ro, aliquid putas de futuram? An putas, qui Christum pascit, à Christo ipso non
pasci.

pascitur? An patas terrena deerunt, quibus caelestia, & diuina tribuuntur? Vnde hac incredula cogitatio? unde impia & sacrilega ista meditatio? Quid facit in domo Dei perfidum pectus? Quid qui Christo omnino non credit, appellatur & dicitur Christianus? Pharisei sibi magis congruit nomen.

PROPOSITIO LXXXIV.

Ideo præcipui Religionum à Sancta Sede Apostolica confirmatarum, & commendatarum Fundatores, Basilii, Augustinus, Benedictus, Bruno, Bernardus, Ignatius, &c. diuinitus illustrati, certos suis Religiosis permiserunt redditus.

Consideret vnusquisque an Theologus ex doctrina S. Thomæ decerpserit suas regulas, qui potius argumenta impugnantium paupertatem, à S. Thoma refutata suæ Epistolæ inseruit, ad solutiones verò minimè attendit. Ecce enim argumentum Theologi, ponitur in primis à S. Thoma Opusc. 17. cap. 14. Inducum etiam ad hoc aliquorum Sanctorum exempla. Nam B. Gregorius de facultatibus suis, intra vrbes Romanæ mania, vnum Monasterium, in Sicilia verò sex legiuntur construxisse: Beatus Benedictus Monachorum præceptor almificus, amplas possessiones pro suo Monasterio recepit, quod tanti viri Euangelica perfectionis amatores nullo modo fecissent, si possessiones communes in aliquo Apostolica, & Euangelica perfectioni derogarent, Et ex hoc concludere volunt, non pertinere ad maiorem perfectionem, quod aliqui possessionibus careant. Ecce trium argumentum Theologie. Sed audi solutionem eius Cap. 15. eiusdem Opusc. Quod verò secundò proponitur, quod Beatus Benedictus in viâ sua amplas possessiones recepit, hoc sufficit ad ostendendum quod communes possessiones non totaliter Monasticam perfectionem excludunt, non autem ex hoc haberi potest, quod maioris perfectionis non sit possessionibus communibus carere, præsertim cum idem B. Benedictus in sua regula dicat, se aliquid remisse de rigore Monastica viâ, à prioribus instituta condescendendo infirmitatibus suis temporis Monachorum: Et eadem ratio est de B. Gregorio, qui monasteria construxit secundum regulam à Benedicto institutam. Hæc ibi idem argumentum S. Tho. proponit Opusc. 19. Modus iste cum communibus possessionibus in Religionibus, est approbatus per antiquos Patres, Augustinum, Basilium, Benedictum & multos alios. Ergo temerarium videtur, alium modum nouum inducere. Et respondet. Quod quamuis Sancti Patres illum modum approbauerint, non tamè istius reprobauerunt: & ideo non est presumptiuosa hunc modum sequi, alias nihil de nouo posset institui quod non fuerit antiquitus obseruatum. Nihilominus tamen

iste

iste modus antiquitus à multis sanctis fuit approbatus, etiam in Ecclesia primitiva: Hæc S. Thomas. Tu autem Lector vide, quàm improvide Theologus arma, non pro se, sed potiùs contrà se sumpsit, quibus sua viscera miserè torqueantur.

Sed non possum ferre contumeliam, quam struxit Theologus In S. Ignatium, & consequenter in Sanctissimam Societatem à se fundatam. Ignavius, inquit, ceteris suis Religiosis permixti reditus. Atqui hæc propositio absolute dicta, falsissima est, mera calumnia est. Non loquar ego, sed loquatur vnus ex eadem inclyra Societate, videlicet Iulius Nigronius in explicatione Tituli Regularum communium Societatis IESV, circa tertiam particulam Tituli. In tertio, inquit, capite probandum est, nostram Societatem esse Ordinem Mendicantem. Extant literæ Apostolica Pij V. Pontificis Maximi, atque optimæ, de Christiana Religione, deque nobis meriti, datæ 7. Iulij. Anno 1571. quæ sunt editæ in lucem omnium, à Ioanne Azorio in 1. Tom. Moral. Instit. In his Pius candido pectore laudat primùm in minimam Societatem nostram, iam multis, et ea pudor ingenuus ac Religiosis reserere vetet. Deindè ex sua sententia hæc scribit verba. Quia ipsa Societas mendicans existit, quippe quæ ex eius instituto, & constitutionibus Apostolica Auctoritate confirmatis, bona stabilia possidere acquirit, sed in ceteris elemosynis, fideliumque largitionibus vivit. Infirmitas, cuius meminit Pius, extat expressum in Regula oblata Iulio III. & ab eo confirmata his verbis. Voveant singuli & vniuersi perpetuam paupertatem, et non solum priuati, sed neque etiam communiter possint professi, vel vlla eorum aut domus, aut Ecclesia, aliquos prouenire, reditus possessiones, sed nec ad vlla bona stabilia, præter ea, quæ opportuna erunt ad usum proprium, & habitationem retinenda, ius aliquod ciuile acquirere, rebus sibi ex charitate donatis, ad necessarium vite usum contendit. Constituitur nec verò confirmata ab eadem Sede, quarum mentio in eadem formula fit, se se habent. In domibus, vel Ecclesijs quæ à Societate ad auxilium animarum adueniunt, reditus nulli, ne Sacristia quidem, aut fabrica applicati, haberi possint; sed neque vlla alia ratione; ita ut penes Societatem, eorum sit vlla dispensatio. Quo loco Pius idem clari significat, mendicantem Societatem esse ex proprijs Constitutionibus, quod iam aliquot Iuriconsulti obseruauerunt. Vnde deducitur, Ordinem nostrum, non esse mendicantem ex Regula S. Francisci, tum quia sub eo non militat, tum quia mendicantem præstentur proprijs Constitutionibus, per Pontifices probatis definitum. Quæ iubent nos quamprimum vendere, data tamen opportunitate bona stabilia, quæ nolis relinquimus, ut etiam innuitur in formula oblata Iulio III. in qua negatur, esse in nobis ius ad ea retinenda. Ex quo verbo consideratissimè posito à B. Ignatio, duo intulit Iacobus Menochius Iuriconsultus, hoc aucto Magnus in paucis: & Societatem capacem esse stabilium bonorum; si relinquuntur, sed in capacem ad retinendum. Et quia obijci poterant Pio V. domicilia Societatis, in quibus Scholares, ac Nouitij aluntur ex perpetuis prouentibus auerterens obiectionem, & solens

lens ambiguitatem, sic rem definit Motu proprio, certaue sciencia: Societatem, & illius Præpositum, ac singulas personas Societatis huiusmodi, verè, & non fictè, Mendicantes fuisse, esse & fore: & inter aliorum Fratrum, & Religiosorum Mendicantium Ordines, aliosque Fratres, & Religiosos Mendicantes: prout illos nos connumeramus, & connumerari debere &c. Atque hanc declarationem a Pio V. factam, de nostri ordinis mendicitate, commemorat & laudat Gregorius XIII. Anno 1584. Franciscus Suarez noster differens de communicatione Privilegiorum Societatem nostram esse non fictione iuris, seu ex privilegio, sed verè, naturaque sua mendicantem, ingeniosè deducit ex eo quod Pius V. accuratè prægnantibusque verbis declarat, communicationem Privilegiorum Ordinum Mendicantium factam Societati, tantum ad illorum instar, sed pariformiter, & aequè principaliter, absque vlla prorsus differentia, perinde ac si Societati nominatim, & specialiter, & generaliter concessa fuisset. Etenim quia semper inter verum, & fictum fictione iuris, aliqua differentia relinquitur; ideo dicuntur Societati concedi Privilegia sine vlla differentia, & aequè principaliter, ut intelligatur Societas esse mendicans verè, & aequè atque Ordines alij verè Mendicantes, non autem fictè fictione aliqua iuris. Rationes autem cur verè Mendicans sit Ordo noster, tameñsi habet Collegia, & domos Probationis, que perennis vestigalibus aluntur, proferi optimas Hieronymus Gabriel Iurisperitus Romanus, in Consilio de hac re. Quarum illa præcipua est, quòd Collegia & tyrocinia sunt accessoria & membra, proinde sequuntur naturam principalis, & capitis, & qui in ijs educantur, sunt absolutis studijs in Societatem, qua viui mendicatio, transferendi. Quamobrem ratione finis animo destinati, etiam ipsi Nouitij, & Scholares, Mendicantes dicendi sunt, ut ex Horatio Mandozio Iurisconsulto, & alijs deducit Emanuel Rodericus, concludens totum Ordinem absolute Mendicantem esse. Quem inter Mendicantes, Nauarrus quoque connumerat in Comment. 4. de Regularibus. Hæc Iulius Nigronius.

PROPOSITIO LXXXV.

*Vt ita liberi à querendis eleemosynis, melius & Deo, & sibi,
& proximis vacare possent.*

IMO verò Theologe paupertas in communi indulta est, secundum doctrinam S. Thomæ, à multis Fundatoribus, ut liberius & melius Deo, & sibi, & proximis vacare possent. Patet id iam ex locis indutis S. Thomæ, & alijs plurimis. Interim sufficiat vnum adducere ex Opusculo. 17. cap. 15. Manifestum est igitur, inquit, ad cuius vltimum perfectionis pertinere, quòd aliqui possessiones non habeant nec proprias, nec communes.

Adhuc

Adhuc potest hoc euidenter ostendi, si ratio consiliorum, ad Euangelicam perfectionem pertinentium, consideretur. Ad hoc enim introducuntur, ut homines à curis mundi expediti, liberius Deo vacent; unde Apostolus proposito consilio de virginitate seruanda dicit. Qui sine vxore est, sollicitus est quæ sunt Domini, quomodo placeat Deo: Qui autem cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quo modo placeat vxori, & diuisus est, Ex quo patet, tantò aliqua magis à consiliorum perfectione pertinere, quantò magis hominem a sollicitudine mundi absoluum. Manifestum est autem, quod diuitiarum & possessionum cura, impedit animum a rebus diuinis. Dicitur enim Matth. 13. Qui seminatus est in spinis, hic est qui verbum Dei audit, & sollicitudo sæculi istius, & fallacia diuitiarum, suffocant verbum, & sine fructu efficitur. Quod exponens Hieronymus dicit. Blanda sunt diuinia, aliud agentes, & aliud pollicentes. Lubrica est earum possessio, dum hic illucque circumferuntur, & instabili gradu, vel habentes deserunt, vel non habentes reficiunt. Hoc etiam euidenter ostenditur Luc. 14. vbi vnus de his, qui sunt vocati ad cœnam, se excusauit dicens: Villam emi, & necesse habeo ire, & videre illam. Et sicut Gregorius dicit. Quid per villam nisi terrena substantia designatur? Exit ergo videre villam, qui sola exteriora cogitat. In fine autem parabola subditur. Pauperes & debiles introduc huc. Quod exponens Ambrosius, inquit, quod rarius delinquit, cui deest illecebra peccandi, & cuius ad Deum conuertitur, qui non habet in mundo, unde deleatur. Sic igitur patet, quod possessiones, & quasunque diuitias omninò non habere, magis ad Euangelicam pertineat perfectionem. Item August. dicit in lib. de verb. Dom. Minimi Christi sunt illi, qui omnia sua dimiserunt, & secuti sunt eum, & quicquid habuerunt; pauperibus distribuerunt, ut Deo sine seculari compede expediti, seruirent & ab oneribus mundi liberatos, velut permatos sursum humeros tollerent. Hi sunt minimi, quia humiles, appende humiles istos, & graue pondus inuenies. Nullus autem sani capitis dices, ad mundi onera non pertinere communium possessionum curam. Pertinet igitur ad perfectionis pondus, ut etiam ab huiusmodi compedibus expediti homines seruiant Deo. Hæc S. Thomas. Idem 3. p. q. 40. art. 3. in Corpore ait. Christum decuit in hoc mundo pauperem vitam ducere. Primò quidem quia hoc erat congruum predicationis officio, propter quod venisse se se dicit Marc. 1. Eamus in proximos vicos & Ciuitates, ut & ibi predicemus: ad hoc enim veni. Oportet autem Predicatores verbi Dei, ut omnino vacent predicationi, omnino a secularium cura esse absolutos, quod facere non possunt, qui diuitias possident. Vnde & ipse Dominus Apostolos ad predicandum mittens dicit eis Matth. 10. Nolite possidere aurum neque argentum. Et ipsi Apostoli dicunt Act. 6. Non est æquum nos relinquere verbum Dei, & ministrare mensis. Hæc ibi in 4. verò contrà Gentes Cap. 55. ait. Non fuit expediens quod Deus incarnatus vitam in hoc mundo ageret opulentiam, & honoribus seu dignitatibus sublimè. Primo quidem quia ad hoc venerat ut mentes hominum terrenis deditas, à terrenis abstraheret, & ad diuina eleuaret. Vnde oportuit ut suo exemplo homines in co n-

tempus diuitiarum, & aliorum, quæ mundanis desiderant, trahere, & quod inopem & priuatam vitam ageret in hoc mundo. Secundò quia si diuitijs abundasset, & in aliqua maxima dignitate constitutus fuisset, id quod diuina gessit, magis potentia seculari, quam uirtuti diuinitatis fuisset attributum: vnde efficacissimè augmentum suæ diuinitatù fuit, quod absq; adminiculo potentie secularis totum mundum in melius commutauit. Hæc s. Thomas. Ex quibus patet, oportere Prædicatores verbi Dei, ad exemplum Christi, & Apostolorum, ut omninò vacent prædicationi, diuitias non possidere, vt suo exemplo homines in contemptum diuitiarum, & aliorum, quæ mundanis desiderant, trahant, & efficax argumentum operationis diuinæ in se exhibeant, quando mundum absq; adminiculo potentie secularis, in melius commutant. Sed vt ad singula illius Propositionis sigillatim descendamus, monstremus è contrariò, secundum doctrinam S. Thomæ, quod illi, qui possessiones habent, non possunt melius Deo, & sibi, & proximis vacare. Deo enim vnuiquique vacat per contemplationem, quæ diuitiis impediunt, secundum quod S. Thomas 2. 2. q. 186. art. 3. ad 4. inquit. *Ad sollicitudinem autem Contemplatiuæ vite non multum operantur, (scilicet diuitiis) sed magis impediunt, in quantum suæ sollicitudine impediunt animam quietem, quæ maximè est necessaria contemplanti.* Sibi autem aliquis vacat per custodiam cordis sui, & recollectionem animi, quam etiam diuitiis impediunt. *Diuitius habet, inquit S. Thomæ loco supra citato. per se quidem nata sunt perfectionem charitatis impedire, principaliter alliciendo animum, & distrabendo.* Vnde dicitur Matth. 3. quod sollicitudo seculi, & fallacia diuinarum suffocant verbum Dei; quia vt Gregor. dicit, *Dum bonum desiderium in cor intrare non sinunt, quasi aditum status vitalis vetant: ideo difficile est charitatem inter diuitias conseruare.* Proximis vero aliquis vacat per instructionem, seu prædicationem, quam etiam impediunt possessiones in communi, Dicit enim S. Thomæ 2. 2. quæst. 188. art. 7. *Sollicitudo quæ adhibetur circa bona communia, pertinere potest ad charitatem, licet per hoc impedi possit aliquis aliorum charitatis actus, puta contemplationis diuinæ, aut instructionis proximorum.* Imò si quis attentè consideret, dicta Propositio Theologi hæresim Vigilantiæ continet. Si enim ait, quod ij qui sūt liberi à quærendis eleemosynis melius & Deo, & sibi, & proximis vacare possunt: consequenter supponit, quod ij qui prosistentur paupertatem in communi & habent necessitatem mendicandi eleemosynas, non possunt ità benè vacare & Deo, & sibi, & proximis, sicut illi alij. Perfectior ergo erit possessio bonorum in communi, quàm carentia earundem: siuè perfectior erit paupertas in particulari tantum, quàm paupertas etiam in communi. Cum enim finis voti paupertatis, seu Religiosæ paupertatis sit vt homo possit Deo melius vacare; quod in-

trinfecè pertinet ad Religionem; nullus dubitabit illud opus perfectius esse, per quod aliquis potest Deo melius vacare, illud verò imperfectius, quod est impedimento, ne ita benè possit Deo vacare. Atqui secundum Theologum, possessio bonorum in communi id præstat, ut aliquis melius Deo vacare possit, id verò impedit paupertas in communi. Ergo secundum Theologum, perfectior est possessio bonorum in communi, quam paupertas in communi. Tanto magis, quia melius idem est quod perfectius. Si ergo ij qui communes possessiones habent, melius Deo, & sibi, & proximis vacare possunt. Ergo & perfectius. Bonum enim & perfectum apud Philosophos idem sunt. Quod si perfectius vacare possunt. Ergo Perfectiores sunt ij Religiosi in genere paupertatis, qui possessiones communes habent, quam qui illis carent. Si neget Theologus hanc esse hæresim Vigilantiæ, manifestè conuincetur ex ijs, quæ sunt allata ex Opusc. sancti Thomæ, ubi hanc Propositionem damnat hæresis Vigilantiæ, ut dictum est Ideò Opusc. 17. cap. 15. ait. *Mentitur in doctrina fidei dicentes, minoris esse perfectionis eos, qui possessionibus communibus carent.* Quod quia Theologus docuit, ut colligitur euidenter ex illius verbis, ideò in doctrina fidei mentitus est.

PROPOSITIO LXXXVI.

*Liberiusque errantes corrigere, quod facere non ita auderent,
si ab eis quærenda essent subsidia temporalia: timerent
enim benefactores offendere, corrigendo eorum
vitia: quia veritas odium parit.*

Hucusque Theologus prosequitur argumenta impugnantiū paupertatem in communi, quos S. Thomas Vigilantes vocauit, quæ ab eodem S. Doctore iam ante refutata sunt: ita ut mirandum sane sit qua fronte, qua audacia, Theologus voluerit doctrinam suam, tanquam genuinam S. Thomæ proponere, cum potius eam doctrinam præsumpserit defendere, quam S. Thomas suis scriptis impugnauit, & expugnaui: & ea argumenta assumere, quæ à S. Thoma pridem elisa sunt. Ecce enim argumentum propositum Theologi habes Opusc. 19. cap. 7. 1. *Thessalon. ultimo super illud: Vt nosmetipsos formam daremus etc. Glossa. Qui frequenter ad alienam mensam conuenit otio deditus, adulterum necesse est passum se: Sed qui de elemosinis vivunt, frequenter alicuius mensam conueniunt;*

ueniunt; imò magis de inensa aliorum semper vitute. Ergo de necessitate sunt adulatores. Et in ordine ad istud paulò post auctoritatem Augustini adducit. Audisti tuum argumentum Theologe? audi eius solutionem. Augustinus loquitur de illis, qui sunt otio dedui, qui in nullo possunt esse utiles illis, à quibus pascuntur. Tales enim necesse est ut aduleantur ad hoc quod pascuntur. Tales enim pastore onerosum esset cūctis; nisi fauorem pascentis saltem adulationibus caperent. Sed illis qui pascuntur propter Christum, à quibus pascentes scilicet sperant spiritualia, pro temporalibus, que largiuntur, non oportet adulari: quia talibus non adit propter eos, sed propter illum cuius sumus serui, qui in eis recipitur, ut dicitur Matib. 10. Qui recipit vos, me recipit, ubi Glos. Quia non aliud recipis in Apost. quam quod in Christo est: Et sic patet quod illi qui pauperes efficiuntur, et mendicant, et de elemosynis viuunt propter Christum, non sibi necessitatem adulationis imponunt. Sed maior necessitas adulationis, et seruitutis, inest diuitibus: quos oportet adulari Principibus, ut diuitias amplius, et conferuerent. Vnde dicit Chrysost. super Matb. Adulati necesse est principes; et milites, et subiectos, et multis indigere, et turpiter seruire et formidare, et suspicari, et timere eorum qui suspirantur oculos, et calumniantur ora, et auidorum concupiscentias: sed non est pariter aliquid utile, sed contrarium vniuersum. Hæc S. Thomas. Qui iterum eodem capite idem argumentum Theologi, sub nomine inimicorum crucis Christi, et aduersariorum paupertatis proponit, de quibus ait. Nisi uiuunt offendere, quod Religiosi etiam predicantes de elemosynis viuere, vel etiã elemosynas petere non debent. Dicit enim Apostolus 1. Thessalon. 3. Neque aliquando fuimus in sermone adulationis, sicut scitis: sed. predicatorum, qui mendicant, et de elemosynis viuunt, oportet adulari illis a quibus pascuntur, quod patet Matb. 21. super illud. Et relictis illis abiye foras. ubi dicit Glossa. Quia pauper, nullus adulatus, nullum in tanta urbe inuenit hospitium, sed apud Lazarum receptus est, et tamen tantum erat gratiosus, cum predicaret, quod sicut dicitur Luc. 21. Omnis populus manebat ad eum, in templo audire eum. Glossa. id est, mane ire acselerabat. Et 1. ad Corinib. 4. dicitur. Usque in hanc horam et esurimus, et frustimur, et nudi sumus. Glossa. Liberè enim, et sine aliqua adulatione veritatem predicantes, et gesta praua vite arguentes gratiam non habent apud homines. Ergo predicatorum non debent elemosynas querere. Præterea 1. ad Thess. 2. Neque fuimus in occasione auaritia. Deus testis est. Glossa. Non dico in auaritia, sed nec feci nec dixi etiam in quo esset occasio auaritia. Sed illi, qui petunt elemosynas sibi dari; faciunt aliquid in quo est occasio auaritia. Ergo predicatorum non debent hoc facere. Huc vique S. Thomas, qui respondet dicendo. Ad ea verò quibus offendere uiuunt, quod Religiosi predicantes non possint de elemosynis viuere, vel elemosynas petere, per ordinem deinceps respondendum est. Ad primum ergo dicendum, quod quamuis Predicantes de elemosynis uiuant, non tamen sequitur, quod aduleantur. Quamuis enim, qui sine adulatione predicant, non habeant

gratiam apud malos, qui dicuntur homines carnales, habent tamen gratiam apud bonos: & ideo quandoque si sine adulatione prædicant, coguntur defectus multos pati, quando scilicet in illos incidunt, apud quos sine adulatione gratiam habere non possunt: quandoque autem sine egestate sunt, quando scilicet in illos incidunt, quorum sine adulatione gratiam habent: Unde, & Christus hospitium quandoque habere non poterat, quandoque etiam inuitabatur à mulieris, & mulieres quæ eum sequebantur, de suis facultatibus ei ministrabant, ut dicitur Luc. 8. Ita etiam Apostoli quandoque multas penurias sustinebant, quandoque autem abundabant, in virisq; modestè se habentes: Philip. vlt. Scio & abundare, & penuriâ pati. Et has etiam vicissitudines pauperes predicatorum nostris temporis expeririuntur frequenter. Ad secundum dicendum quod predicatorum elemosynas petentes non faciunt aliquid in quo sit occasio auaritiæ. Auaritia .n. est immoderatus amor habendi: velle autem victum & vestitum ad necessitatem, non est immoderatum. 1. Tim. vi. Habentes alimenta, & quibus regemur, his contenti sumus. Unde pauperes qui petunt necessaria victus, & vestitus, & aliorum quæ humana vita exigit, non sunt in occasione auaritiæ. Hæc S. Tho. per quæ excluditur inanis timor Theologi, ne predicatorum ex elemosynis viuentes veritatem non audeant dicere, & vitia liberè corrigere. Et certè derisione res digna est, quod Theologus vult prædicare, quibus non officere, quibus liberè prædicent, & non timeant eni amisi ab Auditoribus amplas possessiones, reditus, & magnas elemosynas requirant: impedire verò libertatem Euangelij, si paucule elemosynæ, pro victu & vestitu pollulentur. Qui potest, inquit S. Thomas capite citato, accipere quod maius est, potest accipere quod minus est. Sed Religiosi possunt accipere reditus mille marcarum, &c. Ergo ridiculum est dicere, quod pauperes Religiosi non possint modicis elemosynis recipere, & ex eis sustentari. Consonat S. Bonavent. Opusc. de Paupere. Christ. ar. 2. Quis, inquit, ita absurdus est, qui dicit, licet alicui accipere talentum auri, & non frustum panis? Quod si hoc verum est, cum vniuersarum Ecclesiarum possessiones, tam in Religiosis proprietatem habentibus, quam in clericis secularibus, habeantur per acceptionem elemosynarum voluntariæ, & gratis datarum, videbitur ex hoc subverti status vniuersarum Ecclesiarum, si elemosynas accipere, vel de elemosynis vivere, seu in parua quantitate, seu in magna illi quæ iudicetur. Nisi forte quis dicat, quod licitum accipere, sed non est licitum petere. Sed hoc mirum videtur, quod aliquis possit in illud quod maior est, sed non possit in illud quod minus est. Quod aliquod Monasterium possit accipere centum marcas in redditibus ab aliquo Principe, & vnum pauperculum non possit sine indigentia relevationem suppliciter implorare. Quod aliquis possit ex amicitia petere ab amico, & Christianus non possit ex charitate petere a Christiano. Et quod aliquis possit petere aliqua expediens ad alius dimittere Monasterij securitatem, & pauper voluntarius non possit petere vite sustentamentum. Et quod aliquis scholaris possit licitè mendicare pro amore proficiendi in cognitione scientiæ, quæ

qua inflat, vt tandem perueniat ad temporales diuitias, & pauper Religioſus non poſſit petere, pro amore proſcendi in charitate, & humilitate, qua adſcendat vt tandem perueniat ad vitam eternam, & cetera conſimilia, quæ valdè videntur abſurda. Hæc S. Bonauentura. Ex quibus ſic arguere licet. Si ij, qui non ſunt liberi ab eleemoſynis modicis quærèdis, liberius erratès corrigere non audent, quia quærunt ſubſidia temporalia, & timeant benefactores offendere, corrigendo eorum vitia: quantò magis ij qui amplitudinem, & magnitudinè poſſeſſionũ, & magnorum redditũ ab Auditoribus requirunt, nõ audebunt inuehi in eorum vitia, & redarguere benefactores: quando quidem certum eſt, quòd poſſeſſiones bonorum in communi, etiam ex eleemoſynis fidelium habent, & indigēt fauore benefactorum, in eis conſeruandis, & ampliandis. Cæterum quod Religioſus prædicator, quantò pauperior, tantò liberior, & expeditior ſit in præd.ando, elegantiffimè deſcribit Chryſoſt. ſuprà illum locum: cap. 16. Epistolæ ad Roman. Salutate Priſcam, & Aquilam. Verba quæ fundit aureum eloquentiæ os, auida cordis aure excipienda eſſent. Neque, enim, inquit, Eccleſijs tam prodeſſe valent, diuites illi pompatici vt pauperes magnanimit. Nemo dictum hoc miretur. Nam multa ſunt diuitiis moleſtia, & negotia: times pro domo, pro familijs, pro agris, pro opibus, ne quis aliquis ex his auferat: & quia multorum eſt Dominus, idem multorum ſeruiſſe cogitur. Pauper autem nummis parum valens, & curis his omnibus carens, leco eſt, igne ſpirat, generoſo ac forti animo aduerſus omnes inſurgit, faciliè omnia agit, quæ prodeſſe poſſunt: Eccleſijs, ſiue opus ſit, vt arguantur aliqui, ſiue vt increpentur, ſiue vt Chriſti nomine ferantur pericula, & inimicitia: Quoniam qui ſemel vitam deſpexit præſentem, magna facilitate conſicit omnia. Quid enim iuraret dic obſecro? Nummè opes eius auferantur? Hoc nemo poterit dicere. Nummè quis immineat ei miniſteria, & delictia? Sed in omnibus illis gaudere ſe dicit. Cali municeps eſt, & ad futurã feſtinat vitam. Nõ deprecabitur nem, ſi anima impendenda ſit, & effundendus ſanguis. Hinc eſt, quòd etiã talis, Tyrannis, Regibus, & populis, & omnibus potentior eſt, ac diior. Et poſt pauca, Et vt diſcas, inquit, quòd verè hæc, & non adulariter ſunt dicta, & quòd qui nihil poſſidet, hic omnium liberrimus eſt, & maxime liberè eloqui audeat. Quot diuites erant tempore Herodis? Quot potentes? Et quis in mediũ prorupit? quis tyrannum increpauit? quis contempnit leges Dei vltus eſt? Diuitum quidẽ nullus, ſed pauper ille & inops, qui neque lectum, neque menſam, neque tectũ habebat: ille, inquam, ſolitudinis inquilinus Ioannes, ille ſolus, & primus omni libertate Tyrannum argui, & adulterinas nuptias deiecit, & præſentibus omnibus, ac audientibus, pronuntia ſententia, cum condemnauit. Et auctorem hanc magnus quoq; Elias, qui nihil præter melotem poſſidebat, impium & præuaticatorem illum Achab, ſolus viriliter corripuit. Nihil enim, nihil omnino ſic liberè loqui, & in rerum diſcrimine fiducia habere, & contra captiuitatem ſaiſis munum, & ſortem facit,

ut nihil possidere, & nullis secularibus negotijs obrui. Atque adeo, si quis vitium laborantisque multum possidere cepit, paupertatem amplectatur, presentem vitam despicat, nihil parci esse moriem. Hæc Chrysostomus. Et non immerito. Nunquid enim Christus, & Apostoli quia pauperem vitam duxerunt, & possessionibus caruerunt, non ita liberè errantes correxerunt? imò verò (ait S. Thomas 3. p. q. 40. art. 3. in corpore.) si Christus diuitias haberet, cupiditati diu predicatio adscriberetur. Vnde Hieronymus, dicit super Matth. Quod si discipuli eius diuitias habuissent, videretur non causa salutis hominum, sed causa lucri predicare, & eadem est ratio de Christo. Nunquid etiam (ut omittam alios Ordines.) Religiosi Ordinis Minorum, & Societatis I. E. S. V. professi toleranter, non audent veritatem palam profiteri, aut timent benefactores offendere, corrigendo eorum vitia, etiam si paupertas in communi proficiantur? Oppositum certe monstrant fructus insignes editi in Ecclesia Dei ab istis Religionibus, quos longum esset recensere. Denique S. Vincentius Ordinis Predicatorum Euangelicorum ponit, quòd sine pauperissimi, nihil cogitantes nisi solam I. E. S. V. M., de hoc mundo non curantes, iung; obliui. Pauperissimi autem seu in summo paupertatis sunt, qui etiam possessionibus carent, hoc est, tam in particulari, quàm in communi, paupertatem colunt. Et difficile est nihil cogitare de substantijs, & tantum de solo I. E. S. V., si habentur substantia. Et est quedam cura de mundo, cura de facilitatibus & opibus mundi. Nec quis potest obliuisci sui, qui non est adhuc oblitus suorum. Libet hic adterre omnia verba S. Vincentij, quia maxima obseruatione sunt digna. Tres sunt, inquit, radices Euangelicae, & Apostolica paupertatis, seu principales partes, abdicatio omnis sui iuris, rerum temporalium moderatio, paupertatis usus habitus, ad utrumq; affectus. Tres sunt paruas abstinentia, scilicet oneratio carnis amoris, & solitudinis, vita sua subleuatio, non curare de abundantia, vel sufficientia victualium, & delictorum, & vitæ pacè oblati. Tria sunt a nobis singulariter fugienda, & mouenda. Primum oneratio distractio negotiorum. Secundum interior promotio, & exaltatio. Tertium temporalium rerum, & carnalium amicitiarum ad se, vel suos amicos, vel suum Ordinem, immoderata, vel inordinata affectio. Tria sunt a nobis singulariter exercenda, & amplectenda. Primum. Desiderium proprii contemptus, abiectionis, & extremae vilificationis. Secundum viscerosa compassio ad Iesum Christum crucifixum. Tertium sufferentia persecutionum, & martyriorum, pro dilectione cultus nominis Christi, Euangelica vita. Hæc tria sunt per quamdam verba extensa per litteras dei, genitibus & ardentibus suspirijs postulanda. Tria sunt a nobis singulariter & quasi assidue meditando. Primum Christus crucifixus, incarnatus &c. Secundum, status Apostolorum & fratrum praeceptorum nostri Ordinis: & hoc cum desi-

desiderio, ut illis conformemur. Tertium, status vitam Evangelicorum facimus. Et hoc debes die noctuque mediari: scilicet, statum pauperum, orationum, simplicissimarum, & mansuetarum, humilium, subiectorum, & caritate ardentissima sibi coniunctorum, nihil cogitantium, aut loquentium, nec sapientium, nisi solum Iesum Christum, & hunc crucifixum, nec de hoc mundo curantium, sui que obliuorum, sapientiam Dei & Beatorum gloriam contemplantium, & ad eam medullis inspirantium, & ob ipsas amorem semper mortem sperantium, & ad iussus Pauli dicentium. Cupio dissolui, & esse cum Christo: & innumerabiles ac inestimabiles thesaurus diuinarum celestium, & super dulces ac mellifluos rivos diuinarum, suauitatum, ac iocunditatum, & super omnia mirabiliter expansos, & superinfusos. Et per conuersationes mutuari debes eos ipsos, ut cantantes Canticum Angelicum eum iubila, uithorizationum, in euharis corda sui. Hac imaginatio duces te posuit in quoddam impatiens desiderium, aduersus illorum temporum. Duces te in quoddam admirabile lumen, amoto omni dubietatis ac ignorantia natio, & simplicissime uidebis & distictè discernes omnes defectus istorum temporum, & immixtum, vel mysticum ordinem Ecclesiasticorum Ordinum productorum, & producendorum ab initio Christi, usque ad finem seculi, & usque ad gloriam summi Dei Iesu Christi. Crucifixum semper portans corde tuo, ut te ad suam æternam gloriam perducatur.

PROPOSITIO LXXXVII.

Quam etiam ob causam, & S. Tereia Fundatrix Discalceatorum, quemadmodum scribit Didacus Iepesius Archiepiscopus Turisasonensis in eius vita, et si quedam Monasteria sine ullis redditibus Deo reuelante fundauerit, postea tamen experientia subsequente edocta, distrabi animos procuracione eleemosynarum, quedam alia Monasteria, eodem Deo Magistro crexit, dotata redditibus: ut sine sollicitudine conquirendarum eleemosynarum, & ea que illam comitatur distractione, Moniales Deo, rebusque diuinis magis vacarent.

HÆC Propositio inconcinne subnexa est à Theologo. Nanquid enim Monialibus incumbit vitia arguere, errantes corrigere, predicare, & docere populum? Agitur enim hic de Religionibus præ-

prædicationi destinatis. Nihil ergo facit Theologus, nisi quod repetit, & Vigilantij, & suum errorem. Dicere enim, quòd sollicitudo cõquirendarum eleemosynarum, annexa Religioni paupertatem in cõmuni proflentem, causat distractionem, quæ impedit, ne Religiosi Deo, rebusque diuinis, magis vacent, est præferre possessionem bonorum in cõmuni, carentiæ earundem, siuè paupertati in cõmuni, vt supra ostensum est. Id autem est hæresis Vigilantij, vt S. Thomas supra allegatus docuit.

Cætèrùm id quod maiorem mihi admirationem parit est, qualiter Theologus in patrocinium sui erroris S. Tereſiam Matrem nostram, tantam paupertatis amatricem, & cultricem, assumere non est veritus: & vnde suam positionem dirui potiùs timere deberet; inde eam magis erigere attentat. In primis ergo conatur ostendere, vt vilius est, ex Didaco Iepesio, qui vitam S. Tereſiæ conscripſit, qualiter S. Mater Noſtra, *etſi quadam Monasteria Deo reuelante sine vllis redditibus fundauit, postea tamen experientia subsequente edocta, distrabi animos procuratore eleemosynarum, quadam alia Monasteria, eodem Deo Magistro, erexit dotata redditibus: vt sine solitudine conquirendarum eleemosynarum, & ea quæ eam comitatus distractione, Moniales Deo rebusque diuinis magis vacarent.* At optimè fecisset Theologus, si locum annotasset, vbi Didacus Iepesius, hanc causam assignauit, cur S. Mater Tereſia quadam Monasteria dotata redditibus erexerit; cùm potiùs præfatus Author tractans de strictissima S. Matris paupertate, longè diuersam reddiderit rationem, cõsiliij illius S. Matris: eam nimirum id fecisse asserens, multis & molestis perſuaſionibus quorundam literatorum virorum adductam, qui id sæpiùs inculcabant ei, vt quandoquidem sancta Tridentina Synodus, Monasteria Monialium habere redditus permitteret, ipsa quoque S. Mater non recusaret illos acceptare, nec maiorem vellet quærere perfectionem, quàm Concilium à Sanctimonialibus requireret. Et mox subdit. *Et hæc est causa, quare aliqua Monasteria illius redditus accipiant.* Hæc Didacus. Illius autem causæ, quàm Theologus apposuit: idè videlicet, *S. Matrem admisisse redditus, quia experientia subsequente edocta erat, quod absque vllis distractionibus Moniales, & varijs solitudinibus subicerentur, nullam prorsus mentionem fecit.* Quòd verò addit adhuc Theologus, S. Matrem Tereſiã sicut prius Deo reuelante, quadam Monasteria sine redditibus erexisse, ita postmodum eodem Deo Magistro, cum redditibus ea fundasse, gratis sibi confinxit. Quamuis enim de primo multæ extent reuelationes S. Matris factæ, vt mox patebit, de oppositis tamen reuelationibus; in quibus præciperet ei I. ominus, vt redditus acceptaret, nusquam cõstat. Porro de insigni affectu S. M. Tereſiæ erga Euangelicam pau-

per-

pertatem, & de varijs reuelationibus in quibus Christus Dominus ead-
 dem strictissimam paupertatem ei mirifice commendabat; & reditus
 quousque acceptandos prohibebat, iussu scribit Ribera in eius vita lib. 2.
 cap. 3. Placuit eius verba hic adferre. *Vna miri quidem omnes; (docti
 scilicet viri) consensu per multis ei suadere rationibus sum conati, quod, ipsa spec-
 tabat, minime expedire ac consensum videri; Atamen cum & ex Regula præ-
 scripto pauperiem obseruandam, ac longè hanc maiorem perfectionem cerneret inuo-
 luere, illorum ut sententia accederet, haud facile a seipsa impetrare potuit. Quam-
 quam verò interdum illorum cedere rationibus debere videbatur; cum tamen Redep-
 torem IESVM sua in cruce inopem & nudum ex altera parte videt, animum ipsa
 suum inducere ad stabiles possessiones admittendas non facile poterat. Hinc ipsa aie-
 bat, ad non sequendam vocationem suam, & Iesu Christi Domini nostri summa
 perfectionis consilia non amplectenda, vlla se Theologia placita sensaque velle ad-
 mittere. Denique antequam Tolero ipsa abiret Aloisiam de la Cerda, à pie memo-
 ria Petro de Alcantara iururisi coniugit. Huic igitur per occasionem B. Mater cum
 conueneret, & super re quam agitabat consulisset; illius accedente consilio, firmiter
 cum animo suo statuit, census omnes excludere, nulliusq; posthac quoad hanc contro-
 uersiam, sententiam explorare. Cum deinde quadam vice euixit illam in precibus
 Deo commendaret, insignem passum raprum, in eodem ab ipsa audiuit. Monasterium
 tuum, charissima, nullis censibus dota: id namq; & Patris mei, & mea est voluntas;
 ipse tibi præsto futurus sum. Alias miri paupertatem modis apud ipsam depradi-
 cauit, & magnam certis in prouentibus consistere dixit confusionem; quinimò nihil
 illis opportunum ad vitam necessarium desore spondendi; quod sibi sincere, & ex
 animo seruirent. Placuit hac illi responsio; atque adeo satisfecit: ut cum è corro-
 gata collataque viuere stipe iam penitus animo federet, omnes iam mundi facultates,
 & thesauros sibi possidere videretur. Quanquam verò iam tota in sententiam hanc
 transferat; postea tamen non nihil in aliam visa est nutare: eisi nondum prorsus pro-
 penderet. Quod enim non mediocriter metueret, ne Abulensibus summa opum vi
 committentibus, ut inchoata Monasterij molimina euanescerent, in suum tota rei dome-
 sticæ moles caput prorueret, si ex elemosynis suas vinere oportuisset; visum illi fuit,
 tum quidem rectigal stabile admittere quod deinde rebus compositis, ac tranquillatis:
 huiusmodi difficili negotio abijceret. Nocte autem eius diei qua tale à se pactum in eundem
 esset, cum iam Orationi insisteret, apparuit ei Dominus dicens. Id pacti genus inire
 noli filia: si enim semel reditus annuos possidere caperis, eos non ita facile post pote-
 ris repudiare. Hæc ibi. Et lib. 4. cap. 19. plurima ad idem spectantia ad-
 fert. Insuper cap. 26. eiusdem libri inter nonnullas relationes quas S.
 Mater TERESIA ad Confessoriorum suorum quempiam cōscrip-
 sit, hanc etiam num. 37. recenset verbis S. Matris. In ijs quæ ad pauper-
 tatem spectant, singularem mihi Dominus Deus videtur fecisse gratiam, cum ea
 etiam; quibus humanus carere vsu non potest, habere nonnisi ex elemosyna fide-*

Quin accepta relinquit, aded ut eo in loco maximopere commorari desiderem, ubi non nisi mendicata & collata viuatur sipe. Cum verò tali in domo ago, in qua certè sum, nihil mihi quoad victum & vestitum defuturum, non tali votum paupertatis, & Domini nostri Iesu Christi consilium adimplere video per se, quale co in domicilio, in quo nullus viuatur prouentibus, atque sæpe rerum necessariatum laboratur defectu. Quà verò per veram paupertatem acquiritur bona, maxima sunt, nec horum facere iacturam velim. Sæpe me tanta cumulatam fidem reperio, ut Deum non posse deesse existimem ijs, qui toto ex corde illi seruiunt: & certo sim non esse, nec futurum tempus, quo non illius verba non adimplenda sint; ita ut aliter mihi persuadere non possim, nec timere quidquam. Quo circà crux mihi est, & pœna maxima cum amici mihi consulunt, ut stabiles in Cambria mea prouentus inducā, ac proinde tum me ad Deum conuerto. Hæc S. Mater. Possem & multa alia hic adducere, ex quibus manifestè colligere liceat, quantum S. Mater Teresa, erga paupertatem affecta fuerit, & de mente, ac intentione ipsius an Monasteria Monialium vulerit habere dotata redditibus; sed quia consultò nolo librum rebus mea Religionis replere, ne laus ex ore proprio sordescat, ideò super sedeo. Ipsi libri S. Matris loquuntur, quid ipsa vulerit. Ipsa scripta illius apertè Theologum redarguunt, quæ Euangelicam paupertatem, quam ipse valde deprimit, summo perè extollunt. Incassum ergo Theologus assumpsit patrocinium Sanctæ Matris TERESIAE pro defendendis suis possessionibus.

PROPOSITIO LXXXVIII.

Eandem ob causam inter quatuor monita sibi à Deo reuelata, pro conseruatione suorum Monasteriorum scriptum reliquit in libro Foundationum Cap. 31. ut quamuis Discalceati haberent plura Monasteria, in quolibet tamen pauci habitarent: pro multis enim elemosynæ, cum magna distractione, & solitudine corrogari solet, & ut parum cum secularibus tractarent, & illud modicum pro bono animarum secularium: & ut magis docerent operibus, quam verbis.

Negant concorditer Carmelitæ Discalceati, qui in hoc meo calamo loquuntur, hanc esse rationem moniti Christi, ut pauci
in

in quolibet Monasterio habitent, quod videlicet, pro multis elemosyna cum magna distractione corrogari solet. Recordantur Carmelitæ Disceatarius instructionis illius, scilicet à S. Matre sua datæ, libro qui intitulatur Via Perfectionis cap. 2. quod caput testatur ibidem S. Mater se in extasi positam scripsisse: *Ne existimetis*, inquit, S. Mater, sorores meæ, quod si uovorem geratis secularibus, oporteat vos pati penuriam victus. Commoneo vos ferid, ne victum vobis conquiratis modis secularibus; verite, ne famem patiamini. Converteritis potius oculos vestros ad vestrum sponsum, qui vos eruet. Quando in veritate placebitis ei, licet si ex parte vestra nullam apposueritis curam, illi mei ipsi qui vobis minus addicti fuerint, vitæ necessaria vobis prouidebunt; quemadmodum id sapius iam experientia ipsa probatum est. Quod si etiam vos aliquando per observationem huius meæ admonitionis, famem tolerare contingat; O quam felices tunc erunt Moniales istius Monasterij S. Ioseph. Per amorem Dei vos obiescor, ne huius admonitionis obliuiscamini. Dimissisti redditus, dimittite quoque sollicitudinem circa victum. Nam si aliter feceritis, omnia amittetis. Et post pauca. Quoniam vestra sollicitudo aliorum nequit stetero nequit, ut corda aliorum ad dandam vobis elemosynas inclinare possitis, ideo satius est relinquere istum cogitatum illi, qui omnium prouentuum est Dominus, & in sua manu eos tenet, scilicet, Domino Deo cuius variis subleuamur nostra necessitates. Fideles sumus promissiones eius, falli non possumus. Potius mutari potest calum, & terra, quam verbum illius. Tamen modo nos fideles sumus Domino Deo, certissimè ipse vobis eris fidelis. Et iterum. Memineritis sorores hanc admonitionem esse magni momenti, & post meam mortem multum vobis profuturam, ideoq; illam in scriptis relinquo, nam quamdiu vobiscum stetero, frequenter illam vobis volo inculcare. Ipsa enim satis experta sum, eam placere vobis interesse. Quid minus habeo, èd à curis expeditiorem me inuenio. Testis est mihi Deus (ut ita clarè loquar) quod grauius angor rerum copia, quam inopia. Fortasse istius meæ persuasivæ ratio hæc est, quia in me ipsa experta sum, quod in defectibus, clementissimus Deus citò de necessarijs prouidet. Et rursus. Credite mihi Sorores meæ, quod propter vestrum commodum, maiorem mihi Deus imperatur lucem ad intelligendum quanta bona continet sancta paupertas. Hi qui experientur fortassis non peruenient ad tantam experientiam, ad quam ego deueni, quia non solum pauper non fui interius, quamvis ad hoc volo me obligaueram, sed neque hoc ipsum intellegeram. Magna est hæc utilitas paupertatis, quæ omnes consolationes quotquot sunt in mundo complectitur; habere dominium omnium (& loquor id, idemdem repetens) diuitiarum; quod quilibet scietur, qui de illis nihil curat. Quid ego curo de Regibus, vel alijs Magnatibus, si eorum diuitias non requiro, neque eis in aliquo morem gerere volo præsertim si vel cum minima offensa Diuitia Mortalis id fieri oporteat? Quid mihi de honoribus mundanis; quandoquidem ego satis experta sum, in quo consistat honor veri pauperis, qui cerè non est alijs, quam verè pauperem esse? Teneo firmiter quod honores mundi diuitias simul comitantur. Qui

honorem querit in mundo, querit & affluentiam diuitiarum: qui non curat de diuitijs, nec de honoribus curat. Intelligentur hoc bene. Dico quod secundum meam sententiam ambitio honoris semper comitatur cupiditatem magnorum redituum. Grande enim hoc miraculum esset, inuenire talem in mundo, qui vellet honoratus euadere, & esse pauper. Et quamuis etiam talis forsitan inueniretur, nihil tamen estimaretur. Vera paupertas tantam reuerentiam conciliat, ut aegre possit tolerari ab aliquo: loquor autem de paupertate voluntaria, ob amorem Dei suscepta, quae non potest satiari ullare praeterquam ipso Deo. Et iterum. Curemus per Deum strasse obseruare hanc paupertatem, tanto magis, quia ipsa est telus nostrum: qua in exordio foundationis nostri Ordinis, adeo in magna estimatione & obseruatione fuit apud illos priscos Patres nostros, prout mihi constat ex relatione illius, qui bene nouit, quod et nihil prorsus ex hodierna die in crastinum reseruare selerent. Si tam perfecte non obseruamus illam pro nunc exterius, saltem id ipsum interiori affectu compensemus. Vita nostra durat quasi duabus horis: at merces est immensa. Et quamuis nil amplius nobis foret expectandum, nisi quia per hoc consilium Christi adimplemus, magnus id certe esset praeuium; quod aliquis possit in quopiam sequi Dominum suum. His considerationibus vexilla nostra insignienda sunt: taliter ut feminae stuantur, exprimere hanc doctrinam in domibus nostris, in vestibus, in sermone, & maxime in animo. Quandoque hoc obseruaueritis, ne timeatis de ruina vestri Ordinis, Deo propitio. Solebat dicere S. Clara, sublimes esse & fortes muros Sancta paupertatis. Sic quippe paupertate & humilitate, volebat muros Monasterij cingi. Reuera enim per virtutes huius veram obseruantiam, honor Religionis, & alijs profectus firmitus solidantur, quam per altissimos muros, aut sumptuosa aedificia. Denique concludit. Ego iam nescio quid à principio capi scribere, multum digressa sum. Credo tamen sic Deum voluisse. Nam non erat mihi voluntas horum mentionem ullam facere, quae modo scripsi. Ipse clementissimus Deus me dirigere dignetur, ne ab his, quae dixi deficiam. Haec S. Mater nostra. Ex quibus multipliciter redarguitur Theologus, ac potissimum in hoc quod dixit, ideo dedisse S. Matrem hoc monitum Disceatatis, pro suorum conseruatione Monasteriorum, ut quamuis plura haberent Monasteria, in quolibet tamen pauci habitarent, quia nimirum pro multis elemosyna cum magna sollicitudine, & distractione corrogari solet; quasi si plures in vno Monasterio Religiosi cohabitarent, ijque in strictissima degerent paupertate, & absque ullis possessionibus, in regulari obseruantia persistere minimè possent: Cum tamen S. Mater censuerit paupertatem, tanquam fortissimum quendam, & inexpugnabilem murum Religionis esse, cuius perfecta obseruantia prohibeat ruinam Ordinis. Non ergo est illa ratio, quam finxit sibi Theologus, illius moniti, ut scilicet pauci Religiosi maneant in vno Conuentu; sed potius ea, quatenus Superior melius eis attendere, plenius prospicere, eorumque conscientias

accu-

accuratiùs moderari valeat. Sunt & aliz rationes, quas non est necesse referre. Reliqua verò monita, quæ nescio quo fine adduxit Theologus, quia apertè non faciunt ad suum propositum, quamvis particulariter Carmelitæ Discalceatis tradita sunt, possunt tamen esse communia omnibus Religiosis. De quorum eximia utilitate, fusiùs hoc loco agere possem, ni verear ponere me in periculum suspicionis, quasi nimirum vellem manipulum Religionis meæ, altius præ cæteris eleuare; quod non intendo; imò potius Congregationem nostram omnium minimam libenter profiteor.

PROPOSITIO LXXXIX.

Ideò nonnullis Religionibus bona immobilia, & mobilia necessaria sunt, vt eorum honesto & moderato vsu vires corporis foueant, & sine solitudine conquirendi necessaria, pro victu, & vestitu, alijsque rebus, toti se se impendant procurande aliene salutis, diuinæque gloriæ amplificandæ.

HIC tangitur punctum difficultatis, & quæstionis, quæ versatur inter me & Theologum, an videlicet necesse sit Religionibus Prædicationi destinatis, bona immobilia possidere? Theologus in terminis asserit, talibus Religionibus bona immobilia necessaria esse. Ego autem dicò, quòd Religionibus prædicationi destinatis, non est necesse quod possideant bona immobilia, & redditus in communi; imò magis expedit eis, quòd colant paupertatem non solum in particulari, sed et in còmuni: hoc est, cū abdicatione omniū possessionū. Hæc sententia non est mea, sed Angelici Doctoris, cuius doctrinæ Theologus voluntariè se subnuñit. Et ideò mox proferam loca eiusdem S. Doctoris. Quòd ergò non sint necessaria bona immobilia, siuè possessiones Religionibus prædicationi incumbentibus, inprimis deduco ex eo capite. Theologus enim conatur digito monstrare Religionem perfectissimā in Ecclesia Dei, quam vult esse prædicatorum verbi Dei; quia talis Religio inquit ille, accedit proximè ad statum Episcoporum. Sed Religionis perfectissimæ expedit possessiones communes non habere. Ergo Religionis prædicatorum Euangelij expedit carere possessionibus còmunibus. Illationē non inficiabitur Theologus, si constet veritas assumptionis, quæ probatur auctoritate S. Th. Opusc. 17. cap. 16. vbi sic ait. *Quod indurum est, quod expedit possessiones communes possideri, iam patet, quod*

quod expedit propter eos, qui non sunt summæ perfectionis capaces qualis in primis credentibus fuit, qui tamen imperfectiores omnino negligendi non erant. Unde, & apud illos qui illam summam perfectionem sectabantur, possessiones non erant: sicut etiam Dominus, cui Angeli ministrabant, loculos habuit propter necessitatem aliorum; quia scilicet eius Ecclesia loculos erat habitura, sicut August. dicit super Io. Unde si qua sit Congregatio in qua omnes ad maiorem perfectionem tendant, expedit eis communes possessiones non habere. Hæc ibi: Sed talis Congregatio, quam vult describere Theologus, ut in ea omnes ad maiorem perfectionem tendant. Ergo expedit eis communes possessiones non habere. Aliis si non expedit, iudicio S. Thomæ, non sunt summæ perfectionis capaces, sed imperfectiores, qui argumentum infirmorum tenent, scilicet loculos Christi de quo infra. Secundò probatur principale intentum ex verbis eiusdem S. Thomæ Opusc. 19. cap. 7. Num, inquit, ostendendum est, quod etiam Predicatores, quavis non sint Prælati, possunt accipere ab ijs quibus prædicant, elemosinas, unde vivunt. Apostolus enim dicit 1. ad Corinib. 9. Quis militat suis stipendijs unquam? quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? Que omnia & plura alia exempla inducit, ut Glossa dicit, ad ostendendum quod Apostoli non sibi aliquid supra debitum usurpant, si sicut Dominus constituit, ex Evangelio viventes, panem gratuitum manducabant, ab eis sumptum, quibus gratuitam gratiam prædicabant: Sed constat quod militi cultiver, & plantatori vineæ, & pascitori gregis debetur victus ex suo opere, propter hoc quod in opere laborant. Cum ergo in Evangelio laborem habeant prædicando, non solum Prælati, sed etiam quicumque alij licitè prædicant, vique possunt ab his, quibus licitè prædicant, panem accipere, unde sustententur. Item Apostolus probat, quod poterant Apostoli temporalia accipere ab eis quibus prædicabant, quia eis spiritualia seminabant: sed qui dat magna, non est mirum si accipiat parva. Unde dicit in eodem cap. Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est si nos carnalia vestra metamus? Sed eandem spiritualia que prædicant Prælati, prædicant alij ex eorum auctoritate. Ergo etiam ipsi possunt ab his quibus prædicant carnalia accipere, unde vivant. Item in eodem cap. dicit Apostolus. Dominus ordinavit his qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Glossa. Hoc rationabiliter fecit, ut expeditiores sint ad prædicandū verbum Dei, sed omnes qui ad prædicandū deputantur, oportet esse expeditos ad prædicandum, siue sint Prælati, siue auctoritate prælatorum prædient; Ergo ad eos etiam, qui non sunt Prælati, ordinatio Domini se extendit, ut de Evangelio vivant. Quod etiam patet ex ipsis verbis Apostoli. Non enim dicit: qui habent ordinariā auctoritatem; sed simpliciter: qui annuntiant. Item Luca decimo: Dominus discipulis missis ad prædicandum dicit. In eadem domo manete, edentes, & bibentes que apud illos sunt. Dignus est enim operarius mercede sua. Ex quo patet, quod prædicatori, quasi merces debetur victus, ab his quibus prædicat, ut patet ibidem per glossam,

glossam, qua dicit, Nota quòd tñi opori prædicatorum, dua mercedes debeantur. Una in via, qua nos in labore sustentat; alia in patria, qua nos in resurrectione remunerat: sed merces non debetur potestati, vel auctoritati, vel habitui: sed actui, quia solum actibus meremur. Undè, & Philosophus in 1. Ethyconum dicit. Quemadmodum in Olympiadibus, non optimi, & fortissimi, coronantur, sed agonizantes: horum enim quidam vincunt, ità & eorum, qui in vita bonorum & optimorum operantes rectè illustres sunt. Et hoc est etiam quod Apostolus dicit 2. Tim. 2. Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Ergo illi qui prædicant, siud sint pralati siud non dummodo licitè prædicem, possunt in Euangelio viuere. Item magis laborant in Euangelio illi, qui prædicant missi a Pralatis, quam illi ex quorum collegio mittuntur, vel qui mittunt eos de voluntate pralatorum. Sed illi ex quorum collegio prædicatores mittuntur, quamuis non sint pralati, possunt viuere de elemosynis acceptis ab his, quibus Euangelium prædicant, quòd patet ex hoc, quod dicitur Roman. 15. Probauerunt Macedonia & Achaia, collationem aliquam facere in pauperes Sanctos, qui sunt in Hierusalem. Placuit enim eis, & debiores sunt eorum. Nam si spiritualium eorum participes facti sunt gentiles; Glossa, eorum: id est; Iudeorum, qui miserunt eis prædicatores ad Hierosolymis; debent & in carnalibus ministrare eis: isti autem pauperes, non possunt tantum intelligi Apostoli, quia nò oportebat pro Apostolis solum, qui duodecim erant, & paruo victu contenti, facere collectas per omnes Ecclesias, & præcipuè, cum ipsimet victum acciperent ab his quibus prædicabant, ut patet 1. Cor. 9. Ergò multò fortius, illi qui prædicant, quamuis non sint pralati, sed à pralatis missi, possunt de Euangelio viuere. Hec s. Thomas, & ad idem plura alia, quæ consultò intermittuntur. Dices Theologe. Hæc contrà te non facere. Imò verò plurimum faciunt. Tu enim id quod est potestatis, & liberæ electionis, facis necessitatis. Ais enim. Bona immobilia sunt necessaria, ut Religiosi nonnulli, eorum honesto, & moderato usu, vires corporis sentiant, & sine sollicitudine conquirendi necessaria, pro victu, & vestitu, aliisque rebus toti se impendant procuranda aliena saluto, diuinaque gloria amplificanda. Quare non dixit Theologus, Religiosi tales possunt bona immobilia possidere: sed dixit: necessaria sunt eis bona immobilia? Aliud est enim posse aliquid licitè haberi: aliud verò necesse esse haberi. Et aduertat Theologus, quod S. Thomas indicauit esse errorem Vigilantiæ doctrinam eorum, qui dicunt Religiosos non debere de elemosynis viuere, sed communes possessiones habere. Ad hanc .n. doctrinam accedit, eo quod necessitatem habendi bona immobilia, Religiosis Prædicatoribus imponit; quod potius potestati, & arbitrio relinquendum erat.

Tertiò ostenditur Religiosis Prædicatoribus non necessarias communes possessiones, sed magis expedire mendicitatē, quia eis maximè expedit humilitas, ad quam confert mendicatio. Illi enim videntur abie-

ctissimi

Assimi (ait S. Thomas 2. 2. quæst. 187. art. 5. in corp.) *inter homines esse, qui non solum pauperes, sed in tantum sunt egentes, quod necesse habent ab alijs victum accipere.* Et secundum hoc causa humilitatis, aliqui laudabiliter mendicant, sicut & alii assumunt, quæ ad abiectionem quandam pertinent, quasi efficacissimam medicinam, contra superbiam, quam vel in seipsis, vel etiam in alijs, per exemplum extinguere volunt. Sicut enim infirmitas, quæ est ex superexcessu caloris, efficacissime sanatur per ea, quæ in frigiditatem excedunt: ita etiam pronitas ad superbiam, efficacissime curatur per ea, quæ multum abiecta videntur. Et ideo dicitur in Decret. de poenit. dist. 2. Si quis semel Exercitio humilitatis, si quis se vilioribus officijs subdat, & ministerijs indignioribus tradat: ita namque arrogantia, & humana gloria vitium curari poterit. Vnde Hieronym. in Epist. ad Oceanum commendat Fabiolam in hoc, quod optabat ut suis diuitijs pariter effusis pro Christo, stipem acciperet, quod etiam B. Alexius perfecit, qui omnibus suis pro Christo dimissis, gaudebat se etiam a seruis suis elemosynas accepisse. Et de B. Arsenio legitur in vitis Patrum, quod gratus egit de hoc, quod necessitate cogente, oportuit cum elemosynas petere. Vnde in pauperemiam pro grauibz culpis iniungitur aliquibus, ut peregrinentur mendi-
dicantes. Hæc ibi. Quia ergo Religiosis Prædicatoribus expedit humilitas, ne fortè in superbiam elati, in laqueum incidunt Diaboli, ideo expedit eis mendicitas, quæ conducit ad humilitatem. Ad quod etiã facit, quod S. Thomas Opusc. 19. cap. 7. ait. *Assumere mendicitatem propter Christum, ad perfectionem vitæ pertinet, sicut & cætera poenitentia opera, in quibus Religiones fundantur.* Et mox. Sicut ea quibus maceratur corpus, ut ieiunium, vigilia, & huiusmodi, valent contra concupiscentiam carnis: ita ea quæ ad humilitatem pertinent, valent contra superbiam spiritus, quæ non minus est fugienda, quàm concupiscentia carnis, cum etiam peccata spiritualia sine maioris culpa, ut Gregor. dicit. Sed nihil potest esse inter opera poenitentia, quod hominem magis humilem, & abiectum reddat, quàm mendicatio: vnde naturaliter omnis homo mendicare erubescit. Ergo sicut ad statum perfectionis pertinet, quod homo ieiunium, & vigiliis assumat, ut carnis concupiscentiam domet: ita ad perfectionem vitæ pertinet, si quis mendicitatem assumat propter Christum, ut spiritum humilet. Hæc ibi. Quartò præterea, quod secundum mentem S. Thomæ, expedit Religiosis prædicationi destinatis, possessiones communes non habere, patet apertè ex his, quæ habet 2. 2. quæst. 188. art. 7. in corp. Manifestum est, inquit, quod ad exteriora, & corporalia opera vitæ actiua, indiget homo copia exteriorum rerum: ad contemplationem autè pauca requiruntur. Vnde Philosoph. dicit in 10. Ethic. quod ad actiones multis opus est, & quantò vitæ maiores sunt, & meliores pluribz. Speculanti autem nullo salium ad operationem est necessitas, sed solis necessarijs indiget: alia verò impedimenta sunt ad speculationem. Sic ergo patet, quod Religio quæ ordinatur ad actiones corporales actiua vitæ, puta ad militandum, vel ad hospitalitatem sectandam, imperfecta esset, si communibus careret

caveret diuitijs. Religiones autem, quæ ad contemplatiuam vitam ordinantur, tantò perfectiores sunt, quantò earum paupertas minorem eis sollicitudinem temporalium ingerit. Tantò autem sollicitudo temporalium rerum magis impedit Religionem; quàm sollicitudo spiritualium maior ad Religionem requiritur. Manifestum est autem, quod maiorem sollicitudinem spiritualium requirit Religio, quæ est instituta ad contemplandum, & contemplata alijs tradendum per doctrinam, & prædicationem, quam illa, quæ est instituta ad contemplandum tantum. Unde talem Religionem decet paupertas talis, quæ minimam sollicitudinem ingerit. Manifestum est autem, quòd minimam sollicitudinem ingerit, seruare res vsui hominum necessarias, tempore congruo procuratas; & ideo tribus gradibus Religionum supra positis, triplex gradus paupertatis competit. Nam illis Religionibus, quæ ordinantur ad corporales actiones actiue vitæ, competit habere abundantiam diuitiarum communium. Illis autem Religionibus, quæ sunt ordinata ad contemplandum, magis competit habere possessiones moderatas, nisi simul oporteat tales Religiosos, per se, vel per alios, hospitalitatem tenere, & pauperibus subuenire; Illis autem, quæ ordinantur ad contemplata alijs tradenda competit vitam habere maximè ab exterioribus sollicitudinibus expeditam. Quod quidem fit, dum modica, quæ sunt necessaria vitæ, congruo tempore procurata conseruantur. Hæc ibi. Ex quibus manifestè patet, quod Religionibus destinatis prædicationi, competit modica quædam necessaria vitæ conseruare, quia eas decet paupertas talis, quæ minimam sollicitudinem requirat. Non ergo possessiones communes ex mente S. Thomæ debet habere.

Quintò monstratur id quod intenditur, exemplo Christi, & Apostolorum, qui pauperem vitam, & in communi, & in particulari duxerunt, vt supra ostensum est, & in modo viuendi eorum, clarè expressus erat finis salutis animarum quàmplurimarum, vt ait Theologus. Illam autem Religionem perfectissimam ne dubita, inquit idem, quæ est vita, & numeri Apostolico simillima, Christum, & Apostolos imitati sunt Gloriosissimi Religionum prædicationi incumbendum, & tamen mendicantium, Fundatores, Franciscus, Dominicus, Ignatius, qui suis filijs paupertatem in communi maximè commendarunt. Sed præclare exempla Sanctorum commemorat S. Bonauentura. Opusc. de Paupert. Christi art. 2. Ad hoc, inquit, est exemplum Sanctorum. Nam dicitur in laude Sanctorum, Circuierunt in melioris, in pellibus, egenes, &c. Sed taliter circumire est mendicare. Ergo &c. Item est exemplum de Elia, de quo August. in quodam sermone. Nunquid Deus deseruerat seruum suum Eliam? Nonne illi cui decerant homines, ministrabant aues? Ostendit ergo Deus, quia vnde voluit, & quando voluit, pascere seruos suos potuit, & tamen vt posset eum religiosa vidua pascere; facit eum egere. Item ad hoc est exemplum discipulorum Ioannis Euangelista, de quibus in eius legenda dicitur, quòd vendentes omnia, quæ

habere potuerunt dederunt egenis, Et post subditur: Quod tentati sunt, quidā se in uno pallio viderent egentes, serenos autem suos diuites, atque fulgentes. Item exemplum discipulorum Pauli. Vnde Chrysostomus de laudibus Pauli. Paulus pecunias non possedit, nam ipse hoc testatur. Usque ad hanc horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colapbis cadimur, & instabiles sumus. Et quid dico pecuniam? cum ille quidem necessarium semper non haberet cibum, nec quod circumdaret vestimentum. Et sequitur. Discipulorum quamplurimi, pauperes, imperitii, ac totius eruditionis extranei, in fame, & egestate viuentes, ignobiles. Ergo discipuli Pauli fuerunt mendici. Item ad hoc exemplum de B. Benedicto, de quo legitur in 2. Dialog. quod per triennium fuit in specu, nihil omnino operans, sed Romanus quidā Monachus sibi pauem ministrabat, & constat, quod Benedictus in hoc non peccabat. Idē exemplum de S. Alexio, qui fuit vir miræ sanctitatis, in cuius legenda legitur, quod cum esset filius ditissimi Romani, contempto patrimonio, iuit mendicando per mundū. Et infra. Item ad hoc est exemplum de B. Francisco, qui non solum mendicauit, & mendicare consuevit, sed etiam mendicationem suam miraculis confirmauit, sicut patuit in nauis, quos ciborum suorum reliquijs satiauit, & satiatos liberauit; & per regulam quam a Summo Pontifice approbatam, confirmari fecit, in qua dixit quod fratres in paupertate, & humilitate Deo famulantes, vadant pro elemosyna confidenter &c. Item Gregor. in Morali. super illud. Noctes laboriosas enumeravi mihi. Electi conduori rerum seruiunt, & sapē rerum inopia coangustantur, per amorem Deo inhaerent, & tamen subsidijs præsens vita egent. Egere ergo subsidijs præsens vita, competit Sanctorum perfectioni. Item Hieronym. in Epist. ad quemdam virum hospitalē. Multus à te per insulas Dalmatiae, Sanctorum numerus sustentatur, sed melius facere, si & ipse Sanctus, inter Sanctos viueret. Ergo melius est de elemosynis viuere, quam elemosynas dare. Hæc & plura alia S. Bonauent. Quæ concludens sic ait. Si quis impugnare, & improbare velit omnem mendicandi modum in seruiciū Christi, impugnare videtur, non tantum Ordinem pauperum, verum etiam ipsum Summum Pontificem, qui approbauit hunc viuendi modum; Nec etiam tantum ipsum, verum etiam hunc magnum catum Sanctorū, qui mendicauerunt, videlicet Franciscum, Dominicum, Alexium, Benedictum, (addo ego Ignatium) & ipsum caueam Apostolorum, & Prophetarum, nec non ipsum Dominum Iesum Christum, quem Scriptura non voretur dicere pauperem & mendicum, cum maiora de ipso dicat, & sentiat fides nostra, scilicet quod pro nobis non tantum pauper & mendicus fuit propter nostrum exemplum, sed etiam nudatus, & vilificatus, vsque ad abiectiōnis genus extremum ut exemplum daret perfectè contemnendi mundum. Hucusque S. Bonauent. Alia rationes, quare Religiosis Prædicatoribus verbi Dei expediat paupertas in communi, possunt facile peti ex superioribus, ideo hic non adducuntur.

Restat audire argumenta Theologi, & eis respondere. Primum argumentum eius est. Nonnullis, inquit, Religiosis, bona immobilia necessaria sunt,

sunt, ut eorum honesto, & moderato usu, vires corporis foveant. Ego autem dico imò summa paupertas, & magna austeritas, necessaria est talibus Religiosis, ut extenuent vires corporis sui, (quemadmodum suprà probatum est,) & ut castigant corpora sua, & in iermitutem redigant, ne forte cum alijs prædicauerint, ipsi reprobi efficiantur. Idò S. Th. sæpius ante citatus 3. p. quæst. 41. art. 3. ad 1. ait. Christus post baptismum, austeritatem vite assumpsit, ut doceret, post carnæ edomitam operire alios ad prædicationis officium transire. Non ergo prædicatoribus Evangelicis corpus fovendum, non vires corporis corroborandæ, sed extenuandæ sunt. Secundum argumentum Theologi est. Bona immobilia nonnullis Religiosis necessaria sunt, ut sint sine sollicitudine conquirendi necessaria, præ victu, & vestitu, alijsque rebus. Hæc ratio eneruat fiduciam, quam debent habere prædicatores in Deum, & qua adiuti non debent esse solliciti de temporalibus. Qualis, inquit, S. Ambr. in Luc. lib. 6. c. 9. debet esse, qui evangelizat regnum Dei, præceptis Evangelicis designatur, ut sine virga, sine pera, sine calceamento, sine pane, sine pecunia, hoc est, subsidij secularis adminicula non requirens, fideque tutus puer, quò minus ista requirat, magis posse suppetere. Ad idem facit, quod venerabilis Beda suprà Mar. 6. Commen. 24. Tanta, inquit, prædicatorum debet esse fiducia, ut præsentis vite sumptibus quantum non provideant, tamen sibi hoc non deesse, certissimo sciant, ne, dum occupatur mens ad temporalia, minus alijs provideant æterna. Et Rabbanus super Matth. 19. Nolite possidere aurum &c. Consequenter, inquit, hoc præcepit evangelizantibus veritatis, quibus antea dixerat, gratis accepistis, gratis dare. Sic enim sic prædicat, ut pretium non accipiant, superflua est auri, & argenti, minimorumque possessio, nã si hac habuissent videbantur non causa salutis hominum, sed causa lucri prædicare. Et ne quis putet, prædicatores nõ debere tantum superflua possidere, consideret id quod dicit S. Hier. suprà eundem locum. Qui divitiis detrauerat, quia per aurum, & argentum, & as signantur prope modum & vita necessaria amputat, ut Apostoli, Doctores vera Religionis, qui instituebant omnia Dei providentia gubernari, seipso ostenderent, nihil cogitare de crastino. Tercium argumentum Theologi est. Bona immobilia sunt nonnullis Religiosis necessaria, ut sine sollicitudine, tot se se impendant procurande alienæ salutis. Imò verò paupertas in communi, necessaria est talibus Religiosis, ut disertè probat S. Bonavent. in Apol. Paup. Valer, inquit, sc. paupertas, ad publicationem Evangelicæ prædicationis. Primum, quia facit eam magis credibilem. Unde Chrysost. ubi suprà. Talis est luminis virtus, ut non solum luceat, sed & illuducat illos qui sequuntur. Cum enim viderint omnia præsentia nos contemnentes, & ad futura præparatos, ante omnem sermonem, operibus nostris credent. Quis n. ita est avens, ut videns eum qui & antea lasciviebat, & dicebatur, omnia exutum, & ad famem, & ad ipopiam, & duram vitam, sanguinem, occasionem, & omnia que

videntur periculosa præparatum, non manifestam accipiant hinc factorum demonstrationem. Si autem nos præsentibus implicauerimus, & immiscuerimus, qualiter poterunt credere, quod ad possessionem aliam festinemus. Hucusque Chrysost. In his clarè demonstrat, quod voluntaria pauperiatis exemplum in prædicatione, magis credibilem facit Evangelicam prædicationem. Secundò etiam valet, quia magis reddit efficacem, iuxta quod Damasconus lib. 3. dicit Evangelium agnitionis Dei prædicatum est, non bellis, non armis exercitiis adversarios deuncens, sed pauci, nudi, pauperes, persecuti, verberati, mortificati, crucifixum in carne, & mortuum, & dominantem prædicantes, sapientibus, & insipientibus prævaluerunt. Hæc Damasconus. Horum imitatores illi fuerunt de quibus in Ecclesiastica Historia lib. 3. dicit Eusebius. Quidam ardentiore diuina sapientia cupiditate succensi, animas suas verbo Dei consecrabant, explentes perfectionis salutare præceptum vi facultates suas, primo pauperibus diuidentes, expediti ad prædicandum Evangelium fierent. Tertio quia efficit eam magis acceptabilem. Vnde super illud Matth. Dignus est operarius cibo suo, dicit Chrysost. Manifestum est quoniam à discipulis eos cibari oportebat, ut neque ipsi magna sapiant, aduersus eos, qui dicebamur omnia præbentes, & nihil acceptantes ab ipsis, nec illi rursus abscondantur, tanquam despecti ab ipsis. Cum igitur voluntaria rerum penuria Evangelij prædicationem magis reddat credibilem, efficacem, acceptabilem, ac per hoc auditores inducat ad fidem, erigat ad spem, alligat ad charitatem, manifestum est quod maximè valet ad Evangelicæ veritatis publicationem. Cuius etiam evidens indicium est, quod per Apostolos; pauperes rebus, & spiritu, quanquam numero paucos, diffusa est Evangelicæ veritas in orbem vniuersum, ut de ipsis verè dictum sit. In omnem terram exiit sonus eorum. Vnde Chrysost. super Matth. Si autem homines duodecim, orbem terrarum conuerterunt; excogita quanta est nostra malitia, cum tanti existentes, eos, qui reguntur non possumus corrigere, quos decem millibus mundis oportebat sufficere, & esse fermentum. Sed signa aut habebant? Sed non signa eos mirabiles fecerunt. Multi enim, & demones proyicientes, quia iniquitatem operati sunt, facti mirabiles, sed putiti. Sed quid inquam est, quod eos ostendit magnos? Pecuniarum contemptus, gloria despectus, ab omnibus vitæ huius negotijs ereptio, quæ si non habuissent, & si decem millia mortuos suscitassent, non solùm nulli proficiscent, sed & seductores astimati essent. Hucusque Chrysost. Qui & his patenter ostendit, quod nihil tantùm valuit ad dilatandum Christi Evangelium, quam perfectus contemptus rerum mundanarum. Hæc S. Bonaventura. Ex quibus patet, quantum valeat ad prædicationem Evangelij, paupertas in communi. Sed iam vide, si placet, quale nam sit istud paradoxum Theologi? Idèò nonnullis Religiosis necessaria esse bona &c. ut totis se impendant procuranda aliena salutis. Quid ergo reseruabunt sibi suæquæ salutis, si totis se impendant aliena? Audi Theologe consilium Bernardi serm. 18. super Cantica. Quamobrem si sapias concham te exhibebis, non caulem. Hic siquidem panem simul, & recipit, & effundit. Illa verò,

verò, donec impleatur expectat, & sic quod superabundat, sine suo damno communi-
cat, sciens maledictum qui partem suam facit deteriore. Et ne meum consilium
contempnibile ducas, rudis sapientiore me. Stultus (ait Salomon) proferi totam
spiritum suum simul, sapiens referuat in posterum. Verum canales multos hodie ha-
bemus in Ecclesia, conchas verò per paucas. Tante charitatis sunt, per quos nobis
fluenta caelestia emanant, ut ante effundere quam infundi velint, loqui quam audire
paratiores & promptius docere quod non didicerunt, & alijs præse gestientes, qui seip-
sos regere nesciunt. Ego nullum ad salutem pietatis gradum, illi anteponendū exi-
stimo, quem sapiens posuit dicens. Misere animæ tuæ, placens Deo. Quod si nō
habeo nisi parumper olei, quo yngar putas tibi debeo dare, & remanere inanis? Seruo
illud mihi, & omnino, nisi ad Prophetæ iussione, non profero. Si insisterint rogi-
tantes aliqui ex his, qui fortè existimant de me supra id quod vident in me, aut au-
diunt ex me, respondebitur eis. Ne fortè non sufficiat nobis, & vobis, ite potius ad
vendentes, & emite vobis. Sed charitas, inquit, non querit quæ sua sunt. Et tu scis
quamobrem? Non querit quæ sua sunt perfectò, quia non desunt. Quisnam querat,
quod habet? Charitas quæ sua sunt, id est, propria saluti necessaria, nunquā nō ha-
bet. Sed non solū habet, sed et abundat. Vult abundare sibi, ut possit & omnibus. Ser-
uat sibi quantum sufficiat, ut nulli deficiat. Alioquin si plena non est, perfectà non est.
Ceterum tu frater cui firma satis propria salus nondum est, cui charitas adhuc aut
nulla est, aut aded tenera, quatenus omni statui cedat, omni credat spiritui, omni cir-
cumferatur vento doctrina, und cui charitas tanta est, ut ultra mandatū quiddē dili-
gas proximum tuum plusquam teipsum, & rursum teipsum, ut contra mandatū, sa-
uore liquefcat, pauore deficiat, perurbetur tristitia, auaritia contrahatur, proixaba-
tur ambitione, suspicionibus inquietetur, conuiitijs exagitetur, curis cui ceretur, hono-
ribus iumeat, liquore rabeat: tu inquam ita in proprijs temetipsum sentiens, quanā
dementia quas aliena eurare, aut ambis, aut acquiescis? Sed n. audi, quid consulas
cauta, vigilq; charitas. Nō quod alijs sit remissio, vobis autē tribulatio, sed ex aqua-
litate. Dicit enim David. Sicut adipe, & pinguedine, repleatur anima mea, & la-
bijs exultationis laudabit os meum: infundi nimirum prius volens, & sic effundere,
Nec solum infundi prius, sed & impleri: quatenus de plenitudine eructaret, nō osci-
taret de inanitate. Cautē quidem, ne quod alijs remissio, sibi esset tribulatio. Et ni-
hilominus castē, inuans enim, de cuius plenitudine omnes accipimus. Disce & tu,
non nisi de pleno effundere, nec Deo largior esse velis. Concha imietur fontem. Nō
manat ille in riuum, nec in lacum extenditur, donec suis saietur aquis. Non pu-
deat concham non esse suo fonte profusorem. Denique ipse fons viua, plenus in
seipso, & plenus seipso, nonnū prūdē ebulliens, & saliens in proxima secreta
colorum, omnia impleuit bonitate, & tunc demum impleitis secretioribus, superiori-
busq; partibus, erupit ad terras, & de super suo, homines ac iumenta saluauit, quem-
admodum multiplicauit misericordiam suam Deus? Prius interna repleuit, &
sic exundans ex multis miserationibus suis, visitauit terram, & inebriauit
eam,

cupiūt erant discipuli, in quorum necessitates pecunia loculorum Christi expendebatur. Dicitur enim Ioann. 4. Discipuli abierunt in ciuitatem, vt cibos emerent. Et Ioann. 13. dicitur, quod discipuli putabant, quia loculos habebat Iudas, quod dederet ei Iesus: Erne ea quae opus sunt nobis ad diem festum, aut egenis aliquid daret. Hæc S. Thomas. Ex quibus clarè patet, quod Christus loculos habuit, vt pecunia ipsorum in vsus pauperū conuerteretur, inter quos etiam pauperes erant & Apostoli. Quod subtrahit Theologus. Sed quia hoc argumentum est commune eorum, qui impugnant paupertatem in communi, vt patet ex Opusculis SS. Thomæ, & Bonauenturæ: ideo adducenda sunt ea, quæ hi SS. Doctores dicunt ad confutationē huius argumenti. Reuera enim perbellum est argumentum. Christus habuit loculos. Ergo Religiosi habeant oculos, scilicet, aureos. Simile est illud: Apostoli conseruabant pretia. Ergo Religiosi habeant prædia. Nimirum parua est differentia inter pretia & prædia. His argumentis vtitur & noster Grammaticus: sed errauit; voluit dicere Theologus. In gratiam ergo eius promam dicta Sanctorum. In primis ergo S. Thomas Opusc. 19. cap. 6. ait. Ad illud, quod octauo loco obijciatur dicendum, quod quamuis non sit præceptum, quod nihil pecunie ad vsus necessarios referueretur, est tamen consilium, nec Dominus loculos habuit, quasi aliàs ei non potuisset prouideri, sed vt infirmorum gerens personam; vt sibi licitum crederent quod a Christo obseruatum viderent; vnde Ioann. 12. super illud. Et loculos habens: dicit Glossa. Cui ministrant Angeli, loculos habet in sumptus pauperum, condescendens infirmis. Et super illud Psal. 103. Producens fenum iumentis: dicit Glossa. Dominus loculos habuit in vsus eorum qui cum ipso erant, & suos, personam infirmorum magis suscipiens, vt ibi: Tristis est anima mea. Habuit & religiosas mulieres in comitatu, quæ ministrabant ei de substantia sua. Prauidit enim multos infirmos futuros, & ista quesituros, & tamen loculos quos habebat ex possessionibus non impleuerat, sed ex his quos ei a deuotis fidelibus administrabantur. Et in responsione ad 14. Sicuti suprà dictum est Dominus, pecuniam referuari fecit ad necessarios vsus, vt infirmis condescenderet. Et ideo non est reputandum pro superstitione, si aliqui perfecti viri pecuniam referuare nolunt: sicuti etiam vt infirmis condescenderet, cum publicanis comedebat, & vinum bibens, & alijs cibarijs communiuer viens. Nec tamen reputandi sunt superstitiosi Sancti Patres in eremo, qui a vino, & alijs cibarijs delicatis abstinebant, & tamen Dominus quamuis pecuniam referuari fecerit, non tamen eam de aliquibus proprijs possessionibus habebat, sed magis ei a fidelibus per modum elemosynæ ministrabatur. Vnde dicitur Luc. 8. quod mulieres quedam sequebantur Dominum, ministrantes de facultatibus suis. Hæc S. Thomas.

Quid autem dicat s. Bonauentura deinceps aduerte. In primis ergo Opusculo, de Paup. Christi ait. Ad illud quod Christus habuit loculos.

los. Dicendum quoddam Christus habuit loculos, tribus de causis. Habuit enim loculos pro pauperibus alijs: secundum quod dicit Hieron. in auctoritate supra posita Christus tanta paupertatis fuit &c. Et hoc non tollit paupertatem summam. Habuit etiam loculos compariendo infirmis. Sicut dicitur in Glossa super illud Psalm. Producent fœnum iumentis; Dominus loculos habebat, vel habuit in usus eorum, qui cum eo erant, & suos: & religiosas mulieres in comitatu, quæ ei ministrabant de substantia sua, in his infirmorum magis personam suscipiens. Prævidit enim multos infirmos futuros, & ista quasi futuros, & ibi eorundem personam suscepit ubi dixit. Tristis est anima mea usque ad mortem. Et his duobus super illud Ioan. 12. Et quæ mittebantur &c. Glossa. Cui Angeli ministrabant, loculos habet in sumptus pauperum, condescendens infirmis. Habuit etiam loculos in articulo necessitatis, ut potest quando transibant per Samaritanos. In quo etiam articulo discipulis loculos habere permisit, secundum illud. Quando misi vos sine sacculo, & pera, &c. Glossa. Non eadem regula viuendi, persecutionis, quæ pacis tempore, discipulos informat. Missi quidem discipulis ad prædicandum, ne quid tollerem in via præcipit, ordinans scilicet, ut qui Euangelium nuntiant, de Euangelio viuant. Instante verò mortis articulo, & tota illa genere Pastorem simul & gregem persequente, congruam temporis illi regulam decreuit, permittens ut tollerent necessaria victui, donec sopita persecutionum insania, tempus Euangelizandi redeat. Ex his enim Glossis manifestè apparet, quod modus habendi loculos in Domino in nullo minuit paupertatem. Sic enim Dominus condescendit infirmitati, & necessitati, ut tamen salua esset forma paupertatis, & exemplum quod præcipue monstrare venerat hominibus. Iuxta quod dicit Apostolus. Factus est pro nobis egenus, ut illius inopia diuites essemus, paupertatem scilicet altissimam voluntarie imitando. Hæc ibi. In Apologia verò Pauperum sic ait. Unigenitus Dei, cum diues esset in omnes, pro nobis adeo factus est egenus, ut alieno cibo vesceretur. Non sine magna dispensatione diuini consilij loculos fecit deferri, quorum tamen custodia illum deputauit discipulum, quem furem ac proditorem præsciebat esse futurum. Habuit enim loculos Christus ad consolandum infirmos, ad refellendum improbos, & ad informandum perfectos. Unde & huiusmodi actus, scilicet, habere, loculos in Christo, respectu infirmorum, fuit condescensiuus, ad consolandum eos, qui proprijs oculis carere nolunt sicut August. ait in lib. de Oper. Monach. Dominus more misericordia sua, infirmioribus compatiens, cum ei Angeli possenti ministrare, loculos habebat, quibus mitteretur pecunia, quæ conferebatur, utique à bonis fidelibus, eorum victui necessaria, quos loculos Iuda commendauit. Respectu autem impiorum, fuit actus commonitorijs, primo quidem ad refellendum hæreticos, qui loculos reprobant, & detestantur. Unde August. super Ioann. Homil. 50. Quare loculos habuit, cui Angeli ministrabant, nisi quia Ecclesia loculos ipsius habitura erat? Unde & loculos habebat, ut doceret non esse peccatum loculos habere. In his Augustinus Manichæorum refellit impietatem condemnantium Ecclesiæ statum, propter rerum temporalium possessionem. Secundum

communitarius fuit, ad deterrendum auaros, qui loculos concupiscunt. Quamquam enim ad mitigationem cupiditatis, Dominus Iuda loculos commisisset, ipse tamē ad eam cupiditatis igne exarsit, ut ipsum Dominum pretio paruo vendideret. Vnde Chrysost. super Ioann. Si verò quis scrutabitur, quid furi existenti loculos commisit pauperum, & dispensare fecit auarum existentem? ut omnem absunderet occasionem? Etenim sufficientem habebat ex localo concupiscentia mitigationem: sed propter nequitiam multam, quam volebat comprimere Christus, multa condescensione ad eum utens, non incusabat surripientem, obstruens perniciosam concupiscentiam, & omnem auferens occasionem. Hucusque Chrysost. aperit declarans, quod non penuria pauperum, sed nequitia cupida mentis, causa fuit tantæ impietatis. Respectu verò perfecturum fuit actus informatorius. Siquidem quantum ad modum habendi, forma fuit perfectionis in Ecclesiasticis personis, maxime Cœnobitis, ut ad exemplū Christi, & discipulorum eius, nullus sibi quicquam appropriet, sed habeant omnia communia. Vnde August. super Ioann. Habebat Dominus loculos, & a fidelibus oblata conseruans suorum necessitatibus, & alijs indigentibus tribuobat. Tunc primum Ecclesiastica pecunia forma est instituta, ut intelligeremus, quod precipit, non cogitandum de crastino esse, non ad hoc fuisse præceptum, ut nihil pecunie seruaretur a Sanctis, sed ne Deo propter ista seruiatur. Hæc August. Quæ formam regulariter viuendum describens, sicut habetur 12. q. 1. ait. Cùm bonis nostræ Congregationis fratres non solum facultatibus, sed et voluntatibus proprijs, ipsa Ordinis susceptione renuntiauerint, certum est nihil habere, possidere, dare, vel accipere sine superioris licentia debere. Quantum autē ad modum dispensandi, forma fuit perfectionis in Ecclesia Prælati, ut exemplō Christi bona Ecclesiastica dispensem, ad sustentationē ministrorum Ecclesiæ, & ad pauperum releuandas miseras. Vnde Chrysost. super Ioann. de localis Christi loquens, quæstionem proponit. Qualiter, inquit, non pereram, non virga, non es iubens deserto, marsupium ferebat? Respondens subdit. Ad inopum ministerium, ut discas, quoniam valde pauperem, & crucifixum, huius oportet partem multam facere procuracionem. Multa enim ad nostram dispensans doctrinam agebat. In his ostendit Chrysost. quod viris perfectis comperat, miserabilium personarum gerere curam, quod maxime locum habet in Prælati Ecclesiæ, quorum perfectioni consonat, ut & spiritualiter, & etiam corporaliter, pascendis sibi commissis gregibus intendant. Vnde Prosper in lib. de Vita Contemplatiua. Scientes viri Sancti, nihil aliud esse res Ecclesiæ, nisi vota fidelium, & prelia peccatorum, & patrimonium pauperum, non eas vendicauerunt in usus suos, ut proprias, sed commendatis, pauperibus erogauerunt: hoc est, possidendo contemnere; non sibi, sed alijs possidere, & nec cupiditate habendi, Ecclesiæ facultates ambire: sed pietate subueniendi, eas suscipere, & quod habet Ecclesiæ, cum omnibus nihil habentibus habere commune, nec aliquid inde eis, qui sibi sufficiunt, de suo erogare, cū nihil aliud sit habentibus dare, quā perdere. Quantum verò ad modū viuendi, forma fuit perfectionis ipsi populi, ac cæteris huiusmodi paupertatem professis, ut cum ex amore paupertatis, scin-

per carere loculis cupiant, solum quando aperta necessitatis urget articulus loculos ferant. Ipse siquidem Christus sustentabatur a suscipientibus, vel a mulieribus comitantibus eum, sicut in Luca scribitur, quod ibant cum eo mulieres: quae ministrabant ei de facultatibus suis. Cum tamen per Samariam transiit, in qua quidem ciuitate (ut dicit Euangelista) hospitium habere non potuit, de loculis vixit: sicut dicitur in Ioanne: quod discipuli abierant in ciuitatem, ut cibos emerent. Vnde super illud Luca. Quando misi vos sine sacculo & pera, &c. dicit Glossa. Si per inhospitales regiones transimus, plura viatici causa licet portari, quam domi habeamus. Constitat autem quod valde pauper est, qui plura portat in via, quam habeat, ubi habitat habitatione determinata. Quod si forte quis dicat perfectionis formam nullo tempore esse intermittendam. Respondet ad hoc Beda super Lucam, dicens super illud. Nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram. Non eandem viuendi regulam persecutionis, quae pacis tempore insinuat. Sunt namque virtutes, quae semper obnixaeque tenenda sunt, & sunt quae tempore, locoque prouida sunt discretione mutandae. Quis enim nesciat viscera misericordiae, benignitatem, humanitatem, patientiam, modestiam, castitatem, fidem, spem, charitatem, & his similia, sine ulla temporum intercapedine esse seruanda? At verò famam, vigiliam, nuditatem, lectionem, psalmodiam, orationem, laborem operandi, doctrinam, silentium, & cetera huiusmodi, si quis semper exequenda putauerit, non modò se horum fructu priuabit, sed & notam indiscretae obstinationis incurret. Magister itaque Deusque virtutum, ut modum discretionis insinuet, missi ad praedicandum discipulis, ne quid tollerent in via praecipit, videlicet ordinans, ut qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuunt. Mortis verò tempore illo instare, & tota simul gente pastorem gregemque persequente, congruam temporis decreuit regulam, pecuniam, scilicet, victus necessariam, donec sopita persecutionum insania, tempus euangelizandi redeat, tollere permittendo. Hac Beda. Ex praedictis ergo patenter elucet, quod omnis perfectionis splendor & speculù Iesus Christus, ob sex rationes praefatas, ac triplicem utilitatem aggregatione quadam, in perfectionis senarium consurgentem, mirabili quodam modo in habendo loculos, & infirmos simplici modo consolatur, & impios dupliciter arguit, & perfectos tribus modis informat. In quibus & illud est omni admiratione, & laude, & imitatione dignissimum, quod sic paupertatem Christus tenuit, ut statum diuitum non damnares, sic & habentibus pecuniam conformem se reddat, ut paupertatis summa formam perfecte seruaret. Vnde super illud Matth. Vaad ad mare. Glossa. Dominus tanta paupertatis fuit, ut vnde tributa solueret, non haberet. Iudas quidem communia in loculis habebat, sed res pauperum in vsus suos conuertere, nefas duxit, ipsum dans exemplum nobis. Hac Glossa. Non igitur loculi Christi ad fomentum cupiditatis trahendi sunt. Sicut enim in Salvatore nostro crucifixo nihil fuit, quod seculares glorias, aut delicias sciret, sic nil egit, nihil docuit, per quod mundi diuitias appetendas esse monstraret, quin potius ut nos ad perfecta paupertatis amorem accenderet, in huius mundi campum hostem expugnaturus ingrediens, de pauperissima Matre pauperimus prodigi: sed

& bo-

Et hostiam Deo Patri ut Pontifex offerens, nudus in cruce pendit, necnon ut veritas eius tanquam perfectissima rectitudinis, nequaquam discordaret, medium ab extremis, tota vita ipsius caminus paupertatis fuit. Huius igitur inuictissimi Ducis nuditate, tanquam armaturæ circumdati, et in eo sperantes, qui ait: Confidite, ego vici mundum, in ipsius pauperis crucifixi nomine, hostiles excipiamus insultus. Hæc S. Bonaventura. Quibus manifestè monstrauit infirmitatē Theologi, utpotè qui argumentum infirmorum protulerit: neque est necesse amplius ea expendere.

PROPOSITIO CXI.

Et discipuli eius post eius resurrectionem, à quibus omnis Religio sumpsit originem, pretia prediorum conseruabant, et distribuebant illa, prout unicuique opus erat.

QUIA istud argumentum de Apostolis tempore S. Th. obijciatur ab impugnantibus paupertatem in communi, consultum est adducere ea, quæ S. Thomas docet de Paupertate Apostolica. In primis ergo Opusc. 17. cap. 15. sic ait. Dominus electis duodecim Apostolis, ad prædicandum eos mittens, concessa eis miraculorum potestate, inter cætera vita documenta, primò inducit paupertatis doctrinam, dicens Matth. 10. Nolite possidere aurum, neque argenti in zonis vestris, non peram in via. Quod exponens Eusebius Casar. dicit. Prohibebat eis auri et argenti, et aris possessionem, præcognitione futurorum. Contemplabatur enim quod qui sapiendi erant per eos, et ab incurabilibus passionibus liberandi, vellent eis cedere in omnibus bonis suis. Et post aliquam subdit. Putabat oportere conductos artha Regni Dei, terrena despiciere, ut nec argentum, nec aurum, nec possessiones, nec quicquam eorum, quæ mortales appetiunt, cōdignam existiment, datis sibi celestibus opibus. Nec non cum milites eos faceret regni Dei, monebat eos colere paupertatem. Nullus enim militans Deo, implicat se huius vita negotiis, ut placeat Deo: et sic Hieron. dicit super Matth. Qui diuitias detruncauerat, scilicet, in verbis præmissis propemodum etiā vitæ necessaria amputat, ut Apost. Doctores Religionis, qui instituere omnia Dei prouidentia gubernari, se ipsos ostenderent nihil cogitare de crastino: et sicut Chrysost. dicit super Matth. Per hoc præceptum primo quidem Dominus discipulos facit non esse subiectos: secundò ab omni eos liberat solitudine, ut vacationem omnem tribuam verbo Dei: tertio docet eos suam virtutem. Qualis ergo esse debeat, qui euangelizat regnum Dei,

præceptis euangelicis designatur, hoc est ut subsides temporalis adminicula non requiratur, fideiq; totius inherens, putet quò minus ista requiratur, magis posse suppetere: ut Ambrosius dicit super Lucā. Manifestū est autē, quòd si Apostoli possessiones suscepisset, nō minus, sed multo magis suspecti fuissent, quod propter quæstum prædicarent, quàm si aurum vel argentum possiderent: multo etiam maiori sollicitudine, circa agrorum culturā occuparentur, multoq; maius est secularē adminiculum ex agris, vel vineis possessis quàm si bona mobilia habeantur. Manifestū est igitur secundum exposi-
 nes præmissas, Apostolis interdictum fuisse, ne agros, vel vineas, vel alia huiusmodi bona immobilia possiderent. Quis autem dicat nisi hæreticus, primam instructionem discipulorum à Christo, perfectioni Euangelica derogare? Mentiuntur ergo in doctrina fidei, dicentes, minoris esse perfectionis eos, qui dominantibus possessionibus carent. Est autem ulterius considerandū, qualiter præcepta Domini præmissa, fuerant ab Apostolis obseruata: quia ut August. dicit in libro contra mendacium: diuina scriptura non solum præcepta Dei retinet, sed etiam vitam moreque iustorum, ut si fortè occultum est, quemadmodum accipiendum sit quòd præcipitur, in factis iustorum intelligatur. Quod autem nihil temporalium possiderent, aut etiam in via deserent, ante tempus passionis, aperte ostenditur ex hoc quòd legitur Luca 22. vbi Dominus discipulis dixit. Quando misi vos sine sacculo & pera, & calceamentis, nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerunt. Nihil. Sed quia ibi subditur. Dixit ergo eis. Sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram: possit alicui videri, quòd Dominus totaliter priora præcepta relaxauerit. Sed hæc relaxationem, quantum ad personas Apostolorum, ad solum tempus imminētis persecutionis esse referendam, apparet ex verbis Bedæ qui dicit. Non eadem viuendi regula persecutionis tempore, qua pacis, discipulos informat. Missis quidem discipulis ad prædicandum, ne quid tollerent in via præcipi, ordinans, scilicet, ut qui Euangelium nuntiant, de Euangelio viuant. Moris verò instante periculo, & tota simul gente pastorem gregemque persequente, congruam temporis regulam decernit, permittens ut tollant victus necessaria donec sopita insania persecutorum, tempus euangelizandi redeat. Vbi nobis quoque dat exemplum, ex iusta nonnunquam causa istante, quædam de nostri propositi rigore, posse sine culpa intermitteri. Ex quo etiam apparet ad rigorem Euangelica disciplina pertinere, quòd aliquis careat omni terrenā possessione: quid autem saper hoc Apostoli post passionem seruauerunt, & seruandum tradiderunt; aperte in Act. Apostolorum docetur. Legitur enim Act. 4. quòd multitudinis credentium erat cor vnum, & animus vna, nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Et ne aliquis dicat, eos habuisse possessiones communes, puta agros, vel vineas, vel aliquid huiusmodi, hoc ex sequentis excluditur. Sequitur enim. Quotquot possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes as-
 ferebant preia eorum quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum. Ex quo patet hanc esse Euangelicā vitam obseruantiam; ut ea quæ ad neces-
 sitatem

sitatem vitæ pertinent, possideantur communiter, possessionibus omnino à possessoribus abdicatis. Quod autem hoc ad abundantiorē perfectionem pertineat, apparet per August. in lib. de doctrina Christiana ubi dicit. Qui crediderunt ex Iudæis ex quibus facta est prima Ecclesia Hierosolymis, satis ostenderunt, quanta utilitas fuerit sub pedagogo. id est, sub lege custodiri. Namque tam capaces existerunt Spiritus Sancti, ut omnia sua venderent, eorumque pretium indigentibus distribuendum, ante Apostolorum pedes ponerent. Et postea subdit. Non enim hoc villas Ecclesias gentium fecisse scriptum est, quia non tam propè inuenti erant, qui simulachra manufacta Deos habebant. Videtur tamen huius rei aliā rationem assignare Melchisedes Papa, qui ut habetur 12. quest. 1. dicit. Futuram Ecclesiam ingenibus Apostoli prauiderant: idcirco prædia in Iudæa minime sunt adepti, sed pretia tantummodo ad fouendos egenes. At verò cum inter turbines, & aduersamundi succresceret Ecclesia, ad hoc usque peruenit, ut non solum gentes: sed etiam Romani Principes, qui totius orbis Monarchiam tenebant, ad fidem Christi, & baptismi Sacramenta concurrerent. Ex quibus vir Religiosissimus Constantinus primus licentiam dedit, non solum fieri Christianos, sed etiam fabricandi Ecclesias, & prædia constitui tribuenda. Et in sequenti capite dicit Urban. Papa. Videntes Summi Sacerdotes, & alij, atque Leuitæ, & reliqui fideles, plus utilitatis posse conserre, si hereditates, & agros quos vendebant; Ecclesijs quibus præsidebant Episcopi traderent, eo quod ex sumptibus eorum, tam præsentibus, quàm futuris temporibus, plura & electiora possent ministrare fidelibus communem vitam ducentibus, quàm ex pretio eorum; caperunt prædia & agros, quos vendere solebant, maioribus Ecclesijs tradere, & ex sumptibus eorum viuere. Ex his ergo videtur, quod melius sit possessiones in communi habere, quàm alia mobilia ad victum pertinentia, & quod in primitiua Ecclesia prædia vendebantur; non quia hoc esset melius, sed quia prauidebant Apostoli, quod apud Iudæos Ecclesia duratura non erat, partim propter infidelitatem, partim propter excidium, quod eis imminerebat. Sed si quis rectè consideret, hæc præmissis non contrariantur. Ecclesia enim in sui primordio in omnibus membris suis talis fuit, qualis post modum fuisse apud perfectos quoscunque inuenitur. Sicut enim natura, sic & gratia debuit à perfectis initium assumere: & ideo Apostoli, secundum illum statum fidelium, vias ordinauerunt perfectioni conuenientem; unde dicit Hieronymus in lib. de Illust. viris. Apparet talem primam Christo credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc Monachi esse nuuntur, & cupiunt, ut nihil cuiusquam proprium sit, nullus inter eos diues, nullus pauper, patrimonij egenibus diuidantur, orationi vacetur, & psalmis, doctrina quoque, & continentia. Hic autem modus viuendi perfectioni congruus fuit apud primos credentes, non solum in Iudæa sub Apostolis, sed etiam apud Aegyptum sub Marco Evangelista, ubi ibidem Hieronymus dicit, & sicut in 2. libro Ecclesiastica Historiæ narratur. Processu vero temporis, multi in Ecclesiam erant intraturi, qui ab hac perfectione deficerent, quod non erat futurum ante Iudæos.

Iudeorum excidium, sed Ecclesia apud gentes multiplicata. Quod postquam contigit, uile indicauerunt Ecclesiarum Prælati, ut prædia & agri Ecclesijs conferrentur, non propter perfectiores quosque, sed propter imperfectiores, qui ad primorum fidelium perfectiorem attingere non valerent. Et Opusc. 19. cap. 6. ad 15. ait. Quod Apostoli reseruabant pecunias, & etiam colligebant, ut sanctis pauperibus, qui prædia sua vendiderant propter Christum, necessaria ministrarent: nec tamen illas pecunias habebant ex aliquibus possessionibus, sed ex elemosynis fidelium. Quod etiam dicitur, quod nullus egenus erat inter eos, non est intelligendum, quin Apostoli, & primitiue Ecclesia discipuli, multas egestates, & penurias sustinerint propter Christum: cum dicatur 1. Cor. 4. Usque in hanc horam esurimus, & sitimus. &c. & 2. Cor. 6. In multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus. Glossa. victus vel vestitus: sed quia de his quæ haberi poterant, unicuique secundum quod opus erat, irribuebant, ut quantum ei facultas suppeteret, omnium indigentias releuarent. Et iterum ad 16. Quamuis illud præceptum: In uiam gentium ne abieritis; fuerit post resurrectionem totaliter reuocatum, eo quod primum oportebat Iudeis uerbum Dei loqui, & sic transire ad gentes, ut dicitur Actor. 13. tamen hac, quod Dominus dixerat Apostolis, quod non secum necessaria ferrent, non totaliter reuocauit in cæna, sed solum tempore persecutionis, quando à persecutoribus necessaria habere non potuissent: unde Luca 22. Quando misi uos, &c. Glossa. Non eadem uiuendi regula persecutionis tempore, qua pacis, discipulos informat. Missis siquidem discipulis ad prædicandum, ne quid tollerent in uia præcepit, ordinans, scilicet, ut qui Euangelium nuntiat, de Euangelio uiuat. Instante uero moris articulo, & tota illa gente pastorem simul ac gregem persequente congruam temporis regulam decernit, permittens necessaria victui, donec sopita persecutorum insania, iterum euangelizandi redeat. Et Glossa dicit. In hoc nobis quoque datur exemplum, ut nonnunquam causa instante, quadam de nostri propositi rigore, sine culpa intermittere possimus. uerbi gratia. Si per inhospitales regiones iter agimus plura uia tici causa licet portare, quam domi habeamus. Sed quia quidam heretici, quorum est illa obiectio, glossam non recipiunt, ipso textu ostendimus, quod multiplicatis fidelibus discipuli Christi secum necessaria in uia non portabant. Dicitur enim in ult. Cau. Ioann. Charissime fideliter facis, quicquid operaris in fratres, & hoc in peregrinos. Et infra. Pro nomine eius perfecti sunt nihil accipientes à gentilibus: nos ergo debemus suscipere huiusmodi. Non autem esset necessarium quamuis à gentilibus nihil acciperent, quod reciperentur à fidelibus, si secum necessaria ad victum deferrent: quod etiam patet per Glossam ibi, quæ dicit. Pro nomine eius perfecti sum, alieni à rebus proprijs. Hæc S. Thomas. Ex quibus patet, Apostolos paupertatem in communi seruasse: & licet pretia prædiorum conseruabant, hoc tamen erat propter elargitiones in fideles, & quia ea quæ ad necessitatem uitæ pertinebant, possidebantur ab eis communiter, possessionibus omnino

ninò à possessoribus abdicatis. Et hic erat modus viuendi perfectioni congruus, qualis fuit apud primos credentes. Processu verò temporis multi erant in Ecclesiam intraturi, qui ab hac perfectione deficerent, ideò vtile iudicauerunt Ecclesiarum Prælati, vt prædia, & agri Ecclesijs conferrentur, non propter perfectiores quosque, sed propter infirmiores, qui ad primorum fidelium perfectionem attingere nò valerent. Vnde patet quòd propter perfectissimas Religiones non expedit habere prædia. Theologus ergo infirmiorum, & eorum qui ad primorum fidelium perfectionem attingere non valent, argumentum, iuxta S. Thomam, produxit.

PROPOSITIO XCII.

Quin etiamsi Apostoli vni loco, vti nunc Religiosorum Monasteria, fuissent adstricti, nec in ea suorum paucitate debuissent circuire tot mundi regiones, proculdubio stabiles, & certos redditus acceptassent.

HÆC Propositio multum derogat perfectioni paupertatis Apostolorum; imò meo iudicio videtur hæresim inuoluere: quæ omnia ordinatè sequentibus rationibus probo.

Prima ratio incipit à Capite Christo. Christus enim quamuis vni loco Iudææ fuit adstrictus, (eo modo, quo nunc Religiosorum Prædicatorum, possessiones in communi habentium Monasteria, vni loco, scilicet, regno, sunt adstricta, quamuis in illo regno multis in locis ipsi Religiosi prædicent,) nec circuiuit tot mundi regiones, nihilominus stabiles, & certos redditus non acceptauit, sed paupertatem etiam in communi professus est. Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, nec in ea suorum paucitate debuissent circuire tot mundi regiones, non tamen stabiles, ac certos redditus acceptassent. Nunquit .n. discipuli à Magistro, serui à Domino, Apostoli à Christo discordassent? Impium est sanè dicere, quod ab exemplo Christi discrepassent.

Secunda ratio est talis. Apostoli tunc dum cum eis erat sponsus, vni loco adstricti erant, sicut & Christus: & tamen Christus dederat eis præceptum Matth. 10. *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris: non poram in via, neque duas tunicas, neque calceamenta,*

neque virgam. Ergo etiam fuissent vni loco adstricti, nec debuissent circuire tot mundi regiones, non tamen acceptassent certos, & stabiles redditus.

Tertia ratio desumitur ex fine propter quē Christus dedit tale præceptum Apostolis, quem S. Thomas explicat Opusc. 17. cap. 15. verba eius sunt. *Nolite possidere aurum, neq; argentum in zonis vestris, non per a in via. Quod exponens Eusebius Casar, dicit: prohibebat eis auri, & argenti, & aris possessionem, præ cognitione futurorum. Contemplabatur .n., quod qui sanandi erant per eos, & ab incurabilibus passionibus liberandi, vellem eis cedere in omnibus bonis suis. Sed etiam si Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen sanandi per eos, & ab innumerabilibus passionibus liberandi, vellem eis cedere in omnibus bonis suis. Ergo etiam si vni loco fuissent adstricti, ex præcepto Christi non acceptassent bona. Pergit S. Thomas, & adfert, ex eodē Eusebio. Putabat oportere cōductos arrha Regni Dei, terrena despicere, vt nec aurum, nec argentum, nec possessiones, nec quicquam eorum, quæ mortales appetiuntur, condignum existiment, datis sibi celestibus opibus. Necnon cum milites eos faceret regni Dei, monebat eos colere paupertatem. Nullus enim militans Deo, implicat se huius vitæ negotijs, vt placeat Deo. Sed etiam si Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen conducti fuissent arrha regni Dei, tanquā milites eiusdem regni Dei. Ergo etiam si fuissent adstricti vni loco, non aurum, nō argentum, non possessiones habuissent, sed paupertatem, utiq; in communi, coluissent, & non se implicassent huius vitæ negotijs, vt placeret Deo. Subdit S. Thomas: *Et sic Hieronymus dicit super Matth. Qui dimittis detruncauerat, scilicet in verbis præmissis, propemodum etiā vitæ necessaria amputat, vt Apostoli Doctores vera religionis, qui instituebant, omnia Dei prouidentia gubernari, se ipsos ostenderent, nihil cogitare de crastino. Sed etiam si Apostoli fuissent vni loco adstricti, tamen omnia Dei prouidentia crederent gubernari, & se ipsos ostenderent nihil cogitare de crastino. Ergo etiam si Apostoli vni loco fuissent adstricti, non tamen aurum, argentum, aut possessiones habuissent. vltra addit Diuus Tho. Et sicut Chrysostomus dicit super Matth. Per hoc præceptum, vtrumquidē Dominus discipulos facit esse subiectos: secundo ab omni eos liberat solitudine, vt vacationem omnem tribuant verbo Dei: tertio docet eos suam virtutem. Sed etiam si Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen non fuissent subiecti, & ab omni liberi solitudine, vacationem omnem tribuissent verbo Dei, & virtutem Dei sensissent. Ergo etiam si Apostoli vni loco fuissent adstricti, non aurum, non argentum possiderent. Amplius S. Th. ait. Qualis ergo debeat esse qui euangelizat regnum Dei præceptis Euangelicis designatur, hoc est, vt subsidij secularis adminicula non requirat, fideiq; totus inhaerens, putet quid minus ista requirat magis posse superpetere, vt Ambrosius dicit super Lucam. Sed etiam si Apostoli vni loco fuissent**

sent adstricti, tamen subsidij secularis adminicula non requirerent, si dei que toti inherentes; putarent quod minus ista requirerent, magis posse iupperere. Ergo etiam si vni loco fuissent adstricti, possessiones non habuissent.

Quarta ratio sumitur ex verbis eiusdem Sancti Thomæ loco citato. *Manifestum est, inquit, quod si Apostoli possessionem suscepissent, non minus, sed multo magis fuissent suspecti, quod propter questum predicarent, quam si aurum, vel argentum possiderent: multo etiam maiori sollicitudine, circa agrorum culturam occuparentur, multoque maius est saculare adminiculum, ex agris, vel vineis possessis, quam si bona mobilia haberentur.* Sed etiam si Apostoli vni loco fuissent adstricti, & si in illo loco possessiones acceptantes, non minus, sed multo magis suspecti fuissent, quod propter questum predicarent, & maiori sollicitudine, circa agrorum culturam occuparentur. Ergo etiam si Apostoli vni loco fuissent adstricti, possessiones tamen non acceptassent. Conlonat huic rationi id, quod habet S. Thomas 3. p. q. 40. art. 3. in corp. Si Christus diuitias haberet, cupiditati eius predicatio adscriberetur. Vnde Hieronym. dicit super Matth. Quod si discipuli eius diuitias habuissent, viderentur non causa saluæ hominum, sed causa lucri predicasse. Et eadem ratio est de Christo. Ergo etiam si Apostoli vni loco fuissent adstricti diuitias non habuissent: nam alias cupiditati eorum predicatio adscriberetur, & viderentur, non causa salutis hominum, sed causa lucri predicasse.

Quinta ratio sumitur ex verbis S. Tho. loco immediatè citato, ubi inter alias rationes, quare Christum decuit in hoc mundo pauperem vitam ducere, hanc quartam addert: *Ut tanto maior virtus diuinitatis eius ostenderetur, quamò per paupertatem videbatur abiectior.* Vnde dicitur in quodam sermone Epbesini Concilij: *Omnia paupera & vilia elegit: annis medicaria, & plurimis obsecra; ut diuinitas cognosceretur orbem transformasse totarum propterea pauperculam elegit Matrem, pauperiorem patriam, egenus fuit pecunijs, & hoc tibi exponis prae sepe.* Hæc S. Th. Addo ego, quod & pauperes Apostolos elegit, ut habetur Iac. 2. *Audite fratres mei dilectissimi, nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & heredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se?* Idèò Luc. 7. inter alia signa aduentus veri Messiae ponit: *pauperes euangelizatur.* Sed etiam si Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen per eos virtus diuinitatis Christi ostenderetur. Ergo etiam si Apostoli vni loco fuissent adstricti, fuissent tamè per paupertatem abiecti: imò tantò per paupertatem abiectiores, quanto per eos maior virtus diuinitatis Christi debebat ostendi. Eò magis quia Christus quamuis manserit simul cum Sanctissima Matre iua, & Patre suo putatio, satis longo tempore filij, vni loco adstrictus; tamen in paupertate vixit, & non diuites, qui sibi ministrarent, elegit. Ergo & Apostoli ad imitationem

huius capitis, quamuis vni loco adstricti, paupertatem tamen coluissent.

Sexta ratio spectat ad idem, & sumitur ex verbis Pauli 1. Cor. cap. 1. *Videte, inquit, vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; sed quia stulti a mundi elegit Deus, ut confundat sapientes: & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia: & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quae non sunt, ut ea quae sunt destrueret: ut non gloriaretur omnis caro in conspectu eius.* Ex ipso autem vos estis in Christo IESU, qui factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio: ut quemadmodum scriptum est. *Qui gloriatur, in Domino gloriatur.* Ideò & Paulus cap. 2. eiusdem Epistolae, ait. *Et ego in infirmitate, & timore, & tremore multo fui apud vos. sed etiam si Apostoli vni loco fuisset adstricti, voluisset Deus, ut non gloriaretur omnis caro in conspectu eius. Ergo etiam si Apostoli fuissent vni loco adstricti, ordinasset Deus, ut essent infirmi, ignobiles, contemptibiles, & quasi non essent. Non essent autem contemptibiles, si diuitias haberent.*

Septima ratio reducitur ad idem, & sumitur ex verbis Pauli 1. ad Corinth. cap. 4. *Puto quod Deus nos Apostolos nouissimos ostendit, quàm morti destinatos: quia spectaculum facti sumus mundo, & Angelis, & hominibus. Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo: nos infirmi, vos autem fortes: vos nobiles, vos autem ignobiles. Vsq; in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colapbis cadimur, & instabiles sumus, & laboramus operam nesci manibus nostris: maledicimur, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus: blasphemamur, & obsecramus: tanquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsema vsque adhuc. Sed etiam si Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen fuissent spectaculum mundo, & Angelis, & hominibus. Ergo etiam si fuissent vni loco adstricti, & esurirent, & sitirent, & nudi essent, & laborarent operantes manibus suis, tanquam purgamenta huius mundi fierent, omnium peripsema.*

Octaua ratio sumitur ex substantia gloriæ Sancti Pauli 1. ad Cor. 11. *Quoniam multi gloriantur secundum carnem, & ego gloriabor. Libenter enim sufferis insipientes, cum sis ipsi sapientes. Sustineas enim si quis in seruitutem redigit, si quis deuorat, si quis accipit, si quis in faciem vos cadit. Secundum ignobilitatem dico, quasi nos fuerimus infirmi in hac parie. In quo quis audeat (in insipientia dico) audeo & ego. Hebræi sunt, & ego: Israëlita sum & ego: Semen Abrahæ sum, & ego. Ministri Christi sumus (ut minus sapiens dico) plus ego: in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in moribus frequenter. A Indatus quinquies quadragenis, vna minus accepi. Ter virgis casus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, in itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus: in labore*

labore & arumna, in vigilijs multis, in fame, & siti, in ieiunijs multis, in frigore, & nuditate: prater ea qua intrinsecus sunt instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Si gloriari oportet, qua infirmitas mea sunt gloriabor. Deus & Pater Domini N. Iesu Christi, qui est benedictus in secula, scit quod non mentior. Damasci Propositus Genis Areie Regis, custodiebat civitatem Damascenorum, ut me comprehenderet: & per fenestram in sportam dimissus sum per murum, & sic effugi manus eius. Hæc ibi. Capite verò 12. ait. Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabites in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis: in contumelijs, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustijs pro Christo. Cum enim infirmor, tunc potens sum. Factus sum insipiens, vos me cõgistsis. Ego enim a vobis debui commendari: nihil enim minus fui ab ijs qui sunt supra modum Apostoli, tamen si nihil sum: Signa autem Apostolatus mei facta sunt super vos, in omni patientia, in signis, & prodigijs, & virtutibus. Hæc Paulus: Hæc autem omnia dicit in ordine ad illud quod habet cap. 10. Qui gloriatur in Domino gloriatur. Sed etiam si Paulus fuisset vni loco adstrictus, tamen gloriaretur in his, quæ infirmitatis suæ essent, & signa Apostolatus eius fuissent in omni patientia, ut gloria eius tota esset in Domino. Ergo etiam si Paulus fuisset vni loco adstrictus, fuisset tamen in vigilijs multis, in fame, & siti, in ieiunijs multis, in frigore, & nuditate &c.

Nona ratio sumitur ex verbis Pauli ad Galat. 6. Mibi, inquit, absit gloriari, nisi in cruce Domini Nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Sed etiam si Paulus vni loco fuisset adstrictus non fuisset euacuata gloria eius in cruce Christi. Ergo etiam si Paulus vni loco fuisset adstrictus, diuitias mundi in cruce fixisset, & mundus in eo nihil sui agnouisset.

Decima ratio sumitur ex verbis Pauli ad Philip. 3. Quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbitratu sum propter Christum detrimenta. Veruntamen existimo omnia detrimentum esse, propter eminentem scientiam Iesu Christi Domini mei: propter quem omnia detrimentum feci, & arbutor ut stercora, ut Christum lucrificam. Sed etiam si Apostolus vni loco fuisset adstrictus, non fuisset exinanius amor eius erga Christum. Ergo etiam si Paulus vni loco fuisset adstrictus, omnia detrimentum fecisset propter Christum.

Vndecima ratio, & colligitur ex omnibus causis finalibus præscriptis, quare Apostoli non possederint aurum, & argentum, & possessiones. Theologus. n. causam huius assignat, quia nimirum vni loco non fuerunt adstricti, & in ea suorum paucitate debebant circuire tot mundi regiones. Ex Sac. aut Script. & SS. Patribus, aliæ causæ habentur paupertatis adeo strictæ Apostolorum, nimirum, quia Christus præcognoscebat, quod sanandi per eos, vellent cedere omnibus bonis suis, ideo prohibuit.

buit eis possessiones: & quia oportebat cōductos artha regni Dei terrena despiciere; & quia instituebantur, vt crederent omnia Dei prouidentia gubernari; & vt non essent subiecti, sed liberi à solitudine; & scirent Dei virtutem, & subsidij secularis adminicula non requirent; sed fidei toti inhaerent, & vt non essent suspecti, quod propter quæstum prædicarent, siue vt prædicario eorum cupiditati non adscriberetur: & vt virtus diuinitatis Christi monstraretur, qui per pauperes & abiectos, mundum in melius commutauit; & vt tota gloria eorum esset in Domino, seu cruce Christi; & vt essent spectaculum mundo, & Angelis, & hominibus; & vt signum Apostolarum eorum esset in omni patientia: & vt abstracti à terrenis, per amorem accésus erga Christum, tota eorum conuersatio esset in cælis. Quæ quidem omnes causa paupertatis strictissimæ Apostolorum, subsistunt plenè, perfectè, & integrè, etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti. Ergo necesse est dicere, quod etiam subsisteret ipsillumet præceptum paupertatis datum sibi à Domino, etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti. Permanente enim causa finali præcepti in aliqua hypotesi, non possumus præsumere, quod præceptum non liget in illa hypotesi.

Duodecima ratio sit talis. Theologus videtur docere Paupertatē Apostolos coluisse, necessitatis non perfectionis gratia: in quo equidē redeolet hæc sim; quia supra probatum est, esse contrariam fidei Christianæ doctrinam asserentium paupertatem ad perfectionem non pertinere. *Quia, inquit, vni loco non erant adstricti, sed deuebant circuire tot mundi regiones, ideo certos & stabiles redditus non acceptarunt.* Ad enim indicant illa verba. *Quin etiam si Apostoli vni loco, vti nunc Religiosorum Monasteria, fuisset adstricti, nec in ea suorum paucitate debuissent circuire tot mundi regiones, proculdubio etiam stabiles, ac certos redditus acceptassent.* Necessitatis ergo gratia, Apostoli certos ac stabiles redditus nō acceptarunt. Sed alias Sancti Patres docent, & sufficiat pro omnibus Theologo S. Thomas, quod paupertas in Apostolis erat perfectionis: ideo supra probatum est, quod paupertas pertinet ad perfectionem, & quod perfectio consistit instrumenta-liter & dispositiue in paupertate. Ergo etiamsi Apostoli vni loco fuissent adstricti, tamen propter perfectionem amplexati fuissent strictam paupertatem. Vis huius argumenti patet ex præcedentibus, vbi probatum est, quantum paupertas conferat ad perfectionem. Quia ergo Apostoli paupertatem in communi amplexati fuissent propter perfectionem, vtiq; eam coluissent, etiamsi vni loco fuissent adstricti, eo ipso, quod ea quæ sunt perfectionis exercuissent.

Decimatertia ratio sit talis. Quid sentis Theologe, quod perfectius opus? Possessio bonorum in communi, an paupertas in communi? Si dicās

dicas quod possessio bonorum in communi præminet paupertati in communi; Vigilantius es: Antichristus es: Sicut enim Christianum fuit dicere. Si vis perfectus esse, vade & vende: ita Antichristianum est dicere: Si vis perfectus esse, vade & posside, Frustrâ quoque beatitudo specialiter promissa esset paupertati, secundum illud. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Si autem dicas, ut debes dicere, quod paupertas in communi perfectior est possessione bonorum in communi: Ergo etiam si Apostoli vni loco fuissent adstricti, potius paupertatem in communi coluissent, quam bona possedissent. Probatur hæc illatio. Apostoli enim etiam si vni loco fuissent adstricti, tamen in fastigio & culmine perfectionis fuissent constituti: & fuissent perfecti non solum in præceptis, sed etiam in concilijs, non solum secundum virtutes Theologicas, sed etiam secundum virtutes morales: non solum secundum vnam, sed etiam secundum alias v. g. non solum secundum charitatem, sed etiam secundum paupertatem: id enim expediens fuisset summæ perfectioni, qualis fuisset in Apostolis, etiam si vni loco adstricti fuissent. Confirmatur id verbis S. Thom. Opusc. 17. cap. 16.

Expedi, inquit, possessiones communes possideri propter eos, qui non sunt summæ perfectionis capaces, qualis in primis credentibus fuit, qui tamen imperfectiores omnino negligendi non erant: sicut etiam Dominus, cui Angeli ministrabant, locales habuit propter necessitatem aliorum, quia scilicet eius Ecclesia loculos erat habitura sicut August. dicit super Ioann. Vult si qua sit congregatio in qua omnes ad maiorem perfectionem tendant, expedit eis communes possessiones non habere. Hæc S. Th. Sed etiam si Apostoli vni loco fuissent adstricti, summam tamen perfectionem sectati fuissent. Ergo communes possessiones non habuissent.

Decimaquarta ratio fit talis. Suprà fuit probatum est, quod Christus loculos habuerit, id non fuisse perfectionis ex se, sed condescendentia, propter infirmiores, & imperfectiores quosque. Quod si loculos habuisse fuit propter imperfectiores, multo magis si permisisset certos & stabiles reditus. Sed impium & hæreticum est dicere, quod si Apostoli fuissent vni loco adstricti, fuissent infirmiores & imperfectiores. Ergo impium & hæreticum est dicere, quod si Apostoli fuissent vni loco adstricti, certos & stabiles reditus acceptassent.

Decimaquinta ratio sumitur ex verbis S. Th. Opusc. 17. cap. 15. *Manifestum est, inquit, Apostolis interdictum fuisse, ne agros vel vineas, vel alia huiusmodi mobilia bona possiderent.* Sed impium & hæreticum est dicere, quod si Apostoli vni loco fuissent adstricti præceptum Domini violassent. Ergo impium & hæreticum est dicere, quod si Apostoli vni loco fuissent adstricti, mobilia possederent.

Decimalexta ratio sumitur ex facto. Primi enim Christiani Hierosolymis

solymis vni loco adstricti erant, & tamen secundum doctrinam S. Th. possessiones in communi non habebant. Docet id expressè S. Tho. in præcedenti Propositione citatus Opusc. 17. ca. 15. Et præterea c. 16. eiusdè Opusc. ait. *Expedi possessiones communes possideri propter eos, qui non sunt summa perfectionis capaces, qualis in primis credentibus fuit.* Opusc. similiter 19. cap. 6. *Augustinus, inquit, præferi perfectionem primitiua Ecclesia Iudeorū, primitiua ex Gentibus, in hoc quod omnia sua vendiderunt, pauperibus distribuenda. Sed ipsi vita vendiderunt propria, quod nullas possessiones in communi reseruauerunt sibi.* Ergo &c. In quibus omnibus locis expressè tradit S. Th. primos fideles Hierosolymis constitutos, & vni loco adstrictos, nec proprias, nec communes possessiones habuisse. Idem asserit S. Bonau. in Apolog. Paup. Ergò multò magis Apostoli etiam si vni loco adstricti fuissent, possessiones communes non habuissent.

Decima septima ratio sumitur ex verbis Apost. Act. 6. *Non est æquū nos detelinquere verbum Dei, & ministrare mensis. Considerate ergo fratres, viros ex vobis boni testimonij septem, plenos Spiritu sancto, & sapientia, quos constituamus super hoc opus. Nos verò orationi, & ministerio verbi instantes erimus.* Et placuit sermo coram omni multitudine. Sed etiam si Apostoli fuissent vni loco adstricti, orationi tamen & ministerio verbi instantes essent. Ergo etiā si vni loco adstricti fuissent, non habuissent possessiones, vnde egenis ministrassent.

Decima octaua ratio sumitur ex verbis Apostoli 1. ad Cor. 9. *Quis militat suis stipendijs vacuum? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? Nunquid secundum hominem hæc dico? An & lex hæc non dicit? Scriptum est enim in lege Moysi: Non alligabis os boui trituranti. Nunquid de bobus cura est Deo? An propter nos vique hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt. Quoniam debet in spe, qui arat, arare, & qui trinit, in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamur? Si alij potestatis vestra participes sumi, quare non ponitis nos? Sed non vñ sumus hac potestate: sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Euangelio Christi. Nescitis quoniam qui in sacratio operantur, quæ de sacratio sunt edunt? Et qui altari deseruiunt, cum altari participant? Ita Dominus ordinauit ijs, quæ Euangelium annuntiant, de Euangelio viuere: Ego autem nullo horum usus sum. Non autem scripsi hæc, ut ita fiant in me: bonum est enim mihi mori, quā ut gloriam meam quis euacuet. 2. verò ad Corinth. cap. 11. *Gratis Euangelij Dei euangelizauimus vobis, alias Ecclesias expoliari accipiens stipendia, ad ministerium vestri. Et cum essem apud vos, & egerem, nullis onerosus fui: nam quod mihi deerat, supplerunt fratres, qui venerant à Macedonia, & in omnibus sine onere me vobis seruaui, & seruaabo. Et veritas Christi in me, quoniam hæc gloriatio non infringetur in me, in regionibus Achaia. Quare? Quia non diligo vos? Deus scit. Quod autem* facio*

facio & faciam, ut amputem occasionem eorum, qui volunt occasionem, ut in quo glori-
viantur, inveniuntur sicut nos. Nam eiusmodi pseudo Apostoli, sunt operarii subdo-
li transfigurantes se in Apostolos Christi. Ad idem spectat, quod ait Cap.
12. eiudem Epist. Quid est quod minus habuistis præ cæteris Ecclesijs, nisi quod
ipse non grauas vos? Donate mihi hanc iniuriam. Ecce tertio hoc paratus sum ve-
nire ad vos, & non ero grauis vobis. Non enim quero quæ vestra sunt, sed vos. Nec
enim debent filij parentibus thesaurizare, sed parentes filijs. Ego autem libentissimè
impendam, & superimpendam ego ipse pro animabus vestris, licet plùs vos diligens,
minùs diligar. Sed esto: Ego vos non grauaui: sed cum essem astutus, dolo vos cepi.
Nunquid per aliquem eorum quos misi ad vos, circumueni vos? rogavi Titum, &
misi cum eo fratrem. Nunquid Titus vos circumuenit? Nonne eodem spiritu ambu-
lauimus? Nonne ijsdem vestigijs? Hæc S. Paulus. Circà quæ S. Thomas 3.
p. q. 40. art. 3. ad 2. Vt Hieron. dicit contra Vigilantium. Consuetudinis Iudæica
fuit, nec ducebatur in culpam, more gentis antiquo, ut mulieres de substantia sua victum
atq; vestitum Præceptoribus suis ministrarent. Sed quia hoc scandalum facere pote-
rat in nationibus, Paulus se abieçisse commemorat. Hæc ibi. Opusculo verò
19. Cap. 7. ait. Maius damnum sequebatur ex predicatione pseudoapostolorum,
quibus predicandi occasionem Apostolus auferebat, de sumptibus fidelium non vi-
uendo, cum contraria fidei predicarent, quam de hoc quod Apostolus se labori ma-
num implicabat, de proprio labore viuens. Et iterum ait. A principio conuer-
sionis gentium, quando adhuc in gentibus hoc non consuetum erat, dimittebant sumptus
accipere, propter scandalum. Et iterum ait. Quod potuit esse aliqua species
mali, accipere victum à gentibus, quibus fides predicabatur, propter hoc quod noue-
rat eis consuetum. Sed impium & hæreticum est dicere, quod Paulus vni
loco adstrictus alicui onerosus fuisset, & non amputasset occasionem
pseudoapostolis, & quod grauasset alios, aut quæreret quæ ipsorum sūt,
aut quod scādalum dedisset, aut speciem aliquam mali pro se tulisset.
Ergo impium & hæreticū est dicere, quod Paulus vni loco adstrictus,
certos, & stabiles redditus acceptasset, quos utique non habuisset, nisi
per elargitionem & eleemosynam æquè ac sumptus modicos ordina-
riè necessarios.

Decimanona ratio fumitur ex exemplis Apostolorum, qui pecuniā
nolebant accipere oblata à fidelibus. Sufficiat adferre exemplum
de B. Thadæo, de quo Eusebius lib. 1. Eccles. Hist. Cap. 13. refert.
Quod cum post Christi ascensionem Abagarus Rex sanatus ab eodem
Apostolo, præciperet eundem donari plurimò auro, tum cæciato, tum
rudi, & informi; ille respuit sic fatus. Si nostra prorsus dereliquimus, quo-
modo accipiemus aliena? Et quamuis Eusebius hunc non existimet Apo-
stolum, sed vnum ex septuaginta duobus discipulis: nihilominus S.
Hieron. in Matth. cap. 10. vnà cum S. Bonauen. in Apolog. Pamp. eum
potius

potius è duodenario numero Apostolorum fuisse tradit. Dicit ergo Theologe, si Apostoli omnia sua dimiserunt, quomodo adstricti vni loco aliena acciperent?

Vigesima ratio est talis. Tandem etiam aliquando Apostoli vni loco adstricti constiterunt, videlicet in quo mortem oppetierunt, vt Ioannes in Asia, & alij alibi. Sed tunc etiam certos, & stabiles redditus non acceptarunt. Ergo falsum est, quod si Apostoli vni loco adstricti fuissent, certos & stabiles redditus acceptassent.

Vigesima prima ratio talis est. Apostoli paupertatē suam voto firmarunt, vt docent Theologi, & supra probatum est auctoritate S. Th., & S. August., dūm ageretur de Apostolis. Credibile autē est, eos vouisse etiam paupertatem in communi. Primò quia S. Tho. 2. 2. q. 88. art. 4. ad 3. ait. *Apostoli intelliguntur vouisse perenniam ad perfectionis statū, quando Christum relicto omnibus sunt secuti.* Sed non solum paupertas in particulari, verum etiā paupertas in cōmuni, pertinet ad perfectionis statum. Ergo Apostoli vouerunt non tantum paupertatē in particulari, sed etiam in communi. Secundò præterea. Apostoli de facto coluerunt paupertatem in communi vt supra probatum est. Ergo probabile est, quod paupertatem in communi voto firmarint. Quia enim Apostoli in saltigio perfectio erant positi, præsumendū est, quod opera perfectiori modo faciebant, quo Deo gratiora efficerentur, perfectius autem, & acceptius est Deo opus, quod sit ex voto, quàm quod sit sine voto. Ergo præsumendum est, quod opus paupertatis in communi seruauerint ex voto. Tertiò præterea. Aliqui Religiosi vouent paupertatem etiam in communi; vel quia vouent paupertatem secundum Regulam, quæ excludit possessionem bonorum in communi, vel quia expresse vouent ipsam paupertatem in cōmuni. Sic & in Regula Societatis IESV oblata Iulio III. & ab eo cōfirmata habentur hæc verba. *Voueant singuli & vniuersi perpetuam paupertatem, vt non solum priuati, sed neque etiam communitates, possint professi vel vlla eorum domus aut Ecclesia, ad aliquos prouentus, redditus, possessiones, sed nec ad vlla bona stabilia, præter ea quæ opportuna erunt ad vsum proprium, & habitationem remediā, ius aliquod civile acquirere, rebus sibi ex charitate donatis, ad necessarium vitæ usum contenti.* Sed Religiosi ad imitationem Apostolorum vouent paupertatem in communi: & non est præsumendum, quod perfectiorem paupertatem voueant, quàm Apostoli, quia hoc eiset derogare perfectioni Apostolorum. Ergo multò magis tenendum est, quod Apostoli paupertatem in communi vouerint. Quod si ita est, nulla ratione potest dici, quod si Apostoli vni loco adstricti fuissent, certos ac stabiles redditus acceptassent: quia nō potest dici, quod si Apostoli vni loco adstricti fuissent, votum paupertatis violassent.

Vige-

Vigesima secunda ratio talis est. Viri Apostolici, id est, Religiosi Predicatores, Apostolorum imitatores, etiam si de facto vni loco sint adstricti, nihilominus non habent possessiones communes, siue colunt paupertatem in communi. Ita inter alios professi solemniter in Societate IESV, quorum domus professæ nequeunt habere, nec in particulari, nec in communi redditus ullos, aut bona stabilia, aut possessiones, præter eam possessionem, quæ ad habitationem vel usum fuerit necessaria, aut valde conueniens, qualis est hortus, quo recreandi animi gratia se aliquando Religiosi recipiant. Talis autem possessio Societati professæ permissa, nequit alijs locari, nec debet habere fructus, qui reddituum loco esse possint. Cuiusmodi essent, si vini vel olei, vel tritici prouetus dicta possessio ferret, vel si fructus, aut olera inde percepta venderentur. Nec licet domni professæ vendere, ex illis fructibus, ad comparandas expensas necessarias illi horto colendo, nec conuenire cum horti illius cultore, vt aliquâ fructuum partem sibi sumiat, aut partem horti in suum commodum colendam, in culturæ reliquæ partis stipendiû. Itâ quod quantumuis exigui redditus, domui professæ omninò interdiciuntur: nec integrum est Societati IESV habere hos redditus applicatos Sacriliæ, aut fabricæ Ecclesiæ. Nec potest domus professæ Societatis iuari bonis Collegiorum, sed elemosynis sustentari debet. Nec potest Generalis Societatis dispensare, vt Collegiorum bonis iuuetur. Nec Societas professæ succedit in aliqua bona suorum Religiosorum. Et ita Professi & Coadiutores formati, siue spirituales, siue temporales Societatis IESV sunt omnis successionis hereditariæ, siue ex testamento, siue ab intestato incapaces ex mente Pontificum, qui confirmarunt institutum Societatis. Neque Religiosi Societatis IESV possunt ad beneficium admitti, siue simplex, siue curatum. Et si sint professi trium aut quatuor votorum emittunt votû nullius dignitatis procurandæ, aut acceptandæ, nisi cogente Pontifice. Iidem professi trium aut quatuor votorum in Societate IESV, voto adstringuntur nõ consentiendi relaxationi paupertatis, iuxta corû Cõstitutiones ab ipsis promissæ. Collegia quoq; Societatis absque sufficenti donatione fundata, in quibus nec legunt, nec scholasticos alunt, non possunt ex proprijs redditibus ali, sed debent ex elemosynis viuere, & fructus debent per publicam personam conseruare, donec plenè fundentur: quamuis hic rigor postea temperatus fuerit. Eadem Collegia Societatis IESV, quæ præter Præceptores possunt alere duodecim scholasticos ex suis redditibus, nequeunt elemosynas, aut dona oblata admittere. Administratio autem reddituum, & immobilium bonorum Collegiorum Societatis IESV, non pertinet ad ipsos Collegia-

les, sed ad solum Generalem, & ad eum, cui ipse commiserit. Pro ministerijs verò spiritualibus, quæ Societas exercere posset, interdicitur cuicumque illius Religioso, stipendium aliquod accipere, ut constat ex Exam. Cap. 1. §. 3. ibi. Ad hunc finem melius consequendum, tria vota in ea, Obedientiæ, Paupertatis, & Castitatis emittuntur, sic Paupertatem accipiendo, ut nec velit, nec possit, redditus vlllos ad suam sustentationem, nec quiduis aliud habere. Quod non tantum in particulari de vno quoque; sed etiam de Ecclesijs, & domibus Societatis professæ est intelligendum. Nec etiam, quantumvis alijs sit licitum, pro Missarum Sacrificijs, vel prædicationibus, vel lectionibus, vel vllius Sacramenti administratione, vel quouis alio pio officio ex ijs, quæ iuxta suum institutum Societas exercere potest, stipendium vlllum, vel elemosynam, quæ ad compensationem huiusmodi ministeriorum dari solent, ab alio quàm à Deo possunt admittere. Idem interdicitur 6. par. Const. cap. 2. §. 7. Et in Declarationibus litteræ G. & parte decima §. 1. ut nec ipsi p. æposito Generali Societatis in hoc dispensare integrum sit, ut expresse habetur in quinta Congregat. Generali Societatis I E S V, Canone 1. Non est quoque integrum Societati I E S V, aliquam Collegij dotationem admittere, per quam ad dandum Concionatorè, aut Confessarium, aut aliquem Theologiæ Lectorem, Societas obligetur, nisi quando hæc obligatio docendæ Theologiæ, non esset principalis, sed accessoria admissioni alicuius Vniuersitatis: quippe Societas Vniuersitatem aliquam admittens, potest ex consequenti obligari ad ordinarias illius lectiones, quamvis inter illas aliquæ Theologiæ essent. Adeo autem grauiter interdicitur recipere aliquid pro ministerijs spiritualibus in Societate I E S V, quod transgressio huius interdicti non solum sit contra eius Cõstitutiones, sed etiam contra votum Paupertatis in Societate I E S V promissæ, & ideo sit mortalis. Hæc omnia habet Sanchez Tom. 2. in Præcepta lib. 7. Cap. 27. & 28. quæ consultò adducta sunt, ut appareat quantus rigor Euangelicæ & Apostolicæ Paupertatis sit in Societate I E S V. Quod si aliqui Religiosi v. g. Professæ Societatis I E S V etiam si vni loco adstricti, tamen certos & stabiles redditus non acceptant, & id quidem aiunt se facere ad imitationem Apostolorum, & faciunt propter maiorem perfectionem ipsorummet Apostolorum; quãtò magis Apostoli exemplaria ipsiusmet Paupertatis, & in culmine perfectionis collocati, etiam si vni loco fuissent adstricti, non acceptassent certos & stabiles redditus? Nefariū est enim dicere, quod Religiosi vni loco adstricti, perfectiorem paupertatem colant, quàm Apostoli coluissent, si vni loco adstricti fuissent. Aliàs & Apostoli vni loco adstricti, redditus acceptassent; frustra Religiosi vni loco

loco adstricti, reditus non acceptantes, allegarent in exemplum paupertatis suæ Apostolos: siquidem alia est ratio de Apostolis, alia de illis. Apostoli enim reditus non acceptarunt, quia vni loco adstricti non erant, sed tot mundi regiones circuire debebant: ij verò Religiosi vni loco adstricti sunt. Si autem verum esset, quòd Apostoli vni loco adstricti, reditus acceptassent, vtique magis congruum foret, vt Religiosi quoque vni loco adstricti reditus acceptarent: magis enim per hoc Apostolis se conformarent.

Sed iam his rationibus pensatis, videat vnusquisque quem spiritum redoleret Propositio Theologi. Miror autem temeritatem eius, quod eam Propositionem, extra omnem dubitationem positam asseruerit, de qua vtique dignum & conueniens erat saltim dubitare: dixit enim: *procul dubio*. Sic omninò vult possessionem bonorum in comuni, esse perfectiorem carentia eorundem, quòd vtique est hærelis Vigilantijs, iudicio S. Thomæ: sic suas res nequiter palliare vult exemplis ipsorummet Apostolorum.

PROPOSITIO XCIII.

Vti postea dilatata Ecclesia, & pastoribus animarum multiplicatis, ac ad certa loca addictis, acceptarunt Episcopi, alijque Ecclesiastici.

HOC argumentum Theologi, S. Th. ab aduersarijs paupertatis obiectum, & sæpius ab eodem reiectum est, ita vt euidenter cognoscas Theologum armis contractis vti, & eius vires iam pridè prostratas. In primis. n. Opusc. 17. cap. 14 ait de his, qui homines à Religione retrahere conantur, Religiosorum perfectioni derogando, maxime eorum, qui in communi possessiones non habent. Dicunt insuper, quòd Christus Ordinem discipulorum instituit, quibus succedunt Episcopi & Clerici possessiones habentes, Ordines autem Religiosorum, absq; possessionibus in paupertate viuentium, postea ab alijs sumi instituti. Et respondet ad hoc argumentum cap. 16. Quod verò quærè inducitur, quòd Dominus non instituit Ordinem non habentium possessiones, sed Ordinem prælatorum, qui possessiones habet, in alio quidem est apertum mendacium. Cum enim Dominus discipulos instituit, quòd nec argumentum, nec aurum possideant, & quòd corda eorum non grauentur curis huius mudi, & dimittentibus agros, & domos propter nomen suum premia repromittit, non solum in futuro, sed & in hoc seculo, vt scilicet sint cum Apostolis, nihil in hoc mando habentes, & omnia possidentes, manifestum est, quòd omnes, quicumque hanc regulam

secuti fuerint, institutionem Christi sequuntur : nec enim illi, qui sanctos sequuntur, per quos sunt Ordines instituti, ad ipsos accedunt, sed ad Christum, cuius documenta proponunt : quia nec illi seipsos predicauerunt, sed cum Apostolo IESVM Christum, eius documenta proponentes ; in altero vero falluntur, vel fallere volunt per fallaciam accidentis . Instituit enim Christus Episcoporum Ordinem, & aliorum clericorum qui possessiones communes habent, vel proprias : Sed hoc in eis Christus non instituit, sed magis instituit eorum Ordinem in perfecta paupertate : sicut ex praedictis apparet . Postmodum vero dispensauit sum in Ecclesia communes possessiones accepta propter rationem praedictam . Hæc ibi . Capite vero 15. ait. Ecclesia in sui primordio in omnibus membris suis talis fuit, qualis postmodum fuisse apud perfectos quoscumque inuenitur . Sicut . n. natura, sic & gratia debuit a perfectis initium assumere . Et ideo Apostoli secundum illum statum, fidelium vitam ordinauerunt perfectioni convenientem . Vnde dicit Hieron. in lib. de Illustribus viris . Apparet talē primam Christo credentium fuisse Ecclesiam, quales nunc Monachi nuntur, & cupiunt esse, ut nihil cuiusquam proprium sit, nullus inter eos diues, nullus pauper, & patrimoniis egentibus diuidantur, Orationi vacent, & psalmis, doctrina quoque & continentie . Hic autem viuendi modus, perfectioni congruus fuit apud primos credentes, non solum in Iudæa sub Apostolis, sed etiam apud Aegyptum sub Marco Euang. ut ibidem Hieron. dicit : & sicut in lib. Ecclesiast. Hist. narratur . Processu vero temporis multi in Ecclesiam erant intraturi, qui ab hac perfectione deficerent, quod non erat futurum ante Iudeorum excidium, sed Ecclesia apud Gentes multiplicata : Quod postquam contigit, vile iudicauerunt Ecclesiarum Prælati, ut prædia & agri Ecclesijs conferrentur, non propter perfectiores quosque, sed propter infirmiores, qui ad primorum fidelium perfectionem attingere non valerent . Hæc ibi . Opusc. vero 39. Cap. 6. idē argumentum sibi obijcit 1. 2. q. 1. Cap. Videntes dicitur. Quid summi Sacerdotes statuerunt possessiones Ecclesia conferri, ut inter eos qui in communi vita degunt, nullus egens inueniatur . Et respondet ad hoc argum. Quid Ecclesia multos infirmos sustinet, quos non facile sustineret, siue temporalium possessionum solatio : expedit ergo facultates communes in Ecclesia possideri, proprijs dimissis, & præcipue propter pauperes sustentandos . Non tamen sequitur, quod non sit expeditus perfectis viris, qui sua dimiserunt, vitam Religiosam agere siue communibus possessionibus, & quamuis perfectio Apostolica non annullatur in illis, qui possessiones communes habent, tamen expressius conseruatur in illis, qui proprijs dimissis, etiam communibus carent . Hæc S. Th. Demum ut aduertat diuersam esse rationem de Episc. & de Religiosis, aduerte ea quæ dicit S. Th. 2. 2. q. 186. art. 3. ad 5. Status, inquit, Episcopalis non ordinatur ad perfectionem adipiscendam, sed potius ut ex perfectione, quam quis habet, alios gubernet, non solum ministrando spiriualia, sed etiam temporalia : quod pertinet ad vitam actiuam, in qua multa operanda occurrunt instrumentaliuiter per diuicias, ut dictum est . Et ideo ab Episcopis, qui proficiunt gubernationem gregis Christi non exigitur ut proprio careant,

reant, sicut à Religiosis, qui profueantur disciplinam perfectionis acquirere. Hæc ibi. Opusc. verò 19. cap. 6. ait. Statim, inquit, illud (nempe in Deiret. dist. 1. C. Nemo dicitur quod Ecclesia non debet edificari, antequam ille qui vult edificare prouiderit quæ ad alimenta, & custodiam, & stipendia, custodum sufficiat) inductum est in fauorem Ecclesiæ, & ministrorum Ecclesiæ, & ideo si aliqui super cogitare volint, ut sine possessionibus Ecclesiæ seruiant, laudabiliores existunt, sicut Paulus prædicans Euangelium sine sumptu, qui prædicator erat à Deo ordinatus, ut patet 1. Corin. 9. Ex his omnibus patet, quod non valet argumentum Theologi: Episcopi alijque Ecclesiastici, certos redditus acceptantur. Ergo & Religiosi Prædicatores quantumuis perfectissimi acceptent redditus. Sed vellem scire à Theologo, quid intelligit nomine aliorum Ecclesiasticorum? Vel enim intelligit Prælatos; vel intelligit etiam Religiosos. Si Prælatos; quare eos antea vocauit seculares, quos modo dicit Ecclesiasticos? nisi suspicio sit, quod nomine Prælatorum secularium, intellexerit etiam Reges & Principes, ut eos in perfectione anteponeret Religiosis. Si verò intelligit etiam Religiosos; utique non omnes Religiosi acceptantur redditus, ut patet de Fratribus Ordinis Minorum, & Professis Societatis IESV. ap. obmittit qd. dicitur in mat. Q.

PROPOSITIO CXIV.

Non obest ergo perfectioni Religiosa possessio bonorum temporalium bene distributorum, sed vel malus & superfluus eorum usus, vel nimius erga illa affectus, quorum utrumq; præscindit in ordinatis Religionibus, & votum Paupertatis, & regularis disciplina.

ISTVD quoque argumentum ab Aduersarijs paupertatis, s. Tho. obiectum est, & ab eo refutatum. Opusc. enim 19. Cap. 6. inter argumenta impugnantium in cōtinenti habetur & istud: 1. quæst. 11. dicitur: Expedi facultates Ecclesiæ possideri, & proprias perfectionis amore contemni. Et infra. Satis ostenditur, & proprius debere perfectionem contemni, & sine impedimento perfectionis posse Ecclesiæ facultates, quæ sunt profecto communes, possideri. Ergo etsi aliqui omnia sua dimittant ad Religionem committentes, talem tamen Religionem debent eligere, quæ habeat facultates communes. Et respondet ad hoc argumentum. Quod quantumvis perfectio non annullatur in illis, qui possessiones communes habent, tamen expressim conseruatur in illis, qui proprijs dimissis, etiam communibus carent. Hæc Sanctus Thomas. Et merito: Aliud est enim non obesse perfectioni aliud

per

perfectius esse. Ernon valet istud argumentum. Non obest perfectioni. Ergo conuenit Religioni perfectissimæ. Cæterum quantum possessio bonorum temporalium rapiat affectum humanum, & quam difficile sit separare animum a bonis possessis, patet ex multis locis s. Th. Sufficiat interim ista citare. 2. 2. q. 186. ar. 3. in corp. ait. Ex hoc quod aliquis reuertundus possidet, allicitur animus eius ad eorum amorem. Vnde Aug. dicit in Epist. ad Paulinū & Therasiā, quod terrena diliguntur arctius a depra, quam concupiscit. Nā vnde inuenis ille tristis discessit, nisi quia magnas diuitias habebat? Aliud est, n. nolle incorporare quæ defuncti, aliud iam incorporata diuellere. Illa n. velut extranea repudiuntur, ista verò velut in membra prasciuntur. Et Chrysost. dicit super Matth. Quod appositio diuitiarum, maiorem accendit flammam, & vehemensior fit cupido. Et inde est, quod ad perfectionem charitatis acquirendam, primū fundamentū est voluntaria paupertas, ut aliquis absq; proprio viuat, dicente Domino Matt. 19. Si vis perfectus esse, uade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & uenisequere me. Hæc ibi. In eadem quoq; 2. 2. q. 118. ar. 7. in corp. ait. Est priuatio omniū facultatū, siue paupertas, perfectionis instrumentum, in quantum per remotionē diuitiarū tolluntur quadā charitatis impedimenta, quæ sunt præcipuè tria. Quorum primum est sollicitudo, quam secum diuitia adferunt. Vnde Dominus dicit Matth. 13. Quod autem seminatum est in spinis, hic est qui uerbum Dei audit, & sollicitudo huius sæculi & fallacia diuitiarum, suffocat uerbum. Secundū autē est diuitiarū amor, qui ex diuitijs possessis, augetur. Vnde & Hieron. dicit super Matt. Quod quia diuitia habita difficilē contemnuntur, non dixit Dominus Matth. 19. Impossibile est diuitiē intrare in regnū cælorū, sed difficile. Tertiū autem est inanis gloria, vel elatio, quæ ex diuitijs nascitur, secundum illud Psal. 48. Qui confidit in uirtute sua, & in multitudine diuitiarū suarū gloriatur. Horū ergo primū a diuitijs separari nō potest totaliter, siue sint magna, siue parua. Necesse est n. hominē aliquantū sollicitari de acquirendis, vel conseruandis exterioribus rebus. Sed si res exteriores non quarantur, vel habeantur, nisi in modica quantitate, quantum sufficiens ad simplicem victum, talis sollicitudo non multū impedit hominē, Vnde nec perfectioni repugnat Christiana uita. Non n. omnis sollicitudo a Domino interdicitur, sed superflua, & inanis. Vnde super illud Matt. 6. Ne solliciti sitis anima uestra quid maduceat, &c. dicit Aug. in lib. de serm. Dom. in Mon. Non hoc dicit, ut ista non procurentur, quantum necessitas est, sed ut non ita intueantur, ut propter ista faciant quicquid in Euangelij prædicatione facere iubentur. Sed abundans diuitiarum possessio, abundantiorē sollicitudinē ingerit, per quā animus hominis multū distrahitur, & impeditur: ne totaliter feratur in Dei obsequiū. Alia uerò duo, scilicet, amor diuitiarum, & elatio, seu gloriatio de diuitijs, non consequuntur nisi abundantes diuitias. Differt tamen circa hoc, utrum diuitia abundantes, vel moderata, in proprio, vel in cōmuni habeantur. Nam sollicitudo quæ circa proprias diuitias adhibetur, pertinet ad amorē priuatum, quo quis se temporaliter amat: sed sollicitudo, quæ adhibetur circa res cōmunes,

per-

pertinet ad amorem charitatis, que non querit qua sua sunt, sed communibus iniecit. Et quia Religio ad perfectionem charitatis ordinatur, quam perficit amor Dei usque ad contemptum sui, habere aliquid proprium perfectioni repugnat Religionis; sed sollicitudo quis adhibetur circa bona communia, peruenire potest ad charitatem, scilicet per hoc impeditur, possit aliquis altior charitatis gradus, puta, contemplationis diuina, aut instructio in proximorum. Ex quo patet quod habere superabundantes diuitias in comuni, siue in mobilibus, siue in immobilibus, est impedimentum perfectionis; licet non totaliter eoc. ludat eam. Habere autem de exterioribus rebus in communi siue mobilibus, siue immobilibus, quantum sufficiat ad simplicem victum, perfectionem Religionis non impedit, si consideretur paupertas ad communem finem Religionis, qui est vacare diuinis obsequijs. Si autem consideretur per comparisonem ad speciales fines Religionum, sic praesupposito tali fine, paupertas maior, vel minor, est Religioni accommodata: Et ita dicitur vnaquaeque Religio secundum paupertatem perfectior, quantum habet paupertatem magis proportionatam suo fini. Hæc ibi. Et postea subditur quod ante dictum est: Religionibus ordinatis ad contemplata alijs eradenda competet modica, que sunt necessaria vite, congruo tempore procurata alijs conseruare. Opusc. verò 18. cap. 7. ait: Adolescens qui de via perfectionis quaesierat, abiit tristis. Causa autem tristitiæ, ut Hieron. dicit super Matth. redditur. Erat enim habens multas pecunias, id est spinas & tribulos, quas sementem Domini suffocauerunt. Et Chrysost. idem exponendo dicit. Quid non simuliter detinentur qui pauca habent, & qui multis abundat, quoniam adiectio diuitiarum maiorem accendit flammam, & vehementior fit cupiditas. Et infra. Diues difficile intrabit in regnum celorum. Et ratio est ut Hieron. dicit, quia diuitia habita difficile conuertuntur. Et infra. Difficile est affectum diuitijs possessis non alligari, quod facit impossibilitatem intrandi in regnum celorum. Consonat s. Bonau. in Apolog. Paup. Vnde, inquit, Gregor. in 4. Moral. Rarum valde est: ut qui possident aurum, ad requiem tendant, cum per semetipsam Veritas dicat. Quam difficile qui pecunias habent intrabunt in regnum celorum. Idem etiã in 4. Dialog. Cura rei familiaris vix sine culpa agitur, etiam ab his qui qualiter culpas declinare debent sciunt. Et Rabbanus super Matth. Difficile (hoc est, maximi laboris) est, pecunias habentes, vel in pecunijs confidentes, exuiis phylargiriæ rationibus, aulam regni celestis intrare. Propter quod securum est diuitias fugere, & eas abdicare perfectum. Vnde Hieronymus ait. Apostolici fastigij est, perfectæque virtutis, vendere omnia, & pauperibus distribuere, & sic leuem & expeditum, cum Christo ad celestia subuolare.

Pro Coronide totius istius tractationis de Paupertate, aduerte, quod Theologus argumenta pro suo intento deprompsit ex armario impugnantium paupertatem in comuni, quos S. Th. Opusc. 17. Cap. 1. vocauit nouos Vigilantios. Primum in. argumentum, quod sit maior sollicitudo querendo eleemosynas, quam possidendo bona in comuni, proposuit S. Th. nomine illorum Opusc. 17. Cap. 14. loco 7. Et confutauit Cap.

Cap. 8. secundum argum. ab exemplo SS. Fundatorū Religionū, proposuit eodē loco cit. in ordine secundū: & confutauit cap. quoq; 16. Idem proposuit Opus. 19. cap. 6. loco 22. Et ibidē refutauit. Tertiū argum. de libertate seruendi Deo, proposuit Opus. 19. cap. 7. loco 2. Et eodē cap. refutauit. Quartum argum. de adulatione, siue non adeo expedita libertate in predicando, proposuit loco immediatē citato, & soluit ibidē. Quintum argum. de loculis Christi, proposuit Opus. 19. cap. 6. & soluit ibidē. Sextum argum. de pretijs prædiorū conseruatis ab Apostolis, proposuit, & soluit eodē loco. Septimū argum. de Episcopis proposuit Opus. 17. cap. 14. & soluit cap. 16. Et Opus. 19. cap. 6. & ibidē soluit. Octauū argum. de eo, quod non oblit perfectioni possessio bonorū in cōmuni, proposuit Opus. 19. cap. 6. & soluit ibidē. Eadem quoq; omnia argumenta proposuit S. Bonauent. in Apol. Paup., & soluit, vt legenti constat. Quid ergo inferre licet, nisi quod spiritus Vigilantijs in Theologo surrexit? Iam quod arma nouorū Vigilantiōrū assumpsit: idē & ipse nouus Vigilantius est. Videat Theologus an sit discipulus S. Thomæ, an verò potius aduersarius eius? vtpotē qui argumenta aduersariorum eius, ab ipso confutata reassumpserit. Videat an Regulās suas ex doctrina S. Thomæ decerpserit, qui potius argumenta contraria attulerit? Veinam inscitiam suam, & fraudes obi non propalasset; vtique non erubuisset.

PROPOSITIO XCV.

Commendat & hoc perfectionem Religiosi Ordinis, si ceteris paribus ex instituto suo occupet se pro Deo in arduis & difficilioribus, quàm alij. Hanc ob causam S. Th. 1. 2. q. 95. art. 4. ad 2. ait, Opus difficilius ex parte obiecti, esse magis meritum. Vnusquisq; enim mercedem percipiet secundum suum laborem 1 Cor. 3. Maior autem est labor, ubi est res difficilior, quæ pro Deo perficitur.

HÆC Propositio manifestam cōtinet contradictionem. Si enim commendat perfectionem Religiosi Ordinis, quia ex instituto suo se occupat in rebus arduis, & difficilioribus, quàm alij; quomodo non commendat perfectionem Religiosi Ordinis, si ex instituto suo se occupat pro Deo, austeritate, & paupertate in cōmuni: quandoquidem istæ res adeo sunt arduæ & difficiles, quod eas valde reformidat Theologus? Cæterum quod difficile, non faciat ad augmentum præ-

mij essentialis, suprà ostensū est ex doctr. S. Th. Cōtinet ōt hęc Propo-
 sitio falsissimā citationē S. Th. Non .n. S. Th. 1. p. q. 95. a. 4. ad 2. habet.
 Opus difficilius ex parte obiecti esse magis meritorium. Refero verba S. Th. loco
 cit. vt fides dicto adhibeatur. Ad secundū dicendū, quod difficultas & pugna
 pertinet ad quantitatem meriti, secundū quantitatem operis proportionalē, vt dictū est.
 Et est signū promptitudinis voluntatis, quia conatur ad id, quod est sibi difficile: prom-
 ptitudo autem voluntatis, causatur ex magnitudine charitatis. Potest autē contingere,
 quod aliquis ita prompta voluntate faciat opus aliquod facile, sicut aliquis difficile,
 quia paratus esset facere etiam quod sibi esset difficile. Difficultas tamen actualis, in
 quantū est pœnalis, habet etiā quod sit satisfactoria pro peccato. Vt autē plenius
 percipias doctr. S. Th. considera ea quæ in corp. art. habet. Dicendum,
 inquit, quod quantitas meriti ex duobus potest pensari. Vno modo ex radice charitatis,
 & gratia; & talis quantitas meriti respondet premio essentiali, quod consistit in Dei
 fruitione: qui .n. ex maiori charitate aliquid facit, perfectius Deo fruiat. Alio mo-
 do pensari potest quantitas meriti ex quantitate operis. Quæ quidem est duplex sci-
 licet absoluta, & proportionalis. Vidua enim quæ misit duo ara minuta in gazophy-
 lacium, minus opus fecit quantitate absoluta, quàm illi qui magna munera posue-
 runt. Sed quantitate proportionali vidua plus fecit secundū sententiam Domini,
 quia magis eius facultatem superabat. Viraque tamen quantitas meriti respon-
 det premio accidentali, quod est gaudium de bono creato. Sic igitur dicendum, quod
 efficaciora fuissent hominis opera ad merendum in statu innocentie, quàm post pec-
 catum, si attendatur quantitas meriti ex parte gratia, quæ tunc copiosior fuisset,
 nullo obstaculo in natura humana inuenio. Similiter etiam si consideretur abso-
 luta quantitas operis: quia cum homo esset maioris virtutis, maiora opera fecisset. Sed
 si consideretur quantitas proportionalis, maior inuenitur ratio meriti post peccatum,
 propter hominis imbecillitatem. Magis enim excedit paruum opus potestatem eius,
 qui cum difficultate operatur illud, quàm opus magnum potestatem eius, qui sine
 difficultate operatur. Hęc S. Thomas.

Sed instat Theol. duplici argum. Primum est tale. Hanc ob causam di-
 lectio inimici est magis meritoria, cæteris paribus, quàm amici, vt idem S. Tho. habet
 2. 2. q. 27. art. 7. Sed debebat Theol. expendere totū textū S. Th. qui eo
 in loco sic inquit. Dicendū quod ratio diligendi proximum, Deus est: sicut suprà
 dictū est. Cum ergo queritur: quid sit melius, vel magis meritorium; Virū diligere
 amicū, vel inimicū? dupliciter ista dilectiones comparari possunt. Vno modo ex parte
 proximi, qui diligitur: alio modo ex parte rationis; propter quam diligitur. Pri-
 mo quidem modo dilectio amici, præminet dilectioni inimici, quia amicus & me-
 lior est, & magis coniunctus: vnde est materia magis conueniens dilectioni. Et
 propter hoc actus dilectionis super hanc materiam transiens melior est; vnde
 & eius oppositum est deterius: peius enim est odire amicū, quàm ini-
 micū. Secundo autem modo, dilectio inimici præminet propter duo.

Hh

Pri-

Primo quidem, quia dilectionis, amici potest esse alia ratio, quam Deus; sed dilectionis inimici, solus Deus est ratio. Secundò quia præsupposito, quod merque propter Deum diligatur, fortior ostenditur esse Dei dilectio, quæ animus hominis ad remotiora extendit, scilicet, usque ad dilectionem inimicorum. Sicut virtus ignis tamè ostenditur esse fortior, quanto ad remotiora diffundit suum calorem. Tamè ergo ostenditur diuina dilectio esse fortior, quanto propter ipsam difficiliora implemus. Sicut & virtus ignis tamè est fortior, quanto comburere potest materiam minus combustibilem. Sed sicut idem ignis in propinquiora fortius agit, quam in remotiora; ita etiam charitas seruentius diligit coniunctos, quam remotos. Et quantum ad hoc dilectio amicorum secundum se considerata, est seruentior & melior, quam dilectio inimicorum. Hæc S. Thomas. Non ergo quocunq; modo dilectio inimici est magis meritoria; quæ verò ratione præmineat, iam patet ex dictis S. Thomæ: Quia nimirum sic dilectio, quæ est principium merendi, ostenditur esse fortior; non autem quasi difficultas faciat aliquid ad rationem præmij essentialis. Nam quemadmodum idem S. Doctor in sequenti articulo in resp. ad 3. docet. Plus facit ad rationem meriti & virtutis bonum, quam difficile. Unde non oportet quod omne difficile sit magis meritorium, sed quod sic est difficile, ut etiam sit melius. Secundum argumentum Theologi est. Eleemosyna illa Christo indice Luc. 21. minor erat, Deoque magis accepta, quam pauperula vidua dans duo ara minuta exhibuit, quam diuitem copiosior: quia illi difficilius fuit, totum quod habuit, Deo offerre, quam diuibus superflua ex abundantia erogare. Cæterum ad hoc respondeo, quod vidua illa quantitate proportionali, plus fecit secundum sententiam Domini: proportionalis autè quantitas meriti, respondet præmio accidentali: ut docet S. Thomas paulò ante citatus l. p. quæst. 95. ar. 4. in Corpore.

Demùm aduerte, quod non quælibet Religio, quæ occupatur in difficilioribus, est perfectior; sed quæ ita in difficilioribus, quod illa difficiliora sint meliora, ut suprà ex S. Thoma dictum est: non enim omne difficilius, melius est: siuè, quæ ita occupatur in difficilioribus quod non in periculosis pro anima, quæ prudenter declinantur. De quo vide si placet S. Thomam Opusc. 18. Cap. 20. Difficilius enim est Castitatem tueri, conuersando cum mulieribus; sed quia periculosius, idè ex consilio Sanctorum, declinanda est huiusmodi difficultas.

PROPOSITIO XCVI.

Attende etiam ad hoc, Illustrissime Domine, ut eam Religionem tuo nepoti commendes præ cæteris, in qua cum regularum obseruantia, vides maiorem concordiam & domesticam unionem,

pta-

*præsertim in magna dissimilitudine graduum, & nationum
varietate simul cohabitantium :*

AT quomodo videbit Illustris. Dominus domesticam vnionem, qui eo ipso, quod est Illustrissimus, & non Religiosus, utiq; est positus extrâ claustra? Nūquid penetrabit muros oculis, ut videat ea quæ domi sunt? Poterit quidem ad extrâ videre maiorem concordiam, sed quomodo videbit ad intrâ domesticam vnionem; præsertim si summa diligentia calantur res secretæ? Dicam ampliùs; quomodo penetrabit oculis interiora conscientiarum vnusculiusq; in qua potissimum re fidet charitas Dei, & proximi. Scriptum est .n. Matth. 23. *Va vobis scribæ & Pharisæi? qui mundatis quod de foris est calicis, & paropsidis, intus autem pleni estis rapina & immunditia. Pharisee cace, munda prius quod intus est calicis & paropsidis, ut fiat id quod de foris est, mundum. Va vobis Scribæ, & Pharisæi hypocritæ, quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ a foris parent hominibus speciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcitia: Sic & vos a foris quidē paretis hominibus iusti, intus autem pleni estis hypocrisi & iniquitate. Sed inquis Theologe. Certissimum signum familie Dei est concordia, & domestica vnio. Non Theologe: non inquam absolutè vnio & concordia est certissimum signum familie Dei. Scriptum est .n. Nahum. 1. Sicut spina se inuicem complectuntur, sic coniuiuium eorum pariter potantur: sed concordia & vnio fundata in dilectione Dei, est certissimum signum familie Dei.*

PROPOSITIO XCVII.

Qua sanctopere est Deo grata, ut S. Macario Abbati, etsi vitam ducenti in Eremiticam solitariam, in perpetuis ieiunijs, & carnis macerationibus, multò maioribus, quàm hoc nostro saculo vigeat in vlla Religione, etiam Eremitica; & assiduè rerum diuinarum contemplationi dedito, Deus prætulerit duas faminas coniungatas rei vxoria vacantes; quæ tamen nil præ cateris habebant, quàm quod per annos quindecim in domo vna pariter manentes, nec turpe verbum altera dixisset ad alteram, nec litterem mouisset, sed in pace vixissent; & à secularibus verbis abstinerere ad mortem decreuissent, cum desiderio vita Monastica, si id per maritos earum aliquando liceret.

DEbebas perpendere Theologe, quod dicitur loco citato. Videlicet, has mulieres pari consensu tractasse, quatenus pariter re-

lietis maritis, in Congregationem Religiosarum Virginum proficisceretur : & multis precibus hoc à Coniugibus non valuerunt obtinere . Quo non adepto inter se & Deum posuerunt testamentum, vt vsq; ad mortem sæculare verbum non loquerentur omnino . Sicut .m. aliquis ex maiori charitate potest velle sustinere Martyrium, quàm alius sustineat ; vnde voluntariè Martyr, potest mereri sua voluntate præmiū essentiale æquale, vel maius eo quod Martyri debetur, vt ait S. Tho. in 4. Dist. 49. q. 5. art. 3. quæstiunc. 2. ad 3. ita aliquis ex maiori charitate, potest velle Religiosam vitam, quàm alius de facto Religiosus : vnde voluntariè Religiosus, potest mereri sua voluntate præmiū essentiale æquale, aut maius eo, quod Religioso debetur . Denique non paruum est, nunquam sæculare verbum proferre . Scriptum est enim Iacob 3. *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir, potest etiam frangere* cumducere totum corpus .

PROPOSITIO XCVIII.

Et hac vt opinor sufficient, Illustris. Domine, ad adferendam tibi certam lucem, pro utroque desiderio tuo .

A Ttulisti Theologe certas tenebras, non certam lucem; nisi quod tenebras dicis lucem, & lucem tenebras . Tua .n. epistola passim resperfa est Propositionibus implicatis, inuolutis, vasis, friuolis, subdolis; imò erroribus; imò hæresibus: ita quod mirum sit, hanc opellam tuam ad eò exiguum mole, tamen ad eò magnam pernecie . Mirabile enim est plurimos etiā prima facie doctos, tuas fraudes, nequidem comperisse, at plures tuis persuasionibus blandis illectos, auferirati, & paupertati renuntiasse, & à Religionibus rigidis, & pauperibus, auersionem in animo concepisce .

PROPOSITIO XCIX.

Primum restat, vt te excitem ad aperiendam liberaliter manum, & cum bonis ac nepote tuo, cor ipsum tuum .

MI Theologe, non est semper conueniens ei Ordini deferre bona temporalia, cui aliquis seipsum deuouet . Dux enim sunt opinionones circa istud . Vna affirmans, Altera negans, Vtræque tamen

men opinio fatetur, quod propter periculum infamiae, & mali nominis, cui Religiosi admittentes alumnos cum suis facultatibus & diuitijs possunt subijci, non sunt aggreganda bona Ordini, sed potius pauperibus elargienda. *Quia melius est nomen bonum, quam diuitia multa.* Et sanè apud viros pietate, & doctrina probatos, non potuit Theologus euadere suspicionem, & notam auaritiæ. Tota n. Epistola, Nepotem semper cōiunxit bonis; imò potius è conuerso, bonis adiunxit Nepotem. Infalibiliter enim in decursu totius Epistolæ, semper primo loco posuit bona, secundo Nepotem: vnde suspicantur ij, ne Nepotem propter bona Religioni venari voluerit. Sed iam oro te, ad quid tali Religioni bona accumulare gestis, quæ habet possessiones communes & redditus, & est libera a quærendis eleemosynis? Si enim non potest quærere modicas eleemosynas, quomodo maiores? Ridiculum est n. dicere, quod Religio non possit petere frustum panis, & possit petere mille marcas auri: quod nō possit petere modica necessaria pro victu & vestitu; & possit petere villas, & oppida. Quomodo talis Religio minime libera à quærendis eleemosynis magnis, (quandoquidem & possessiones, & villæ, à Religiosis ex eleemosyna habentur, & libera elargitione fidelium) potest melius & Deo, & sibi, & proximis vacare? siquidem tu Theologe enuntiasti, quod Religiosi non liberi à quærendis eleemosynis; nō possunt melius & Deo, & sibi, & proximis vacare. Quomodo talis Religio liberius errantes corrigit, si ab Auditoribus quæret subsidia temporalia, & quidem ea magna? Timebit n. benefactores offendere, corrigendo eorum vitia: quia veritas odium parit. Tua dicta Theologe profero: ex his te ipsum iudica.

Sed videamus quare talibus Religionibus bona dedicare velis? Fortasse propter hanc rationē, quam supra in hac tua Epistola tradidisti. Si, inquis, inueniantur plures hominum piorum Ordines vel Congregationes, quæ videantur bonæ & perfectæ, debent potius ijs bona cum Nepote offerri, qui sequuntur perfectius viuendi institutum, & in eo modum viuendi perfectiorē. Perfectius autem viuendi institutum, secūdum te est, quod habet possessiones, & redditus: & modus viuendi apud te perfectior, habere possessiones & redditus, quàm carere eis; in quo quidem grauiter hallucinatus es in materia fidei. Inquit n. S. Th. Opusc. 17. Cap. 13; *Mentionatur in doctrina fidei discentes, minoris esse perfectionis eos, qui communibus possessionibus carent.* Doctrinam quoque; asserētium perfectiorem modum viuendi cum possessionibus, quàm sine illis, Sanctus Thomas notauit hæresis Vigilantiæ; vt supra dictum est: tu aurem id asseruisti, eo ipso quod conatus es monstrare perfectius viuendi institutum, & in eo modum viuendi perfectiorem; quem in particulari describendo, docuisti esse modum

uiuendi cum possessionibus. Ergo secundū te modus uiuendi cū possessionibus est perfectior: quod dicere est Vigilanti errorē renouare. Sed quicquid sit de hoc, certē Theologe non constat, eleemosynā semper esse meliori dandam. Ait. n. S. Th. in 4. Dist. 15. q. 2. art. 6. quæstionum. 3. ad 1. *Quod quantumvis Deo propinquior sis semper melior, non tamen semper debet ei magis dari, quia eleemosynarum largitio, ad necessitatem proximi subleuandam diuinitus instituta est. Unde si indigentia ex parte altera unius excedat, magis seruabitur inuentio insituentis eleemosynam, quam si meliori daretur.* Sed esto, eleemosyna meliori semper sit danda; utiq; bona ista Nepotis, Episcopis dedicanda erunt. Si enim offerenda sunt Religionibus perfectioribus, & Religio secundū te perfectior est, quæ proximè accedit ad Episcopalem statum: Ergo multò magis offerenda hæc bonā Episcopis; siquidem status illorum est status perfectissimorum, eo magis quia ipsi bona accipiunt, ad dispensandum ea fidelibus.

PROPOSITIO C.

Num denique addo, id ut nepoti tuo inculces seriò, ne à sancto vitæ ætioris desiderio resiliat, tum aliàs ob causas, tum ne vitæ aternæ iacturam patiatur.

Oblitus est tui Theologe, vel certē tanquam aīna Balaam inuitus loqueris. Quid enim tibi agitur, ut dicas, Nepoti inculcandum seriò, ne à sancto vitæ ætioris desiderio resiliat? Hæccine tibi vitæ ætior, quæ Psalmodia caret, vitæ externam austeritatem nō profitetur, paupertatem in communi non seruat? Arctitudo tibi est, austeritatem externam non habere, & possessionibus communibus abundare? Quanta arctitudo tibi erit austeritas, & paupertas in communi? Sanè talis arctitudo suprà captam mentis, vel fortassè carnis tuæ. At reuera comparatiuè loquendo, ut tu profers, non est vitæ ætior, qualem tu hucusq; descripsisti. Ergo fortassis Nepos Illustrissimi vltimo consilio illectus, quod veritas ipsa, præter tuam intentionem, expressit, relictis consilijs de blandiori vitæ, euolabit ad vitam ætior, & tuum laborem frustraneum reddet. Si enim Nepos Illustriss., omnino vitæ Religiosæ amplectendæ animum destinauit, potiùs eliget Religionē, in qua simul magis resplēdet Dei dilectio, & proximi propter Deum, & habet opera virtutis Religionis, & opera poenitentiae, & facit maximum fructum in Ecclesia Dei, & offert plures occasiones heroicæ virtutum & laborum pro Dei gloria. Et in ea est simul
præ-

prædicationis, & orationis, & psalmodiæ studium; quamvis maius studiū prædicationis & orationis, quàm psalmodiæ, & vitæ eternæ austeritatē proficitur, & paupertatē in cōmuni tantoperē cōmendatam à Sanctis, seruat & occupat se Pro Deo in rebus arduis, & difficilibus; Denique in qua est maior concordia, & vnio domestica, cum magna dissimilitudine, & varietate, & graduum, & nationum: potiùs inquam eliget talem Religionem, quàm eam quæ quædam ex dictis completitur, quædam verò à se excludit: vt paupertatē in cōmuni, austeritatem externā &c. Talis enim Religio, secundū Theologi regulas, est perfectior, quia habet media efficaciora, plura, & ordinata, auxilia plura, & meliora, pluribus & melioribus est fulta præsidij ad consequendū suum finē perfectissimū. Quod si ita est, eludetur tota spes Theologi, de bonis Nepotis. Cū enim Religio profitens paupertatem in cōmuni, non requirat bona Nepotis, indē est quod si Nepos tali Religioni seipsum addiceret, illa utique bona remanebunt Illustrissimo, & eius familiæ: Theologum verò hiantem, spes sua faller, & dicet.

Oleum, & operam perdidit.

EPILOGVS.

HIC tandem librum hunc, totum ferè ex dictis SS. Patrum, potissimū tamen Doctōris Angelici S. Tho. Aquinatis cōcinnatū, verbis eiusdem S. Doctōris, quibus & ipse similes libros terminare solitus est, concludo. *Hæc sunt quæ ad præsens scribenda occurrunt, contra eum qui perfectionem Religionis denigrare attentauit. Si quis igitur contra hac rescribere voluerit, mihi acceptissimum erit. Non autem coram pueris (addo & mulierculis) garrat, sed scribat & scripturam proponat in publico, vt ab intelligentibus dijudicari possit, quod verum sit, & vt quod erroneum est, autoritate veritatis confutetur.* Adiungo de meo: Prodeat Author de latebris, & nomen suum in aperto prodatur, ad singula sigillatim, & distinctè respondeat, & ea vel approbet, vel reprobet, non apices, sed substantiam rei scrutetur, doctrinæ S. Th. cui sponte se adstrinxit, constanter inhærendo respondeat, certus quod me paratissimum, & promptissimū ad satisfaciendū sibi sēper reperiet, si modò conditionibus à me propositis persistiterit.

Omnia subijcio S. M. R. Ecclesiæ, & iudicio doctōrum virorum, paratus corrigere quæ corrigenda videbuntur.

F I N I S.

Laus Deo Virginiq. Matri.

397.476

